Digitized by the Internet Archive
in 2009 with funding from
University of Toronto

http://www.archive.org/details/s1zbornikzaistor06srps

650132
28.1.57

HSlav Z

СРПСКА КРАЉЕВСКА АКАДЕМИЈА.

Zbornik za Istoriju, Jezik i Književnost Srpskog Naroda

ЗБОРНИК

ЗА

ИСТОРИЈУ, ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ СРПСКОГ НАРОДА.

1. Odeljenje.

ПРВО ОДЕЉЕЊЕ.

СПОМЕНИЦИ НА СРПСКОМ ЈЕЗИКУ.

Spomenici na Srpskom Jeziku.

КЊИГА VI.

Knj. 6

У БЕОГРАДУ.
ШТАМПАНО У КР. ЗЕМАЉСКОЈ ТИСКАРИ У ЗАГРЕБУ.
1922.

СРПСКА КРАЉЕВСКА АКАДЕМИЈА.

ЧЕТИРИ ДУБРОВАЧКЕ ДРАМЕ У ПРОЗИ

ИЗ КРАЈА XVII. ВИЈЕКА.

ИЗДАО

МИЛАН РЕШЕТАР.

У БЕОГРАДУ.
ШТАМПАНО У КР. ЗЕМАЉСКОЈ ТИСКАРИ У ЗАГРЕБУ.
1922.

САДРЖАЈ.

Страна

Увод: I. Неколико ријечи о овим драмама VII
II. Рукописи и издање XII

Текст: Јерко Шкрипало 3
Пијеро Музувијер 34
Бено Поплесија (Робиња) 89
Вучистрах (Крунослава) 147

Ријечник 211
Исправци VI

ИСПРАВЦИ.

На стр. XVI у ретку 1 одоздо мјесто „*sebravaz*“ треба да је „*scbrauaz*“;
„ XXI „ 2 одозго „ „за особит“ „ „ „особит“;
„ 11 „ 13 „ „ „‚госпару,“ треба да је „госпару“;
„ 17 „ 4-5 одоздо треба избрисати напомену 13;
„ 28 „ 11 „ може можда остати „фреско“, јер и М. Држић има *фресак* (*Стари писци хрв.* VII, 332);
„ 35 „ 2 одозго мјесто „конрòбàнти“ треба да је „контрòбàнти“;
„ 54 „ 13 „ „ „прàсовинê“ „ „ „прàзовинê“;
„ 59 „ 1 одоздо „ „затвори“ „ „ „вуци“ (в. у рјечнику *цȕрмати*);
„ 67 „ 4 „ „ „живога“ „ „ „живота“;
„ 69 „ 8 одозго „ „Фрàкàм“ „ „ „Фрàнкàм“;
„ 96 „ 10 одоздо „ „нарура“ „ „ „наруга“;
„ 99 „ 4 одозго „ „см ти“ „ „ „смрти“;
„ 129 „ 5 „ „ „и] иде“ „ „ [и] иде“;
„ 148 „ 2 „ „ „михниту“ „ „ „махниту“;
„ 162 „ 15 одоздо „ „колàјну“ „ „ „колàјину“;
„ 173 „ 1 „ „ „пустити“ „ „ „пустити А“;
„ 183 „ 15 „ „ „иностранцом“ „ „ „иностранцом“;
„ 185 „ 19 одозго „ „ичиним“ „ „ „учиним“;
„ 213 „ 7 одозго (десно) мјесто „**гòворак, -брка*“ треба да је „*говòрак, -брка*“;
„ 216 „ 12 одоздо (лијево) мјесто „*иншèресâн*“ треба да је *интèресâн*“.

УВОД.

I.

Неколико ријечи о овим драмама.

Добро је позната ствар да је стара дубровачка литература, која је тако богата пјесмама сваке руке, врло сиромашна литерарном прозом; управ имамо само неколико драма што су прозом написане, а од којих су најпознатије из XVI. вијека Држићеве комедије а из XVIII.-ога преводи неколико Молијерових комедија. За XVII. вијек можемо слободно казати да се није готово ни знало да је и он донио неколико драма у прози: А. Павић у својој *Историји дубровачке драме* могао је само да спомене на стр. 198, по каталогу фрањевачке библиотеке у Дубровнику, неколико имена, међу њима и имена ових четирију што се сада износе на свијет, а на стр. 195—197 и преглед садржаја из једне од њих (из *Вучистрака* којега он зове *Крупославом*), али је био склон да ову задњу држи млађом од Гледевићевијех драма; мислио је дакле да спада прије у XVIII. вијек неголи у XVII-сти. Чудно је пак да Павић ни ријечју не спомиње комедија Петра Канавеловића, који би баш по његову рачуну спадао сасвим у XVII. вијек — и Павић напше узимље (стр. 40) да је овај пјесник умро већ г. 1690 (уистину умро је тек г. 1719) — премда му је, наравски, морало бити познато да је већ стари Анђелини (у II. књ., стр. 250) рекао да Канавеловић „componeva, e recitava drammi in lor compagnia“, т. ј. да је писао и представљао драме у друштву с књижевницима својега времена. Без сумње по тијем ријечима Анђелиновијем Бубић је у својему *Dizionario* (Задар 1856, стр. 72) казао да је Канавеловић написао и „una raccolta di drammi e comedie di vario genere“, т. ј. збирку драма и комедија разне врсте. Нешто конкретнија вијест о тијем К.-ићевијем драмама налази се тек у уводу Ј. Јурковића к изданју К.-ића *Светога Ивана* (Осијек 1858, стр. V), гдје се међу његовијем дјелима спомиње и „. . . skup igrokazah, izmedju kojih broji se *Andro*

Stilicea, smiešna narodna poviest, koju napisà u dubrovačkom pučkom narieçju." Ову вијест понавља опет Љубић у својему *Огледалу* (Ријека 1868, II. књ., стр. 407), само што за комедију *Андро Штитикеца* додава да „и њој подаје живу слику ondašnjih dubrovačkih plemića". Послије тога, колико је мени познато, спомињао је К.-ићеве комедије тек В. Вулетић Вукасовић (*Il Testamento di Pietro Canavelli*, Сплет 1893, стр. XVI.: по једној биљешци из год. 1827. један је насљедник имања К.-ћева заимао некому д в а д е с е т К.-ћевих комедија. Јесу ли се гдје те комедије сачувале, а особито одакле је Јурковић црпао ону вијест о њима а напосе о *Андру Штитикеци*, не могу казати, само знам да их није било ни у Гајевој ни у Кукуљевићевој библиотеци, како се види из њихових штампаних каталога, а да их нема ни данданас ни у Загребу, ни ни у Дубровнику ни у Задру. Није се дакле чудити што наши новији литерарни хисторичари (Поповић, Гавриловић, Водник, Богдановић) не умију ништа више да кажу већ да је Канавеловић написао и ј е д н у комедију *Андро Штитикеца* (сви четворица пишу тако са *Ш-*), но чему се види да су сви црпли из истог извора и да нико од њих није завирио ни у Љубића ни у уводу *Св. Ивану* гдје се изријеком говори да је К. оставио цијелу збирку драма, од којих је *Андро Штитикеца* само ј е д н а.

А опет ја мислим да је лако могуће да се нијесу изгубиле с в е К.-ићеве драме прозом писане, јер би могло бити да су све наше четири баш његове. Истина, доказà за то нема, али се може наслућивати! Прије свега може се по композицији и по језику казати да су све од једнога истога писца: све четири су, као драме, тако слабе, да се ни једној не чини криво, ако се приписују једному истому аутору; а у језику има само у толико нека разлика, у колико су прве три пуне ријечи позајмљених из талијанскога језика, штавише баш талијанских ријечи и реченица, док у четвртој (*Вучистражу*) оних првих има врло мало а нема ни једне баш на талијанском језику изречене ријечи[1]. Али та разлика у језику зависи о различитом карактеру ових драма: прве су три к о м е д и ј е, па су зато написане у правом дубровачком говору, у којему су већ у Држићево доба ријечи позајмљене из талијанскога језика врло обична ствар; а према правом говору образованијех Дубровчана је и то што се у српски говор уплићу б а ш т а л и ј а н с к и изречене ријечи или краће реченице; *Вучистраж (Крупослава)* је напротив о з б и љ н а д р а м а која је написана дубровачким к њ и ж е в н и м ј е з и к о м, што је већ од времена првијех пјесника за-

[1] Што се неколико пута налази у њој талијанско *si* (да), то није никакав изузетак, јер се баш по томе види да се та ријеч није осјећала као талијанска.

зирао од талијанизама, на ето одакле та разлика у језику која никако не смета да узмемо једног истог аутора за све четири драме. Колико је аутор назио на то како говоре лица у његовијем драмама, види се по томе што она лица што нијесу Дубровчани, или нијесу уопће Срби, друкчије говоре од Дубровчана: Саламун Жудио у *Јерку Шкрипалу*, Алфонсо Бенвенути астролог и Кола Пуљиз — оба Талијанци —, на опет Натан Жудио у *Пијеру Музувијеру*, Панкрацијо доктур — Талијанац — у *Бену Поплесији*, сви ти, ако не говоре талијански (доктур и астролог говоре и латински!), чине свакојаке више или мање крупне погрешке против граматике српскога језика! С те стране је за нас најинтересантнији Ђуре Кужиновић Пераштанин у *Бену Поплесији:* он и српски и талијански говори друкчије од Дубровчана; што се српскога језика тиче највише упада у очи да овај Бокељ има на крају још непромијењено *-л*, н. пр. *дал*, *чул* мјесто *дао*, *чуо*[1], а талијански он не говори књижевним (тосканским) језиком како Дубровчани већ млетачким (венецијанским) дијалектом како што збиља говоре Далматинци.

Можемо дакле, поред те разлике у језику, слободно узети да су све четири драме од једног истог писца, на што нас донекле упућује и то, да су све четири сачуване у једном истом рукопису и да су све приказиване исте године 1699. Ако су пак збиља од једног истог аутора, онда ја не знам кому би се прије могле приписати до Канавеловићу: за њега ето знамо да је писао у другој половици XVII. вијека драме у прози, а ове четири су баш из тога времена: написане су најкасније године 1699., јер су се те године приказивале (в. стр. 1), а опет свакако послије Гундулића, како се јасно види по језику а особито по томе, што се у *Вучистраху* спомињу и неки стихови из Гундулићевијех *Суза сина разметнога*[2], а по свој прилици

[1] Ја сам у Јагићеву Архиву, XIII. књ., стр. 372, свратио пажњу на то, да и у Држићевијем комедијама Которани друкчије говоре од Дубровчана; и тамо ови Бокељи говоре *-л* мјесто дубровачкога *-о*; па опет, поред тога слагања, мени је тешко вјеровати да су Бокељи још у другој половици XVII. вијека тако говорили, јер по свему што иначе знамо треба да се је језик у Боки још прије ‚подмладио' неголи у Дубровнику!

[2] То су стихови на стр. 153 који су узети из првога *Плача*, стих. 355—360, и на стр. 197, који су из другога *Плача*, стих. 163—168; Павић напротив говори (*Hist. dubrov. drame*, стр. 197) да се у овој драми често спомињу стихови из Палмотића; то су стихови на стр. 151, 159, 171, 173, 178, 182, 186 и 192, за које ја не умијем казати јесу ли Палмотићеви ни уопће чији су, али неће бити сви од истога пјесника, јер на стр. 186 за прва четири стиха говори: „то је што говори они спијевалац", а за друга четири: „вели они други спијевалац". Иначе може врло лако и то бити да их је, барем дијелом, испјевао и сам аутор драме.

*

и послије Палмотића, јер је *Вучистрах* очита имитација фантастичних драма Палмотићевих[1]. За Канавеловића говори и то што натписи *Јерко Шкрипало*, *Пијеро Музувијер* и *Бено Поплесија* лијепо пристају уз натпис *Андро Стишикеца*. Него Канавеловића ја само тако спомињем као евентуалног писца, а иначе требало би ствар тек испитати а прије свега испоредити његову технику и дикцију и његов језик с техником, дикцијом и језиком овијех драма.

Него, дали су ове драме Канавеловићеве или нијесу, то није толико важно колико то, што их уопће имамо: оне прве три су готово једине драме из дубровачкога живота што нам је оставио XVII. вијек, управо што су нам од тога вијека остале, а *Вучистрах (Крунослава)* је уопће једина озбиљна драма старије дубровачке литературе која је написана прозом. На у томе баш и јест готово цијела њихова унутрашња вриједност; иначе налазимо у њима по шаблони израђена стереотипна лица старе дубровачке комедије: заљубљенога старца и расипнога момка, превареног мужа и невјерну жену, лукавог слугу и безобразну слушкињу, охолог Бокеља и смијешног научника — нови је тип само хвастав војник (капетан Громињало у *Бену Поплесији*). Карактери су врло слабо цртани, особито у *Бену* и још више у *Вучистраху*, гдје нека главна лица мијењају у један час сасвим карактер — као што прави људи мијењају хаљине! И у предметима има мало оригиналности: у *Јерку* невјеран муж хоће да вара жену, а она се брани, док им син тражи да однесе новаца; у *Пијеру* момак хоће да се жени а отац му не да, а с друге стране старац и смијешан иностранац ашикују с невјерном женом; у *Бену* се већ појављују и мотиви талијанске „замршене“ комедије: романтичке авантире двоје младих што се воле долазе одатле што један за другога мисли да је погинуо, а остала — обична и смијешна — лица давају повода свакојаким заплетајима тиме што навлаче туђе хаљине; иначе и у овој комедији главна су лица заљубљен старац и раскалашен син. Сасвим је по начину Палмотићеве *Цаптиславе* и *Бисернице* четврта драма *Вучистрах (Крунослава)*: то је страшно романтична и фантастична прича о Вучистраху, брату угарске краљице Крунославе, и о самој Крунослави, која се свршава, како што се обично свршавају Палмотићеве драме, тако да се сва главна лица пожене и поудавају те при крају заметну весело коло — дакле права „трагикомедија“! *Вучистрах* одступа од сличних

---

[1] За вријеме када је написан *Јерко Шкрипало* могло би нам послужити и име ‚жудјела‘ Арона Коена (стр. 8) и ‚канцилијера‘ Мара Руга (стр. 17, напом. 14), ако су то, како је сва прилика, имена једног жидова, који је у то доба збиља живио у Дубровнику, и ондашњега писара дубровачке канцеларије.

Палмотићевих драма само у томе, што у њему нема виленица ни виленикâ што утјечу на развој драме.

Како је слаба концепција и композиција ових драма, тако су и слабо обрађене: баналне ситуације у шаљивим сценама а потпуна недраматичност у драматичним (исп. н. пр. трећи призор у III. акту *Бена* или 16.-сти у II. акту *Вучистрама*), на плитки дијалог у једнима и другима — све нам то доказује да наш аутор није био баш никакав драматичар; још су му релативно најбоље успјеле неке сцене у шаљивијем комедијама гдје нам приказује реалне слике из живота народа. Иначе фали му и оно чега баш у комедијама највише треба — здравог неприсиљеног хумора! Шале има доста, али понајвише је врло масна а слабо духовита, а особито у псовкама, које сваки час сипље, језик је аутору јако развезан.

Вриједност је дакле овијех драма сасвим релативна — оне су готово једине представнице своје врсте у дубровачкој и уопће у српскохрватској литератури XVII. вијека, па је зато сигурно вриједно да се изнесу на свијет, тим више што чисти дубровачки говор у комедијама врло нам добро долази да ухватимо везу међу дубровачким дијалектом XVI. вијека (у Држића) и нашега времена. — Иначе за *Јерка* исп. чланак проф. Павла Поповића у XXIX. књизи *Чупићеве Годишњице:* „Дубровачка комедија *Јерко Шкрипало*“.

За све ове четири драме посвједочено је (в. стр. 1) да су приказиване године 1699. *прид дворомъ*, т. ј. на пијаци, која се још данданас тако зове, пред *дворомъ* (палачом) гдје је живио *кнез* (предсједник) дубровачке републике; то је, колико ја знам, задња година за коју се у рукописима биљежи да се представљало на отвореној пијаци. Него у Дубровнику се је представљало и у затвореним локалима: како нам је познато по Држићевијем комедијама, у XVI. вијеку представе су се давале и у приватним кућама, а и у сали већега вијећа (в. Јагићев *Архив* XXV. књ., стр. 286); најкасније крајем XVII. вијека удешено је позориште у *орсану*[1], јер је дубровачки сенат 12. фебруара 1682. одлучио да унапријед само сенат може допустити (са

[1] *Орсан* (биће од грч. ἀρσενᾶς) значи управ ‚арсенал‘, па се је тако звао у Дубровнику државни арсенал, гдје су се градиле и опремале државне галије; тај је *орсан* био иза зграде већега вијећа (садашње општинске зграде), баш онђе гдје се г. 1867. саградио садашњи ‚Бундићев театар‘; ваљда је почетком XVIII. вијека арсенал премјештен у Груж, свакако се негдје у то доба у њему удесило позориште и тамо се представљало све до г. 1816., када је изгорјела и зграда већега вијећа и сам орсан. Послије те године, али не знам које, удешено је позориште у Зузеришој улици у згради гдје је сада пјевачко друштво *Слога*, па се је у њему представљало до г. 1867. — Данданас је у Дубровнику *орсан* подрум у кућама што су уз море, у којему се чувају чамци.

7 осмина свих гласова!), да се представе тамо дају. — Али *Вучистрах* се је године 1699. представљао барем два пута, јер се у почетку (првога) *пролога* (стр. 147) говори: „сво нас опета . . . . гдје смо били у четвртак, с оном истом композицијом", дакле послије пар дана давала се иста представа, и то у вечер („добар вечер, господо" у почетку првога пролога, „вечерас" стих 75 другога пролога); у вечер су се представљале и остале три, зато на крају *Нијера* глумац поздравља публику ријечима „добар вечер, господо" а на крају *Бена* им довикује: „можете отит на вечеру, како и ми идемо". Представљала су дилетантска друштва — *дружине;* она што је играла *Нијера* моли, при крају комада, да јој публика не замјери, ако представа није сасвим успјела, јер јој је то први пут што је „мòнтала нà палак" (ступила на позорницу), али не каже својега имена. Напротив спомињу се у пролозима *Вучистраха* двије дружине: у првоме дружина *Недобитнијех* (одмах у почетку) а у другоме дружина *Разборни* (стих 60); то је чудно, јер се у почетку првога пролога изријеком говори да су „исти речитанти" представљали и први и други пут; ваља дакле да су *Недобитни* играли год. 1699. *Вучистраха* оба пута, док су *Разборни* били дружина која је представила ту драму први пут када је уопће представљана и за који је написан прваши (по реду други) пролог, док је по реду први пролог састављен за *Недобитне* г. 1699. (исп. још стр. XX). Из овијех пролога *Вучистраху* дознајемо за једну ситницу у погледу овијех дубровачкијех позоришнијех дружина — свака је имала не само своје име него и свој знак, као грб, који се ваљда истављао на позорници: *Недобитни* су имали као знак *шалму* (палму) а *Разборни* камен (хрид) а под њим кључ и мач, чему се значење тумачи у стих. 31—40 другога пролога.

II.

Рукописи и издање.

За ове четири драме главни је рукопис Чулићев, који се овдје, гдје треба, и биљежи словом *Ч*. Он је сада у мене, а набавио сам га г. 1910[1]. Писан је (латиницом), како је казано на натписном листу

[1] То истичем зато, што је могуће да је овај мој рукопис онај исти што се спомиње у штампаноме каталогу фрањевачке библиотеке у Дубровнику под бр. 183 (старим); мени је одмах пало у очи да се натпис и садржај мојега рукописа сасвим слаже с натписом и садржајем тога фрањевачкога, па сам зато и питао чувара фрањ. библиотеке је ли њихов рукопис на мјесту, на што ми он одговори да га је одавна нестало; и доиста Павић у својој *Historiji dubrov. drame,* која је изашла год. 1871., спомиње и тај рукопис (стр. 198) међу онима којих више нема. Или је дакле овај мој рукопис тај негдашњи фрањевачки, или је тај фрањевачки био преписан с овога који је сада у мене.

(в. стр. 1), од фрањевца О. Иноченца Чу́лића, који је био родом из Спљета, али је већи дио својега вијека провео у дубровачком манастиру[1]. Рукопис је писан, како сам могао констатовати испоредивши га с неким Чулићевим писмима што имам, баш руком Чулићевом, дакле у првој половици прошлога вијека, врло читко и пажљиво, на цијелом листу и броји 206 нагинованих страница (Чулић их је побиљежио само 196, јер се преварио за 10, будући да је послије странице 180 опет почео писати 171 итд. мјесто 181 итд.). Доцније је друга нека рука којешта у рукопису исправљала, т. ј. управ кварила, јер је понајвише старије облике замјењивала новијим а ријетко када исправљала коју праву преписивачку погрешку; исправци се те друге руке готово увијек лако распознавају већ по тамнијему црнилу, а готово се увијек и види што је био написао Чулић, али опет гдјегдје се по које слово прве руке не може више да сигурно прочита. Како је Чулић преписивао не може се сигурно казати, јер нам није позната његова матица; али већ по томе што је почешће сам исправљао свој пријепис, види се да је настојао да тачно преписује. Још је важније што мислим да се може слободно казати да није уносио у свој пријепис никаквих особина својега (икавског чакавског) спљетског говора; само на једном мјесту (стр. 73, напом. 5) записао је Чулић своје *каритад* (са *д*) мјесто дубровачкога *каритат* (са *т*), док је на другом мјесту (стр. 86, напом. 3) са̂м исправио своје *факултади* у дубровачко *факултати*; а може бити да на његов рачун иде и по гдјегоји од онијех, иначе врло ријетких, икавских облика што се налазе у овијем драмама, премда ту ствар није никако сигурна, јер може лако бити да ти икавски облици потјечу од Канавеловића — ако је он аутор овијех драма! — који је родом био икавац. Да је пак Чулић добро преписивао види се и по томе што се његов пријепис врло добро слаже с друга два рукописа у којима нам је сачувана по једна од ове четири драме, па је важно да у једноме од њих налазимо, како ће се одмах рећи, много више икавских облика неголи у Чулићеву пријепису, а и других недубровачких особина.

Имамо наиме још један рукопис *Јерка Шкрипала* и још један пријепис *Вучистраха (Крунославе)*. Од *Јерка* се је сачувао још један рукопис у фрањевачкој библиотеци у Дубновнику, и то под старим бр. 38 а новим 258, што га спомиње и Навић у својој *Historiji dubrovačke drame* на стр. 198, гдје је криво казано да је под старим бр. 58; још мање одговара истини што Навић зањ говори да је то само „мали комадић“ од *Јерка Шкрипала*, па да је и тај „жалибоже

[1] Дошао је у Дубровник г. 1806., кад су му биле 24 године, и умро је тамо г. 1852.

нечитљив", јер уистину је сачувана готово цијела комедија а и готово се све може прочитати, иако потеже. Добротом управе фрањевачке библиотеке, на чему јој и овдје са свим срцем захваљујем, ја сам могао за ово издање употријебити и овај рукопис те га у напоменама под текстом биљежим словом *Ф*. Рукопис је писан на осмини и броји сада 27 листова; прва два су доцније додани (други је папир!) и празни су, само што је новија рука на предњој страници првога листа записала великим крупним словима „Jerko Scripalo | Komedia"; оних осталих 25 листова припада оригиналном рукопису и сви су исписани, осим најзадње странице која је такођер празна. Нажалост рукопис није потпун: фали му сприједа натпис комедије (који је без сумње био), на имена лица и готово цијела прва сцена првога акта; биће дакле да сприједа фале три листа (један за натпис, други за имена лица а трећи за прву сцену), јер у првоме табаку рукописа, какав је сада, иду, послије она два листа што су доцније додана, четири двострука листа на три половична којим баш фали предња половица. Доцније је неко нумерирао листове оригиналнога рукописа, па је почео с првим сачуваним, тако да се види да већ тада није било оних првих трију, али се помео, јер је два пута забиљежио број 3, тако да је по његовом рачуну испало да су само 24 листа, док их је управ 25. Рукопис је писан нелијепом руком, тако да се поједина слова тешко разабиру, особито се тешко разликује *а* од *о* и *и*, на *о* од *е* а *е* од *с*, затим *и* од *п*, *b* од *t* итд.; често је пак по неколико слова тако заједно сплетено, да се једва може прочитати, на кад не би било Чулићева рукописа, било би подоста мјеста неразумљивих или барем несигурних. Ортографија је у рукопису стара дубровачка, онака каква је обично била прије И. Ђорђића, то јест не разликује се *с* и *ш* од *з* и *ж* већ се једнако пише „*ſ*" и „*ſc*" за оба гласа; исто се тако редовно не разликује *и* од *ј* ни *у* од *о*, већ се опет за оба гласа пише *і*, односно *и*; ријетко се налази и *ј*, обично у почетку ријечи пред самогласником (н. пр. *ja*, *jedan*), а *г* се пише само у почетку ријечи као велико слово (н. пр. *Vuragh* = враг); опет према старој дубровачкој ортографији је и то што се за глас *г* пише врло често *gh* и пред тврдим самогласницима или на крају ријечи н. пр. *ghouori*, *rogh*, па и то што се и за глас *ч* пред тврдим самогласницима пише каткада и само *с*, н. пр. *couiek* (човјек). Али рукопис је писан не само нелијепо већ и брзо, па зато има у њему и подоста исправака (прве руке) те ријечи доданих (од прве руке) над ретком, под ретком и са стране; сигурно одатле је и то што у њему нема никакве интерпункције. У рукопису је којешта мијењала и нека млађа рука, чије је додатке и исправке обично (али не увијек!) лако познати

од онога што је додавала или исправљала прва рука, јер се обје руке међу собом разликују и писмом и мастилом, а и тиме што друга рука има и мало *e* и много чешће *j* — једно и друго не само у почетку ријечи; на неколико је мјеста друга рука напросто коју нечитку ријеч прве руке још једном над ретком написала, да би се могла лакше прочитати. По писму и по ортографији ја бих рекао да је фрањевачки рукопис *Јерка Шкрипала* из прве половице XVIII. вијека, тако да ће бити за каквих сто година старији од Чулићева.

Али он је не само старији од овога другога него и бољи, на редовно, гдје се оба рукописа не слажу, ту Ф има или старији облик или бољи текст, а врло је ријетко обрнуто. Иначе, и у главноме и у детаљу, Ф и Ч се добро слажу, тако да би било најлакше помислити да је Ф комад од онога „старог рукописа“ с којега је преписан Ч (в. стр. 1); али се опет то не може вјеровати, јер су на више мјеста разлике међу оба рукописа превећ велике. Још бисмо могли разумјети што у Ч фали неколико мањих ријечи и реченица, јер бисмо могли лако узети да је Фрањевац Чулић те ријечи и те реченице изоставио као непристојне, премда би тада морао испустити још многе ствари што је без страха преписао! Могли бисмо разумјети и разлике у језику, јер то су старији преписивачи врло радо и обично чинили, да старије облике и ријечи замјењују новијим; али Чулић је иначе без сумње вјерно преписивао, јер није преписивао зато да се *Јерко Шкрипало* представља, него само за то да се чита; а зашто би онда уносио толике разлике у тексту, какве се, гдје више а гдје мање, налазе у цијелој комедији а особито у почетку? С друге стране опет има у Ч и таквих мјеста што се слажу с текстом у Ф како га је исправила или допунила друга рука: н. пр. на стр. 18, напом. 8, у Ф је најприје било написано boghmemi па је друга рука над тим написала *f*cintimi како што је и у Ч; или мало даље (стр. 18, напом. 16 и 17) у Ф је најприје било kuruinieh magariza па је друга рука превукла прву ријеч а иза друге уметнула jednieh — опет како је у Ч! И тога има још доста; него и то се може овако довести у склад с тиме што се иначе, због одвећ великих разлика, не може вјеровати да је *Јерко Шкрипало* у Ч преписиван баш с рукописа Ф: по свој прилици Ф је исправљан другом руком према ономе истоме „старом рукопису“ с којега је преписан Ч, и тако се тумачи што се исправци у Ф слажу с текстом у Ч.

Ја знам још за два рукописа *Јерка Шкрипала:* један је имао пок. Дум Иван Стојановић, од којега је дошао пок. Антуну Фабрису, уреднику *Дубровника*, али се сада не може да нађе у његовој оста-

вини; исто тако не може да се нађе други рукопис што га је имао проф. Перо Будмани — заметнуо се у његовој библиотеци!

И од *Вучистраха-Крунославе* позната су ми, осим Чулићева пријеписа, још три, али се од њих опет сачувао само један, и то у рукопису Југославенске академије под сигнатуром *I. c. 70.* То је зборник на цијелом листу, писан у главноме истом руком око средине XVIII. вијека, у којему се, како је био увезан, налазе ове драме: 1. *Даница* Ц. Палмотића; 2. *Раклица* (у дванаестерцима) непознатога пјесника XVI. вијека; 3. *Ермиона* А. Глеђевића; 4. *Алчина* Ц. Палмотића; 5. *Радмио* Ц. Ш. Гундулића; 6. наша *Крунослава*, и 7. *Комедија* без другог натписа (у прози). Него, како је рукопис нагинован од самог преписивача, ред је требао да буде сасвим друкчији; поједини листови носе наиме ове бројеве: 1. л. 1—52 *Ермиона*, 2. л. 53—86 *Алчина*, 3. л. 87—112 *Крунослава*, 4. л. 113—134 *Комедија*, 5. л. 135—186 *Даница*, 6. л. 187—224 *Радмио*, 7. на 32 листа без нагинације *Раклица*. Свака је драма сачињавала управ самостални свешчић, па су зато при крају сваког свешчића остале празне по неколике странице: на крају *Данице* три, *Раклице* двије, *Ермионе* пет, *Алчине* три, *Крунославе* двије, *Комедије* једна, то јест управ три, али је задњег листа (134.-тог) нестало; само је код *Радмила* испуњен текстом цијели свешчић баш до дна задње странице. *Радмио* пак утолико одваја од својега друштва што он једини има на првој страници потпуни натпис: „*Радмио* спјеван по госп. Ђиву Шишка Гундулића, властелину дубровачкому, годишта 1700, приказан од дружине *Сметени* годишта 1701 у орсану“; остале драме имају само у врху прве странице пред текстом само име драме, без имена ауторова и без другог каквог додатка.

Крунослава је овога рукописа (што га биљежим словом А) писана готово цијела од главне руке, само је свршетак 9. сцене и 10. сцена 2. акта (в. стр. 177) писана од друге руке; она је *Вучистрах* Чулићева пријеписа, с којим се готово свуда слаже од ријечи до ријечи[1], а разликује се од њега само тиме што нема ни првог ни другог пролога а пити пописа лица; по свој прилици свега тога није било ни у матици одакле је А преписиван, јер иначе не би преписивач ни код *Крунославе* изоставио пролога, кад га није изоставио код *Данице* ни код *Алчине* ни код *Радмила;* можда пролога уопће није ни било из почетка, него је тек доцније додан најприје онај, по реду, други, а послије (тек г. 1699.) онај, по реду, први. Ваљда је према првашњој

[1] Заједнички извор рукописа А и Ч лијепо се доказује и тиме што оба имају на стр. 159, напом. 4, *не види се* мјесто *не видиш,* а на стр. 160, напом. 15, мјесто *себравац* А има *sbrauaz* а Ч *sebravaz.*

раздиоби и то да су у А само три акта, док су у Ч четири: што су наиме у Ч трећи и четврти акт, то је све у А трећи, али с једном сценом мање неголи у Ч, јер је задња сцена у А раздијељена у Ч на двије. То је без сумње Чулић тако нашао у својему „старом рукопису“ одакле је преписивао, па је ваљда ту промјену учинио сам аутор опазивши да су трећи акт и његова задња сцена предуги. Том су приликом ваљда извршене још неке мале промјене: име драми *Крунослава* (какво је у А и у још два рукописа) окренуто је на *Вучистрах* или *Вуцистрах* (јер се у А и у Ч пише овако и онако), попуњаване су дидаскалије (напомене о развитку радње на позорници), па су и „ати“ (акти) претворени у „сказанја“ а „шене“ (сцене) у „говоре“; иначе се та „националистичка тенденција“ испољила још само тиме да је у попису лица̀ и у 2. сцени 1. акта „филозоф“ Селомир постао „мудрољубником“.

Што се самога текста тиче, А се и Ч, како је већ казано, готово увијек од ријечи до ријечи слажу, али се гдјегдје и добро попуњују а каткада и исправљају, премда то задње ређе бива, јер је у њима, а особито у Ч, текст сасвим тачан. Што пак на пар мјеста̀ имају међу А и Ч неке мање разлике, и то по свој прилици иде на рачун преписивачке нетачности, како што сигурно на тај рачун иде у главноме и то што се у детаљу језик разилази. У томе погледу може се уопће казати да А има старије облике, н. пр. он има редовно завршетке *-ој* у 3. и 7. падежу једнине женскога рода замјеничне и придјевске деклинације а *-сти* у инфинитиву, док Ч има доста често, уз те нормалне облике, и завршетке *-ом* и *-стит* (н. пр. *у овом кући, илестит* мјесто *у овој кући, илести*); А надаље има готово увијек код именица што се данданас свршавају на *-ње* старији завршетак *-није* (н. пр. *иманје, гоњенје*), док Ч има готово увијек *-ње*; готово увијек има А и *краљевство* (са *в*) и *угарски*, а Ч напротив готово увијек *краљество* (без *в*) и *унгарски* (са *н* према тал. *Ungaro*); има доиста и обратно: у Ч је готово увијек *вријеме* и *овди* (са *в*) а у А повије (али, истина, дубровачко) *бријеме* (с повијим *б*) и *оди* (без *в*). То је све, барем од чести, и одатле што је Ч готово за 100 година млађи од А; али има и таких разлика у језику које се не могу тумачити ни преписивачком нетачности ни разликом времена већ јасно показују на дијалект друкчији од дубровачкога.

Амо узимљем прије свега прилично велики број икавских облика који се у другој половици XVII. вијека у Дубровнику нијесу говорили а нијесу ни писали; ако дакле А има *увриђен* (стр. 154), *рити*, *вриднијех* (стр. 156), *бримена* (стр. 157), *мисто* (стр. 158), *најлишшијех* (стр. 159) итд., нема сумње да је то дошло у А од некога икавца

који није Дубровчанин. То нам потврђује даља околност да је тај икавац, хотећи писати јекавски, окретао на јекавски изговор и неке облике гдје нема *ѣ* него је етимолошко *и* (или *ъі*), на тако налазимо *podniesceniem* (стр. 151) мјесто *подниженијем*, *hiep* (стр. 172) мјесто *жип*, *niescta* (стр. 175) мјесто *пишта*, *brietki* (стр. 181) мјесто *бришки*, *bieti* (стр. 177) мјесто *биши*, *bieli* (стр. 184) мјесто *били* (од *биши*); с истога је разлога окренуо на јекавски изговор и неке облике гдје је он доиста изговарао *и* а у Дубровнику у то доба није (више) био јекавски изговор већ икавски или екавски, на је тако начинио *prieko* (стр. 201) мјесто *прико*, *briemena* (стр. 203) мјесто *бремена*, *krieposti* (стр. 152) мјесто *крепости*. Али није само то — има још и ово: он има и неколико пута *j* мјесто дубровачкога *ђ*, тако редовно *госпоја* мјесто *госпођа*, премда би се могло рећи да је то дубровачки архаизам, док је то много мање вјероватно за облике *мeју* (стр. 208) мјесто *међу*, *погрјен* (стр. 179) мјесто *погрђен*, *доје* (стр. 173) и *дојемо* (стр. 177) мјесто *дође* — *дођемо*, уз које можемо одмах узети и *најши* (стр. 205) мјесто *наћи*; ако напокон још видимо да он пише неколико пута и *gi* за *j*, *s'giedignuie* (стр. 195) за *сједињује*, *Braniuogia* (стр. 207) за *Бранивоја*, чега Дубровчани нијесу — барем у то доба — никако чинили, а јесу Далматинци, то онда све заједно сигурно доказује да је сам А, или његова матица писана од Далматинца икавца чакавца. То би дакле врло јако говорило за то да је Канавеловић писао барем *Вучистраха*, кад би се могло узети да су те недубровачке особине биле у оригиналу те драме, али тешко је казати је ли то тако и било. Има нешто по чему би се могло наслућивати да су те особине већ биле барем у матици с које је преписиван А: облик *дојемо* (мјесто *дођемо*) налази се у оном малом комадићу што га је исписала друга рука, с чега би требало казати да је не само главни преписивач, него и онај што је попунио *Вучистраха*, био из краја гдје се говори *дојем* мјесто *дођем*, — што би напокон могло и бити. С друге стране и остале драме што су у А имају свакако за дубровачки говор онога времена необичних икавских облика, па би то напротив показивало да су, барем они у *Вучистраху*, дошли од преписивача; тако н. пр. у почетку Палмотићеве *Алчине* А има *сиверни* 25, *напридују* 100, *дривима* 126, *сивера* 142, *побигне* 272 итд., а још је важније што има и неколико погрешних јекавских облика: *brietke* 19, *вјеленица* 292, *вјеловита* 293 итд. Биће дакле да је у цијеломе рукопису А, дакле и у његовој *Крунослави*, преписивач (који је н. пр. могао бити с полуострва Рата код Дубровника) уносио из својега дијалекта којешта чега у матици није било. Питање дакле о ауторству и *Вучистраха* и осталијех трију драма што се овдје из-

дају моћи ће се поуздано рјешити кад се критички изађу и добро проуче дјела Канавеловићева а ни њима и цијели рукопис А који је мени за таки посао прекасно дошао у руке.

И од *Вучистраха* је био негда посебан рукопис у фрањевачкој библиотеци у Дубровнику под бр. 316 (новим, а 185 старим), који није имао натписног листа, па у штампаном каталогу стоји под именом *Кропослава* (тако са *о* у првоме слогу!); то је име, у правилном облику *Крупослава*, задржао и Павић, који је тај рукопис још имао у рукама и у *Историји dubrov. drame* дао на стр. 195—196 преглед садржаја а на стр. 197 штампао први пролог готово у цјелини. Како тај рукопис стоји према Ч, не могу казати, јер је богу хвала и њега нестало из фрањев. библиотеке! Али по ономе што прича Павић види се да им се садржај потпуно слаже, док је напротив и у томе Павићеву рукопису *Вучистрах* био раздијељен на три акта као у А, а не на четири као што је у Ч. Рећи ћу дакле да је тај Павићев рукопис бољи од Ч, јер барем у прологу има на једном мјесту једна цијела реченица које у Ч нема а која је на свом мјесту, а опет, при крају, има у њему цијели комад мјесто којега Ч има само пар ријечи. Гдје у изданју напоминьем из овога (Павићева) рукописа *Вучистраха* какве разлике, ту га биљежим са *Па*.

Али највише је жалити што је из фрањевачке библиотеке у Дубровнику нестао рукопис под бр. 235 (новим, а 14 старим), — и он је пропао прије г. 1871., јер га Павић (*Histor. dubrov. drame*, стр. 198) није више нашао. По штампаноме каталогу у њему су биле ове драме: „Приказање сложено од Марина Држића, приказано на пиру Влаха Срочевића. — Друга комедија истога. — Кропослава, комедија у прози. — Комедија речитана на први марца 1696 од дружине Разборијех. — Комедија названа Робиња и Ствари модерне (1699)." Особито нам је тешко прегорјети што су се тако изгубиле двије Држићеве комедије: прва је позната и издана, али је ли она друга која од познатих или од непознатих комедија дубровачкога Молијера? *Кропослава* (опет тако штампано!) без сумње је наш *Вучистрах-Крупослава*; „Комедија названа Робиња" то је опет наш *Бено Поилесија*, којему је у самом тексту баш таки исти натпис (в. стр. 89) — слаже се и година 1699, јер нам је Чулић за *Бена Поилесију* забиљежио ту годину. Али у садржају тога рукописа остају нам двије ствари нејасне: што су прије свега те „ствари Модерне" (тако је баш наштампано у каталогу: *stvari Moderne*)? је ли то наставак натписа „комедија названа *Робиња*" или је то натпис једне друге комедије која с *Робињом* нема посла? Ја бих прије рекао да ће бити ово друго, јер бисмо иначе очекивали да би натпис гласио „Робиња

или ствари модерне". Не смијемо наиме сметати с ума да је Казначићев каталог приличио површан и нетачан, па не би било никакво чудо да је он овдје натписе двију комедија овако саставио као да је једна. Зато не знам није ли му се поткрала још једна погрешка у погледу треће и четврте драме овога рукописа; могло би наиме бити да је ријечи „комедија у прози" послије *Крпослава* додао сам Казначић, па да реченица што слиједи („Комедија рецитана на први марца 1696 од дружине *Разборнијех*") није натпис неке друге комедије него додатак натпису *Крпослава*; на тај би начин изашло да је *Крпослава* (= *Вучистрала*) представила (за први пут?) дружина *Разборнијех* 1.-ога марта г. 1696., а то би лијепо пристајало уз оно што већ знамо (в. стр. XII) по другоме прологу *Вучистрала*, да су *Разборни* збиља прије г. 1699. приказивали ову драму.

* * *

За издање ове четири драме узет је као темељ за *Јерка Шкрпала* рукопис Ф, а за остале три Ч. Из Ф су узети и сви исправци и додаци друге руке, јер се ти сви тичу самога текста и приказују особиту редакцију нашега *Јерка Шкрпала*, можебит и старију од оне која се види у Ч. Напротив мало сам се обазирао на исправке друге руке у Ч, јер нема готово никакве важности да знамо како је неко негдје око половице прошлога вијека мијењао неке облике и ријечи дубровачкога говора; за *Јерка Шкрпала*, наравски, спомињу се у напоменама под текстом све разлике између Ф и Ч. Што сам пак и за *Вучистрала-Крпослава* узео као темељ млађи рукопис Ч, то оправдавам тиме да је Ч коректнији и потпунији од А, а представља и новију редакцију драме, коју је можда сам аутор провео; него, разумије се, гдје је требало дао сам у тексту предност старијему рукопису А, а свакако сам у напоменама забиљежио све његове разлике осим очевидних бесмислених преписивачких погрешака. Текст рукописâ је дабоме сасвим вјерно преписан ћирилицом, а гдје сам поисправљао очите преписивачке погрешке, или покушао да повратим прворазредни текст на нечитким или неразумљивим мјестима, сваки је пут у напоменама казано како баш пише у рукопису[1]. У ортографију је рукописâ врло мало дирано: гдје они (а тако обично Ф) пишу само *і* или *ј* мјесто садашњега „*ij*, *ји*" или „*иј*", ту сам преписивао како се данас пише а нијесам тога спомињао у напоменама;

[1] Гдје се у напоменама биљежи два пута исти број с цртицом по средини н. пр. 3-3, то значи да се напомена тиче свијех ријечи у тексту што иду од броја 3 опет до броја 3; тако на стр. 4 под напоменом „3-3" ријечи што се тамо спомињу из Ч („што . . . куплицом") стоје у Ч мјесто ријечи од „нека" до „куплицом" у тексту.

према данашњему начину писања преписивао сам *је* или *ије*, док Ч има без разлике *је* или *іе* а Ф и А редовно само *іе*; за особит глас дубровачкога дијалекта који се чује н. пр. у *зора*, *Лазар*, и који се у рукописима пише словом ‚*з*‘ (дакле као и глас *ц*), писао сам са *дз* (*дзора*, *Ладзар* итд.). Будући да рукописи редовно пишу „фонетским“ правописом, није ми требало с те стране ништа мијењати, да правопис буде као што је садашњи, али у онијем ријеткијем случајевима гдје рукописи пишу „етимолошки“, ја тога нијесам окретао на фонетски осим овог једног догођаја: код ријечи састављених с приједлозима *из* и *раз* Ч редовно (али не увијек!) пише *if* и *raf* и пред муклим сугласником (н. пр. *iftjerati*, *rafkinuti*), а то по новијему (Ђорђићеву) дубровачком правопису значи *из* и *раз*, јер и Ч разликује прилично редовно *с-ш* од *з-ж* пишући оно прво са *s-sc* а ово друго са *f-fc*; ту сам преписивао *ис-* и *рас-* а нијесам тога ни спомињао у напоменама, јер се то често понавља, а опет не може бити сумње да су и писац и преписивачи изговарали тамо *ис-* и *рас-*. Гдје сам у тексту ја додавао које слово или коју ријеч што је остала преписивачу у перу, то сам све метао у угласте заграде [ ]. — Велика је невоља с талијанскијем ријечима и реченицама у првијем трима комедијама! њих је толико да ко не зна талијански не може да добро разумије што се у комедијама говори. Ја сам то удесио овако: ријечи и реченице што су баш изговорене на талијанском језику, уз њих сам у самом тексту одмах додао српски пријевод у угластијем заградама; то исто сам чинио и с онијем ријечима, позајмљеним из талијанскога језика, које су узете као да су српске, па се према томе и мијењају по правилима српскога језика, али које се у тексту врло ријетко налазе (један или два пута) а говоре их образовани људи а не људи из простога народа; њих некако не можемо сматрати дијелом језичнога блага дубровачкога дијалекта, јер до назад мало времена образовани Дубровчани, који су прошли кроз талијанске школе, умјели су на тај начин посрбљавати готово сваку талијанску ријеч коју нијесу знали из својега дијалекта. Напротив, оне из талијанскога позајмљене ријечи које говоре људи из простога народа и које су збиља ушле у дубровачки дијалект, па се или у нашим комедијама почешће налазе или су уопће у језичном погледу интересне, јер кажу како су се талијански гласови и облици мијењали прелазећи у дубровачки дијалект, њих сам узео у *рјечник* при крају самијех драма. Да пак читалац зна коју ријеч може наћи у рјечнику, оне су акцентоване а понајвише и штампане у тексту р а с т а в љ е н о; акценте сам им пак пометао готово свима онако како се сада у Дубровнику изговарају, или како мислим да би се у Дубровнику изговарале. Има

иначе подоста талијанских ријечи у овим комедијама које се данданас у Дубровнику више не говоре, па сам њих у рјечнику обиљежио звјездицом. Осим тих посрбљених талијанских ријечи узео сам у рјечник и све оне старије или провинцијалне ријечи домаћег или туђег поријекла које у нашим источним крајевима или нијесу познате или имају друго значење; с те стране ове нам комедије много помажу, јер у њима имамо прави народни говор XVII. вијека о предметима свагдашњега реалнога живота, чега у маси литерарних дјела тога времена не налазимо; зато у овијем комедијама налазимо подоста ријечи и облика којих нема ни у рјечнику Југославенске академије, или су тамо посвједочени из каснијега времена или из којег другог краја. Ја сам зато узео у рјечник и све те ријечи, да тиме и помогнем читаоцима који нијесу Дубровчани, или нијесу вјешти старијему дубровачкому говору, па и зато, да приложим нешто историчкому лексикону српског језика. Ради потпуности унио сам напокон у рјечник и ријечи које су ми сасвим непознате а од којих су неке можда само преписивачке погрешке.

У Загребу 19. јануара 1922.

М. Решетар.

[*Naslovni list, prednja strana:*]

КОМЕДИЈЕ СЛОВИНСКЕ ЧЕТИРИ

ПРИПИСАНЕ ИЗ ЈЕДНОГА СТАРОГА РУКОПИСА ОД О. Ф. ИНОЧЕНЦА ИЗ СПЛЈЕТА. ОД КОГА СУ СЛОЖЕНЕ РЕЧЕНИ РУКОПИС НЕ КАЖЕ, ЗНА СЕ САМО ДА СУ БИЛЕ ПРИКАЗАНЕ ПРИД ДВОРОМ НА 1699.

1. ЈЕРКО ШКРИПАЛО.
2. ПИЈЕРО МУЗЏВИЈЕР.
3. БЕНО ПОПЛЕСИЈА.
4. ВУЧИСТРАХ[1].

[1] Vuzistrah.

[*Натписни лист, стражња страна:*]

Dionysius Major, Siciliae tyrannus, tragoediam laudibus evehebat, a comoedia vero abhorrebat, eo quod ad risum tantum accomodata esset.

Aelian., l. 13 de var. hist.

Inter fabulas adeo est comoedia abjecta et illepida habita apud Athenienses, ut lege sancitum sit, ne quis comoediam componeret Areopagita.

Plut., De glor. Athen.

ЈЕРКО ШКРИПА.ЈО, КОМЕДИЈА.

Имена која улазе:

Јерко Шкрипало.
Пёра, његова жена.
Маруша мала, дјèвôјка.
Прхун, дјèтић.
Сиико, зàпостат.
Милета Стрâвчанин, пудар.
Милица.
Маро, син Јерков.
Саламун, Жýдио.
Кате Лòпутка.

—o—

АТ ПРВИ.

Шена прва: Јерко Шкрипало и Пера, његова жена.

ЈЕРКО: *Signor no* [не, господине], *signor no*, не окòрâ твога свјета! ако је ноћаска росило, толико ће, лудо, веће вина бити: хоћу да се ончас јутрос тр̀гâ како сам синоћ наредио.

ПЕРА: Све је то тако, али с твоје авàрицијè [скупости] у ничијему се стрàњу, него у нашему, но све године блýта потеже.

ЈЕРКО: Блута! тад се најбоље йитрâта [љетина] прода, то су кôнти *dare e avere* [дати и имати]! Ти се у то не разумијеш: зато ја нејмам потребе од мештра: ја знам што чиним. (Срце ми је давало не водит је са мном!)

ПЕРА: Толико сам ја сита твога у свему нескладна живота, да ми се не хаје, ако ће црна Ријèка одијети и вино и баштину: само ми је жô што сам хтјела шес кошâ гроздја у град послат — неће ваљат за објесит.

ЈЕРКО: Шес кошâ гроздја! не дам ни шес гроздâ! Àли си заборавила што те сам у граду утлавио, да ако ћеш дôћ са мном на јèмâње, нећу àрбитрија [самоволье]? *Per vita mia* [тако ми живота] држим да ове наше жене, кад ово изиду на јемање, *item* у мâнталу, *item* у вино варено, *item* у гроздје &c, суфйчèнте су овако пô питрате прокренут; зато, јес' ме чула, нећу ни твога свјета ни твојијех арбитрија.

*

ПЕРА: Да кад нећеш, пàцијенција! Да хоћеш ли да Милицу вјеримо за пудара и њега[1] упишеш[2] на соду, нека[3] изведе из наше куће Милицу с интијерном кô се ваљада[4] [?] пристоји, да се једном рече: „Изишла је из куће Јерка Шкрипала дјевојка с куплицом[3].“

ЈЕРКО: На, на! ови рог теби, а ови рог дјѐвôјци: најбоља је то прћија[5] два рога, шупаљ котлић и буклија.

ПЕРА: Пи, пи! рђавче[6] од пишта, сад[7] бих ти ову мањицу[8] [?] око образа[7].

Шена друга[9]: ти[10] исти и Маруша мала.

МАРУША: Госпо, донијели су месо[11] за јемáчâ — ходи да наредиш; немо'[11] госпара рабѝјат.

ПЕРА: Смрдећи грди[12] образе, пàрâ га и ти дифѐнцâш[13]. Кад дођем дома, све[14] ти ћу тê[14] грѝнтаве пи́љке искупстит[15].

МАРУША: Узовај[16], госпо, свеђ ли ти су те смрдећице на памети[17]! дѐбото бих рекла: осмрдила[18] се жива на свијету. *(Бјежи[19] дома[19].)*

ПЕРА: Чека' ме, споркуљо[20], на вјеру ћу ти[21] чинит[19] ставит тѝ језик у процијеп. *(Иде[19].)*

Шена трећа: старац[22] сам извирива[22].

ЈЕРКО: О[19], о[19]! Пођи с врагом! бог ти ме скапу̀лô од ње; *cazzo* [к . . . ц] не да ми нигђе[23] ногâ развестит: свуд[24] за мном[24], свуд ме тражи, свуд ме спи̇̀јâвâ, свеђ ми грѝнтâ, а[25] нада све у њој велик свјет и велике кòнсу̂лте [савјети]; и зато[25] опомадне, идући у Шу̀мêт, навлаш сам је био усадио на мàску[26] пру̀цавицу, једа њом баци низ Кòнô, и[27] *per vita mia* бјеше се јо'[19] потакла[28] нога[28], ма се опет валента[29] — види[30] се[30] и враг је помага! Е[19], е[19], ма нека захвали богу за ону нову узду коју[31] су ми донијели кад сам био[31]

---

[1] да Ф; [2] упише се Ф; [3–3] што мало прћије, што им даш, може живукат, а пак нека се једном рече: „Изишла је из куће Јерка Шкрипала [Skripala] дјевојка с интијерном и с купљицом“ Ч; [4] ‚valafada‘ [?] Ф; [5] ‚parccia‘ Ф; [6] ‚argiauce‘ Ф; [7–7] да ме није срам од мога образа, видио би што бих сад учинила Ч; [8] ‚magnizu‘ [?] Ф; [9] *редни број призорâ исписан је ријечима само у* Ч, Ф *пише само односни арапски број, па се то даље не биљежи;* [10] *исправком од* ‚ta‘ [?] Ф, Ч *нема;* [11–11] меса из Ријеке што сте наредили синоћка за јемачâ, зато ходи да платиш и немој Ч; [12] ‚garddi‘ *исправком од* ‚gardni‘ [?] Ч; [13] дифенжаш (‚difenfgiasc‘) Ч; [14–14] имам ти те све Ч; [15] ifkubstit Ч; [16] ‚Ufouai‘ Ф, ‚Ufova‘ Ч; [17] ‚pamet‘ [?] Ф; [18] усмрдјела Ч; [19] Ф *нема;* [20] ‚chetino [?]‘ Ф; [21] ‚te‘ Ф *на послије тога превучено* ‚naucit‘; [22–22] Јерко, Прхун, Милета пудар и Синко запостат Ф, *тако да су у натпис 3-га призора узети и Прхун, који се јавља тек у 4-том призору, па Милета и Синко који се јављају тек у 5-ом;* [22] нигдје Ч; [24–24] Ф *нема;* [25–25] Ф *нема;* [26] мазгу Ч; [27] е Ч; [28–28] нога потакла Ч; [29] у Ч *је исправљено у* ‚valento‘ *па је над ретком додано* ‚уздржала‘; [30–30] ‚vidisc‘ Ч; [31–31] Ч *нема.*

кнêз[1] дечембра[1]. Ма ја знам што ћу учинит: први пут дође са[2] мном у Кòпâвле[3], ставићу је на ону òмбрòзу [плахирну] сјерепиту[4] [?] Луке Пестоша, нашега кмёта из Мрдòља, и повестићу је на највише пречѝпицијо [урвину] òд Љŷтê, нека њом врже у ријеку — веће ми је моском[5] прокопала! Што[6]? да ми није мојијех àманâцâ, с којијем се тратèњâм и[6] отегнем[6], гŷчула би ми ш њом[7] пала.

Шена[8] четврта: исти и Прхун његов дјêтић.

ПРХУН: Госпару, ја сам их звô: ето ти ободвојица иду: ево их мало ниже потока.

ЈЕРКО: Добро, добро, још је рано. — Ну ми сад, мој драги Прхуне, пођ' ми у Кате, моје старе àмâнцê, — оно је Лòпутка, ш њом се знам још кад сам био *viceconte delle tre isole* [поткнез трију острва], и ш њоме ми веће нађи начин како ћу се ш њом вечерас састати и говорит кријући од оне деведŷшицê[9] змије пепèљухê моје жене[8].

ПРХУН: Госпару[10], ја сам човјек и дŷт и кòват; ма без добра пива и бŏкŷна не шљи[11] на посô твога Прхуна.

ЈЕРКО: *Orsù, mora*[12] *l' avarizia* [дедер, нека умре скупост]! почѝтаћу те *da prencipe* [као кнез], само ти мени оправи *da valentomo*[13] [као ваљан човјек], а нä ти за капару два днäра.

ПРХУН: Хвала ти: ма ме су тòкали[14] четири, ма се контèнтâм и од два. Ну[15] дошла ми је на памет једна фина инвенцѝјôн [мисао] за отит у Кате: фѝнгâ'[16] да ћеш пођ пухе[17] ловит. Ти ћеш носит бàњестар а ја зубљу, и чинићу да те дочека[18] Кате[18] под орахом на води, дје[19] ћеш се ш[20] њом[20] састат: ја ћу вам свијетлити и држат бàтŷту [типар], а ви ћете се[21] играт — нека 'е[22] мени![23]

ЈЕРКО: Ах, ах, мäријôлу! делèктâ ме та од пухâ! Ма, *cazzo*, оно под орахом говоре да се виле купе — страх ме да ми што не учине.

ПРХУН: Госпару, ја ћу бит с тобом: гдје сам ја не смиједу ни присмрдјет.

[1–1] Ч *нема*; [2] ‚ſa' Ч; [3] Конавље Ч; [4] ‚ſierepitu' [?] Ф, ‚ſiezepizu' Ч; [5] мозгом Ч; [6] Ф *нема*; [7] niom Ф; [8–8] *мјесто свега овога од* Шена *до* жене Ф *има, као наставак оного што Јерко говори у 3-ој сцени, само ово:* Пођ' ми у Кате моје старе аманце, мој драги Прхуне, и нађи ми начин да ми је ш њом [‚niom'] вечерас говорит кријући од оне деведушице змије пепељуке моје жене; [9] ‚devetduscize' Ч; [10] Ч *нема*; [11] ‚scli' Ф; [12] muora Ч; [13] valentuomo Ч; [14] токала Ч; [15] Ф *нема*; [16] фингај Ч; [17] ‚puke' *исправком* Ф; [18] Кате дочека Ч; [19] гдје Ч; [20–20] ‚ſcom' Ф; [21] Ф *нема*; [22] је Ч; [23] *у* Ч *додала друга рука* за то.

ЈЕРКО: Пођи ти збогом: ма ми чини прије вечера ш[1] њом[1] говорит, ја ћу заговарат[2] за̀постата, и по̀тежи[3] се[4],

ПРХУН: Муч'[5], муч'[5], ӧво[6] ти и запостата и пудара. *(Иде[7].)*

Шена пета: Синко[8] запостат и Милета Стравчанин пудар и пети[8].

ЈЕРКО[9]: Цӱсто[10] сам их ободвојицу хотио[10]. — Амо ход'те, мӓријо̀ли!

СИНКО: Нӓте, госпару, ӧво[11] пас.

ЈЕРКО: Ну, хоће ли бит[12] дӱпло веће вина нег[13] лани?

СИНКО: Госпару, веле ти[14] си се напео! страх ме да не буде мање нег[13] лани трећијем дијелом.

ЈЕРКО: Лажеш ко̂ пас! Кад си пито̀, јарче, мјёди за по̀кон[15], говорио си: „Оволика је ка̀нтула, госпару: овега се годишта надај[16] вину, и справи[17] бачве, или нигда!“

МИЛЕТА: Па̀рјâј[18], госпару, те мисли једа буде и побоље нег ли[14] лањске[19] године: лани ти је било покрадено, а сад не ма̀њка̂[20] нигдје[21] ни чѐхуља. Ја сам ти добро оправио што ми[22] си[22] наредио: у твому винограду нијесам[23] ни јагоде изобо̀, него у сусједа, како ми си ти наредио[24], а богме[25] и ту мало: ако не вјерујеш, пођи по свијем потоцим[26], хоћеш ли наћи[27] мрве гнусобе.

ЈЕРКО: Тако се говори! одахох[28] по душу моју! Сварити ћу савише[29] обједу пёчу јетре говеђе, нека можеш боље мечит. Режи у бат све крошње: немо'[30] да ми тегне ни жена ни син, ни дјѐво̂јка ни дјѐтић, ёр те враг узе[31], *ve*[32] [пази]!

МИЛЕТА: Госпару, ја ћу тебе вјерно послужит, ма те молим да ми веће спрӓвиш Милицу коју си[33] ми[34] обећо̀ за моју — да простиш — до̀ма̀ћу[35], и дадеш[36] то[36] мало пр̀ћијê што те је заслужила.

ЈЕРКО: Прћије?! Из моје се куће нигда није дјевојка с прћијом одвела: доста ти је, свињо, да није с млијеком. Ну зови на јѐма̀ње: а ти, Синко, ход'[37] са мном да ми је о̀би̂т[38] баштине[39].

Шена шеста: Милета и Милица.

МИЛЕТА: Ходи ко ће на јемање! Ходи овамо, дијете! — Ај пусте брӓтковинê, врла ми[40] ти[40] је дошла протéзавица праторска[41] ỳ скину[42]. Ај, Милица[43], Милица[43], да те[44] сад на ме срећа

---

[1] ‚fenom‘ Ф, ш њоме Ч; [2] ‚fagouorit‘ [?] Ф; [3-4] *у Ф три нејасна слова;* [5] Ф *нема*; [6] ево Ч; [7] Ф *нема*; [8-8] Ф *нема*; [9] Ф *нема*; [10-10] Ч *нема*; [11] ево Ч; [12] бити Ч; [13] него Ч; [14] Ф *нема*; [15] ‚kôp‘ Ч; [16] ‚nada‘ Ч; [17] справљај Ч; [18] ‚parja‘ Ч; [19] лапске Ч; [20] мајнка Ч; [21] Ч *нема*; [22] си ми Ч; [23] *прво* у твому винограду Ч; [24] рекô Ч; [25] жинти Ч; [26] потоцијем Ч; [27] наћ Ч; [28] одахнух Ч; [29] ‚favisce‘ Ч; [30] немој Ч; [31] *над ретком* Ф; [32] Ф *нема*; [33-34] ми си Ч; [35] домаћицу Ч; [36] јој даш што Ч; [37] ходи; [38-39] баштине обит Ч; [40-40] ти ми Ч; [41] ‚Pratorska‘ Ф, Ч *нема*; [42] шкину Ч; [43] ‚milacia‘ Ф; [44] те хоће Ч.

намакне[1], брзо би ти[2] истијентила из[3] мене ово[3] непрокисле мâ ст о-
винѐ! Ах[4] да се хоћ опет прнпет на ову тȇјермулицу тер ска-
кајући[5], како и онда, с гране на грану и хȋтајȗћи смокве, а ја ти
се привукох нàпрцâи смочне јухе [?][6] недопечене [?][6] тер те почех
одизада прежати и упазих оволике ноге дебеле, а спријед једну јасну
мјесечину. Ој ноге, ноге дебеле, врло ти ме сте запрјеле![7] – Ходи[8] ко
ће на јемање[9].

МИЛИЦА: Милета[10], што си ту? што нијеси на јеманьу?

МИЛЕТА: А[11], Миле, моја Миле, мени без тебе није јемања[11]!
ај да те хоће госпар са[12] мном[12] ставит у бâдањ али у кȍниц[13],
врло би ти смо мечили!

МИЛИЦА: Била[14] би свиња, кад би 'ој могло бит![14] мени је још
наштерца, а ти си се наждро и напио, то ти су и удриле те[15] ријечи.

МИЛЕТА: Овако ти се сит и хоћу: да што би од мене гладна? мој трѐбидрâже, мој љȇполȉсте[16], моја брâтковине, мој[17]
зелени винограде, кад ће доћ то брȉјѐме да ти прободем[18]? ну јеси
ли се, моја жȉгерице[17], справила да већ пирујемо, докле[19] је ово[20]
у мени братковине и докле сам пун сока? ер[21] ако те не поведем на
ово ново вино, неће[22] никада!

МИЛИЦА: О тему ја[23] већ[23] мислим него ти; да ми се прије
скануlат из ове вражје куће гдје се не може ни госпару ни госпођи
угодит, не пристајући[24] госпар напастоват ме, како се научио и[25]
господу[25]: а госпођа цијех цилȍзијȇ[26] на сваки час скâндале
чини: све што је орнȉјâ било у кући разбила ми је око образа.
Зато ме води ди[27] знаш, ако[28] сам ти мила и драга.

МИЛЕТА: Милија ȍд лâрда, драга од масла а слаба од меда,
угодија од груде. Ах, лијепе ти имаш дојке! таке су цȗ с т о у пусте[29]
Јелице. Ах, да ми те се прије .....[30] нацеливат и нâмласкат!
Врло ти ми је прирло! ај, да ме хоћ принунитат, а богме бих ти
чинно попрдȍват[28].

МИЛИЦА: Сјетна[31]! Бјежи[32] одовле[32]! ȍво[33] госпође[34]: немо[35]
да нас види.

---

[1] намакнут Ч; [2] ме Ф; [3–3] ово из мене Ф; [4–7] *ријечи од* ах *до* запрјеле *нема* Ч; [5] ‚fkakajuchia' Ф; [6] ‚juhe nedopecene' Ф, *гдје није сигурно ни* ‚ju' *ни* ‚. . . dope . . .'; [6–6] Ф *нема*; [7] *у* Ч *послије* што си ту; [11–11] Ето видиш гдје зовем, а мени није без тебе, моја Миле, јемања Ч; [12–12] Ч *нема*; [13] ‚konich' Ф и Ч; [14–14] Потокочи жаба ногу Ч; [15] Ф *нема*; [16] ‚liepo liscze' Ф; [17–17] *мјесто* мој — жигерице Ч *има само* ну, моје лијепо лишце, јеси ли се; [18] *прво* о *несигурно* Ф; [19] докле Ч; [20] *послије* у мени Ч; [21] јер Ч; [22] већ Ч; [23] веће ја Ч; [24] пристајући Ч; [25] Ч *нема*; [26] целозије Ч; [27] гдје Ч; [28–28] *до* ако *до* попрдоват Ч *нема*; [29] *мјесто* туете? [30] *иза ријечи* 2-3 *нечитко* ријечи ‚na podte na di . . .' Ф; [31] ‚Snietna' Ф; [32–32] али ајмех бјеж' Ч; [33] Ч *испрекомо*: [34] Ч *испрском од* госпођа? [35] немој Ч.

Шена седма: Пера и Милица.

ПЕРА: Милица, што чиниш ту? ходи овамо.

МИЛИЦА: Ӧво[1] ме, госпо, што велиш?

ПЕРА: Иоh'[2] ми наѣи двасе тӧвāрā, ербо hу данас прико поɔне, кад они лакомац[3] усни, источити несет вjедар вина и послат[4] их Мари[5] Коси [?] или &[6], да ми их продаду[6], што[7] hу теби наложит скриhу; ово[8] је мāнтала и вино варено[8].

МИЛИЦА: То те, госпо, бог учи! да, иоhу до[9] Кнéжицē[9].

Шена осма: Пера сама.

ПЕРА: Шӣмија [мајмун], неће ме кjарӣшкат[10] како је намислио! ако неће[11] он[11] да ја дjевојци прhије, даhу 'о'[12] је ја на његову срамоту. Неће му реӯшкат сваку редом с пуниjем трбухом а с празном скриhом из куће одправљат[13]; или је бāба или је гòдишница, или кмётица или тòвиjернарица — ништа не оста цjело прид њиме. На вjеру, младице, да имате компасиjӯи [милосрђе] који ми је живот у куhи. Ма сам се већ у дуго бриjèме[14] обикла на његову злу hӯдину, и страх ме је да се и данас с којомгоди не договори. Ма му неће реӯшкат; замитиhу Ивана малога да му украде вēнтриг, без кога се не може кренут — лисица вели зна, ма већ они који[15] је ӯхитӣ!

Шена девета: Маро и Мердохаин.[16]

МАРО: Мердохаине, на велик се мој прēпозит намjераш у Шумéту[17]; иу ми реци јеси ли колико продо робе ономадне на фjери [вашару у[18] Рjеци[18], да ме сèрвāш динаром, а ја hу теби вина *a buon mercato* [јефтино].

МЕРДОХАИН: Госпару, ја сам овди дошло у Дубровник за учинит које *qualche* [какво] користо *con buon partito in galera* [с добрим добитком у галији ?]: имам двасе дуката што сам продо робе, а жели ме Арон[19] Коси[1] да му купим 30—40[20] видар вина, а Ниko *altrettanto*[21], *ma però di bona posta* [исто толико, али од добра положаја].

---

[1] ево Ч; [2] поhи Ч; [3] ‚lakomoſ' Ф; [4] послати Ч; [5–5] Марцји Кучати Ч, *знак* & *у* Ф *значи да се је према приликама могло узети и које друго име*; [6] продa Ч; [7] од чега Ч; [6–6] *у* Ф *додано под ретком, а послиjе ово придрчено је* ‚mu' *другом руком?*; [9] *у* Ф *додано под ретком другом руком;* [10] ‚chiariscka' Ф; [11] он неће Ч; [12] jo' Ч; [13] одправљат Ф *и* Ч; [14] врjеме Ч; [15] ко Ч; [16] *а новије тако другом руком?)* Саламун Ф, *док* Ч *и овиjе и сврха свисе у I. и II. акту име само* Саламун, *а у III-ем чин* с Ч Мердохаин; [17] *написала друга рука крево* ‚Gradu' Ф: [18] *другом руком нешто ређом* Ф; [19] *у* Ф *то придрчено је накнадно (другом руком?)* неки Жудjело, *у* Ч веле Жудjело; [20] *у* Ч trenta quaranta [тридесет четрдесет]; [21] altrettanto Ч.

МАРО: Ово је наше вино од најбоље по̏сте [положаја] од Шумета. Ма ну ми реци јесу ли ти̂ дукати у тебе; ако ми их вечерас не даш, заутра[1] није говора од па̀рти̂ту[2] [погодбе]: поручила ми је њека моја госпођа да кӱ̏ри̂м на врат и на ногу и да је сокòра̂м динаром, ер је обећава хранит Иван Тешо[3], кому би боље стало у руци весло него радит од а̀ма̂нцах.

МЕРДОХАИН: Госпару, ја не имам у руци него[4] 2 дуката, а остало сам до̂ да ми храни Кате Јагода, ваша за̀постатица, *che è mia fidata, perchè, a dirvela il vero, non son sicuro* [која је моја поузданица, јер, да Вам речем истину, нисам сигуран] и страх ме да ме не би заклало ово *villano* [простак].

МАРО: Дану, мој драги Мердо[5] *pulito, galante* [уљудни, пријазни], да'[6] и та два дуката, а ја ћу наредит Прхуну, нашему дјетићу, и Кати Јагоди да ти даду вина осамдесет вједара с оне старине коју[7] ћемо заутра[8] тр̏гат; а ти справи остале дукате.

МЕРДОРАХ: Госпару, *V.*[9] *S.* [= Vostra Signoria] *sarà servito*[9] [Ваше Госпоство биће служено], ма немо'[10] да ме ухити *in trapola l'*[11] *Ill*^{mo} *suo Sig*^{r} *padre* [у ступицу Пресвијетли Ваш господин отац].

МАРО: Од тега не дуби̂та̂'[12] [сумњај]; мој отац има друзијех мисли на памети: сва[13] му је република на̀ ски̂ни[13], а зна да му ја свако годиште дижем вино и продавам под твоје руке.

МЕРДОХАИН: *Orsù* [дедер], госпару, бићеш служен како хоћеш; поћу штогоди продати робе за ставит ове динаре *in orden*[14] [у ред], а ти се мисли вином.

МАРО: *Andè felice, misser Merdohain*[15]*: sono vostro* [иди срећно, господине М., твој сам].

МЕРДОХАИН: Збогом, госпаро[16].

МАРО: *A rivederci* [до виђења]. — *Cazzo*, веће ми је дошо̀ луч до поката — не имам ни̂ ми̂нцê! ономадне бијах ти скрòкô њеке триес ŷнга̂ра̂ — то ми их њеки враг и[17] дигну[17] на ба̀шете[18] *in dua*[19] *colpi* [у два часа]. Враг узео и игру која ми чини чинит оваке виљакарије [ниска дјела] и ата̀кат [пригнути] до Жудјела! Ма ни ту се не сврши моја несрећа! чу ово[20] моја а̀ма̂нца да не имам мјёди: тако[21] ме не хтје[21] упустит! Или требује[22] прови̂ца̂т[23]

---

[1] сутра Ч; [2] партите Ч; [3] ‚Tesco' [?] Ф, *мјесто тога у* Ч *тачке;* [4] нег Ч; [5] *у* Ф *друга рука превукла и написала повише тога* ‚Salo', Сало Ч; [6] дај Ч; [7] које Ф; [8] сутра Ч; [9–9] sarà servita V. S. Ч; [10] немој Ч; [11] Ф *нема;* [12] дубитај Ч; [13–13] Ч *нема;* [14] ordene Ч; [15] *у* Ф *друга рука превукла и написала повише тога* ‚Salomon'; [16] госпару Ч; [17] дигнуо Ч; [18] башета̂ *исправком од* башету? Ч; [19] due Ч; [20] *у* Ф *повише друге превучене ријечи;* [21–21] *исправком прве руке* Ч, у Ф ‚takoie [?] netie'; [22] требаје Ч; [23] провижат Ч.

динаре на којимудраго начин или *saltar in mare* [скочити у море] или учинит с Теслом[1] кумпањију [друштво] *in pace et in caritâ* [у миру и у љубави]. Ах да могу какогоди овому[2] псу Мердоханну измакнут му динаре а не дат му вина, платио[3] би ми[3] она два дн̀ара од дуката што ми је изно на мисец[4] у толико годишта.

Шена десета: Прхун, Јерко и Като.

ЈЕРКО: То те хоћу, Прхуне, да ми си све оправно како сам ја хотио. *Per vita mia* [тако ми живота] имам те учинит или усћебудеи[5] бити з д ў р или м а ф а̀ т ў р[6] или капўрò [капрал]: ер сам ја од првијех и б а л о̀ т а̂ м[7] *per cento* [за стотину].

ПРХУН: Госпару, што ћу ја од тијех ò ф и ц и ј а̀ [службй]? Стави ме &[8] међу[9] врата òд П о̀ н т ѐ[9]. Ма ти ӧво[10] Като — г ў е т а̀ ју[11] с тобом говорити.

ЈЕРКО: О[12], то сам и ктио[13]! Уклони се ти с[14] стране и чувај[15] да нас ко не види. — *Olà* [хеј], б р а̀ ч е, љ е н ў ш и ц е, м е к ў ш и ц е, нека те мало покарѐцам [помилујем] и пошпам по сисицам. Што ти је ово у њедрији?

КАТЕ: Два јајца ф р ѐ ш к а[16] и јабучица[16], која ти носим, да се покријепиш њима[17].

ЈЕРКО: То те хоћу, браче, да ми носиш јајца: ò н ч а с ћу их шмркнут[18] за твоју љубав обадва жуманца а Прхуну бијелац и[19] коре је ли ти[20] драго? а ову ћу јабуку сад изјестит[19].

КАТЕ: Јес, госпару; што је тебн[21] то је[21] и мени.

ЈЕРКО: Ну хоћ ме довечер доч кат под орахом кӧ[22] ти је Прхун рекò?

КАТЕ: Хоћу, госпару: ма немо'[23] да ми то обазна муж, ер је оно охоло з в и ј ѐ р ч е.

ЈЕРКО: Он ће бит ў с т р а њу, а ја ћу с тобом[24] мечит, а биће сàтиефàна [задовољна]. Ма јојмех[25], њешто ми режи по трбуху: страх ме да ми није наудила она јабука.

ПРХУН: Госпару, шје пшта; биће в е н т о з и т а[26].

ЈЕРКО: Аха, чеса вентозита[26]?! дошло ми се . . . са[д] ћу се ў ране . . . Като, одријени ми најбрже ране, да ми[27] је[27] цўцнут.

---

[1] с Стеклом Ч; [2] овему Ч; [3–3] наплатно бих Ч; [4] мјесец Ч; [5] ,uſchietbudesc' Ч; [6] малфатур Ч; [7] балотавам Ч; [8] Ч *нема;* [9–9] *у* Ф *додала друга рука на празном простору послије знака & прве руке, који значи да се ту према приликама има да спомене нека служба;* [10] сво Ч; [11] Ф *нема;* [12] О, о Ч; [13] хтио Ч; [14] Ф *нема;* [15] чувај Ч; [16–16] *у* Ф *написано над ретком, у* Ч јабучица и два јајца ф р е ш к а; [17] њима Ч: [18] ,marknut' Ч; [19–19] *у* Ч *а ову ћу јабучицу сад изјестит, Като, је ли ти драго? у* Ф *дијели а ову ћу јабуку сад изјестит прљом руком доњије уметнуто;* [20] ,to' Ф; [21–21] *у* Ф *додано над ретком;* [22] како Ч; [23] немој Ч; [24] *у* Ф *најприје* ‚i ti', *па је преко* ‚ti' *написано* ‚ftobom'; [25] ајмех Ч; [26] вентозитат Ч; [27] ‚me' *исправљено у* ‚mie' Ч.

КАТЕ: Госпару, замршено је — не може се.

ЈЕРКО: Зубим, зубим, браче! На, на, ајмех, — испустих — даровах гаће! пос'те ме у страњ[1], да не обазна она вйпера [змија љутица] моја жена.

ИРХУН: Носимо га, Кате, сочице[2]; богме[3] је даровò канару аманци. — Хоћемо ли те однијет, госпару[4], на Киéжицу[5], да те òплâчêмо? ер страх ме, ако те однесемо у страњ, да не би оћућела[6] по кому врагу госпођа[7] али по воњу[7].

ЈЕРКО: Носите[8] макар у Колòрйњу.

Сврха[9] првога ата[9].

АТ ДРУГИ.

Шена прва: Иван[10] дјет[ић] с вентригом и Вицко, син Кате Јагоде, с врјећом[10].

ИВАН[11]: Ја ти лàшках, госпару, вêнтриг, како ме госпођа научи, која ми да за ову лупештину лијену ужину: један куљен надјевен сŷхвам и крвим који ми сâм пође[12] низ грло. Ах, да ме хоће сваки дан овако чи́тат, давò бих јој на знање све госпареве мàгање.

ВИЦКО: Иване, Иване, дје[13] идеш?

ИВАН: Идем ти у курве матере[14]; је ли ти драго? Хоћ[15] јој понијет ови вентриг од госпареве стране и рећ[16] јој: „у Шумету кашу мету“?

ВИЦКО: Онамо опр̀дŷј; немо'[17] да ти омлатим ову врећу око главе.

ИВАН: Нека ти лажу, нека ти говоре је ли — јес! Нека ти за ти глас ставим ови вентриг на нос мјеште оћáлà, да боље видиш, и нека ти учиним брке; а сад си прави мäшкар[18] од поклада.

---

[1] ‚stram‘ Ф; [2] ‚focize‘ Ф, ‚sorize‘ Ч; [3] *у* Ф *повише тога другом руком* ‚fcintie‘, жинти Ч; [4] Ч *нема;* [5] *у* Ф *другом руком над превученим* ‚touiernu [?]‘; [6] оћутјела Ч: [7–7] или по воњу госпођа Ч; [8] нос'те ме Ч; [9–9] Ф *нема;* [10-10] *у* Ф *испрва само* Иван и Вицко, *па око тога додано оно остало; у* ‚с врјећом‘ *било је најприје написано мјесто р слово ј, тако да се чини да је преписивач гријешком хтио најприје да напише* ‚[с] свијећом‘, *неће дакле бити да је овдје сачуван старији облик* ‚врјећа‘; *у* Ч Иван дјетић с вентригом и Вицко син Кате Јагоде; [11] Ф *нема;* [12] прође Ч: [13] гдје Ч; [14] *у* Ф *испрва* непуче, *па је то превучено и повише тога написано другом руком* матере; [15] *у* Ф *испред тога још* ‚hochier‘ *без сумње мјесто* ‚hochiesc‘ (= хоћеш), *у* Ч хоћеш; [16] ‚rech‘ [?] Ф, ријет Ч; [17] немој Ч; [18] ‚mafkar‘ Ф.

ВИЦКО: К[1] себи руке, ја ти вељу! немо'[2] да ти зовем госпоћу.

ИВАН: Муч', ево пудара, наводи се, њан је кô реч. Да'[3] ту врећу: сад ћу му кàлат једну бȳрлу дјешну од свијета. – Пудару, кучка[4] ти у винограду: „Гдје идеш? у пударину! Одкле[5] идеш? из пударине!“

Шена друга: Милета пудар и *essi*[6] [они].

МИЛЕТА: Хи[7], печена мàстовина[8], мало се не удуших у оному[9] бàдњу измећући дроп у кòнич[10]; удрио ми је пȳм у главу, да ми се чини да се вас Шумет око мене врти. Ај, да ми се добавит мало Кинежице, да ми изагнат[11] ову иљòрàнцију из главе: врло ти ми су се мождани разгријали!

ИВАН: Пудару, кучка ти у винограду.

МИЛЕТА: Онамо, брȅчàди[12], једа сте угледали магарца оца? Ако[13] ми допаџете[13] до шака, петијешћу вас горе него се вино тијешти.

ИВАН: Немо', драги пȳдо, тер ћу те научит како се вабе чурлȉини[14].

МИЛЕТА: Хи[7], пришкажи[15] који су то чурлини.

ИВАН: Једне птице које серу[16] ујутро дукатâ[17] а побјед цекинâ[17].

МИЛЕТА: Бре чуда! тога нијесам досада ни чуо ни видио! Ну ме научи како се то звјèрȇње лови.

ИВАН: Нека ти наврћем ову врећу на главу, а ти вика': „хуи, хуи“; ако ти још што упаде у руке, стисни тврдо.

МИЛЕТА: Ну да' ту врећу, нека се нагледам чуда. *(Ставља*[18] *врећу на главу*[18]*)*. Јесам ли је добро ставио?

ИВАН: Јеси счèлèнто [изврсно]. — *(Полагано*[18] *говори Иван*[18]*:)* Узми, Вицко[19], тер га побија'[20] дрòпинôм, а ја ћу му ȳмјешће чурлина утакнут ови вȇнтриг у шаке. — Хуи, хуи! удри, удри!

МИЛЕТА: Ови ми чурлини лете око главе, ма неће ни један да ми упаде у шаке. Хуи, хуи! Муци, добре среће! ево ми једнога — благо си мени, Милета!

---

[1] Ч *нема;* [2] немој Ч; [3] дај Ч; [4] ‚kufcka' *с исправком* Ч; [5] одкле Ф *и* Ч; [6] нети Ч; [7] ај Ч; [8] Ч *исправком од* ‚masctovino [?]'; [9] онему Ч; [10] ‚konic' Ф, ‚konich' Ч; [11] изагне Ч; [12] ‚brechiadi' Ф *и* Ч; [13–13] ‚a tomi[?] dogorte[?]' Ф; [14] *у* Ф ‚ciurlini' *исправљено (другом руком?) и* ‚chiurlini'; [15] ‚Prikafui [?]' Ф; [16] *у* Ф ‚habe' *над превученим* ‚seru', *у* Ч *само* хабе; [17–17] дукате а по објед цекине Ч; [18–18] Ф *нема;* [19] Виско Ч; [20] пробијај Ч.

ИВАН (*полагахно*[1] *говори*[1]): Нàрâ излази госпар из куће — бјеж'мо[2] тја[2]!

ВИЦКО[3]: Јес, излази — бјеж'мо, да нас не би видио! Смијешна ти ће бит комедија, кад га нађе овако мàшкарâна!

Шена трећа: Јерко, Прхун и пудар.

ЈЕРКО: *Cazzo*, Прхуне, дèбото се смркло; нијесам нигда овако слатко спô кô данаска.

ПРХУН: Мислиш, госпару, сладунйжат[4], то и спиш слатко: и ја бих тако, да имам поћ у àмâнцê.

ЈЕРКО: Ах, мäријòлу, смијем се, кад ми дође на намет она од пухà. Ма ну ми реци, ко је они мäшкар? што ће ово бит? да ми није ко дошô вино крастит? Ну, виђ ко је.

ПРХУН: Госпару, мени колач а теби пудар[5] у врећи.

ЈЕРКО: Пудар[6] у врећи?! *Tradimento in botega* [издајство у дућану]! Да што му је[7] то у руци јарцу?

ПРХУН: Вêнтриг, госпару; сйкŷро су[8] му, кô и теби, клйнци[8].

ЈЕРКО: Амо га досмуца' курвина магарца!

ПРХУН: Ево ти га, госпару.

ЈЕРКО: Дигни му ти вентриг и ту врећу с главе.

ПРХУН: Госпару, не могу — задјела му се за роге, а по[9] ране бòрê[9] једва одмрсих[10].

ЈЕРКО: Курвин овне, што си имô с том врећом чинит и с тезијем вентригом?

МИЛЕТА: Ево, госпару, вабијах њеке чурли́не који ми су рекли да хäбê[11] цекине.

ЈЕРКО: Које чурлине, јарче? које цекине? Ти ме си покрô! са[д][12] ти ћу вас ови вентриг обит око главе, или конфèсâ' [исповједи], јарче, што си намислио. (*Бије*[13] *га*[13].)

МИЛЕТА: Ајмех, ајмех! помага', не удара'!

ПРХУН: Удри, госпару, удри јаче.

МИЛЕТА: Ајмех, ајмех! прйбй[14] ми леђа! не ударај по врату.

---

[1] Ф *нема;* [2] *у* Ф *ово је одвојено као да говори* ‚Viz' (= Вицко); [3] *у* Ф *гријешком мјесто тога истакнута је прва ријеч* ‚Jef' *као име онога што говори задне ријечи у овој сцени;* [4] ‚fladunifciat' Ф *и* Ч; [5] *у* Ф ‚pudar' *над превученим* ‚touiernar'. *а послије* врећи *опет превучено* ‚pudar', *у* Ч а теби у врећи пудар; [6] *у* Ф ‚pudar' *преко* ‚Touiernar'; [7] 'е Ч; [8–8] ће му бит клинац, кô и теби Ч; [9–9] ‚porane bore' Ф. ‚poraneborre' Ч; [10] ‚odmarfih' Ч *па* .....ih *некако исправљано;* [11] ‚habe' *са исправљаним* h Ф; [12] сад Ч; [13] Ф *нема;* [14] преби Ч.

ЈЕРКО: Амо, јарче, да ми придаш кȍнат од вина; а ти, Ирхуне, чека'[1] ту докле дођу јемâчице.

Шена четврта: Милица и Ирхун.

МИЛИЦА: Нѐбого! Ирхо, што је та вика? послала ме одзгар госпођа, да видим што је.

ИРХУН: Враг је и његов отац! Нашȏ је госпар, по њекој[2] несрећи, пудара у врећи и у руци му вентриг — не знам одкуд[3] му је! Да му нијеси ти килу набила?

МИЛИЦА: Ни, ни, узовај[4]; што се бȗрлâш, Ирхуне? вазда ли ти[5] су[5] бȗрле на памети! Реци ми што је?

ИРХУН: Е, што је? Знаћеш и ти и госпођа који[6] сте му пошли вино крастит: што цијениш да вам ће снȏм[7] пâсат [прође]? Страх ме да и мене и тебе не плати добријем батима.

МИЛИЦА: Ако му је госпођа крива, што му је нѐбог Милета крив? душа ме боли[8] њим[8].

ИРХУН: Ако тебе боли душа, а њега боле леђа: назбиљ их је имȏ добријех, да ће теби моћ удијелити[9].

МИЛИЦА: Ти се ругаш, а мени је дошло и до суза.

ИРХУН: Остави те сузе, драга, за продават[10] их âмâнтом[11], кад отвориш бȗтȋгу, кȏ чине садашње гȍдишнице кад се удаду. Ма ну, како ћемо изит из овега ињтрȋга [неприлике]? то ме научи сада!

МИЛИЦА: Ако ти то[12] не намислиш који си мештар од глâмâшâ, ко ће други?

ИРХУН: Ја ћу намислит, ма хоћу да ми ваља: хоћ ме учинит, кад се удаш, кумом вјенчањем[13] и да ја вртим месо и да га ја све акомȍдâм [уредим]?

МИЛИЦА: Биће што среће да; да[14] тако ти вјере, немо'[15] да је скâндала, знаш да сам ја твоја.

ИРХУН: На[16] кад си ти моја, ја сам твој! „Мир баба, мир дједе, пеци лој те[17] се гој, куљенова јуха“. Ја ти ћу ово све замазат да ћу чинит да ми реку: „Ни лȗка по ни лȗком воњȏ“. — Ма ево одовуда[18] госпара[19]: ноћи ти у кућу и реци госпођи што је.

Шена пета: Јерко и Ирхун.

ЈЕРКО: Ајмех, покраден сам! ајмех, ашâшинâн[20] сам [убише ме]! сад ми ће гȗчула пастит, по душу моју!

---

[1] чекај Ч; [2] њеком Ч; [3] ‚odkud‘ Ф *и* Ч; [4] ‚ufouai‘ Ф, ‚ufovaj‘ Ч; [5] су ти Ч; [6] које Ч; [7] ‚fnom‘ Ф, ‚snom‘ Ч; [8–8] за њим боли Ч; [9] удијелит Ч; [10] продавати Ч; [11] ‚amanzom‘ *исправљено од* ‚amantom‘ Ч; [12] што Ч; [13] ‚uiencianem‘ Ф; [14] Ф *нема;* [15] немој Ч; [16] ‚orsu‘ Ч; [17] тер Ч; [18] одовуд Ч; [19] *у* Ф *додано са стране;* [20] ‚afciafcinan‘ Ф, ‚assassinam‘ Ч.

ПРХУН (*сам*[1] *у себи*[1]: Муч', фи̂нгаћу да не знам ништа. — Госпару, једа ти је гӱта али флӓнак?

ЈЕРКО: Горе, горе!

ПРХУН: Једа су си̂нигле?

ЈЕРКО: Горе, веле горе!

ПРХУН: Једа нехоте[2], гди[3] на теби није вêнтрига, пала ти је кила?

ЈЕРКО: *Peggio* [гӧрê!], *peggio!* од деведесет крошња̂ што су били на младини, није изишло него четрес вједара вина.

ПРХУН: Не рабӣјâ' се, госпару; то ће бит остало у дропу — тӣјес[4] ти ће[4] извр̂ћ.

ЈЕРКО: Мала[5] је спѐрâнца [пада] у дропу! Покраден сам, и ову ми бу̂рлу није нитко други учинио него она рђа[6] моја жена заједно с оном рàбуљôм[7] и с онијем Стрáвчанином који ми[8] је[8] био вентриг укрô. И страх ме је да ми није и[9] син у овему бӓлу [игри]; залуду га[10] сам[10] релѐгô [отјерао] у град — да се није по кому врагу довукô овди?

ПРХУН: Госпару, немо'[11] тега цијенит — он од другому мисли. Нигда му није боље него кад је сам: он би узô[12] да се нигда и не вратиш, нека може на[13] либѐријê [слободније] скурлáват бу̂рдио. А то да те жена покрала, то би се било усрат у своје гӓће.

ЈЕРКО: Ајмех, она је — није нитко други! Нигда ми ово[14] није[14] интравѐњало кад сам сâм ишô[15] на јѐмâње! боље би било да ми је грӓд и шију̂нâта [олуја] сву баштину однијела него да је она дошла за мном! По душу моју по мому кôнту мâњкâ[16] ми веће од осамдесет вједар[17] вина — волио бих да ми је браду оскубла, да ми је ку̂тњӣ[18] зуб извадила, и макар да ме ушкопила!

ПРХУН: То би ти и говорили: „Је ли правде? је ли суда? одкинула[19] му је жена — да[20] простиш — & курац и[20] муда[21]“.

ЈЕРКО: Ну пусти[22] те бу̂рле — није то мени сад на памети. Реци ми, једа знаш ко ме је[23] покрô?

ПРХУН: Да сӣ су то њеке[24] виле ноћне које су на толико мјеста покрале њекому капуне[25], њекому свијеће[26] а њекому бурад[27].

[1–1] Ф *нема;* [2] *у* Ф ‚nehode‘ *исправљено у* ‚nehote‘; [3] гдје Ч; [4–4] ‚tieschie‘ Ч; [5] ‚malla‘ Ч; [6] ‚Argia‘ *или* ‚Arpia‘ [?] Ф; [7] ‚robuglom‘ Ф, ‚rabugliom‘ *исправком* Ч; [8] ме Ч; [9] Ч *нема;* [10] сам га Ч; [11] немој Ч; [12] узео Ч; [13] Ч *нема;* [14] није ово Ч; [15] изишô Ч; [16] мајнка Ч; [17] вједара Ч; [18] у Ч ‚kuchni(?)‘ *исправљено на* ‚kutgni‘; [19] одкинула Ф *и* Ч; [20–20] Ч *нема;* [21] курац и муда *у* Ф *надодано послије знака* &; [22] пушти Ч; [23] Ф *нема;* [24] неке Ч; [25] индиоте Ч; [26] *у* Ф ‚fuiechie‘ *превучено па са стране другом руком* ‚idijote[?]‘, *у* Ч натке; [27] *у* Ф ‚burad[?]‘ *или* ‚perad[?]‘ *превучено па другом руком додано са стране* ‚capune‘, *у* Ч ‚kapune‘.

ЈЕРКО: *Per vita mia l'havete detto* [тако ми живота, рекао си]! Ма ну ми реци, ко би могô знат јесу ли то виле покрале?

ПРХУН: Јес овди једна виленица која[1] умије врло гонетат[1]: отићу ти је довестит. А ȍво[2] ти јемàчи̂цà — ти се ш њима[3] тратѐњâ'[4] докле ја дођем.

Шена шеста: Јерко, Синко[5] запостат, Пера с фу̀њестрê, пудар и јемачице.

СИНКО[6]: Госпару, добар вечер! ја сам ти отргô ону младину; било ти је доста захвáлê богу — је ли ти угодно?

ЈЕРКО: Врага је било доста! нијесу ми извргли ни трећи дио што су имали.

СИНКО: Не рабѝјâ' се! биће вино на сриједи. Ако ти је драго, плати јемачице: нијесам им дô ни чѐхуљê[7] гроздја; дати им ћеш по два днäра, како је закон.

ЈЕРКО: Дат[8] им ћу[8] по два рога, и теби и њима! доста су се најели гроздја. А довео ми си њекијех[9] попрдуша које не мирѝтајŷ[10] ни оно што су изобали[11]. Зѝвни[12] пудара тер обидите сваку редом.

СИНКО: Милета, ход' овамо.

МИЛЕТА: Ево ме, госпару, пäте; што велиш?

ЈЕРКО: Обиди све ове јемàчице.

МИЛЕТА[13]: Хоћу ли, госпару, под скут?

ЈЕРКО: Обиди свуда. Ма ну, да'[14] мени ону прѝтилŷ[15] — њешто се набубрила, — нека[16] је ја обидем. — Амо ти, рѝбôдо[17]; што ти је то у њедријех[18] и под скутом?

ЈЕМАЧИЦА 1.[19]: Узовај[20], госпару; нигда нас то нијесу пипали; пàрâ ће[21] се ти закон оставит, нови[21] заметат.

ЈЕРКО: Неборе, извуци ти сȍклѝн испод скута, или те[22] чиних[22] завратит.

ПЕРА (*с*[23] *фу̀њестрê*[23]): Сјетан[24] килавче, сјетан[24] шугавче[25], сјетан[24] р̏ђâвче, сјетна[26] махни́штино, пи, пи, рђа[27] те убила! Да ти то син чини, што би рекô? Висиш с једном ногом нàд греб, а завлачиш и шмр̏дâш[28] часнијем дјевојкам под скут! Рђа

[1–1] *у* Ф ‚koja ghoneta' *па доцније додано* ‚umije varlo'; [2] ‚oui' Ф, ево Ч; [3] ‚nima' Ф; [4] тратењај Ч; [5] Ч *нема;* [6] *у* Ч *увијек мјесто тога* запостат; [7] чехуља Ч; [8–8] дати ћу им Ч; [9] њекијех Ч *исправком прве руке;* [10] меритају Ч; [11] изобале Ч; [12] *у* Ф ‚foui' *друга рука исправила у* ‚fivni'; [13] *у* Ф *нема, него се наставља као да Јерко даље говори;* [14] дај Ч; [15] претилу Ч; [16] да Ч; [17] рибалдо Ч; [18] њедријем Ч; [19] јемачица прва Ч; [20] ‚Ufouai' Ф, ‚usova' Ч; [21–21] пара ћеш ти нови закон Ч; [22–22] се чини Ч; [23–23] *у* Ф ‚fvugniestre' *додала над ретком друга рука;* [24] свјетан Ч; [25] *у* Ф *исправљано и нечитко* ‚fciurauce [?]'; [26] свјетна Ч; [27] ‚argia' Ф; [28] смрдаш Ч.

вам руке убила које му не омлатите те кӧши̂це око главе! Да ли-јесам ра̀скосма̀на[1], сад бих сишла доли и учинила не знам што од тебе.

ЈЕРКО: Забила би ми нос — то би ми[2] то учинила од мене!

ЈЕМАЧИЦА 2.: Госпару, да хоћ[3] нам дат то плате[4] жљё[5]?

ЈЕРКО: Платите ви мене, курвине магарице, што ме сте покрале и ра̀скриле[5] по баштини и по потоцијех[5]: ако послах по̀ кмете, чиних[6] вас свијех ставит на о̀сла.

ЈЕМАЧИЦА 3.: Ходи, ходи — веће ти се нигда не родило, све ти прӱгови попасли, грӓд ти сву баштину потукӧ, ни лозе не оставио! све ти се учинила блӱта, а[7] теби дошла гӱта[7], не имо̂[8] мира ни на дому ни на двору!

ЈЕМАЧИЦА[9] 4.[9]: Нека ти нами младијех који нам натискају пуне кӧши̂це гроздја и пуне руке динара̀. Ја виђу: све[10] што ми за њега боље, све он за нас[10] хуђе!

ЈЕРКО: Опр̀дӱјте, ја вам прӓју, докле нијесам почео манӣцат[11] штапом! — Амо, пудару, пођ'[12] ми по канџилијѐра[13], да ми је учинит ла̀менат [тужбу] на ове лупежице.

ЈЕМАЧИЦА 5.: Ти ћеш нас на канџилијера[14], а ми ћемо тебе на си̂ндике[15] и на фо̀нта̂ну [чесму] дје[16] се свак умива.

ЈЕРКО: *Tengo in culo* [држим у задњици] и вас и синдике и фонтану *e tutti quanti che sono*[17] [и све који год су]! Ја сам фонтана, ја сам синдик, ја сам кѐлôмна[18] од града.

Шена седма: Јерко, Прхун и виленица.

ПРХУН[19]: Госпару, ӧво[19] ти сам довео виленицу[20].

ЈЕРКО: Ходи овамо, добра жено: одкле си, како ти је име и што умијеш чинит[21]?

ВИЛЕНИЦА: Ја сам султана из влашке земље, чак с Дробњака̀ име ми је Љељена Рогоева[22]; умијем среће вадит.

ЈЕРКО: Дану, прије нег те упитам зашто сам те довео, угонени ми колико ћу живјет и хоће ли ми жена брзо умријет.

---

[1] ‚rafkofana' Ф; [2] *у* Ф *као да је превучено,* Ч *нема;* [3] *у* Ф ‚neka' *исправљено у* ‚hoch'; [4] жље плате Ч; [5–5] што ме сте асаспиале Ч; [6] чинићу Ч; [7–7] Ч *нема;* [8] Ч ‚ima' *доцније исправљено на* ‚imô'; [9] *у* Ф *додано другим мастилом, тако да је испрва и све што слиједи говорила 3-ћа јемачица;* [10–10] ‚fvefce [?] on ugne [?] fue' Ф; [11] ‚manigit' Ф, ‚manisgat' Ч; [12] пођи Ч; [13] *у* Ф *другом руком* ‚Cangiliera' *над овије превучене нечитке ријечи* ‚mača [?] ruga [?]'; [14] *у* Ф *другом руком* ‚Cangiliera' *над превученим али доста читким* ‚mara Ruga'; [15] синдика Ч; [16] гдје Ч; [17] *у* Ф *повише* tutti quanti *додана другом руком једна подужа нечитка ријеч;* [18] колона Ч; [19–19] *у* Ф *уметла друга рука;* [20] ево Ч; [21] чинити Ч; [22] *у* Ф *нечитко.*

ВИЛЕНИЦА: Госпару, позлати ми ручицу, ако ћеш да ти угоненем.

ЈЕРКО: Жи̏ми[1] душа не имам у тобоцу ни ми̂нцê — нијесам ни јемачицâ платно: ма ти ћу сутра вједрицу вòдницê дат[2].

ВИЛЕНИЦА: Ну да'[3] руку. Грбав ћеш стар умријет, ма те ће жена на[д]живјет.

ЈЕРКО: Како[4], што прäјӣш[5]? то да мене укона она махни́штина и да ми се, како[6] говоре[6], усере нà греб? Неборе, ну виђ боље!

ВИЛЕНИЦА: Или сад или нигда, или ја или нитко! По другој руци нàрâ да ћеш ти веће живјет од жене три годишта.

ЈЕРКО: Ах курвине кӱчкê! Тужни Јерко, дӯнкве [дакле] си ти усилован дуг живот жељет[7] онему врагу, ако хоћ дуго живјет?! Нека и с врагом, кад се не може йнâко; ма богме[8] ми[8] не стäвӣ узде да не идем у àманâцâ. — А сада хоћу да ми угоненеш ко ми је покрô вино.

ВИЛЕНИЦА: Вино ти[9] су[9] покрали[10] њеке грàјскê виле које се зову сотоне петòноге.

ЈЕРКО: Да хоће ли ми га вратит?

ВИЛЕНИЦА: Што у њих руке упаде, то се веће не враћа!

ЈЕРКО: Богме[11] ја видим да си[12] сагàчијâ пèрсôна [бистрије чељаде] нег[13] Стијепо шáвац[14] између̀ Пôнтê[13]. Ма, *cazzo*, тога тê виле нијесу могле учинит у моје прејӯдицијо[15] [штету]. Ах[16] магарица једнијех[17]! Ма жими ја[18], све[19] ће ми[19] све рèфат пук и цариник[20]: колико ми је покрадено вина[21], толико ћу ја *bellamente* [на лијепи начин] улит вòдницê[22] и продават кријући из медзáна и не плаћат[23] царине. — Пођи ти, добра жено, збогом: дођи заутра[24], да те платим, ма ну вечерас мећи те среће, једа мож узазнат именом те виле које су ме покрале, ёр ћу учинит да си честита. — *Ola* [дедер] зави[ј]те јако, и[25] ја бих за скрôву &[26]. — Прхуне, ход'мо[27] да се справимо у лов од пухà, или остани бр̏жек[28] на стражи докле се ја справим.

---

[1] жива ми Ч; [2] дати Ч; [3] дај Ч; [4] *у Ф нечитко;* [5] ‚preiſc' Ф *и* Ч; [6] *мјесто тога у Ф надодано над ретком а другом руком* ‚ve[?] naſcive'; [7] жудјет Ч; [8] *у Ф над* ‚boghmemi' *другом руком* ‚ſcintimi', *у* Ч ‚ſcintimi'; [9] су ти Ч; [10] покрале Ч; [11] *у Ф над превученим* ‚Boghme' *другом руком* ‚ſcinti', *у* Ч ‚ſcinti'; [12] *у Ф* ‚ſi' *другом руком исправљено у* ‚je ù tebbi', *у* Ч је у теби; [13–13] *у* Ч *нема, а у Ф превучено па са стране записано* ‚Parh' *т. ј.* Прхун; [14] ‚ſciauaſ' Ф; [15] прецудицијо Ч; [16] *у Ф иза тога превучено* курвинијех; [17] *у Ф надодано другом руком;* [18] *у Ф послије тога превучено* ‚mi'; [19] *у Ф додала друга рука;* [20] *у Ф* господа *исправљено другом руком у* цариник; [21] вино Ф; [22] водице Ф; [23] платит Ч; [24] сутра Ч; [25] *у Ф додано другом руком;* [26] Ч *нема;* [27] ход' Ч; [28] ‚barſceh' Ч.

ПРХУН: Пођи, госпару, ја те чекам.
ЈЕРКО: Је ли *in orden* [у реду] зубља?
ПРХУН: Не брини се, госпару, пун их је стрӓњ.

Шена осма: Прхун, Маро и Мердохаин[1].

ПРХУН: Ови је мој госпар залудио и удрио у љубав како и то̀вар на младој трави, кад га дође воља љубит[2] тер стане трубит, да такога глас слӓви̂ца[3] чује и гу̀ста̂ свака[4] о̀слица. Нути лудости у слабости! мало се није јутрос у гаће, а хоће се намура̀ват! Бит стар, лаком говногризац[5] и цјепидлака а хтјет[6] ходит у госпођа, то је цӱсто ко̂ да се вјетром пасе а димом хука. И хоће да његов син Маро не чини што он чини! што мачка[7] коти, све мише лови. Ма да ми није госпара Мара, зло бих ја по оној старој гри̇вешн проходио, ер кад је у њега тоболац[8] пун[8], сит је и пјан тад Прхун. Требује ми натегнут са све дваес поката онему псу Мердохаину[9] дукате за помоћ га у потребу[10], а знам да ми неће ма̀њкат[11] санса̀рија: обећаћу му вино, а пака му[12] ћу[12] учинит ри̇месу [мјеницу] у Јерка Точка на Кнежици. А прё̈м их ево одовуда — кога хтио, тога срио! — *Bonasera* [добарвечер], *Sig.* [= Signor] *Merdohaino*[13], јес влӓшко̂ го̀диште да те нијесам видио.

МЕРДОХАИН[14]: *Bonasera, Misser* [господине] *Parhun:* ја сам контра̀тало [погодио се] с твојо[15] госпаро дати му дукате и он мени вино. — *Sicchè* [тако да], *Sig.r Marino,* ја ћу заутра[16] донијети[17] су̂де; јеси ли контенто?

МАРО: *Sig.r Merdohaino. io son contentissimo quel che volete voi* [ја сам сасвим задовољан што ти хоћеш]. Даћу ти 25 барјела вина: то је *quinta essenzia*[18] [најфиније] од тр̀бљана — по два дуката барио! тега вина нијеси у твој живот гу̀сто̂. Је ли, Прхуне? реци му.

ПРХУН: Мердохаине, кад га огледаш, облизиваћеш[19] прсте — то је ма̂нтала! Зато, *misser compare* [куме], донеси су̂де и ш њима[20] динаре.

МЕРДОХАИН: Хоћу *volentieri* [драге воље]; ма вас молим *per carità* [за љубав], немо'[21] да то узазна старо госпаро, *per che intendo che sia molto collerico* [за којега чујем да је јако љутит].

---

[1] У Ч Саламун, *па тако и даље;* [2] *у* Ф *превучено, а у* Ч *нема;* [3] славића Ч; [4] *у* Ф *нечитко слово* к; [5] гнусничина Ч; [6] *у* Ф *нечитко* ‚ti t'; [7] машка Ч; [8] *у* Ф *најприје* пун тоболац, *па друга рука превукла* ‚pun' *пред* ‚tobolac' *и опет послије тога над ретком записала* ‚pun'; [9] *у* Ф *избрисано па написано другом руком* Саламуну; [10] потреби Ч; [11] мајнкат Ч; [12] ћу му Ч; [13] *у* Ф *превучено па написано другом руком* ‚Salamun', *у* Ч Саламуне; [14] *у* Ф *окренула друга рука на* ‚Sal'; [15] твојом Ч; [16] сутра Ч; [17] донијет Ч; [18] ‚essenza' Ч; [19] оближиват Ч; [20] ‚nima' Ф; [21] немој Ч.

*

МАРО: Не брини се, има у новому стрӓњу осам сат вједар вина; кад му дигнем шесет-седамдесет вједара, неће се ни познат. А ја те асикŷрâвâм *da gentilomo che*[1] *sono*[1], *che non trovarete nissun intoppo* [као племић какав сам, да нећеш наћи никакве запреке]; волио бих да ми нос одпаде[2] него да моја ријеч дође нӓмањè[3].

МЕРДОХАИН: Госпару, велика Вам хвала! Сутра ће бити динари у руци, а Ви ми дохраните вино, нека га могло дѐлôнго однијет.

МАРО: *Andè con Dio, misser Merdohain; serviteri di me dovunque volete — son homo*[4] *da poterri ajutar* [иди збогом, госп. М., обрати се на ме гдје год хоћеш; човјек сам који ти може помоћи].

МЕРДОХАИН: *Orsù, Sig.r Illu.mo* [= *Illustrissimo*, пресвијетли], *bonasera a V. S.* [= *Vostra Signoria*, Вашему Господству].

Шена девета: Маро и Прхун.

МАРО: Прхуне, ми смо веће оправили[5] посô, а сад *man*[6] *a far* [руке на посао]! измамисмо од њега мјёди а да му не дамо вина ни кање. Намисли којигоди[7] начин, нека видим јеси ли човјек од инвенцијóни [лукавства].

ПРХУН: Знаш ти да сам ја мештар од глӓмâзâ и да би ми бâстало[8] сву[9] гёту пјàнтат[9] [преварити] а негоди њега једнога! Јес овди њека виленица коју ти је отац јутрос дозивô, да му гонета ко му је покрô вино што ти је мати источила, и рекô ти 'о'[10] је да му дође и заутра[11] гонетат. Рекла му је данас, како[12] сам је ја научио[12], да му су њеке[13] виле покрале, које ће се заутра[14] *bellamente* [лијено] обратит у Мердохаина, а остало ћу ти &.

МАРО: Прхуне, сад познам да ми си прави слуга! Кад уљезем[15] у маџистрâт [државну службу], чинићу ти дати све што је òфицијâ . . .[16] Веће се овди нећу тратѐњат, да ми не би [отац] узазнô да се овди находим: отићу на алоџàмêнт[17] њекога[18] мога драгога пријатеља[18]. Чини да си човјек на послу!

ПРХУН: Бићеш сёрвâн, не брини се. Ако ми ова реŷшкâ што сам намислио учинит Мердохаину, ја сам фелѝчијѝ [сретнији] човјек него га[19] је у граду. Пођу виђет је ли се госпар справио у лов од пухâ, ер ми је рекла Кате Јагода да га чека под орахом.

---

[1] Ф *нема;* [2] ‚odpade' Ф *и* Ч; [3] *у* Ф ‚na' *а повише тога некакав знак као* Θ; [4] uomo Ч; [5] управили Ф; [6–6] mano all' affare [руку на посао] Ч; [7] којигод Ч; [8] баштало Ч; [9–9] вас гет имјантат Ч; [10] Ч *нема;* [11] сутра Ч; [12–12] *у* Ф *надодано другом руком;* [13] *у* Ф *надодано другом руком;* [14] сутра Ч; [15] улјезем Ч; [16] *у* Ч *само једна тачка;* [17] ‚alogiamenat' Ф; [18–18] *у* Ф ‚moga draga' *на друга рука преко* ‚draga' *написала* ‚Bratichia [?]'; [19] Ч *нема.*

Шена десета: Иван мали сам[1].

Послала ме госпоја да стојим на страži, ер се госпар шегџе спрања, и дала ми је нёчу мàнталё и обећала ме најестит до грла, да га сиjàвàм што говори, гдје мисли пођ. А прём га ево одовуда[2] и прид њиме Прхун зубљу поен: пођу се скрит овди.

Шена једанаеста: Јерко и Прхун иду у лов, на[3] мàски с бàњештром а Прхун [с] зубљом[3].

ЈЕРКО: Прхуне, немо'[4] да се та зубља удуне: овди говоре да се врте њеке пустòловице — немо'[4] да нас асàлтајў [нападну].

ПРХУН: Госпару, не[5] брини се[5], добро гори: макар би у тебе био овако разгорјен џиџибило.

ЈЕРКО: Ну ми реци, мàрнjòлу, је ли ми се Кате лијено направила?[6] је ли ми весела, је ли?

ПРХУН: Госпару, веселија нег нгда, мàхнîтà за тобом!

ЈЕРКО: То је хоћу да махнита за мном! Има и за кнјем: јоп сам млад и јаки, а нијесам пи груб. Но ране моје, Прхуне, у моје младе дни нигда се нијесам крето с Прйјекòга; био сам од фи-нијех àманàтà — скакали су за мном низ фўњестру. Ма ну ми сада[7]. Прхуне, закàнтà'[8] двије стàнције[9], ер хоћу да ми и прид Катом заканташ, уколико се ја ш њоме[10] устратèњàм.

ИВАН МАЛИ[11] (*сам*)[11]: Ахà, узазно сам све! сад ћу отит[12] све госпођи рнјет како се договарају с Катом Јагодом: неће ми màњкат[13] ни овди колач.

Прхун кàнтà:

ПРХУН[14]: Госпар иде у пухе,
напео је бàњестар;
згоди му се смијешна ствар —
не ухити[15] ни мухе[16].

ЈЕРКО: Нàрà ми тй зло аугўрàш[17] [слутиш] да ја неће ухитит ништа; заканта'[18] ми што финје и слађе.

ПРХУН: Госпар иде у пухе,
коњиц му се потаче
од велике задухе,

---

[1] Ф *нема;* [2] одовуд Ч; [3-3] *у* Ф *надодано другом руком, у* Ч *натпис сцене гласи:* Јерко на мазги с баньестром а Прхун [с] зубљом; [4] немој Ч; [5-5] *у* Ф *нов ритком;* [6] *у* Ф *најприје* ‚nacinila', *на је* ‚cinila' *преправљено и даље исписано* ‚pravila', *у* Ч начињила; [7] сад Ч; [8] закантај Ч; [9] станце Ч; [10] ‚nome' Ф; [11] Ф *нема;* [12] отић Ч; [13] мајикат Ч; [14] Ч *нема;* [15] *у* Ф *прса рука* ‚uhit' *а друга додала с краја* ‚i'; [16] *у* Ф ‚Buhe [?]' *друга* (?) *рука исправила у* ‚muhe'; [17] аугураваш Ч; [18] закантај Ч.

и[1] сједоше наљ мухе[1];
носите га кркаче,
да се госпар не плаче.

ЈЕРКО: Курвин мäријòлу, нàрâ се ти мноме ругаш — хоћ[2] се не бỳрлат? Фино штогод, прифино у alamirè.

ПРХУН: Госпар иде у пухе,
слаба му је ножица.
Сиди доли, Милица,
тер му мало да' јухе,
да се тужан покријепи,
ер га љубав заслијепи.

ЈЕРКО: Добра је та од љубави, ма лажеш да су ми слабе ноге! Још што боље, ер ми нијеси удрио у тäс гдје ја хоћу.

ПРХУН: Хоћу ли овако, госпару? —
Госпар иде у пухе,
ноге су му све сухе;
на мàску[3] је узјахô,
хоће јахат он[4] плахо
и стигнути баздýхе,
а тад госпар ослаби
и[5] у гаће се пòхабî.

ЈЕРКО: Ах, а, мäријòлу, немо'[6] говорит прид свакијем што си видио јутрос у сèкрêту [потајно]. Заканта'[7] ми овако гласом од слäвîца[8]: „хаха, хаха[9], љубави", како[10] је прилично овакому[11] госпару.

ПРХУН: Госпар иде у пухе,
срела га је рѝбôда,
лијепа Кате Јагода;
и чијем госпар справљаше[12]
да се ш њоме[13] пројаше,
она њему вељаше:
„Пусти љубав, госпару,
слиједи пуну бокару."
Одговори тад госпар:
„Не брини се да сам стар,
с тобом ћу се помладит,
ер[14] ћеш драги мој пух бит[14]".

[1–1] Ч *нема;* [2] ‚hoc' Ф; [3] мазгу Ч; [4] *у* Ч *доцније додала прва (?) рука;* [5] Ч *нема;* [6] немој Ч; [7] закантај Ч; [8] славића Ч; [9] хуха Ч; [10] *у* Ф ‚ka-' *при крају ретка;* [11] оваком Ч; [12] ‚ſprauiaſce' Ф; [13] ‚niome' Ф; [14–14] ‚er [?] cheſc draghi [?] moi puh bit' Ф, Ч *нема.*

ЈЕРКО: О, сад ми си лијепо! то ми је на прйпозит, ту ми свеђ канта'[1] уколико се ја ш њом[2] устратѐњâм.

Шена дванаеста[3]: Пера, Иван[4] и[5] пети.

ПЕРА: Који пуси? које Јагоде? Све сам чула, све сам ушавила дје[6] си се упутио, сйјетна[7] лӯдӧрије. Што ће те зубље? што ће ти лов? Ход' овамо најбрже, прије него те досмућам мојом руком у кӯћу.

ЈЕРКО: Нути врага! *tradimento in bottega! semo scoperti* [открили су нас], Прхуне. — Што ме си дошла сшијâват, неслана дугоњо? Идем у пухе, ер ми је тако драго: нећу с тобом стат, ер ми није драго: неће ми си додијала! Наћу àмàнцу на мој начин, а тебе ћу оставит с тисућу врагова.

ПЕРА: Курвин[8] зâпрче[9], курвин[8] пӣдâвче, курвина[10] стáрежино од нинита! није у теби шака душе[11], а то ћеш радит од амаџах!

ЈЕРКО: Радиће на твој дѐсшет, а неће свеђ стат привезан уз ту квйнтâну којој смрди фјât [дах] да се не може с[12] њом[13] у одар леђ.

ПЕРА: Курвин[8] нее од нинита, курвин[14] смраде! кому смрди фјат? Вољан чаћом и сметлинитом од огњинита[15], а мој[16] ти[17] фјат смрди! Са[д][17] ти ћу омлатит ову кӯћељу око главе тер ћу ти указат како се лудо и без памети говори.

ЈЕРКО: Не акòстâвâ' се близу мене, ја ти прâју[18], ер ти омлатих сад ови бâњестар око главе! Дуга основа — памет од слова[19], дуго тегло а озебло! *Per vita mia* нишетила је нарав у теби двије жене.

ПЕРА: А у теби није довршила ни пӧ човјека! Управ ти се може рећи: нѐдочињењâче, килавче, махниче, крпи[20] кӯтлу[21] без ручице, не мирйтâш оваке младице који ми нијеси за рйлицӧ.

ЈЕРКО: Ланкројо[22], трессндала[23] дуга личино, нијеси ти мени за рилице! *Per vita mia*, да си у Шпањи, ваљала би за рâља од неђи.

ПЕРА: А ти не би ваљô ни зà метлѐ, смрдеђи гаде, нӱздро од нинита могла би те сакрит[24] у цревљу али у нпаг — не би ми[25] се ни видио.

---

[1] кантај Ч; [2] ‚niom' Ф; [3] *у* Ф *најприје* ‚jedane:' (*т. ј. једанеста*) *па пред тим уметнуто* ‚12:'; [4] Ч *нема;* [5] Ф *нема;* [6] гдје Ч; [7] стара Ч; [8] *у* Ф *друга рука прекрижала и повише тога написала* ‚Otole', *у* Ч отоле; [9] махниче Ч; [10] отоле луда Ч; [11] од душе Ч; [12] ш Ч; [13] ‚nom' Ф; [14] грдеђи Ч; [15] ‚ognifeta' Ф; [16] мени Ч; [17] сад Ч; [18] Ф *и* Ч ‚preju'; [19] *биће мјесто* ослова (= магарећа); [20] *у* Ч *најприје* ‚karrni' (*т. ј. па друга рука исправила у* ‚kàrni'; [21] кутле Ч; [22] ‚lanhrojo' Ф *и* Ч; [23] ‚trefendala [?]. Ф, Ч *нема;* [24] ‚fakit [?]' Ф, ставит Ч; [25] Ф *нема.*

ЈЕРКО: Могла би ме скрит не знам гдје – дѐ б о т о бих рекô! шалàрдàндо,[1] *tira via* [иди се ha], о и р д ý ј тја! ако ми се ак ó с т а ш, п о т ѐ г н у h у ти ову п и с т ô л а т у — с к р ò к а х је! *allarga, allarga* [на страну], потегнух, скроках!

ПЕРА: Ја те[1] се не бојим — ни тебе ни тејијех твојијех пи́сто̀ла [кубура], колико сметлишта. (*Виje*[2] *за*[2].) Нä, нä, курвин[3] нее од[4] пишта[4], нека знаш на кога с н à р â в â ш пистоле.

ЈЕРКО: А[5] нä и теби, т ý р и ц о кук ò н о с а[6], нека знаш кога кубељом бијеш. — (*Оди за*[7] *бије*[7].) Ајмех, ајмех, освети, Прхуне, свети[8] најбрже — паде ми пи́сто̀ла на тле.

ПРХУН: Не бој се, госпару, ò в о[9] ме уза те, не бој се.

ПЕРА: Нä[10] и теби, њешало[11], м а н ѝ г ò д о од пишта, који му справљаш: да не гледам моје части, сад бих ти дала ф ѝ ј е р е у овом бријвицом од уха до носа. — Отоле ми ходи најбрже, старежино, дома: веће су ми ове д ѐ з ê р т и н е[12] м ö с к о м[13] прокопале[14].

ЈЕРКО: Ајмех, ајмех, не смуца'[15]! пусти, пусти, паде ми вѐнтриг[16], ри́кну[17] ми кила!

ПЕРА: Пукни, крепа', пукни! неh[18] се кренут из куће: свежаh те одсад унапријед за столиh од одра, да се не мож кренут.

Сврха[19] *ата другога*[19].

АТ ТРЕЋИ.

Шена прва: Маро и Прхун.

МАРО: Прхуне[20], веле ми си[20] рекô од hаће и од мајке. Ја видим да су дошли до густе, ма га[21] је мајка к ј а р ѝ н и к а л а[22]: не знам јесу ли се умирили[23].

ПРХУН: Е[24], госпару[24], муж се и жена ласно умири, ако се и свађе: дан их[24] размири, а ноh умири кад један другога гола завири.

МАРО: Пустимо то: други hемо пут б ý р л а т. Доhимо сад на моје нѐговијо [посао]; ну јеси ли ми донио дукате од Мердоханна[25]?

---

[1] *у Ф превучено?;* [2] *у Ф додано другом руком;* [3] *у Ф друга рука над превученим* ‚kuruin' *написала* ‚ludorio', *у* Ч лудорију; [4] Ф *нема;* [5] на Ч; [6] дугоноса Ч; [7] се бију Ч; [8] освети Ч; [9] ево Ч; [10] *у Ф се не види;* [11] *у Ф пред тим превучено* ‚kuruin'; [12] старежине Ч; [13] мозгом Ч; [14] прекопале Ч; [15] смуцај Ч; [16] *у Ф пред тим превучено* ‚killa'; [17] *у Ф исправљано;* [18] нећеш Ч; [19–19] Ф *нема;* [20–20] Велик си ми, Прхуне, догађај Ч; [21] се Ч; [22] ‚ciariſckala' Ф, ‚schiariſckala' Ч; [23] помирили Ч; [24] Ч *нема;* [25] *одавле даље и у* Ч *пише* Мердохани *мјесто* Саламун.

ПРХУН: Ӧво[1] ти сам донио петнес[2] дуката[2], а остало ти римѐнчава̂[3] у Кате Јагоде: или их[4] ти узми, или га почека[5] докле[6] му их врати.

МАРО: Добро је и ово, ма да ми си све донио, већи би ми нјàчêр[7] учинио.

ПРХУН: А ти узми чеса није, пàсâ[8] се засадара[9] од овему — други ће[10] пут бит боље. Кад веће лàшкâмо[11], веће ће бит и мједи̂, *però* [но инак] ако нам реу̂шкâ, ер ме страх да нам не интравѐњâ кô онему на Шйпану кому је мати обазнала да је укрô 3[12] барјела вина[13].

МАРО: Ово ми није[14] ни за зуб доста, а[14] знаш да ми се хоће веле: ја[15] сам[15] од првијех властела од града.

ПРХУН: Ево одовуда Мердохаина и Кате Јагоде. Пођи ти у виленице и реци јој[16] да онако све учини и[17] рече[17] како сам је ја научио, а ја сам Кати рекô како ће се с[18] Жудјелом владат. Ја ћу поћ госпара старога известит, да их нађе на јајим, уколико[19] се они устратѐњајӯ[19] — нека је мени!

Шена друга: Кате и Мердохаин.

КАТЕ: Хвала ти, мој драги Мердохаине, ёр ме ћеш почекат за она три дуката; назбиља[20] ћу ти[20] за ти дуг чинит дати[21] добра вина кога нијеси[22] у живот[22] пио.

МЕРДОХАИН: Кад је тако, моја Кате, ја сам кòнтêнт[23]: ја те хоћу дòбро[24], ма не знам како ти кћело[25] мене.

КАТЕ: Да[26] знаш како ја тебе добро хоћу, мој драги Жу̀дјелићу, у душицу би ме[27] ставио[27]! Лјѐнахан ти ве[26] ми си: нути му прорезане[28] рӣличицê, нути[26] му[26] помурокијех[29] [?] очица; је ли гријех да нијеси крстјанин? пишта ти друго не мàњкâ[30] до[30] добра човјека него то.

МЕРДОХАИН: Кате моја, ја сам *pronto* [приправан] за твоју[31] љубав скочити у огањ[32]! ма бих узео с тобом говорити[33] пасами, моја душица, а ӧво ти кордӯнића нä чàс: носи га *per amor mio* [за моју љубав].

---

[1] ево Ч; [2] петнаес дукат Ч; [3] ‚rimenciaua' Ф, ‚vimenciava' Ч; [4] Ч *нема;* [5] почекај Ч; [6] док Ч; [7] пјаџер Ч; [8] пасај Ч; [9] садар Ч; [10] ‚cie' Ф; [11] лажемо Ч; [12] три Ч; [13] Ч *нема;* [14–14] ‚nechie ni po grigna obreske [?]' Ф; [15] *у* Ф *двапут записано;* [16] 'ом Ч; [17] Ч *нема;* [18] Ф *нема;* [19–19] утолико се овди устратењај Ч; [20–20] *у* Ф ‚naſbiglia' *исправљано,* ћу *нема а* ти *над ретком;* [21] дат Ч; [22–22] ‚nie' Ф; [23] ‚contento' Ч; [24] Ф *нема;* [25] ‚kcielo' Ф, ћело Ч; [26] Ч *нема;* [27] те ставила Ч; [28] *у* Ч *исправком регби прве руке;* [29] ‚pomurokieh' Ф, црнијех Ч; [30] мајика за Ч; [31] твоје Ч; [32] ‚oghgan' Ч; [33] говорит Ч.

КАТЕ: Хвала ти, брӓче! ја сам справна гдје хоћ говорити с тобом, ма се не може прије подне докле госпар не заспи а муж ми буде над путем. Ја ћу те дочекат, и ту ће ти бит што ти̂ хоћ[1], да знам у Пуљу поћ!

МЕРДОХАИН: Сад бих те пољубио у подплат[2] од нога за то гласо! Да'[3] ми твоја вјера само да ме нећеш приварити[4], а на заповијед твоја[5] све што ми си дужна, и још, ако ти је од потребе.

Шена трећа: исти, Прхун и Јерко.

ПРХУН: *Olà* [хеј!], Мердохаине, ту сте! Ӧво[6] госпара: страх ме[7] да вас није оћу́тио[8]: бјежи и ти и Кӓта гдје знате!

КАТЕ: Јаох мени, да ме не види! утећу, а ти чини, Мердо, од тебе што боље знаш.

МЕРДОХАИН: *Oimè, son assassinato*[9] [јаох, убише ме]! страх ме[7] од њега *come dal*[10] *diavolo* [као од врага].

ПРХУН: Скри' се под ову[11] бачву, не бој се! са[д] ће[12], са[д] ће[12] он одовле[13] поћ, то[14] ћеш ти и изит.

МЕРДОХАИН: *A, povero Merdohaino, dove sete capitato* [Ах, јадни М., у што си упао]?! Требу'е[15] се скрит *per non far peggio* [да не буде горе].

ЈЕРКО: По ране куљенове, Прхуне, једва сам ушикô онега базѝљишка[16] — моју жену! инкàнтô [обајао] јо'[17] сам[17] да заспи: бјеше оволики хŷхор надигла, да ме пекне[18], ма јој се нијесам дô — нашô јо'[19] сам контравѐнêн [лијек против отрова].

ПРХУН: Оно је, госпару, врла змија љутица! дарнула је и мене оном[20] зубљом, да ми ће се знат и за веле данâ.

ЈЕРКО: Пустимо[21] је, испригаће се у свому салу! *Orsù*, да се иде у Кате Јагоде: ноћаска[22] ми је сву ноћ био напет бàњестар од толике[23] мисли љувене. Видиш, ја сам у ова дјела јачи од лава, а враг сам на мачу и на овој[24] алàбàрди [копљу]. Ну подржи ову алабарду. — А[25] што је ова бачва овди[26]?

ПРХУН: Госпару[27], изнио је је овди тòвијернâр, да је застàњâ; вари се котô воде за њу[28].

ЈЕРКО: Прије него отидемо, чини донијет ту воду, да је застањамо. Зови[29] да воду посе[29].

ПРХУН: Милета, да'те[30] ту воду најбрже, да се застања ова бачва.

---

[1] ‚hoc' Ф; [2] ‚podplat' Ф, поплат Ч; [3] дај Ч; [4] приварит Ч; [5] твоју Ч; [6] ево Ч; [7] ме је Ч; [8] *у* Ф ‚uidio' *исправљено у* ‚ochiutio'; [9] ‚fafinato' Ф; [10] ‚da' Ф; [11] ону Ч; [12–12] сад ће Ч; [13] одовлен Ч; [14] тад Ч; [15] требује Ч; [16] базилишка Ч; [17] сам је Ч; [18] упекне Ч; [19] Ч *нема;* [20] твојом Ч; [21] пуштимо Ч; [22] ‚nociafka' Ф; [23] толико Ч; [24] оној Ч; [25] Ф *нема;* [26] оди Ч; [27] *у* Ч *послије* изнио је је; [28] њ Ф; [29–29] Ф *нема* [30] дај Ч.

Шена[1] 4[1].

МИЛЕТА: Ӧво је, госпару; хоћу ли је излит?

ЈЕРКО: Изли'[2]; чини да је стӓња кô гòстара.

МЕРДОХАИН: *Son*[3] *morto* [мртав сам], *oimè, son*[3] *assassinato!*

МИЛЕТА: Госпару, жива је ова бачва! да није неман[4] у њој?

ЈЕРКО: Неман, Прхуне! амо[5] да' ту алабарду и стани уза ме[5].

ПРХУН[6]: Госпару[1], пàрâ је они Чйпут[7]; по кому је врагу дошô овди?

ЈЕРКО: Чифут[8], је ли? Амо га јарца за главу и за роге! — *Olà, misser becco fututo*[9], *chi t'*[10] *a*[10] *condotto qui? Adesso ti voglio con questa alabarda romper lo dente e passar da banda a banda* [хеј, господине ј....й јарче, ко те је амо довео? Сад ћу ти овим копљем разбити зуб и пробошћу те са стране на страну].

МЕРДОХАИН: Немо'[11], драги госпаро; нијесам дошô[12] овди за ниједно зло. Немо'[11] да ме овако страшйнâ [повлачи] ни странàцâ [злоставља] твојо[13] товијернаро.

ЈЕРКО: *Confessa, perfido Ebreo* [признај, проклети Чифуте], што си дошô овди? имам[14] ти[15] *per forza di bastonate* [на силу батинâ] чинит да приповиједаш *le vostre farfantarie* [твоје лоповштине]. — Пођ'те[16] ми доведите рôнду [стражу], да га одвуку у тамницу и да ти ставе четрста лйтâрâ гвоздја на ноге, а пака *alla tortura* [на муке], да приповиједаш што си овди дошô, *assassino Israelita, hahano*[17] *merdoso, ladro trincato*[17] [разбојниче Чифуте, ... говнени, лупежу .....].

ПРХУН: Ево ти виленице; нека ти она сповије[18] што је овди дошô и како.

ЈЕРКО: Виленице? то ја и[19] хоћу!

Шена пета: исти и виленица.

ЈЕРКО: Ход' овамо, Јељена[20] Рогоева: јеси ли ми нашла ко ми је покрô вино?

ВИЛЕНИЦА: Госпару, сву сам ноћ трудјела[21] цйјећ тега посла и метала хамалије, и не могући наћ ништа, заспах под онезијем орахом на води. Ту ми се приказа така прилика каква је у тега човјека ту и дје[22] говори и хита руку с[23] Катом Јагодом &[24].

---

[1] Ч *нема;* [2] излиј Ч; [3] sono Ч; [4] ‚nemagn' Ф; [5–5] стан' уза ме, амо алабарду Ч; [6] ‚Peſto' Ф; [7] Чифут Ч; [8] *у* Ф ‚Cifut' *с несигурним* ‚f'; [9] ‚futugo' Ф; [10] ti ha Ч; [11] немој Ч; [12] дошло Ч; [13] твоје Ч; [14] ‚imam' *с несигурним* ‚m' *при крају* Ф: [15] Ф *нема;* [16] пођите Ч; [17–17] јарче рогати, becco fututo Ч; [18] сповједи Ч; [19] Ч *нема:* [20] Љељена Ч; [21] трудила Ч; [22] Ч гдје *исправком;* [23] Ф *нема;* [24] Ч *нема.*

ЈЕРКО: *Cazzo*[1], велик си ми пёлаг [морску пучину] одкрила[2]: крастит вино и говорит с Катом Јагодом! Да реци ми, је ли ти се сијело да је је пољубио, уштипуо ӓли[3] што друго?

ВИЛЕНИЦА: Није, госпару; он тијаше[4], ма му она не да.

ЈЕРКО: *Orsù*, кад је тако, вуците га јарца и[5] иса некрштена Самаритана у обор међу праце, и наби'те[6] му бокàглије[7] од мàскê[8] на ноге, да не утече, докле дође ропда да га[9] поведе у тамницу. Чинићу га ужећ у пакљеној бачви.

МЕРДОХАИН: *Ecc.*[mo] [= *Eccellentissimo*, пресвијетли] *Sig.*[r], клечим ти на кољена, не учини[10] те страмоте[11] синагози[11]! Ја нијесам крив[12] од овега пишта — све ти лажу! Што ће ријети[13] *scribi, rabbini e*[14] *sacerdoti et il nostro Rab*[15] &[15] [књижевници, учитељи и свећеници и наш Раб.....]?

ЈЕРКО: Лупежу, ӓшашйне[16] [разбојниче], са свом синагогом и с гётом! — ја ћу вас кјарйшкат[17] врагòлове! — Одведите га најбрже гдје сам ти рекô. Мало ми гӱчула не паде, по[18] душу моју[18]! ослободио сам се толике[19] пасијóни [муке]. — Ход'мо, Прхуне, да ми се промијенит[20]. — А ти, добра жено, пођи збогом; кад ми донесу оно вòдницê, послаћу ти вӓс дрон и њеке цревље вётхе[21] за плату.

Шена шеста: Иван и Вицко[22].

ИВАН: Богме се мој стари госпар Јерко Шкрипало[23] бјеше[24] справио с Катом Јагодом ловит пухе, ма му ја сметох све његове мàлйције [злоће], како ме[25] госпођа научила. Послала ме[25] да још спйјâвâм његовијех мӓгâњâ.

ВИЦКО[22]: Иване[26], Иване, је ли ти устô госпар стари[26]? Послала ме[25] маје да заимљен[27] у њега[28] кòнич, што ћемо учинит један тӥјес &[29].

ИВАН: Да је ли му послала маје по теби фрёшко[30] јаје и да му зарофйјâш у ње?

---

[1] Ч *нема;* [2] Ф *и* Ч одкрила; [3] или Ч; [4] хтијаше Ч; [5] Ф *нема;* [6] набијте Ч; [7] ‚Bokaghlie' *с несигурним* ‚o' Ф, букаглије Ч; [8] мазге Ч; [9] се Ч; [10] чини ми Ч; [11] срамоте синагоги Ч; [12] криво Ч; [13] ријет Ч; [14] ‚i' Ф; [15] *у* Ф *двије неразумљиве ријечи, у* Ч *послије* ‚Rab' *знак* & *значи да је ту требало казати име Јеврејина који је у оно доба био на челу дубровачке синагоге;* [16] асасине Ч; [17] ‚ciarifckat' Ф, ‚schiarifckat' Ч; [18–18] Ф *нема;* [19] *у* Ч *прије тога* од, *а и у* Ф *је дебело превучено једно слово или два;* [20] је проминут Ч; [21] ‚uetke' Ф; [22] Виско Ч; [23] ‚fcripalo' Ф, Скрипало Ч; [24] *иза тога у* Ч *опет* се; [25] ме је Ч; [26–26] *у* Ф *доцније уметнуто, у* Ч *само један пут* Иване; [27] ‚famgliem' Ф; [28] госпара Ч; [29] Ч *нема;* [30] ‚frefko' Ф. фреско Ч.

ВИЦКО[1]: Лажеш, кô таке наказне[2] курве син, да је моја госпођа мајка[3] од[4] тега[4] дјела! зна се кому је мати курва: Иване гулѝмане[5], спу́ре ликатац укрô мајци тоболац!

ИВАН: По чем знаш ти, стророга[6] јарца сину, да сам ја спурјан? једа ме[7] твоја курва мати окотила?

ВИЦКО: Хоћ[8] не[9] курва̀цат, рофијански сину? ер ти сад отидох у госпара и тужих се све што ми говориш, и чиних да ти да̀ бата̀ докле те свега прибије и притуче.

ИВАН: Немо'[10], драги Вице, тако ти свијетле[11] биле[11] курве госпође сисице[12], које[13] не брани ни Жудјелу ни дјетићу, ни госпару ни гнусному ко̀ма̀рда̀ру: гдје[14] се виде[14], *paga un soldo* [плаћа једну пару].

ВИЦКО[15]: Нä ти, нä, неотрена магарца сину, нека знаш ко су шу̀ме̂ска̀ дјеца. Ако си ти враг, ја сам два, и ако ми још што проговориш, расцијеши[т] ти ћу главу до мождани, курве сину од ништа.

ИВАН: Нä и теби, осло̀го̂нскӣ[16] сину, нека се имаш чијем курви мајци[17] и госпару похвалити[18].

ВИЦКО[15]: Ајмех, ајмех! са[д] ћу ти ја госпару ријети да ти да̂ јегуља̂, јарца[19] сину!

ИВАН: Мало се ја хајем и тебе и госпара. Носи ти те сливе под очима докле да мени госпар јегуља̂; ја ћу ноћ мој посô чинит.

Шена седма: Тврдокур (носи госпара у коничу), Пера и Прхун.

ТВРДОКУР: Ти[20] помага'[21], тежак ти је ови ко̀нич, колико да је вäс тӣјес у њему! ја[22] цијењу[22] се и он напио мäста кô[23] и ми! са[д][24] ћу рӣнут њим — толико ми је дотрудио.

ПРХУН: Ја ти вељу, носи га добро: ако га метну, отиде[25] ти глава зањ &[26].

ПЕРА: Амо, Прхуне, амо, Тврдокуре! Куд носите ти конич? Ставите га ту најбрже, прије нег сам врага учинила од вас.

ПРХУН: Госпо, носимо га у за̀постатицѐ, тако[27] је госпар наредио.

ПЕРА: Курвин манѝго̀до, то ја не знам што си намислио? Сад га метни ту најбрже!

---

[1] *у* Ч Виско *исправљено у* Вицко; [2] ‚vkaſane [?]' Ф; [3] Ф *нема;* [4] такога Ч: [5] сулимане Ч; [6] старога Ч; [7] ме је Ч; [8] ‚Нос' Ф; [9] ме Ф; [10] немој Ч; [11] *у* Ч *задње е исправком, у* Ф свијетло било; [12] лишце (?) Ф; [13] која Ф; [14–14] ки (*мјесто* гди?) се виде (?) Ф; [15] Виско Ч; [16] јарашки Ч; [17] матери Ч; [18] похвалит Ч; [19] курве Ч: [20] ‚Ti [?]' *или* ‚Ai [?]' Ф, Ч *нема;* [21] придржи Ч; [22] а на вјеру Ч; [23] *у* Ф *исправљано па нечитко, у* Ч како; [24] ја Ч; [25] иде Ч; [26] Ч *нема;* [27] како Ч.

ТВРДОКУР: Нă. госпо; кад хоћ да га вржем, ја ћу га врћ, а но рапс[1] борс[1] бјеше[2] ми и додијо.

ЈЕРКО: Ајмех, ајмех! увриједили сте ме у фонтàњелу[3] [малу чесму]! сад[4] душу пустих[5]!

ПЕРА: Је ли, смрдећи[6] нсе од инпита? Сшијáвала сам те крòз сòрту од пода све што мисли; ма ти нећеш рèћи, да се знаш ту мртав протегнут, заповѐнтило једна!

ЈЕРКО: Ти си враг, ти си сотона, ти си антикрс, ти си Луцифер! што ћеш од мене? ноћ'[7] с врагом!

ПЕРА: Ноћи ти с тисућу, махнито од верига! Што ће рићи` властели, кад обазнаду твој овакн живот? скàртаће [избрисаће] те[8] и изагнат из вијећа!

ЈЕРКО: Нă ти за ти глас рог[10], нèсмотрић[11] дундýрило[11]! Већ ћеку с тобом стăт ни[11] живјет[11], враже ћикарићни [прави]! учинићу с тобом дивòрцију [развод] а довестит вăс бýрдио у кућу: а ти остани с оном кућом[12] оборсном уз Прòвàљећý улицу и с оне десет долац[13] земље над градом под Брàтом, на којијех не може ни чѐпчег родит, што ми си донијела у прћију.

ПЕРА: Лýдòрију, већ ваља моја галантàрија [финоћа], бидзàрија [живахност] и грăција [милина] него све твоје имање.

Шена осма: пети и Маруша мала.

МАРУША: Госпо, ну ходите овамо ý страљ, да видите како Милета учи Милицу тијешити; привукò се к њој у бадањ и навалио се на њу, да јој не да одахнут, а она нèбога вика: „Ýдýћи ме!“

ЈЕРКО: Амо, Ирхуше, одведи све кмѐте, и доведите их амо најбрже! *сакго*, које[14] ардићкајý срамоте[15] чинит у мојој[16] кући?! Учинићеће ми се све блýта: већ не ваља у ону бачву вино улијеват[17]. — Ето, Нера, узми то: умијеш чуват мене[18], а не умијеш Милицу и пудара[19].

ПЕРА: Узми ти то! то су од тебе научили: уз каква ментра стоје[20], таку скýлу уче. — о[д][21] чеса кýтò, о[д][21] тега и ручица! ти држиш[22] зле жене, тако су и они по злу посегли. Ако не пусташ

---

[1] ‚mane bone‘ Ф, ‚More bone‘ Ч; [2] бијаше Ч; [3] фонтанелу Ч; [4] ч Ч; [5] пустит Ч; [6] ‚ſmardech‘ Ф; [7] ноћи Ч; [8] рићет Ч; [9] ‚ti‘ Ф; [10] Ф *нема, него мјесто тога је послије* дундурило *нацртана рука што каже рог;* [11] Ч *нема;* [12] кућином Ч; [13] долаца Ф; [14] *у* Ф ‚koje‘ *исправљано;* [15] тремоле Ч; [16] мојом Ч; [17] уливат Ч; [18] *у* Ф *најприје* ‚ghoſpara‘ *а затим повише тога* ‚mene‘, *па обоје преврчено;* [19] *у* Ф *преко друге нешитке ријечи;* [20] ‚sctoje‘ Ч; [21] од Ч; [22] ‚dardiſc‘ Ф.

те дѐзѐртине[1] и не одречеш се тега живота, чинићу да се по свем[2] Дȳбрôвнйку говори[3] што сам ја, што ли си ти[4].

ЈЕРКО: Докле ти не пуштиш[5] кȳндурице и ревѐрѐндѐ [часне] рофйјâне, с којијем[6] си расула сву кућу и еве имање, нећу се оставит од àманâцâ[7], ер ми није драго, и нека видим ко ће кога надјахат. А ко ми је почео рофйјат него те твоје кундурице које те потежу за нос?

ПЕРА: Да буде све[8] то[9] како ти хоћеш! нека видим јеси ли ти[10] властелин од ријечи: ја ћу пустит кундурице, а ти пусти дезертине, и ко кому узмањка[11] од ријечи, да се један другому сподѐстâ [одрече] за живота и запише све своје имање.

ЈЕРКО: По душу моју, Пера, кôнтен[12] сан[12]! да потегнемо скрйтȳру пȳбликȳ [спис јавни], ма без[13] прејȳдиција од онијех којијем сам тòдȳр и ѐнитрон.

Шена девета: исти; Ирхун води Милицу и пудара.

ЈЕРКО: Курвини неи од ништа! таку срамоту ардйшкат[14] чинит у мојој кући и стрању! Да не гледам што гледам, сад бих[15] вам главу осјекô[16], пȍлтрȳни[17] йнфâми[18] [кукавице срамотне]!

МИЛЕТА: Госпару, немо'[19] се рабйјат; Милица је све[20] како[20] моја. А нико ми од овега није узрок него — да простиш! — твоје господство који ми приби леђа онезијем[21] йнтрйгом[21]; удри ми њека болес ȳ скйну[22], тако и пођох у Милице, да ме мало протре. То су и просȳмали на зло, а није друго међу нами слиједило, тако се не утопио у морској пучини!

МИЛИЦА: Назбиљ ти сиромах право говори! није ништа небог крив, није тегô у мене, тако се не продевѐтила и тако ме срдобоља[23] не задушила! А оволике му су модрице биједну биле по скини[24] што га сте Ви избили; да га нијесам ја пòбахорила[25] на бријеме[26], вȁс би удрио на гуке.

ПЕРА: Смрдећа смрдѐћицо, побљувана побљȳвâндо, сйкȳро си пјана била, и још имаш ȁнимо говорит! Зȁутра[27], прòгнâнице, најбрже да изидеш из куће и да веће нијеси ми дошла на очи!

---

[1] Ч ‚desertane' *с несигурним* а, *а друга рука исправила у* ‚desertune'; [2] свему Ч; [3] зна Ч; [4] Ф *нема;* [5] *у* Ф *исправљено од* ‚puſctaſc', *у* Ч пушташ; [6] кијем Ч; [7] аманац Ч; [8] ‚ſe' Ф, Ч *нема;* [9] *у* Ф *над ретком;* [10] Ф *нема;* [11] узмајнка Ч; [12] контенат сам Ч; [13] *у* Ф *пред тим превучено* ‚oſuem oneſieh'; [14] ардишкате Ч; [15] би Ч; [16] одсјекô Ч; [17] *у* Ф *послије тога превучено* ‚jedni'; [18] poltroni infami Ч; [19] немој Ч; [20] свакако Ч; [21] онијем интригима Ч; [22] шкину Ч; [23] ‚sartobogla' Ф; [24] шкини Ч; [25] *у* Ч *исправком (прве руке?) од* ‚pobakoriela' [?]; [26] вријеме Ч; [27] сутра Ч.

МИЛИЦА: Госпо, ја ћу сад отит, кад је теби драго, само ми да'[1] моју плату: а бог ми је свједок да нијесам ништа крива нег[2] ако ер[2] сам жива.

ЈЕРКО: Даћу вам за плату врага да вас задуши, неопрана магарицо! Мало ме држи[3] да вам не[4] чиним дати по сто батâ и теби и тему магарцу: зато[4] *tira via* [иди ћа] и ти и[5] он, *tira via!*

Шена десета: Прхун, Јерко[6] и Пера[6].

ПРХУН: Госпару, немо'[7] колорѝжат[8]! молим те, прости онему врагу Мердохаину: кога ћеш врага од њега? Нä, послô[9] ти је кâрту бјâнку [лист бијели, *carte blanche*], да га облѐгâш колико хоћеш а да га пустиш.

ПЕРА: На вјеру ти добро, Јеро[10], наспомѐни́вâ[10] — то је најбоље, нека нас не кòстајӯ[11] вјенчања[11]! Áнци, кад је тако, не удава'мо[12] засад Милицу — можебит да су налагали на њу. Хоћу учинит, кад је удам — смр̀дуљу[13]! — три пјäта [јела] и довестит твоје и моје пàрѐнте [рођаке], да нам провеселе кућу, а[4] све на туђе спêндзе.

ЈЕРКО: Ну да', Прхуне, ту скрѝтӯру [спис], нека је видим је ли се добро подписô[14]: „*Io* [ја] *Merdokanina* . . .“ — није ово[15] његово[15] име!

ПРХУН: Јес, госпару: ја сам стô ту, кад је писô! зато стави оћáле[16] и прочисти их, нека боље видиш. О, *cazzo*, госпару, и ја нијесам мали доктур?

ЈЕРКО: О[17] сад ми се с оћалима[18] не блијешти! „*Io, Merdohaino, affermo quanto di sopra* . . .“ [потврђујем што је горе . . .] — О сад је добро, сй да је ово његово име. А сад ћу ти га облѐгат *ducento zecchini* [двјеста дуката] — нећу мање!

ПРХУН: Госпару, веле је толико, доста је *cento* [сто], а[19] да[т] ти ће[19] још и[17] триес пäнêтâ [глава] цукара.

ПЕРА: Доста је, Јеро[20]! на вјеру ће нам ваљат то[17] цукара[17] за тȍрâтâ и за цукàрат [шећерити] печено, кад се Милица уда: а што нам остане, оставићемо[17] кад нам се акобогда Маро вјери, а штогодје[21] ћемо продат, ако нам успàрâ.

---

[1] дај Ч; [2-2] нег нег ако Ч; [3] не држи Ч; [4] Ч *нема;* [5] Ф *нема;* [6-6] Ф *нема;* [7] немој Ч; [8] ‚kolorifat‘ Ч; [9] послао Ч; [10] Јерко, наспомењива Ч; [11] *у* Ф ‚kosta a [?] d . . . . . *[двије нечитке ријечи];* [12] удавајмо Ч; [13] смрдећицу Ч; [14] ‚podpiso‘ Ф *v* Ч; [15] његово ово Ч; [16] ‚occiale‘ Ф; [17] Ч *нема;* [18] ‚ocialima‘ Ф, ‚ochialim‘ Ч; [19-19] даће ти Ч; [20] Јерко Ч; [21] штогоди Ч.

ЈЕРКО: Прхуне, кòнтéнт[1] сам! Држи ту скритуру докле дођемо дома, да га облèгâмо, а за ову ти сенсàрију[2], нёто[м] ме учине &[3], учинићу те гвардијаном [чуваром] за Јàкин: и нећу да ми даваш половицу од добити, ма хоћу да ми донесеш коју санчйчâту[4] и бешкòта. Чини утолико пустит[5] Жудјела, ма да ми веће не дође на очи. Ти утолико, Прхуне, зачни једну пјёсан, а ја ћу и моја лијена Пере[6] известит коло. — Лијена Пере, да довстер за'едно[7] лежемо, кад смо се умирили &&&.[8]

ПРХУН: Ми досцјесмо: ако вам није била угодна, а ви зàхехâ'те[9]: „е[10]-е-е[10]!“

[1] контенат Ч; [2] сансарију Ч; [3] *у* Ч кнезом; [4] ‚ſalciecatu [?]‘ *са превученим* ‚са‘ Ф, ‚ſalcizu‘ Ч; [5] пушгит Ч; [6] ‚Pere [?]‘ Ф, жена Ч; [7] заједно Ч; [8] Ч *нема;* [9] ‚ſahehate‘ Ф, *у* Ч ‚ſahekate‘ *гдје је (чини се од прве руке) исправљено* h, k *и* t; [10–10] *у* Ч *нема, али и за* Ф *није сигурно јесу ли то три слова* е *или три знака којим се означује да је текст комедије завршен.*

ПИЈЕРО МУЗУ̀ВИЈЕР, КОМЕДИЈА.

Имена која улазе:

Пијеро Музу̀вијер.
Фрäна, његова жена.
Михоч Мостарда, њихов син.
Катарина, њихова дјѐвôјка.
Симо Штипавац, старац.
Дёша, његова пуница.
Мандалијена, ње дјѐвôјка.
Тријескало, његов дјѐтић.
Вице Траторић, зет Пијеров.
Франо Лопижа, пёћни̂к.
Луција, његова жена.
Ци̂ва, њихова дјевојка.
Алфонсо Бенвенути, а̀стролог.
Паско, барбијер [берберин].
Кола, Пуљиз.
Митар, мафа̀ту̂р.
Губица, барка̀руо [лађар].
Натан, Жу̀дио.
Николето, дјетић Траторића.

АТ ПРВИ.

Шена прва: Пијеро Музу̀вијер и Михоч Мостарда, његов син.

ПИЈЕРО: Хоћ да ти речем, Михочу? веће ми си додијô с том твојом вјером! биће вријеме кад ћеш се вјерит — још си млад! почека', друге се квали̂та̂ти хоће за жене него су у теби.

МИХОЧ: Ћаће, како сам млад? имам двадест и три годишта! Вице, наш зет, млађи је од мене и није ти се млад чинио, ер си га узео за зета.

ПИЈЕРО: Вице, Вице! — а то се ти ш њим мож парагòнат [испоредити]? он, за̀све ер је млад, сòдију̂[1] [озбиљнију] има памет од кога старца: није играч, не исходи по вѐчери, настоји на баштине, и све што је добријех квалитати, све су у њему. И засве да није факу̀лтôз [имућан], ја му сам дô би̂ће и добру прћију и учинио га човјеком: а ти толико си злочес, да не знаш *fra le altre* [међу осталима] како се тијешти, а хоћ жену узети!

МИХОЧ: Тешто, ћаће! ако није што друго, није велика ствар – то ћу ја научит у једно годиште: а то је пак твоја кривина, ер ме на јѐма̂ње нијеси нигда послô.

---

[1] sodie.

ПИЈЕРО: На јемање послò? не, не — докле сам ја здрав, нећеш тамо! Знам ја који се копрòбâнти чине гдје оци пòсилајŷ младу дјецу на јемање. Ех, Михочу, од велике су консèгвêнцê [важности] у младијех сад капѝлијере! ма *basta* [доста је], ја хоћу да ти мене слушаш *e per imaginazione* [и у мисли] нећу да мож промислити за сада се игдје вјерит, *e questo vi sia la mia ultima* [и нека ово буде моја задња], јеси ли ме разумио?

Шена друга: Михоч сам.

Che miseria [ах невоље]! ма нико други хоће да ме отац дèсперâна учини него моја маћеха која има ћер Нйку, моју сестру, и она ми је ћаћу диспòњала носит њој вас àфет [љубав], и да овако њу је вјерио за Вицу Траторића *con pregiudizio grande de miei interessi* [с великом штетом за моје интересе]. Ма уздам се аџỳстат [уредити] његове софистѝкеце [цјепидлачење] *et per mezzo* [и с помоћу] од Вице Траторића консегвѝшкат *quanto desidero* [што желим], који, за имат компѝмêнт од прћије, тријеба је да му ја дам àсêнс [приволу] за мантèњат му индемнѝта моје матере прћијом. Àпỳнто је јутрос дошò с јемања у град: отићу га наћи, да ми ћаћу персвàдâ[1] [наговори] да ме вјери. Ма ми је дошò један кàприч [воља] у главу, ер имам гỳс асикỳрат се, је ли ми одлучено по костелацијóни [положају] од звијезда да ћу се вјерити. Истекла је њека комета и од вäријех [разних] се варији дѝскôрси [разни разговори] чине, ма, како сам чуо, *nessuno arriva al segno* [нико не погађа циља] него Алфонсо Бенвенути, који је фàмòз [гласовит] àстролог: отићу га молити да ме фаворѝшкâ простудѝјат вечераска хоће ли ми сортѝшкат ово што сам намислио.

Шена трећа: Вице Траторић и Николето, његов дјетић.

ВИЦЕ: Николето, *che razza di gente* [чудне чељади]! свак ми инвидѝјâ [завиди] на моје грàндеце [луксус], да ми се дошло помамит у овему граду: једно за то, а друго није ниједнога тратенѝмêнта [забаве] овди; а да сам у Јакѝну, изишò бих у кàроци [кочији] *alli Orti* [у Башче] с којомгоди лијепом дамом уза ме.

НИКОЛЕТО: Госпару, друге су грандеце и госпође у Италији него у Дубровнику!

ВИЦЕ: *Veramente dite la verità* [управ говорите истину]: није фäцê овди која ме може делèктат, *se non due o tre petegolazze, e per scapricciarmi* [осим двије или три брбљавице, па да ме прође воља],

[1] persuada.

одкад сам дошо из Италије, *son stato una volta da una* [био сам једном у једне], нашо сам је *tutto ravidezza nel procedere* [сасвим грубу у понашању], да сам се ваше плашио, *e per mia ultima necessità* [и за пријеку потребу] редўко сам се аморѐдат [ашиковати] с Мандалијеном, дјевојком Сима Штипавца. Хоћ да ти речем? целѐкà ме, ер приликује на Буфаньоту, на коју сам био нàмурѐн у Млецијем.

НИКОЛЕТО: Сладјо̀ј [родитељ доба] смрче продаја! свуд ниje, како у Млецијем, Ређипе, Кежипе, Антријанеле, Луцијете, Франциозете и Мандалијене *e mille altre* [и тисућу других] које су за тобом махнитале.

ВИЦЕ: Немој ми о тему говорит, ер да нијесам вјерен, *sbraturia Ragusa per godere le dulzie di bella Italia* [оставио бих Дубровник, да уживам слаткости лијепе Италије]. Ма ево ми одовудар Мандалијене!

Шена четврта: пети и Мандалијена.

НИКОЛЕТО: Госпару Вице, *eccoti la vostra amorosa* [ево ти Ваше љубавнице]! уистину је грацијо̀за [мила]: малахно је огорјела, ма није чудо — надвору је била.

ВИЦЕ: *Si, Nicoletto, il bruno il bel non toglie* [да, Н., мрка боја не диже љепоте]! — Мандо, добро си дошла: колико је да се нијесмо виђели! јесте ли дошли сви и хоћете ли остат у граду?

МАНДАЛИЈЕНА: Добар дан, Вице! мене је велика жеља била да Вас прије видим: нà ти ови цвијетак тер га носи за моју љубав. Госпа Дёна стара остала је у Жўпи, ма ће доћ сутра; а не бисмо још били дошли, ма је њешто госпар злочес и остали га су носећи за мном у стòлу.

ВИЦЕ: Драго ми је веома да си дошла у град, и молим те вечерас на четири уре дочекај ме на вратијем[1] за наше обичајно. Вође не могу с тобом говорит, ер ти ево цўсто одовуда госпара носе.

МАНДАЛИЈЕНА: Хоћу, брâче[2], не брини се: због ом!

Шена пета: Симо Штипавац, старац, у столу, Тријескало, његов дјетић, и послије доходи Наско бàрбијер.

СИМО: Ајмех! не увриједи те ме! ставите ме ту, а! а! Трије скало, пу виђи је ли Наско на барбѐрији тер ми га зйвни.

ТРИЈЕСКАЛО: Фàте, госпару! ноћу га звати, ма се афрòнтàвà од мене. *(Виче Тријескало:)* О Наско, Наско! пу ходи, госпар те зове.

---

[1] vratim *исправљено у* vratiem; [2] brace *доцније исправљено од* brate.

СИМО: Ах, јаох фѐрвѐнтê [љуте] болести! сјеца ми на прешу за душу пустит! *Per vita mia* [тако ми живота] не могу је тријет! нијесам оваке болести имô у мој живот.

ПАСКО: Госпару, добар си дошô! Што заповиједаш? што си се тако абандòнô [запустио]?

СИМО: Ах, Паско, Паско, браче[1], не говори ми ништа, агонѝдзâм! згодило ми се што ми се нигда није до данас догодило.

ТРИЈЕСКАЛО: (Згодило му се да му је ри́кнула[2] кила, — то му је! Неће нам мàјнкат дома уља.)

ПАСКО: Која ти је то ствар? једа је сфланка алити флати ипукундријачи [*flati ipocondriaci*]?

СИМО[3]: Чеса сфланка! чеса *flati ipocondriaci* [ипохондријски вјетрови]! Ајмех, забоље ме! јаох, њешто ми се ружно кàлало доли.

ТРИЈЕСКАЛО: (Калало му се — сасрô се вäс! то му и пѐндâ, то му се калало!)

ПАСКО: Да се нијеси утиснуо тер да ти није спёција од киле? Али да нијеси гдје, старче, атàкô [напао] тер да ти није трѝмула изишла?

СИМО: Чеса сам се утиснуо! а атакô нијесам, него ако би ми се скопрѝшкало *dopo tre mesi* [послије 3 мјесеца]; а пака ово није на мјесту гдје тримула излази. Него синоћка наждрô сам се прашчића[4] непечена *a crepapanza* [до миле воље]; то ми је ноћаска с вентозѝтâтим дошла ỳшѝта [пролив] да тако, сједећ на кàшети и натезајући се, од велике фôрцê [силе] њешто ми се напело *ai fondamenti* [у темељима], да не могу сиђет *e* [и] ценѐрâ [проузрокује] ми велику болес.

ПАСКО: Госпару, *non c' è niente* [није ништа]! нетом је на тему мјесту, то су сѝнигле; данас ћу те оздравит. Нека Тријескало отѝдê до спичàријê и донесе што му наредим: а Ваше Госпоство пођи дома рспòзâј.

СИМО: Нареди, Паско, што је теби драго. — Тријескало, све што ти Паско нареди, све донеси. — Носите ме, људи, дома.

Шена шеста: Паско и Тријескало.

ПАСКО: Тријескало, пођи узми на спичарији дѐкота [узварка] од бѐтоникê [буквице], канфоре, уља од комòмилê *e goma d' edera* [и гуме од бршљана].

---

[1] brace *доцније исправљено у* brate; [2] righnulla; [3] Simco (?) *друга рука испрасила у* Simo; [4] prafcchichia, *дакле управ* прашћића.

ТРИЈЕСКАЛО: Како? како? Набројио ми си толико ствари, да не бих у шес дана запантио: ако ћеш да запантим, говори ми једно по једно.

ПАСКО: Декота од бетонике, . . .

ТРИЈЕСКАЛО: Рекоте од бетонике — ка̀њâра! нека и ја оздравим, узећу за више, ер ти сам мртав за њом.

ПАСКО: . . . уља од комомиле, канфора *e goma d' edera.*

ТРИЈЕСКАЛО: Уља од кобиле, ка̂нтора и губе о̀д гêр — ха, ха, ха, ха! На вјеру си се ти, Паско, ко̂ је теби драго, помамио! тако рђа ти човјештво[1] убила, не би то наредио најзлочестији ба̀рбијер: губе од гера̀ и канторе — на спичарији!

ПАСКО: Ни! курвина фрӓшко мѐрдоза [говнена], ињо̀ранта [простачка] штѝвало! да не гледам мога човјештва, сад бих ти штѝрио једну пêс, да ти се сви зуби згрогоњају у грло: тако, бестѝјацо, гдје сам ти ја то наредио?

ТРИЈЕСКАЛО: Да што ми си наредио? Ѝштом ту прдиш и па̀ра̀ да у теби лежи велика са̀пијêнца [мудрост], а наба̀шко̂[2] ми си ту по твојој шупљој до̀трѝни [науци] њекијех враголија, да не знаш ни сам што си рекô.

ПАСКО: Курвин магарче, неслана и неопрана свињо, фётида̀ ѝнфа̀ма̀ бёстијо [смрадна срамотна живино]! ја прдим? ја не знам што говорим? Ваља да имам намет и за тебе! *Orsù* [дедер] по̀кли си тако ињо̀ранат [неучен], пођи реци спича̀ру од моје стране да учини фу̀мêнт од синигала.

ТРИЈЕСКАЛО: Тако, говори љуски; сад те разумијем, а не како малоприје по доктỳрији. Велик је у теби мêрдик цијениш да ће ти госпар кола̀јину[3] даровати.

ПАСКО: А бормех, да му је делѐхсах, имо̀ би чеса госпару дома донијет[4], тер бих му ја до̂ кола̀јину[5].

Шена седма: Кола Пуљиз и Митар мафа̀тỳр.

КОЛА: *Sono sforzato* [присиљен сам] јоштеро стати у ово градо, ер сам намурано на Луце пећницо[6], *mugliere di certo imbriagon* [жену неког пијанца] Франо Лопижа, која, *sebbene sta alla mia disposiziono* [премда ми је на расположењу], ништанѐмањо *quel maledetto geloso del suo marito mi è di gran* [онај проклети љубоморни њен муж на велику ми је] штето *e di gran speso* [на велики трошак].

---

[1] cjoviestvo; [2] nabafcko *па (доцније?) додано* r *повише* af; [3] kolajnu; [4] *послије тога превучено* ter bi mu ja (?); [5] kolainu; [6] Peknizo *мјесто* Pechnizo (*преписивач је прочитао* ch *као* k!).

МИТАР: *Io ve ho parlatogase sempre* [ја сам ти увијек говорио] да та кућа *volerghese spenza — denari, denari profumati! Padron Cola, sentitogase* [хоће се трошка — новаца, новаца изобиља! Господине К., чујте]: колико је главâ онди свака хоће јестит.

КОЛА: *Manco mal sarebbe, se con le spese si finissero i guai* [не би било зла, кад би се с трошковима свршиле невоље], ма је горо, ер не могло у њо доходит *liberamente, e per ingannar quel becco geloso* [слободно, и да би преварити онога љубоморнога јарца], тријеба се облачати свако вечеро у њеко вражијо кòрето *e* фйнгати *che sono donna* [да сам женска] и да идем крухо носити на пећо.

МИТАР: Врло ти си, жалостан, закукуријекò! боље би ти било слиједит мојо *arte* [занат], тако и не би *così* [тако] сухо било како и скỳријенча. *Amor, febra passionata è la mia namorata madona boccara, e tutto allegrezza* [Љубав, страствена врућица је моја љубавница госпођа чутура и само весеље]; ма, ако ти је драго, дај ми што за ручак, ер ти још пијесам ништа изио, а нимање се напио.

КОЛА: Ево ти два *grossetti* [динарића] и јави ми се послије.

Шена осма: Кола и Џива, дјевојка Франа пећника[1].

ЏИВА: Кäшинта! како сам се лијепо начинила! да ме сад виду њеке младе фрàшкете, помамили би се за мном. Ма ево оне манџàгатê Коле Пуљизине који аморèџâ [аникује] моју госпођу.

КОЛА: О Џива, *tempo fa* [вријеме је] да те нијесам виђело! *che si fa* [што је] од мојо *caro* [драге] госпођо?

ЏИВА: *Mi ga se non saputo* [ја не знам]: или га се мислиш да ћу ти ја рофйјат? Пођи ишти тамо Кату Купелку која те ту намјерила; а на вјеру, што ти сам и досле учинила, метнула сам кам у море.

КОЛА: О мојо *caro* [драга] Џива, *mio pulito* [моја уљудна], мојо *garbato* [љубазна]! ти си лијепо, ти мени драго: ја дòбро хоћу и тебе и твоја госпођо. Реци ми, *te prego* [молим те], којо си гласо мени донијела од Луцијо? хоћемо ли бит заједно довечеро *al solito* [као обично]?

ЏИВА: Била би — свиња! — кад би јој могло бит! пођи, пођи довечер, нека ти подијели од онијех јегуља што јом је муж дô јутрос наштесрца; а жйнти су масне и смочне биле!

КОЛА: Што то говорило? Ја не разумјело, *non intendo* [не разумијем].

[1] Peknichia *мјесто* pechnika.

ЦИВА: *Intendergase* [разумије се] и савише: *datogase bastoni* [дао је батинâ] Франо Луцији, да је све сусјество пожалило. И ту[1] га довечер нећеш ни присмрдјет.

КОЛА: *Bastonate Francisco* [батинâ Франо] Луцији?!

ЦИВА: Е, е! *bastonate!* и то све за тебе, ер се њешто и н с у с п е т и̂ ш к ô; зато довечер *non venutogase* [не долази].

КОЛА: Ти мене хоћеш д е с п è р а т и, *caro mio bene, gemma della fronte meja, animella della mia budella! ecco lo mangio*[2], *te lo dugnio* [драго моје добро, драги камене мојега чела, душице мојих цријева! ево ти бакшиш, дајем ти га]: ку̂ни *scarpo* [ципеле] за моје љубаво, и настој свакако да довечера *al mio solito* дођем у мојо *caro* госпођо Луцијо.

ЦИВА: За динаре се веле чини: настојаћу свакако, ако и доцније, и одговори[т] ти ћу.

КОЛА: *Te ringrazio* [хвала ти], Цива, и збогом!

Ш е н а д е в е т а: Цива и Тријескало.

ЦИВА: Ходи тамо! тако се твоји пâри [људи једнаки] с к ј а р и ш к á в а ј ŷ. —

ТРИЈЕСКАЛО: Добар ти дан, душице! јаох, лијена ти ми си! пути јој обрашчићâ[3] — п à р а ј ŷ два б ỳ б р е ш ч и ћ а[4]! срце ми се најежило! Што ми ти је то што с е р а б и̂ ј â ш?

ЦИВА: На вјеру им нећу сèкрêта [потајна] бити, мој Тријеско, мој стари àмâнте. Гдје сам те видјела, сва сам се у љубав обратила; цијеħ г ò р ŷ ш т ê, љ ỳ б и, вјере, кŷ ти носим изван мјере, затравио си срце моје, — кад ћеш доћи у моје крило?[5]

ТРИЈЕСКАЛО: У твê крило кад ме примиш, ноћна вило! Ма ми реци, кому то нећеш бити секрета? једа ме ћеш оповиђет да сам н à м у р â н на тебе?

ЦИВА: Нећу, ци̂љу [љиљане] мој румени! Оно сам говорила од оној л и с ỳ б е т и, мојој госпођи Луцији, у које доходи сваки вечер, приобучен кô т р̏ ж н и ц а с кошем на глави, они Кола Пуљиз *mangiagatto* [што једе мачке].

ТРИЈЕСКАЛО *(у себи сам)*: (Мучи, и ова ће ваљати за мога госпара!) Да који јој с è њ ô учини[6] и на колико урâ дође?

---

[1] tú *можебит гријешком мјесто* tii (= tû); [2] *ваљда гријешком мјесто* ecco la mancia (ево ти бакшиш); [3] obrafchichia; [4] bubrescchichia; [5] *ваљда би требало поредати ријечи овако:* ‚кад ћеш доћи крило у моје?', *да тако изађе рим с предњима;* [6] *прије тога превучено* dà.

ЦИВА: Доходи на четири уре. Ма му сам малоприје њешто слагала: ријети ћу му посли да дође на пет ура: и његов је сењо што му Митар мафàтŷр заŷдара и закàнта, а њега обуче у клàскŷн[1].

ТРИЈЕСКАЛО: Цйве, не могу веће с тобом стâти, ер носим госпару ове фŷмêнте; посли ћемо се виђети.

ЦИВА: Мој Тријеско, пођи збогом! да ти сам у милости, браче мили!

Шена десета: Губица баркаруо с ричијàком.

Камо се, Тројани àнтйкй [стари] и Грци
и славни Стòњани, на ножу Унгарци.

Нàрâ ми да су се повратили њекаданња времена кад ти Губица с њеком дружбом од пиваца ужинаше и тефериче на Лòкруму чињаше! Ма и ови дан данаска може се бројити од дружине од пиваца, гдје ти имам отити садар с кŷмнâром [кумом] Краљићем, с братом Кадурином и с Левентом Вулицом на Локрум теферичит. Хоћ да ти речем, добро ћемо стâти: имамо ти кȍпшу и плеће, а носим ја ови ричйјàк а Краљић гавŷнâру а Кадурин парàнгô од песет удица — не може бити да нећемо ухитит доста дивјачи: имамо још круха, сира и вина довоље — кŷкања [уживање] *Palermo!* — и борме ћемо стат *allegramente* [весело]!

Шена једанаеста: Губица и Паско барбијер.

ПАСКО: О, Губица, веће није ни ŷкљатицê ни ниједне рибице! заборавио ме си — али си се афрòнтô што сам ти рекò ономадне „P. Q. R.“?

ГУБИЦА: Није него „О“! тако ти вјере, докле си читав, у мене се не пàнчâј: немој да ја теби почнем речитáват [низати][2] она слова за која се ти афрòнтâвâш.

ПАСКО: Ха, ха! борме си ти, Губица, смијешан човјек кад се тако стйцâвâш [љутиш].

ГУБИЦА: *Sig.r sì* [господине, дä!], тако је! разговòри ми се с бŷсулôм [округлим компасом]. *(Овди ми обраћа реп, а Паско замлàћйвâ му ногу у реп, а он њему ричијак[3] замеће на главу и говори:)* По вјеру бону[4] завргô га кô тŷна!

ПАСКО: Курвин фр̀фâнте! имам ти нос обрезат за ови àфрôнт! нег ако се не размрсим из ове мреже . . . . .

---

[1] klafcun; [2] *пред тим превучено* ne (?); [3] ricjah; [4] *биће мјесто* ‚божју‘.

ГУБИЦА: Сиромашни човјече[1], видиш да те могу изгнусит, ма нећу рукà мрљат: а то што ми менèцâш, забиј ми нос у Напулу.

ПАСКО: А, није га, утекò је! *basta* [доста], не био ја частан човјек, ако ми је не плати. Добро ти се овди нитко не намјери, ер би ме усиловò да се идем ш њим костионѝжат[2]; покли је био афронт тäчит [потајни], настојаћу се тачито и осветит.

Шена дванаеста: Симо и Тријескало.

СИМО: *Viva* [живио] Паско бàрбијер! *viva per mare e per terra* [ж. по мору и по суху]! оне ми је маледете [проклете] сѝнигле кô језиком полизò и учинио да сам здрав како тић. *E per vita mia* чу̀јêм се садар веома вигòрôз [крепак] и стекò сам апетит; и гдје сам се рифрàнкò [опоравио] и стекò *le pristine forze* [прваишњу снагу], рèфаћу вечерас и љубав.

ТРИЈЕСКАЛО: Врло ти хвалиш тега Паска! оно ти је њеки барбијер, да простиш, само за сервицијале [уштрцаје] чинит.

СИМО: Иди, фр̀фàнте! оно је мој човјек: ја знам којијех је он вàлêнтијех [лијених] кура учинио. — Ах, љубави, што ћеш од мене стара овакога? што ме мориш?

ТРИЈЕСКАЛО: А, госпару, што то[3] би[3]? нàрà кукуријекаш! о чем вачèлâш? што ти је?

СИМО: А, Тријеско, Тријеско! љувени ми је лук у̀ скѝни! жалостан, нàмурàн сам како пäс, а ти знаш на кога — не могу ти изговарат од велике тенèрецê [њежности].

ТРИЈЕСКАЛО: И не изговарај ми ништа — знам је веома добро: то је Луција Франа Лошиже нѐћни́ка.

СИМО: Јес, она ку̀шка, она ме мори, она ме у робству држи: дô бих пô факу̀лтâти, да могу отит у ње.

ТРИЈЕСКАЛО: Дај мени један добар чмäр скухан на начин ку̀чâтê — чини[т] ти ћу да довечер на тега коња узјашеш.

СИМО: Како ме ти то мож интроду̀кат? ти знаш веома добро да ја нијесам штедио ниједне спêндзê и ставио сам се *a gran pericoli di vita* [у велику опасност за живот], и нигда нијесам могò акàнцат да ме добријем оком погледа. Ма кад би ти то бàстало интрѝгат [замрсити], мјесец дана *di continuo* [непрестано] чи́таћу те чмарима.

ТРИЈЕСКАЛО: Да кад је то тако, слушај! Малоприје Цива, слуга Луцијина, повиђела ми је како доходи у Луције Кола Пуљиз

---

[1] cjovjek *исправљено у* cjovjece; [2] kostionisciat; [3] tebi (?) *друга рука исправила у* tobi.

приобучен кô тр̏жница[1] с кошем на глави, и за сѐњô Митар му мафàтӯр њеку кàнцôну [пјесму] издаљега под клàшун закàнтà, коју ја добро умијем. Зато, ако ти бàстà, приобуни се ко жена, а ја ти ћу за сењô заударати и закантати и хаљине провѝжати; само да си човјек ово учинити и да прије њега дођемо нà посту [мјесто] на четири уре.

СИМО: *Cazzo*, мислим и мислим: једно зло — друго горе! а тријет ове муке љувене најгоре је! ваља ставит главу[2] у торбу — — што би, да би! учинићу све, зàсве је ствар перикòлòза [опасна], једа добро изиде! Нека ти речем, Тријескало: донијећу са мном доста динàрà и свакијех галантàрѝјà [финих ствари], ако до које буде тер би Луција хтјела викат ӓли се Франо пробудио, нека их могу замитит; динари су нòтѐнта [врло јака] ствар и чине мѝрàкӯлà [чудеса].

ТРИЈЕСКАЛО: Спаметно си промислио: динари су најјаче оружје! Отићу ја сад заимат хаљине у Катарине Гргове, моје пријатељице, а ти се утолико пођи прошетај дò Плàцê.

СИМО: *Fattevi valer* [буди ваљан], и кад то оправиш, јави ми се.

Шена тринаеста: Вице Траторић, Михоч Мостарда и Николето.

ВИЦЕ: *Signor Michele*, ја ћу учинит колико ми заповиједаш, ма ти знаш добро оца твога[3] колико је тврдоглав и фàнтастик [чудноват], и узео је *per impresa* [као одлуку] да се ти сад не вијераш: тако ме страх колико ћу ефетӯат [извршити].

МИХОЧ: Али му реци, *Signor Vincenzo*, да ја нећу никако оне скрѝтӯрê од индемнѝтàти учинити, штогоди он не диспòњà се и дâ ми лѝчѐнцу [допуштење] да се вјерим; а ти знаш од кога ти је интѐреса!

ВИЦЕ: Од кога ми је интереса?! асикӯрàј се да докле ми је не учиниш, да нећу ни оженит се!

МИХОЧ: *Signor Vincenzo, di questo V. S. non abbi pensiero* [за то нека се Ваше Госпоство не брине]: ја што ти сам обећô, ја ћу ти и мантѐњати — лѝти [парнице] неће бити међу нами! Само, ер је ово мёдз [сресство] за оца ми астрѝнгати [присилити], овако ваља да ме послужиш *per questa volta* [за овај пут]. Ма ако ми не учиниш *di cuore, non vale un quattrino* [од срца, не вриједи ни паре].

ВИЦЕ: *Non dubitate* [не сумњај]: само немој прёшит: *in prima occasione La servirò* [првом приликом послужићу те].

МИХОЧ: *La riverisco* [клањам ти се], и слуга ти сам.

---

[1] Tarsniza; [2] *пред тим превучено* torbu; [3] tvoja (?) *друга рука исправила у* tvoga.

ВИЦЕ: Кланьам Вам се! — Што правиш, Николето? ко би ми рекô његда, кад сам био у Италији, да моје грађење и бидзарије удриће овди у Дубровнику у оваке бâсеће |подлости| и коњонâрије |луђости|, да један Вице Траторић има потребу да један Михоч Мостарца — *un mangiarese, un tojaghese, un Canalese* |пијелица, тојагар, Конављанин|! — претѐнцâ му менѐцат не ратификат |потврдити| му прије скритуром од пиćемнитати! *Ed io incago il tutto* |а ја серем на све|: ако ће да се рàзвијерим *di patto, lo farò con gusto grande* |од уговора, учинићу то с великим весељем].

НИКОЛЕТО: *Sig.r Vincenzo*, имô си то одприје[1] гледат, *perchè non siete più a tempo* |јер није ти више времена|: већ си упô, трибаће је и да нòрмш! Ма нàрâ Михоча нијесам добро разумио: он ти је обећô учинит све што ти хоћеш, ма хоће да му фйнгâш прид оцем, нека с тезијем медзàтѐрмином |полуереством| буде Пијеро âфорцân [присиљен] вјерити га.

ВИЦЕ: *Veramente* |уистину|, Николето, тако је, ма нўр |никак| пара да ми је он хтио њешто приговорит. *Io non fò conto* [не марим]: писам их молио нити сам помислô да ме узму за зета: нијесу ми дали развестит погами, бâтили су около мене велико бријѐме. И два пута био сам се ни њима разбио, *ma di terza volta son cascato e mi son infiammato* |по трећи сам пут упао и преварио се|! А знаш добро које сам нàртйте рифјўтô |партије одбио|, а овди сам се приварио *per una dote tutta in stropi e scarmi; ma pazienza* [за мираз од самих штрόпâ и шкâрâмâ: али устрпимо се|, трибаће је да сам се родио под исту звијезду под коју и госпар Пијеро, ер сам се приварио како и он. А сад ћу га пођ пак, како сам обећô Михочу, *e procurarò di scoprire il suo intento* |и настојаћу да обазнам његову намјеру|.

Шена четрнаеста: *Alfonso Benvenuti astrologo* и Михоч Мостарда.

АЛФОНСО: *Salve, lęta dies, meliorque revertere semper! salve, domine Michael!* Ја, *Alphonsus Benvenutus astrologus, ma non più* |али не већ|. Госпару Михочу, *raro prontissimo esecutore de Suoi comandi* |врло ћу пажљиво извршити Ваше заповиједи|. *Impero, jubeo, comando, scommunico, giuro, disse il Trachiorlino, tentarò ogni mezzo* [проклињем, кунем се, рече Тр., покушаћу свако средство] за служи[т] те; *anzi in questa materia* |штавише у овоме погледу] учинио сам ноћаска *un studio particolare per servire a quel bizzaroto di Beno Vantatur* [напосе сам проучио сваг, да могу помоћи ономе махнитому Б. В.].

[1] od prie.

МИХОЧ: Ха, ха! сѣкуро те бно ритѣрикѡ |модно| ја му цитнеш фѝгу́ру [слику] кад ће се вјерит?

АЛФОНСО: *Ita est; prudenter ac sapienter dicisti. Vostra Signoria dice bene* [Ваше Господство добро говори].

МИХОЧ: Да учини ми њѝчѣр, реци ми, што си нашѡ по фигури му, од које је квалѝтати млади и хоће ли му сортѝјница вјерит се?

АЛФОНСО: Твоје Господство *veda qua* [нека ово погледа]: ово је његовафи гура. *Questa pianeta Giove* [овај планет Јупитер]: *sub Ioce frigido venator, venator frigidę conjugis immemor*; видим гдје стоји *Giove in casa di Equinozio, ozio antica rovina della gioventù significa* [Јупитер у кући Еквиноција, *ozio* (што јест) значи праву пропаст младости], замењује и хоће рјести да није могла нарав створити већега балордѝна [лудова], ни већега прѡ́ждора: *incidet in Scyllam cupiens evitare Caribdim*, ни већега *per fine* [напокон] полгрѝна [кукавице]. *E questo aspetto triangolare di questi tre pianeti Mercurio*[1], *Saturno e Marte collocati in casa di Scorpione, significano che sia giovine pusillanimo, codardo, vigliacco, vile ed abjetto* [и овај трокутни сблик трију планета М., С. и М., који се налазе у кући Скорпијиној, значи да је младић плашљив, страшљив и кукавица]. *Mars ęgrus arma movet et semper sanguine gaudet.* Марте, с овијем ѝлтимијем [задњим] скапцем[2] [помрчањима] што су сегвѝтали [су били], синьѝфкаја [значи] да њекијех дана по вечери један га је засвијѣтлио, зѝпрекѡ и затјерѡ, и да није — *pedibus timor addidit alas* — утекѡ дома, био би га притукѡ и прибио.

МИХОЧ: *Signor Alfonso*, досјек *per appunto* [баш] гонетан: учини ми њѝчѣр, сњеди напријед, ер имам велик гѝ̈е за слушати.

АЛФОНСО: *In quanto poi* [а што се тиче], *si fortuna volet, fies de rhetore consul, si volet hę eadem, fies de consule rhetor. Questo pentagono di cinque pianeti, cioè Venere, Luna, Sole e queste due stelle fisse collocate nel Zodiaco dal polo antartico* [овај петерокут од пет планета, то јест од В., Мјесеца, Сунца и ове двије звијезде стајалиште што су у З.], синьѝфкајѝ и кажу *che debba essere di natura Saturnina, sofistica, legiera, ignorante, ambizioso e intrattabile* [да је Сатурнове нарави, софистичар, лакомислен, незналица, частољубив и горопадан], *et crassę Minervę. Et in conclusione io concludo* [и напокон закључујем] да је у њему једна дјететина која се не дѐлѐктà у друго него само у добар бѡ́кун *e* футивѐнтат по фѝ̈ьестрам, *dove per tal causa, dato et non concesso* [гдје с тога узрока, ако се узме] да му ткогод

[1] *пред тим превучено речи* in casa; [2] ecclipsiem (?) *исправљено у* ecclipsiim.

да жену, биће му то̀вијернарица од квали̇̀та̂ти како му и мајка; зашто говори *Terentius in Antunturameno: „Similis similem appetit“*. А твому Госпоству обећавам отити *osservando tutti i andamenti di questa cometa* [назећи на свако кретање ове ренате звијезде]: *nox erat et cęlo fulgebat luna sereno;* и ако Вам буде одлучено да се имате засад вјерит: *esse cum conjuge conjux, dimani vi daro pontual relazione* [сутра ћу Вас тачно обавијестити].

МИХОЧ: *Caro Sig.r Alfonso,* натежи колико мож *in mio favore* [у моју корист], и ако мож чинити астро̀лабијом [справом за мјерење звијезда] да ми та звијезда ћаћу афо̀рца̂ [присили] да се диспо̀ња̂ вјерит ме, адопѐра̂ј се [заузми се] *caldamente* [топло].

АЛФОНСО: *Flectere si nequeo Superos, Acheronta movebo!* за моћ је довестит *al segno* [до циља] с мојијем стру̀мѐнтијем [справама] математичијем [и] збит је — *quis crederet?* — у једну ло̀пижу! Тад ћу ја бит госпар од ње, чинићу да инфлуи̇̀шка̂ *a modo nostro* [на наш начин]; утолико аугу̀ра̀ва̂м [желим] *propizj influssi di Sagitario in petto, di Cancro nel ventre, d' Acquario negli occhi e di Capricorno in fronte* [повољан утицај Стријелца у прси, Рака у трбух, Водолије у очи и Козорога у чело], и слуга Вам сам Госпоству.

МИХОЧ: *Bacio le mani a V. S., Signor Dottore* [љубим руке Вашему Госпоству, господине докторе].

Шена петнаеста: Митар мафа̀ту̂р и Губица баркаруо.

МИТАР: Неборе, ку̀мпа̂ре, па̀ра̂ њешто посиш у тој спу̂рти: воња риба до̀тамо! Хоће ли ми бит што боље вечерас?

ГУБИЦА: Побратиме, добро смо данас прошли! био сам ш њеком бри̇̀га̂то̂м [друштвом] на Ло̀круму: врло смо се гостили! а ово што нам је изава̀нцало — њеке гру̀је и њеке си̇̀не и њешто ка̂ња̂ца̂ од булепти̇̀на — посим дома за вечере.

МИТАР: Дӓру̂ј ми завирит унутра!... а по ране грешње добријех груја! Кумпаре, доћу вечерас у тебе на вечеру, или ти жо̂ или драго.

ГУБИЦА: Добар си дошо̂! само прови̇̀ца̂јмо мало добра пива; ти знаш гдје је најбоље: ти си мафа̀ту̂р, свака ти товијернарица харач дава.

МИТАР: Нека ти је мени за то! ти се не брини; отворена ми је товијерна, макар ако ћеш по сву ноћ, у̀ Никѐ Чионе[1] на Пријеки.

[1] Сіоре *додано (од друге руке) уз нечитку превучену ријеч.*

Шена шеснаеста: исти и Франо пећник свири у свр̑дионицу и носи плеће на ражњу и понијева, пак доходи Тријескало и спијава што чине.

ФРАНО: Испекла се печеница у Лониже Франа у пећи: гиздаво ово плеће он га је вртио, он га је пекô, — најбољи га тòкâ дио.

МИТАР: Ево нам одовуда Франа Лониже пећника: весео је тер свири у свр̑дионицу и понијева: испекô нам је оно плеће у пећи што смо му јутрос дали.

ГУБИЦА: Митре, дај да га овди изијемо! — О, Франо, добар ти данак! је ли се добро испекло у нàхари на нашу? да' да га, брате, овди мандỳкâмо [изједемо].

ФРАНО: Знате ли да сам ја трудио око њега? мене тока дијелит га и мени најбољи дио узети.

МИТАР: Ако си ти трудио за испећ га, а ја сам га у кòмâрди провиџáвô, и да га нијесам дјевојци Нава Згеђе[1] уграбио, то га и не бисмо имали нит би имô тӣ чеса пећ.

ГУБИЦА: А мене не ставјате?! а да ја нијесам дô мјёди да се купи, да простиш, изјели бисте веће што знате. Ма да се нè гôмбâмо ко ће га дијелит и резат, ја ћу сад чинит да се погодимо: Франо, узми ти ражањ с плећом и забоди га овди у тле, а пак сваки један другому повежи очи, тер онако слјепашки ко га најприје изнађе, да је он госпар дијеле чинити.

МИТАР: Та је врло добра! од ове, брате Франо, ваља да се свак контèнтâ.

ФРАНО: *Orsù* [дедер], ја сам кòнтêнт; ево ражња, ја сам га забио овди; ма нека ја вами прво очи повежем.

ТРИЈЕСКАЛО (*сам*): Што ови овди курвићи чине? стали су се играт на слијепога зêца. *Cazzo!* прид њима је плеће; отићу[2] овди иза кантýна спијáват за учинити им коју фàмôзŷ [славну] бŷрлу.

ГУБИЦА: Нä, мени најпрвому свежи.

МИТАР: А сад ја и ти, Франо, један другому свежи.

ФРАНО: *Cazzo!* немој стишњи́вати јако! Немојте прије почимати него ја речем. Да, почмимо! ко га прије нађе, жива му мајка!

ТРИЈЕСКАЛО (*сам*): Ту није друге — учинићу им је! àпýнто сам нашô сад ови рог; дигнућу им плеће и натакнућу им ови рог на ражањ. (*Овди диже плеће и натиче на ражањ рог, и говори:*) Реýшка ми кô сам хтио!

МИТАР: Тишта, тишта — ја га напипах! ево ми ражња у руци!

---

[1] *најприје написано* fci *па је то превучено и написано* fgheghie, *можебит мјесто* fcieghie (*Жеђе*); [2] otichiuh.

ФРАНО: Да гдје је плеће?

ГУБИЦА: Па̀ра га није! О, Митре, не бу̀рла̀ј! знаш да сам ја мислио[1] чинит дијеле?

МИТАР: Не бурлам ништа: обратило се плеће у рог! Чеса ћеш дијелит? на̏ теби све то у твој дио! лијепу ти нам је њеко бурлу учинио.

ФРАНО: Жалосни Франо! не жалим друго него труд који сам учинио; а врло ти се бијах и наоштрио!

МИТАР: А ја жалим да нам се овако[2] ру̀го догодило[2]; ма нам није нико крив него Губица, који нам је учинио повеживат очи.

ГУБИЦА: Што ти сам ја крив?! ја сам цијенио да ће нам на добро па̀сати. Ма ме страх, *Signor* Митре, да нам ти нијеси ову бурлу учинио и да га нијеси са̀лво̂ [спремио] за прождријет га сам. Нека те ја мало обидем.

МИТАР: На̏, обиди ме! ја сам ко̀нтѐнт: ово је оно „реци ми, докле ти не речем"! Немој само да си ти они лупеж: на̏, видио си, у мене га није — нека ја сад тебе обидем!... Није га ни у тебе! Ко нас је ово спи̏јо̂? ко може бити?

ФРАНО: Враг вас зно̂ и ш њиме! а̀лмѐно ми не гово̀рите ништа, ер бих сад слађе кога на ови ражањ набио него се онега плећа пано.

ГУБИЦА: И градови гину и главе се губе и веће ствари, ма се чељад не деспера̀вају̂: знате ли да се довечер колѐнда̀? Рѐфаћемо и шес плећа, то ћемо се и почи̏тат — ход'мо сви заједно колендат!

ФРАНО: Нѐ ставља̀х се ја! имаш разлог, аферин, Губица: ма кад се споменем, вазда ћу се промутити.

ГУБИЦА: Умјесто од плећа ово ћемо рибе изјестит: заједно ћемо у мене на вечеру.

МИТАР: Да, ако имамо колендат, ход'мо веће: а једа и онета лупежа од плећа гдјегоди изнађемо.

ФРАНО: Ах, да га изнађемо, врло ти бих га овијем ражњем пробио!

ГУБИЦА: Хо'те ви тамо; сад ћу ја за вами доћ, нека о̀спрѐми̏м ово дома и наредим да се скуха.

ФРАНО: По̀тежи се, брате Губица; знаш да без тебе не умијемо интѐнати [запјевати].

---

[1] *пред тим су превучене три ријечи, од којих се може прочитати само трећа* djele; [2-2] *друга рука исправила у* ovakj rugh dogodio.

АТ ДРУГИ.

Шена прва: Симо Штипавац и Тријескало с хаљинам од тржнице.

СИМО: Да реци ми, Тријескало, како ћу се обући у те хаљине? да није то што гнусно? да не смрде пäзушинôм али хäлом од огњишта?

ТРИЈЕСКАЛО: А пŷр [инак] су ти[1] ти вањи од пазушинâ[2] и од огњишта делèктали, а сад ми се ту мр̏дйш. Ове су хаљине здраве и чисте: рекò ти сам у кога ћу их заимати а како ћеш се у ње обућ; за љубав се веле чини.

СИМО: По ране бòрê! ја држим, курйјôз[3] [чудан] ти ћу[3] бит виђет! нàраћу пŷкâ[4] Катарина Гргова.

ТРИЈЕСКАЛО: Хоћ да ти укажем какав ћеш бит? Оваки — ну гледај! дèбото бих се ја одкупио овега твога облачења. Зато промисли: о твому се послу трàтâ [ради].

СИМО: Ха, ха! борме си смијешан! оваки ћу и ја нàрат: ја цијеним да ко ме види и сусрете, неће ме нитко познат.

Шена друга: исти и Натан Жудио.

НАТАН: Рйједицâ, кàмбраса, вêлâ, *bogasia d' Ollanda* [. . . . из Холандије], нáпр̂стâк, . . .

ТРИЈЕСКАЛО: Ево одовуда Натана! да ме не види у овијем хаљинам, дома ћу ти се у остале прôват.

НАТАН: чешаља[5] од коса, кордŷнйћâ, оћáлâ.

СИМО: Àпýнто на прйпозит; тријеба ми је купит галантàрйјâ што ћу довечер Луцији однијети. — Тријескало, зови га овамо.

ТРИЈЕСКАЛО: О, Натане, *olà* [хеј!] ти, о, Жудјеле, нàрâ не чујеш гдје те зовемо? Овамо ходи; госпар те зове.

НАТАН: Не чујах те, *fratello* [брате]; ево идем. — Госпару, *cosa mi comanda* [што ми заповиједаш]?

СИМО: Дäрŷј ми виђет те твоје галантарије што продаваш. Ну дај ми прво оћалâ. — Ове ми мало блијеште, а ове су зà вистè [вид] за[6] једнога који не види.

ТРИЈЕСКАЛО: Дану ове огледај — ове су дòбрê вйстè: да је овди једна плитица добријех нàраслицâ, не би их ни једну фäлио набостит.

---

[1] *ваљда гријешком мјесто* te; [2] *задње* a (*прва рука?*) *исправила од* e (?); [3–3] *рекби да је прије било* kurioscchiu, *пак је* (*друга рука?*) *преко* cc *написала* ti; [4] puhâ; [5] cessagliâ; [6] *ваљда излишно.*

НАТАН: Не тичи ти у робо; нека госпаро избира што је њему од потребе.

ТРИЈЕСКАЛО: Мучи, јебен Јебузеле, ер ти штѝнхах двије! Једа цијениш да сам ја од онезијех?

СИМО: О, ови ми су на умор! Дај ми два напрска, игала демѝскѝнијех[1] и го̀старицу за ру̀са̂тê воде.

ТРИЈЕСКАЛО: Боље ти јој је купит орѝнô, ер у те чељади често пуца'у орѝнали од вруће о̀рѝнê [мокраће].

СИМО: Дај ми јоштер[2] чё̀тицу за гла́вê, књижицу чêрсê и два корду̀нића.

НАТАН: А жѝнти, госпаро, кордунићо лијено! друзијем *li vendo a sei grossetti* [продајем их по шест динарића], а твому Госпоству по пет дина́рâ и по.

СИМО: *Non ho tempo adesso far li conti con voi* [немам кад да с тобом сада рачунам]: дођи у мене дома — *ve pagarò realmente* [платићу ти тачно].

НАТАН: У твога Госпоства добро ми стоји, и слуга Ваша!

СИМО: *A buon viaggio* [добар пут]! — Тријескало, ход'мо веће дома.

ТРИЈЕСКАЛО: Ход'мо, да ми даш штогоди лӓннут — лачан сам како пӓс.

НАТАН: Ка̀мбраја[3], риједица, вела *d'Olanda*[4] [из Холандије], чешаља[5].

Шена трећа: Кола Пуљиз и Џива.

КОЛА: *Dunque* [дакле], Џива, *bene mejo* [добро моје], ја ћу доћ на обичајно приобучен на пет ура и учинит *solito segnale* [обични знак] од клашо́на[6].

ЏИВА: *E si, bene* [да, добро]! дођи тада и веће ми се трга' одтоле: не бих хтјела[7] да ме ска̂ндô с тебе нађе.

КОЛА: *Non dubitare, core mejo* [не сумњај, срце моје]; о, колико ме си облѐгало [задужила] с овом твојом нôвôм [вијешћу] да ја довечер будем *goder lo mio caro Luzio* [уживати моју драгу Л.].

ЏИВА: Пођи веће отоле! рекло ти се једном да дођеш — не јѐђупчи[8] ту.

КОЛА: *Attendi pure e lasciati serviri. Addio, zuccaro mio* [тӓ чекај и пусти да те послужим. Збогом, мој шећере].

---

[1] demiſchinieh; [2] joster; [3] kambraia; [4] dolanda; [5] cessaglia; [6] klasciona *с о исправљеним;* [7] chiela (?) *друга рука исправила у* htiella; [8] jegiupchi.

Шена четврта: Цива и Митар мафатур.

МИТАР: Тиштy, тиштy!

ЦИВА: *Elà* [хеј!], ти манйгòдо Митре; немој да те ја замлатим.

МИТАР: Познала ме нä! Ма чему се афрòнтàвäш? ја се не бих од тебе афрòнтò. Нека те мало покарèцàм. *(Овди је мрчи по образу и задијева јој реч.)*

ЦИВА: Знаш која је? сад hу те овом кàлужинòм из конала ў фацу замлатит! Једа цијенин да си ону испод смокве угледò?

МИТАР: Виси ти реч, Цива, уруру! виси ти реч, виси ти реч, ха ха ха!

ЦИВА: Курвина бёестијо, нä ти[1] за то! огледај се овди! *(Овди се чеше по реиу.)*

Шена пета: Фрäна Пијерова и Катарина, ње дјевојка.

ФРÄНА: Стиш боље, дјевојко, ў вёнтригу: вазда ли си ти немоћна! Хоће ли кад то жутило спастит с твога образа?

КАТАРИНА: Госпо, једа сам ја крива? горе је мени него теби; једва се вучем, а њека ми је мўка у òжичици, да ми се вас живот кида.

ФРÄНА: Да чему си и досле мучала, дјевојко? Ако ти је што, да ти се нä брijеме рèмедијо [лијек] учини.

Шена шеста: претх и Паско барбијер.

ПАСКО: Госпо Фрäна, добар ти вечер! одкле тако у ово доба?

ФРÄНА: Òто од Анице Андрове; родио ми се нёнўтиh, то сам и била отишла да га видим. Ма гдје си ти тако био тер си се одоцнио?

ПАСКО: Био сам нò визитам, то сам се и уморио.

ФРÄНА: Драго ми је да сам се на тебе намјерила. Ова ми се дјевојка тужи свеђерице да је немоћна, и не знам која јом је немоћ. — Катарина, повјеђ све Паску што hўтињи и што те боли.

ПАСКО: Дјевојко, изрецi све слободно, прије него ти се зло међу кости забије, да ти се ремедијо учини на брijеме.

КАТАРИНА: Рије[т] ти hу. Овако веле пута на дан узболи ме глава и у тој болести доће ми јежња нò екйини тер ми се узме надимат трбух; а њешто ѝ[з] стòнка слизйкâ ми тер ми се узме калâват; то ми изапре доли у петенáле за душу пуштат од болести.

[1] *послије тога превучено* то.

ПАСКО: Разумио те сам свеколико. Чини довечер, госпо, да је једна жена изатре и да јој врже вѐнтӯзе [рогове] по кралијѐшу[1] низ скину, и узмите уља од реӯбàрбара и од напрáцѐ, тер је чините изатрат[2] по трбуху, и ставите јој сёбицѐ попригане на маслу: и колико веће посла и труда може чинит, нека чини. А ја ћу утолико студи̏јат [учити] вечерас Матѝола за изнаћ коју траву, што ћемо ти ѝмпластро учинит, ер ову немоћ ваља с диликàтецôм [деликатношћу] излијечити.

ФРÄНА: Хвала ти велика! учинићемо све што си наредио, зашто у мојој кући имаду млађи вазда посла, а партикòлàро [особито] сада дје[3] справјам у свој стан Нѝку.

ПАСКО: Заповиједаш ми веће што?

ФРÄНА: Ништа друго, Паско: само, молим те, сутра ми се пријави.

Шена седма: Пијеро и Вице.

ПИЈЕРО: Велика је презунци̏јòн [преузетност] мога сина менѐцати не ратифѝкат [потврдити] скритуре; ма не брини се: што ти сам ја обећò, тако има бит. *Ma questo* [ма то] од вјере мога сина, *signor no* [господине, не], *signor no!* не — за садар никако, нег кад мени буде драго; воће незрело уди — *signor no, signor no!*

ВИЦЕ: Кȍлора траспòртâвâ [заноси] твоје Госпоство: ја за садар друго не говорим него да би могò ово бит прѐтес [излика] од скритуре за пака потегнут собом друге консѐгвѐнце [посљедице].

ПИЈЕРО: Рекô сам ти *che questo è mio pensiero* [да је то моја брига]: што сам обећò, мантѐњâм. Ма нека ти речем да бих га био и досле вјерио; ма сам га видио да не стоји у репутацијòни [добру гласу] и мало с нашијем пратѝкâ [опћи], него ш чељадим који нам не би били дёњи [достојни] за слуге, и зато се ш њим дома све карам.

ВИЦЕ: Госпару, те што за то? *lui non seguita le loro azioni e farfantarie* [он се не поводи за њиховим дјелима и лоповштинама].

ПИЈЕРО: *Dimi con chi vai, che vi dirò quel che fai* [реци ми с ким идеш, и казаћу ти што радиш]! Хоће се врло гледаги с кијем пратѝкâш, за не улјестит у зô кòнчет [мишљење]. Видиш ли с колико мало чељади ја пратикам? само с Јодзом Фортелом и Џивом Рошпом, који су *persone di mia qualità che vantano in casada secoli [di] grande civiltà* [чељад од моје врсте што се од вијекова хвале великом

---

[1] kragljesciu; [2] isatrat *сальда гријешком мјесто* isatart (*изатрт*); [3] *најприје написано* gd *па пресучено и написано* die.

културом у кући]: што може свак видјет по квартиљим [знаковима] од нашијех âрмâ [грбова] што држимо у кућам, *che per prova* [да доказима] могли бисмо се учинит кавалијери од Малте, како смо његда[1] претѐнцали; *ma un accidente seguito c' ha guastato tutta la macchina che avevamo ordito in testa* [али некаква незгода покварила нам је све што смо били замислили у глави].

ВИЦЕ: Госпару, ја твоје пѐдâте сегвѝтâм [стопе слиједим]: с веле чељади не ваља пратѝкат, зашто јес их већи дио међу нами *che non hanno termini di creanza, per esser gente di bassi natali; e tanto più* [што се не умију уљудно понашати, јер су чељад ниска рода; а тим више] гдје нијесу били у Италији, да су могли научит како се пратика *con i conti e marchesi* [с грофовима и маркизима].

СИМО[2]: Ти си, Вице, паметан, зато сам те ја узео за зета; и спомени се да те вечерас тòкâ доћ у вјеренице, будући зѐтњѝ дан.

ВИЦЕ: Знам што ме тока, госпару; ма, молим Вас, оно мäлопријашњê *„Signor no“* обратите у *„Signor sì“*, нека могу подиуно весео доћ и донијет добар глас госпару Михочу.

НИЈЕРО: *Orsù*, за садар држи га у спѐрâнци [нади], а још дома дискòраћемо [разговараћемо се]: *a rivederci* [до виђења]!

ВИЦЕ: Слуга твога Госпоства.

Шена осма: Митар, Франо, Губица и Тријескало колендају.

ГУБИЦА: Браћо, ето се веће смркло, и ход'мо најприје колѐндат у госпара Сима Штипавца.

ТРИЈЕСКАЛО: *Olà* [хеј!], ди[3] сте се тако справили? што сте нам врата дошли аседијáват [опсједати]?

ФРАНО: Идемо ти у госпара колендати; пàрâ ти је жô! неборе, неће нам дат твоје вечере.

ТРИЈЕСКАЛО: Није, браћо, нег веома драго! и ја ћу вам помоћ: ма да ми учините дио.

МИТАР: Оно што буде нами, и теби ће твој дио бити.

ГУБИЦА: Франо, интòнâј [засвири] у свр̀дионицу. *(Овди Франо свири у сврдионицу.)*

ФРАНО: Доста је веће! Почни, Губица! *(Овди Губица коленда.)*

ГУБИЦА: Овди добар вечер у нашега госпара Сима! на добро му доходио Н-данак[4] и сви данци унапријед, лѐвêнто!

---

[1] gnekda; [2] *гријешком мјесто* Piero; [3] *доцније исправљено у* die; [4] *слово* Н *стоји мјесто имена онога (светачнога) дана којега је била представа и који је сваки пут могао бити неки други дан.*

Го̏сподâру наш гиздави,
колендаром штогод справи,
кӣ се с тобом веселимо
и здравље ти сви желимо.
Не дошла ти веће гу̏та,
не било ти вино блу̏та:
родило ти поље и гора,
не патио од при́дора;
си̏нигле ти не исходиле,
госпође те све љубиле.
Не дошла ти веће *in vita* [за живота]
од прашчића[1] нигда у̂шита [пролив],
да те Манде твâ избрана
плâчê и чисти по̀линдрâна.

Добро ти јутро освануло зäутра[2] и сви данци унаприједа, госпару! *(Овди дава им рогáчâ, а они захваљивају.)*

МИТАР: Нути што нам су дали! — Оваки ти, госпару, нос крив како су ови рогáчи! — Нека ми се дође припоручиват за месо; назбиља ћу га нàпитат прàсовинê, да се здӣмâ по̀д ботам [ударцима] од усéрницê.

ФРАНО: А ја ћу га на нећи дочекат, кому ћу чинит да се сировијем и прикислијем[3] крухом дави.

ТРИЈЕСКАЛО: А ја му ћу пробит орѝнô, нека у ноћи, кад се устјетбуде умѝжат, по одру блато се учини. Мäјдех[4] вам, браћо, на дар сва та чâс: нећу вам дијела од тезијех рогàчи̂нâ.

ГУБИЦА: А ја бих га проклео!

ТРИЈЕСКАЛО: Мäјдех[1] вам ћу и ја помоћ: неће ме познат.

МИТАР: Лӣс, лӣс лободе &. *(Овди Симо с фуњестре вика и меће се с ориналом.)*

ГУБИЦА: Добро ти ову скапу̀ласмо, да нас не допаде дио од ове ру̀сâтê воде.

ТРИЈЕСКАЛО: Назбиљ смо му добру бу̂рлу кàлали! Ма ти га веће не могу с вам стâти: збогом, браћо.

ГУБИЦА: Ход'мо друговђе колендати, једа будемо срећнији: а посли ћемо заједно у мене на вечеру.

Шена девета: Вице Траторић и Николето.

ВИЦЕ: Николето, стој ми лёсто [спремно], да се не бих заговорио у вјеренице. Кад чујеш четири уре, авѝзàј [обавијести] ме испод фу̀њестрê, и дођи äрмâн [оружан] како ти сам наредио.

НИКОЛЕТО: Не брини се, *questo sarà il mio pensiero* [то ће бити моја брига]: нетом звоне четири уре, зазвијеждаћу трӣш у фѝшкет; то ћеш се и акòрџат [сјетити]: ма немој да ти се вјереница адòмбрâ [посумња] од тега.

---

[1] prasechichia; [2] fiutra (?) *друга рука исправила у* fautra; [3] *прије тога пребучена је једна нечитка ријеч;* [4] maajdeh.

ВИЦЕ: Неће се адомбрат, ер ћу фајгат, нетом доћем, да се њешто злочес ћутим.

НИКОЛЕТО: *Ben pensata* [добро је смишљена], тă није зла! Заповиједаш ли ми вешће што?

ВИЦЕ: Ништа друго; ноћи дома на вечеру.

Шена десета: Цива е главњином кантајућ. Тријескало и Катарина пак из куће.

ЦИВА *(ијева)*:

У којом сам садар тузи — ер ти дрўзи вилу љубе,
проплачите, горе и лузи, дјевојчицу од Поникла.

Јаох, да ме сад когоди нађе од овијех вијоглàвà који ми не даду развестит ногами у дне, а вечер ме нечекивају! и кад им не може што реўшкати, то ми и чине десòлêнције.

ТРИЈЕСКАЛО: Ево ми мога сунашца, ено ми моје данице, ево ми моје свијетле дзоре! Докле ми си се тако упутила?

ЦИВА: Тријескало, идем рићети Катарини госпара Пијера да ће сутра бити нећ, ер ме молила: ма ме страх обишò да се није гдјегоди којагод фрàшкета скрила, да ми десòлêнцу не учине.

ТРИЈЕСКАЛО: А једа ти је когод, брáће, штогоди учинио тер се тако страшиш?

ЦИВА: Јаох, биједан, дали не? Онамадне једва сам се измакла из рука њекијем[1] двима ђаволима младијем. Јаох, Тријеско, ја ли бих тебе промијенила при онакијем хàлам?

ТРИЈЕСКАЛО: Молим ти се! ја се у те уздам, ер ми си вазда вјерна била; немој ме којегод зле немоћи добавит! И веће га не могу с тобом стати: госпар ми је и досле вечерò: отићу му одницјет ове свјећнице за по вечере.

ЦИВА: Ноћи у добар час и гувèрнâј се [равнај се], а ја ћу отити зват Катарину. — Катарина, Катарина òгухла![2]

КАТАРИНА: Што зовеш, Цйве?

ЦИВА: Ето се Луција накашила сутра нèћат: зато, бивши[3] замијесила квас, дошла сам те авйзат за љубав, да умијесиш.

КАТАРИНА: Ма нећу до прид свита мијесит.

ЦИВА: Узми твоју комодйтàт како ти драго, а ти ћеш у другу нећ упèћати, и гувèрнâј се.

---

[1] gnekieh *исправила друга рука у* gnekiem: [2] oguhla, *али тако да се чита и виде трагови од* h *(као да је преписивач хтио написати* oghuhla*)*; [3] *послије тога превучене су двије ријечи* (sam jezika?).

Шена једанаеста: Николето сам, ӓрма̂н.

НИКОЛЕТО: А̀рмо [оружао] сам се вечерас *da Marte* [као Марс], и то *più presto* [прије] за комија̀чат леџѐреци [угодити лакомислености] госпара Вице негли за потребу од оволикога оружја. Чинио ми се армат кô да има с војском кòмбатит [борити се]! *Io, per sicurezza mia* [ја, за своју сигурност], изван мача и рòделê [штита] не бих хтио друго, ер с тијем самијем не бих имô страха *di far testa a chi si voglia più bravo* [опријети се ма којему јунаку]. Ма тријеба ми је ста̂т а̀тѐнто [пажљиво] за слушат четр̀-уре, кô ми је наредио: ма ето а̀пу̂нто звоне: тријеба ми је за сѐњô три пута у фи̂шкет зазвијеждати.

Шена дванаеста: исти и Вице Траторић.

ВИЦЕ: Да нијесам адопѐрô [употријебио] ону а̂рт с вјереницом од финцијо̂ни [хињења] да сам немоћан, мучно би ме садар пу̂штила. Ма јесу ли одавна четир-уре?

НИКОЛЕТО: Сад џу̂сто кад сам те зазвијеждô.

ВИЦЕ: О, да нјешто ми си се лијепо а̀рмô!

НИКОЛЕТО: Ну гледај стоји ли све на свому мјесту.

ВИЦЕ: То не ваља ништа! све је то наопако! Да гдје су ма̀цете?

НИКОЛЕТО: Ево их овди[1] гдје висе.

ВИЦЕ: Те пистоле зло стоје — још их напријед помакни! а та кару̀би̂на страх ме да нам не би у потреби тради̂мѐнт [издајство] учинила; чему нијеси узео ону с рôтôм [котачем] што десет годиш јес да није спӓра̂на?!

НИКОЛЕТО: Врло ти те страх! Ако буде до које, *tal pensiero a me* [ја ћу се бринути]: овди у нас није од потребе толицијех пу̂нти̂ља̂ [цјепидлачења].

ВИЦЕ: Николето, ти не знаш ништа! ја имам непријатеља̂: не бих узео[2] да ме ко афрòнта̂.

Шена тринаеста: исти и Симо приобучен кô тржница с кошем на глави и Тријескало с клашу̂ном.

ВИЦЕ: Мучи, ретѝра̂мо се [повуцимо се]! отворају се врата у Сима: сни̂ја̂јмо што ће бит ово.

ТРИЈЕСКАЛО: Ступи — немој десном ногом! Да видиш, госпару, како си граци̂јôз виђет — па̀ра̂ш пу̂ка̂ Катарина Гргова.

---

[1] *исправила друга рука;* [2] *друга рука исправила у* hotio.

СИМО: Ха, ха, ха! што правиш[1], Тријескало? Колико је пòтêнта [моћна] ова љубав, да ми чини ударат у ове леџèреце [лакомислености], гдје — кад сам био млад — нијесам овега чинио; а сад под старос овако сам закукуријекô!

ВИЦЕ: (Николето, ха ха! дòбрê мäскарê! Симо је стари — ну осèрвâјмо [назимо] гдје ће; курйјôза [чудна] је ова!)

НИКОЛЕТО: (Ово је твоја срећа: имаћеш бољу комодйтâт за увалити.)

ТРИЈЕСКАЛО: Чека', истиха! привуци се на врата, и кад ја закантам једну стâнцију, улјези слободно унутра и чини да си човјек. Само се не пòхабй, ако узбуде до које, да те опета такога слйндрâна не носим дома кркаче.

СИМО: *Vada lo resto* [нека иде остало]! *cazzo*, кад сам се на ово ставио, џòстраћу [играћу] до сврхе; а утолико ти лијено закàнтâј и настој имйтат Митра, да се не би акòрџали [сјетили] од наше дèстрецê [лукавости].

ТРИЈЕСКАЛО: Не брини се! *(Овди канта под клàшŷн:)*

Bella meja, ec' apari [лијена моја, ево долази]
lo vostro namurano [твој љубавник];
chiu non possu овди *stari* [више не могу овдје стајати],
упусти *lo* [га] науздано!

А сад тријеба је овди да ја гвâрдију за кантŷнâтôм [углом] чиним.

ВИЦЕ: О-о! ови ти је имбŷжô [ушуљао се] у нећнице!

НИКОЛЕТО: Добро ти је реŷшкало! бићеш сад госпар лйбер [слободан] отити у Мандалијене.

ВИЦЕ: *Via, Nicoletto, non perdiamo tempo* [дедер, Н., не губимо времена]; ти ми чини добру гвардију, ер ако би утолико Симо изишô, ти га асàлтâј [нападни] и држи га *discosto* [далеко]; и чини стрёпит [буку], нека ја унутра чујем, да могу изит надвор, да ме он не оћŷтй и не види.

НИКОЛЕТО: Не брини се, *andate a far li fatti vostri* [иди да овршиш свој посао]! Знаш да те сам и прије служио[2]. *(Овди Вице улази у Симову кућу.)* — Враг узô и оваке службе! дèбото ми је шкйна пала под овезијем оружјем. Отићу овди посиђет, а тријеба ми је кòмбатит и сном, ер ми се дèбото дријемље.

Шена четрнаеста: Алфонсо Бенвенути и Тријескало.

АЛФОНСО: *Nox erat et cęlo fulgebat Luna sereno; exquisita nox, optima nox, placida, stellata et stellifera;* овака је àпŷнто била, кад

[1] *друга рука исправила у* praife; [2] sluscio *које би се могло читати и* слушô.

је изишô на свијет *il Buccefalo del grande Alessandro* [коњ Буцефал великога Александра]; ц̣у̏сто ми ће бит на при̏позит за моћи осѐрвати [опажати] *i movimenti, la positura, il sito di questa crinita cometa* [кретање, стање и положај ове репате звијезде], *sicut promisimus* — како сам обећô Михочу Мостарди, зашто *promissio boni viri est obligatio. Orsù*, тријеба ми је *in primis et ante omnia* дигнут *altitudinem, latitudinem et spatium distantię*. Ȯнȯмвечери била је *nella gamba destra del Toro, con che portendeva che tutti i cornuti si saprebbero ben reggere agli affronti e controbandi delle loro mogli* [у десној пози Бика, чиме је показивала да ће се сви рогати мужеви добро држати према увредама и пријеварама својих жена]. Синоћка је била *nella coda di Pesce e* [у репу Рибе и] хтјела је зламеноват да онада *i pescatori avrebbono rotte le gran reti per la troppa pescaggione* [да ће рибари раскинути своје мреже од пребогатог лова]. Сада *dicerem, affirmarem* да се находи *tra le zampe di Scorpione, onde dinota che* [међу клијештима Скорпије, чиме показује да] *per totum terrarum orbem questa sera regnarà gran mordacità* [вечерас ће се много уједати].

ТРИЈЕСКАЛО: Што је оно? која је оно неман? Отићу мало ближе, да видим које враголије чини.

АЛФОНСО: *O me felicem* тријеба ми је екскла̀мат [ускликнути]! *O fortunatam natam me astrologo astrologiam! inveni illam, ni fallor* — изнашô сам је! вечераска је *di bellissimo aspetto* [врло лијена]. Колико је боље пригледат други пут, зашто — *poichè* [јер] — *quoniam duplex cautela non nocet.*

ТРИЈЕСКАЛО: Ха ха! ово ти је њеки луди остророг Алфонсо Бенвенути што се њим ругају дјеца нò Плаци. Отићу му се јавит, да се и ја њим мало поругам: дошô је — неслан оваи! — звјездами аркибу̀жâте [хице из пушке] потéзат.

АЛФОНСО: *Exquisitissime opus inceptum!* иде ексквизи̏то [прекрасно] *con tutta la cariera* [на сав мах]: сад ми *necesse est, — quia necessitas non habet legem,* — тријеба ми је ква̀драпт.

ТРИЈЕСКАЛО: *O Miser, buona sera* [господине, добар вечер] ти: једа је истекла она репатица тер је гледаш?

АЛФОНСО: Истекла је, изнашô сам је из каноћа̀ла [дурбина]! *Abiit, excessit, evasit, erupit;* ма ми ма̀нка̀ квадрант за учинити *perfectissimam speculationem. Heus tu, homo dabene* [добар човјече], чини ми се, па̀рâ ми се, *mihi videtur* да умијеш у мене дома, нѐ? Учини ми пја̀ц̣êр — *ne graveris,* молим те — пођи ми га донеси: наћеш га за вратијем од камаре, *et perchè* [и јер], *cur, quare, quia omnis labor optat premium, completo opere* платићу те.

ТРИЈЕСКАЛО: И прије сам доходио у тебе од госпареве стране: послушаћу те и без плате. Овди ти је кућа у улици близу: ма реци ми, је ли то о[д] дрва, онако њешто квâдро [четвероугласто]?

АЛФОНСО: Јес, јес! тако, *ita est* како говориш; и нâ ти кључ — *accipe clavem vel claviculam;* пòтежи се *corripere gradum. Ah me balordum!* мàнкâ ми и сфêра! Отићу ја утолико овди акомòдат [уредити] ове стрỳмêнте; рекô бих да је узела ова комета кôрс [смјер] *a mio favore* [у моју корист].

ТРИЈЕСКАЛО: *Miser,* је ли ово? привргô сам сву камару и нијесам нашô другога него ови котòлâш; ако ти ваља, служи се њиме.

АЛФОНСО: *O balordon, che goffezza* [лудове, каква је то лудост]! *ridiculum caput,* неборе, ово није; наћеш га за вратијем од камаре гдје виси.

ТРИЈЕСКАЛО: Ја и сада мало нијесам врат сломио ỳ тми: други пут не отидох тамо! Ну, неборе, виђи ако ти то ваља.

АЛФОНСО: *Per necessità* [за невољу] — *necessitas non habet legem;* зáсве сам и прије ову сèнтêнцу [изреку] рекô, *bis repetita placent;* — *per necessità* тријеба се служит: макина 'е квâдра, по сриједи сфёрика [округла] — служиће ме, *starà bene. Orsù, ferte cito ferrum, date tela et scandite muros; date mano a fare* [руке на посао].

ТРИЈЕСКАЛО: Те што ће та лòпижа? једа ћемо јегуљу конàвôску у њој кухат?

АЛФОНСО: Сад ћу ти чинит виђет *in effetti* [у дјелу] што си чуо у прòвêрбију [пословици]. Гледа', гледа'! *intende oculos* у ону звијезду, како се почела крећати [с][1] свога[1] мјеста: чинићу *a forza de miei stupendi strumenti matematici* [силом мојих дивних математичких справа] да се скàлâ с неба и сиде овди у лопижу *juxta regularium juriorum — sapiens dominabitur astris.*

ТРИЈЕСКАЛО: Да нека видим то чудо што нијесам прије видио.

АЛФОНСО: Кренуо сам је с мјеста, *quaranta cinque gradi* [45 степена] ближе је мене и иде нà прешу.

ТРИЈЕСКАЛО: Смијешна штỳрка! звијезду потеже за збит је у лопижу! Тријеба ми се овди њим ругати. — *Miser,* ако је закркла, хоћу ли почет цỳрмат, нека кỳрû?

АЛФОНСО: Не говори ми пишта, *ne obtundas caput; sermo datur cunctis, animi sapientia paucis.* Дошла ми је на сомѝтâт [врх] од астролабија! да', да' лопижу! брзо, *presto* [брзо], *quam citius, quam citissime* — немој да ми утече!

ТРИЈЕСКАЛО: *Saglia, saglia, saglia, miser* [затвори, господине].

---

[1] f'voga.

АЛФОНСО: *Viva, viva* [живио]! *sublimi ferio sidera vertice! Olà, vaca è nostra* [хеј, крава је наша]!

ТРИЈЕСКАЛО: Гди[1] је[1] та звијезда? ту није ничеса!

АЛФОНСО: Бестѝјачо [живино]! ви, чељад волгара *di grosso legname* [од дебела дрва], не можете виђет овијех инвѝзибилијех [невидљивих] чуда од астролòџијè. Ну, да' ми, неборе, ту лопижу, *prezioso continente d' un più prezioso contenuto* [скупоцјену посуду с још скупоцјенијом садржином], да ми је отити дома за ефету̀ат [извршити] колико жудим.

ТРИЈЕСКАЛО: Нä ти је, нä! ма да ш њом празном не отидеш дома, ер ту није ни врàгутè звијезде, нä ти војску звијезда — понеси их собом *(Овди прди над лопижу.)* и овијем клобуком тврдо задýши, да ти не извјетре.

АЛФОНСО: *Poltron da niente* [подла кукавицо], *tortor, furcifer!* то је крèàнца [уљудност] од тòвара! Да нијесам имнèдишкàн [спријечен] *in affare di gran conseguenza* [послима велике важности], рисентѝшкò [одазвао] бих се *con dovuti termini; alla misera* [згодним ријечима: барем], *saltem* дô бих ти *con un afforismo d' Hipocrate sul mustaccio* [Х-овим афоризмом по брцима], нека знаш ко је Алфонсо Бенвенути астролог.

ТРИЈЕСКАЛО: На лијепу ти сам се вечерас комедију намјерио! рђа[2] убила ко те мештром учинио и ко ти је дô скỳлу да учиш. Неслана магарца! говори по Плаци да се она звијезда репатица створила од грàсецè [дебелине] од људи који су изгорјели! Заборавио сам га упитат кога је колýра [боје] и од чеса се створио они мој прдац.

Шена петнаеста: Џива и Тријескало.

ЏИВА: Пáчек[3] је добро пàсало, како сам цијенила: да није мене на послу било, било би великога врага.

ТРИЈЕСКАЛО: Зијеха ми се ода сна, да веће не могу отворенијех очи држат. Ма ми пàрà да ево одовуда Џиве. — *Zuccaro mio* [шећере мој], гдје идеш? што је ново и како се невјеста поднијела? јесмо ли вам лијепу бỳрлу учинили?

ЏИВА: Иди, враг те узò и с невјестом! Јеси ли га ти свјетовò да се на ово стави? Нека захвали ер није било Франа дома и ер сам ја добар тимỳнијер [крмилар] била, која сам све акомòдала: а било би великога врага!

ТРИЈЕСКАЛО: Да реци ми, драга, је ли Луција òнчас госпара у онијем хаљинам познала?

---

[1] Gdje; [2] argia (*мјесто* arghia); [3] Paceh.

ЦИВА: Дали га није познала?! и хтјела је викат, бивши видјела да није Кола Пуљиз: ма ти јој лѣсто [хитро] затиснух уста говорећи: „Не срамоти се! госпар је Симо који ти може веће валат." А он јом клекну на кољена и извади два екàрпоча дукатà и свакијех галантарија, тер јој дарова; што она како виће, аквјѣта [умири] се ончас.

ТРИЈЕСКАЛО: *Cazzo*, аквјета се ончас! и ја бих се аквјето, кад бих био дјевојчица: ко ти се злата не хита? Да како сте ађýстали [уредили] за Пуљиза? ну ми реци!

ЦИВА: Ја идем садар у Коле рићет му да не доходи прије поноћа, ер је Франо још на ногами — докле засни.

ТРИЈЕСКАЛО: Кô си је лијепо провела! ти си враг. — Јаох. њека ми је протéзавица; знаш одкад се нијесмо заједно поиграли?

ЦИВА: Иди, с миром стој! пàрà њешто претѐнцàш: да. веће не пàнчâ' ми.

ТРИЈЕСКАЛО: Да веће ходи! то[1] је од тебе, те што ти ће бит? Пара си заборавила што је прије било.

ЦИВА: Остави ме се! није ми вечерас о тему мислити него како ћу ово акомодат.

ТРИЈЕСКАЛО: Да брзо ћемо се енеђишкат! ходи веће, не губимо вријеме, — овди ћемо.

ЦИВА: Иди, објешењаче! што си се помамио?! не вуци ме, не дери ово хаљина око мене.

Шена шеснаеста: Франо и Митар.

МИТАР: Што би рекô, која су доба?

ФРАНО: Истекла је ренатица: држим да ће дѐбото дзора бити.

МИТАР: Ма јâ није, теби се блијенити; нијесу још ни Влашићи изишли.

ФРАНО: Да могли смо још с Губицом поколѐндат.

МИТАР: Ја ти сам и цјан и сан: идем ти сýбито дома лећи, ер ти се, брате, не могу друго на ногами држат.

ФРАНО: Иоћи због, а идем и ја. — Ма пути овди у мене на вратим ýбрушчиħа[2] фина: што је ово? одкуд је ово? Ово наше није, ово је њекому испало; ма одкуд овди? Ваља ми врло отворит очи, да ми се није когод вртио око вратâ.

Шена седамнаеста: Цива и Франо.

ЦИВА: Ко умије — тему двије! ја ти сам све ађýстала, да Кола не доходи до седам ура.

[1] *можда грјешком мјесто* што; [2] ubrufchichia.

ФРАНО: „Кола ће седам ура“ — жалосни Франо! *tradimento in bottega* [издајство у дућану]! Амо стани, ти смрдећа пòлтрòно [блудницо]! ко је ти Кола? што ли су те седам ура?

ЦИПА: Свјетан[1] човјече, теби се њешто причиња! одкуд ти дође на памет Кола и седам ура? Пођи небоже, Франо, дома тер се изасни.

ФРАНО: Курвина òметнò сасрана! пàрà цијенин да сам ја цјан али махнит, да не знам све ваше фрфантàрије? брзо говори гдје си била у ово доба.

ЦИПА: А гдје сам била? отишла сам за њекога авйзат [јавити] да ћемо сутра нèћат.

ФРАНО: Лажеш како кўшка! Ако сад не речеш истину, некубасти[т] ти ћу све косе из главе и прибит главу, да не останеш жива. Брзо реци што си оно о Коли говорила! *(Овди је бије.)*

ЦИПА: Ајмех, не би' ме — рећу истину да . . . .

ФРАНО: Да, говори!

ЦИПА: Ишла сам авйзат Катарину, дјевојку Пијера Музувијера, нека мијеси ноћас; то ме и сусрела она фрàскета — они Кола Пулиз, то ми је и рекô: „Реци Луцији: спијô сам да ти није мужа дома: зато доћу свакако на седам ура“, ма му сам ја омакла рог на то.

ФРАНО: Ти ми све лажеш; трнјеба је да ја теби чиним под батима говорити! *(Овди је опеша бије.)*

ЦИПА: Овако је како ти ја говорим, и ако нађеш да је йнâко, чини ме на òсла ставит и обрезат нос и уши нà кари.

ФРАНО: Брзо дома, рофйјâно јарашка! ово ти сад — ако што унапрнјед обазнам, имаћеш другу плату.

ЦИПА: Врагови вас носили са свијем кàргом! једа ти сам ја крива, ако ти жена курва хоће бити?

ФРАНО: Жалосни Франо, које ти се фрфантàрије чине а ти и не знаш! Трнјеба је овди све ово вечерас развићет, нека видим ко ми се врти око куће; отићу дома и спијáват, једа уловим миша у ступицу.

Шена осамнаеста: Симо Штипавац и Трнјескало, и Николето гдје спи на вратијем.

СИМО: *Per vita mia* [тако ми живота] реўшкало ми је, зáсве *con molta difficoltà* [врло тешко], ер да ме Франо сад позно ходећи ја ни[з][2] скале[2], чинио би ми да ми сва љубав с брохом скочи. Áнци

[1] Svjetan *можда грнјешком мјесто* sjetan; [2] niskale.

ми се *di più* [штавише] и јавио, цијенећи да сам тржница[1], — ма ти се још од страха вас тресем! Ма ди је ови марѝјô Тријескало? *cazzo*, страх ме да није заснô. О Тријескало, Тријескало, гдје си?

ТРИЈЕСКАЛО: Госпару, ево ме: чеса сам заснô! ма ну ми реци, јеси ли ỳдио?

СИМО: Да зашто сам се, мäријôлу, ставио на оволико евѝдêнтô пèрѝкуло [очиту опасност]? *Per vita mia* пàрâ ми се да ми су се повратили њекадашњи млади данци! И кад је све на добро изишло, ход'мо дома.

ТРИЈЕСКАЛО: Ход'мо, госпару. Чека', чека' — ево њекога близу вратâ: нека се ја привучем, да видим ко је ово и што овди чини.

СИМО: Нути врага, сад ће њешто бити!

ТРИЈЕСКАЛО: А, госпару, борме је њеки фурѝстијер, виђет ỳ фацу кô фурỳшѝт и напрћен је оружја кô највећи товар; ма ти је заснô и хрòпѝ[2] кô прасац.

СИМО: *Cazzo*, што је ови фр̀фâнт намислио? да ме није дошô асасѝнат [убити] *a tradimento* [издајнички]? Ваља овди ремедѝјат [помòћи], Тријеско, мој драги Тријеско!

ТРИЈЕСКАЛО: Муч', муч', мучи с врагом! сад ћемо га спòљат [лишити] од свега оружја. Слушај ме, госпару; стој ти пöлак мене, и како ја му шго уздигнем, ти примај, *e* нека је пака мени за смлатит му их, кад га дизàрмâмо [разоружамо].

СИМО: Пòтежи, Тријескало, да се не би пробудио! брзо, мој Тријеско.

ТРИЈЕСКАЛО: Нä, већ сам све дигô, а сад удри ко боље може!

СИМО: То ти, стрòрог јарче! *vi farò dimani castigar — impiccare, squartare, metter in galera, infame assassino* [учинићу да те сутра казне — објесе, расијеку на четверо, метну у галију, гадни разбојниче]!

НИКОЛЕТО: *Che diavolo! son assassinato a tradimento; fatemi strada o scrocco*[3], *guardatevi ve che tiro* [кога врага! убише ме издајнички: пустите ме или ћу пуцати: чувајте се, јер ћу пуцати]! Ко је ово? доста веће! сад ћу под батима душу пуштит.

ТРИЈЕСКАЛО: Али, госпару, ова не свршива овди, ну стојмо ми с опазом, да се није ко увукô у кућу за покрастит, бивши нас спѝјô да смо надвору. Напни пистолу, а ја ћу моју инèшкати; и ако до које буде — кад смо почели, бијмо се докле нас крпа тече.

---

[1] Tarsniza; [2] kropi; [3] skroko *као да је српска ријеч, али то је без сумње талијанско* scrocco = *пуцам.*

Шена деветнаеста: Симо, Тријескало и Вице бјежи из куће.

СИМО: Тријескало, ено њекога из куће! *da fogo* [пуцај] — тић, тић!

ТРИЈЕСКАЛО: Не бој се, госпару, неће смо у сѝгӯру — утекô је!

СИМО: Али ме страх да га нијесмо на смрт ранили; ну ти ноћи најбрже тер вић што се говори по граду је ли ко убијен, и настој сазнјат, да знамо свакако ко су били они лупежи.

ТРИЈЕСКАЛО: Фа̀те, отиħу се информат [обавијестити].

СИМО: Ајмех мени жалосну! ако буду обили ка̀шӯи госпође Дење старе, неће ми ниште живота: изагнаће ме из куће, па̀рађе јој да сам је ја асасѝнô. — Мандалијена, Мандалијена, Мандалијена! враг те дозвô — пробуди се!

Шена двадеста: Симо и Мандалијена.

СИМО: Мандалијена, Мандалијена!

МАНДАЛИЈЕНА: Госпару, што велиш?

СИМО: Ужежи свијећу најбрже и ходи доли ӯ кô рту: смрдѐ-ћице, ти спиш, а мени кућу краду.

МАНДАЛИЈЕНА: Госпару, што си ту? што су те ствари? што ли си у тијем хаљинам?

СИМО: Сад ме не пита' ништа нег ми свијетли с том лӯки-јерињом, нека видим да ниште брава вјӧлàна [оштећена].

МАНДАЛИЈЕНА: Госпару, тој брави ништа; брава је здрава како и вазда.

СИМО: Вићу и ја; тӧт су они лупежи по кому њихову ћиђењу [сређству] оскà̀чали. Ход'мо најбрже гори, да ривѐђà̀мо[1] по кући је ли све на мјесту.

Шена двадест и једна: Кола Пуљиз и Фрапо говори с фењестре.

КОЛА: *Siento gran comodo* [врло ми је драго] што ме Цвиа *poco fà* [малоприје] авизало да вечераска не доходим *da meja Luzia vestito da donna; ma non puosso immaginari che novità è chissa* [мојој Л. обучен као женска; ма не могу да разумијем каква је то новост], бивши ми рекло *che nemeno mi facia lo solito segniale Mitar sotto lo klasscione* [да ми и Митар не даде обични знак уз кла̀шӯн]. Ја се чудило зашто; ма с друге страно *non mi pari di pigliari lo suspeto* [не чини ми се да имам сумњати], зашто свако почетко *streto* [уско] је у себи. *Ma ecco le sette ore già sonano* [али ето већ одбија седам

[1] *прва рука написала ригби сигурно* rivegiamo *а друга исправила у* rivegniamo.

сати]; нећу губит бремено, ма ноћу на врато, како ми је рекло Цива. — Ци, ци, ци!

ФРАНО: Ци, ци, ци!

КОЛА: Ци, ци! Јеси ли ти, *animela meja, Luzia, o cuore mejo, quanto te voglio beni* [душице моја, Л., срце моје, колико те волим]!

ФРАНО: Ја сам, ја! ма се малахно с вратà уклони, ер је Франо доли на пећи, да те не би оћу́тио.

КОЛА: *Aprimi, mio bene, che son già morto* [отвори ми, добро моје, јер умријех веће].

ФРАНО: Почека' мало [с] стране докле те ци̂кнêм опета, ер ћу поћ доли, једа га нàтуркâм да леже.

КОЛА: *Presto vieni* [брзо дођи], ер те ја чекало. *O che tirannio* [какво је то тирјанство] од љубави! *non criedo* [не мислим] да јо горо *tormento* [му̏ка] у пакло негли овако једно *innamurato* [заљубљен] чекати својо госпођо, да му отворило, *e stare cul cuore palpitanti* [и трепећући чекати], страшећи се које сврхо имало једно *sviscerato* [неизмјерна] пожудо *per godiri lo suo bene* [да уживам своје добро].

ФРАНО: Ци, ци! ходи на врата и слушај ме.

КОЛА: Реци, *caro* [драга], што хтјело[1], *e non mi chiu mortificari* [и немој ме више мучити] за вратијем; *aprimi pure, animela meja* [отвори ми веће, душице моја]!

ФРАНО: Слушај ме, Кола; Франо неће да леже садар! зато, нека ти погодим колико жудиш, не могу те никако кроз врата упустити, ер би те он видио; ма, ако ти је драго, уљези ту кроз малу фу̀њестрицу у камàрот гдје дрва стоје; то ћу се ја и привућ к теби, да нас он и не оћути.

КОЛА: Све што је теби драго, душицо мојо! *ma facimi chissa grazia* [али учини ми ову милост] — оспре́мило гори ово мачо и ово и̇нтијерницо.

ФРАНО: Ну да' гори, ма полагахно, и полако се увлачи, ер је уска фуњестрица.

КОЛА: Хоћу, не бринуло се ти ништо. *(Овди се Кола увлачи, а Франо га ставља у врећу и извлачи га надвор.)*

ФРАНО: О, о! ӧво ми миша у ступици! *becco futugho*[2], *razza cornuta, chi ve mandatoghase qua* [ј . . . . и̂ јарче, рогата пасмино, ко те је амо слао]?

КОЛА: *Oime, sonio tradito* [јаох, издадоше ме]!

ФРАНО: Са[д] ћу ти ја указат, *infamator vigliacco* [подли срамотниче], како се у часне куће улази.

---

[1] *пред тим превучено* tj; [2] *без сумње гријешком мјесто* futudo.

КОЛА: *Cibo frate, non mi fari sto torto*[1], *che ve do hora trenta zechini* [. . . . брате, не чини ми те срамоте, даћу ти одмах 30 дуката].

ФРАНО: Свари их нà ја̀рду! нà тебн цекинà! *(Овди га бије.)* Хоћ већe? је ли ти доста? узми то кõ свиња.

КОЛА: *Oimè, son muorto, son assassinato! basta, non più* [јаох, мртав сам, убише ме! доста, немој више]!

ФРАНО: На вјеру, други пут неће те воља бит за повратит се.

Шена двадест и друга: Кола Пуљиз у врећи и Трнјескало.

ТРНЈЕСКАЛО: Они ти је мој госпар врла страшивица, нето[2] ми се[2] залуду чинио изморит, ер нити смо кога убили нити је ко раљен, нити се о коју говори. И отиħу већe дома — сву ноћ сам орò већe негли ниједно говедо. — Ма што је ова врећа на путу? тврдо је њешто: *(Овди пипа.)* није жито, није ни восак: а борме је бешкот јàкијеки — њешто наѝпѝва̀м кõ ку́нце. Отиħу ја одвезат је тер ти се фбрнит [намакнути]: ѐѝкўро је ово који ба̀ста̀х посло њан, то је и вргò овди на пут, а он отишò спат. Пути врага, на што сам нитòнò [напипао] — човјек је овди, *cazzo*, и мртав је! Отиħу га одкрити за виђет познам ли га. Њеки је фурѝстијер ово: познам га у виђе́ње, ма не виђу[3] добро[3]: врућ је а мртав је — држим да није веле времена да га је овди њеко зађу́шио у овој врећи. Отиħу виђет има ли што ў шпагу.

КОЛА: *Che diavolo di tradimento! che insolenze sono chisse* [какво је то издајство! какав је то безобразлук]?!

ТРНЈЕСКАЛО: Ајмех, ајмех, ајмех! *(Овди бјежи.)*

КОЛА: Лијепо ти ме среħо помогло, ер ово човјеко изиде! *perchè altrimenti* [јер иначе] могò бих у ово врећо *moriri disperato. E, Francisco, Francisco, becco infamo, ladrone, assassino da niente! domani nietto, nietto te lo renderagio e ti farò in publico piazo moriri sotto la mia bastonata*[4] [умријети у очајању. Ех, Франо, непоштени јарче, лупежу, гадни разбојниче! сутра ћу ти се добрò осветити и учинићу да на јавној пијаци умреш под мојим батинама].

АТ ТРЕЋИ.

Шена прва: Симо Штипавац и Трнјескало.

СИМО: Све што је ђàвранијà [несрећà], све ме су ноћаске биле асеђијале [опсједнуле]: *sia ringraziata la buona sorte* [захваљујући

[1] torta *испр. у* torto; [2–2] iштomise *можда мјесто* iштom mi se; [3] *написано повише прецртених ријечи* ajmeh (?) joscje sciv; [4] bastonato.

доброј срећи], све сам дилаберйнтô и све ми је на добро изишло. Ма, *cazzo*, веле бй, Тријескало, да не обазнаемо ко су били они лунежи; видиш, да не дођосмо нä бријеме, удрили би, по душу моју, на кàшŷи госпе старе и асасйнали би ме. Ма добро, ер ми не мàнкà ништа, — све сам по кући ривѐцô, *e per appunto* [и баш] све ми је на мјесту.

ТРИЈЕСКАЛО: На свему тему имаш мени захвалити, ер сам те извадио из велицијех, да простиш, ...

СИМО: Ма ну ми реци, мäријôлу, спомениваш ли се од онега што сам ти синоћка говорио, кад ме си свлачио?

ТРИЈЕСКАЛО: Споменивам! рекô ми си да нађем који начин с мојијем перспйкàчијем йнцењом [оштроумном вјештином], да те опет интродŷкâм у Луције; йнâко да ћеш изгорјет од велике љубиминйтâти.

СИМО: Да јеси ли га нашô?

ТРИЈЕСКАЛО: Јесам: говорио сам ш њом и сповидио јој како жудиш опет у ње доћ, и одговорила ми је да обноћ по ниједан начин не можеш, ер се свеђ дома муж находи Франо, него обдан; зато, ако ћеш доћ од сад до уру, ер је отишô Франо у отворéње у Груж за њеки свој посô и стат ће поваздан.

СИМО: Кад је тако, отићу у ње јутрос свакако.

ТРИЈЕСКАЛО: Отићеш, ма да те нитко не види, да не би тко њему приповидио, ер би је ôнчас убио.

СИМО: Ма како ћу то отит да ме нитко не види?!

ТРИЈЕСКАЛО: Овако! ње Франо веће ми је путâ говорио да йспйтâм у тебе једну бачву најгору, у којој ће жито држат: ја му сам обећô да ћеш му је дат. Тако у њој, ако устјетбудеш, ја ћу те докотŷрат; и тако ти је иста Луција поручила да свакако учиниш.

СИМО: *Cazzo*, та је дйфичила [тешка]! ма ваља ми то учинити, ер се за љубав веле чини.

ТРИЈЕСКАЛО: Чêрто, госпару! да знаш, кад си опѐрô [настојао] да дође у тебе она сйњôра [госпођа] што знаш, и држô си је два дни и двије ноћи у медзáну и *bellamente* [лијено] си посли[1] довео Јодза Фортелу, који ти је даровô армйзйн зà чокê.

СИМО: Курвин мäријôлу, ко те за то пита? Знам, и драго ми је било; и да нијесам у тебе интѐресâн, сад бих ти, *per vita mia* [тако ми живога], чинио душу пустит под батима! Слушај ме: од сад до уру да учинимо што смо говорили; утолико ноћу ја у медзан за учинити њеке спедицијóни [послатке] за Напулу.

---

[1] poslie *с доцније доданим* е.

ТРИЈЕСКАЛО: А ти пођи у добар час! — Консидѐрâјте[1] [гледајте] како је ова стáрежина закукуријекô у љубави; ма на вјеру чинићу да му с брӧкôм скочи за оно што ми није још ниједнога чмäра дô, како ми је обећô. Ја ти му сам ово све слагô за учинит му фàмôзу бу̂рлу с Франом пећником, кому ћу отит приповиђет све што сам дô госпару разумјет. Али ево одовуда Митра.

Шена друга: Митар и Тријескало.

МИТАР: Гдје си, Тријескало? јес влäшкô гòдиште да те нијесам видио: реци ми, хоћемо ли пођ часом до товијерне што ручати?

ТРИЈЕСКАЛО: То си есквѝзи̂то [изврсно] рекô; ма ко ће, *Sig.r Mitre*, вино платити?

МИТАР: Игра'мо *alla morra*, и ко изгуби, да они плати.

ТРИЈЕСКАЛО: Та је врло добра! да ход'мо играт. *(Овди играју.)*

МИТАР: О, добио сам!

ТРИЈЕСКАЛО: Имаш разлог, брате, ма ја не имам нѝ мѝнцê.

МИТАР: Нàцијенца [хвала богу]! ја ћу ти платити; ма нека ти дам прво пенѝтêнцу [покору]. *Orsù*, хоћу да ми три пута, с везанијем руками назада, насамбéчê нàсâш одовуда до анамо[2]. Ето ти велику покору не давам.

ТРИЈЕСКАЛО: Те што је то? верàмêнте [уистину], кô да ми не бàстâ! Ма ну ми реци, чим ћеш ми руке свезат?

МИТАР: Имам ја нâс, не брини се ти! да' руке назàдвија; а сад подигни ногу ту и чекај; докле ти не речем, немој почињат, ер се не разумије за добро. Да, почни веће — тантара, тантара, тантарата!

ТРИЈЕСКАЛО: *Olà*, што ми се ово задјело? ну мало погледај: нàрâ ме си и за ногу свезô.

МИТАР: Свезô сам ти ногу, нека ти је комòдинјê, да ти не пѐндâ.

ТРИЈЕСКАЛО: Ма јä, учинио си ми бурлу! одријеши ме, ето ти сам игрô и за десет путâ.

МИТАР: Одвежи се[3]! није тако ласно; ја имам потребу, *addio* [збогом]!

ТРИЈЕСКАЛО: Ајмех мени, што ме овако остављаш?! ма јä, одријеши ме; боља за те, брате драги, служићу ти у товијерни.

МИТАР: А говориш, курвићу, да не имаш ни минце! да' ми прво мјёди у руку, да ме не превариш.

---

[1] Confiderate *са* i *повише* a; [2] anamo; [3] odvefcite (?) *друга рука исправила у* odvefcise, *а требало би ваљда* одвезат те.

ТРИЈЕСКАЛО: Имам у шнагу ц̏ўсто динар и пô у њешто рȳтинê замотано; извади сам.

МИТАР: *Orsù*, кад сам нашô, одријешићу те, и да знаш да сам *galantuomo* [поштен човјек], пдатићу вино; ма ми се закуни да ћеш заборавит ову бурлу и да се од сад унаприједа побратимо.

ТРИЈЕСКАЛО: Хоћу, тако жедан не издахô! Ȍто ме си пустио, а сад ход'мо заједно у тòвијерну, да ти мантѐњâм што ти сам обећô. (Кад ти му 'е не фрàкâм[1], не био ја Тријескало!)

Шена трећа: Пијеро Музувијер и Мяхоч Мостарда.

ПИЈЕРО: Кȍнтêнт сам да се вјериш; ма слушај, не свуда, чѐму није свак за мојê кућê.

МИХОЧ: У то ћу се угодити с твојом вољом, а настојаћу гледат гдје буде најбоља прћија.

ПИЈЕРО: *Sig.r nò*, ја нећу да се тако интѐресâно вијераш, него да узмеш дјевојчицу од куће квалѝфикâнê [признате]. И ово те авертѝшкâвâм: нећу да се вјериш у Цива Брабончине, ер је то вражија рäца — све гòвôрци и расчѐшљâвци ȍд подријети.

МИХОЧ: Ћаће, не бих ту апарѐнтô [ушао у својту], да ми давају сто тисућ[2] дуката; ер ту зете узимљу, а пак играју ш њима *al più sapere* [ко је паметнији].

ПИЈЕРО: Али слушај! нећу ни у Влаха Слипавца, ер су то чељад од велике хвäстê[3], а вазда су били од старине сметлиште од Плаце и гнȳсобе по улицам чистили. Чуј ме добро, ти си млад и ти не знаш старијех ствари.

МИХОЧ: Ћаће, чудим ти се да ми ту чељад наспомењиваш и да супòњâвâш *che sii di cosi basso spirito* [да тако ниско осјећам]! нијесу ми ни у пéти, а неголи да ш њима мислим апарѐнтат!

ПИЈЕРО: Слушај ме, дијете! Ако би доходили на тебе од Антуна Бабуина, умјеј се с прȳдѐнцôм [опрезношћу] владати с том чељади, *perchè invece della dote* [јер, мјесто мираза], коју би ти оферѝшкали, *con soliti loro inganni* [својим обичним пријеварама] остô би *col giogo al collo senza mai aver un quatrino* [с јармом на врату а не би имао никада ни паре], ербо су то велици имброљатȳри [варалице] и чељад *fintiva e di doppia parola* [варава и без тврде ријечи] и од велицијех рѐц̏ирâ *per gabar il compagno* [да варају другове]; чѐму из почетка, докле те увуку, òфêрте [понуде] њихове буду ве-

---

[1] frankam; [2] tifsuchi *исправљено у* tifsuch; [3] guaste *исправљено другом руком у* huaste.

лике, а пака *in fine sul fatto tutto doppiezza et inganni* [а на посљетку сама лукавост и пријевара]!

МИХОЧ: Асику̀ра̀' се; за̀све да сам млад, имам намет, а знаду се веома добро та чељад, зашто њихове ацијо̀ни [дјела] по̂те [познате] су свему граду.

ПИЈЕРО: Зато ти говорим да се чуваш од тезијех, ако дођу на тебе ти̂ па̀рти̂ти [партије].

МИХОЧ: Све што ми си наспоменуо, све бих ја есклу̀жо̂, ер моја интенци̇јо̀н [намјера] није се ниђе вјерит него у Сима Штипавца, који је од репутацијо̀ни [добра гласа] и о̀д сти̂ме̂ [поштовања]: дјевојчица је вриједна и га̀ла̂нта, а врх свега крепосна и корисна у кући, и прћија је за не моћ се одрећ од ње.

ПИЈЕРО: Што, што? у Сима Штипавца?! Оно је њеки човјек смијешан и пун амбицијо̀ни [сујете], и у ди̇ско̀рсу га нећеш друго чути говорити него од стварима мѐканикијем и од злијем женами, да те туга дође! Ма, хоћ да ти речем, има ону свекрву Дешу стару подпуно вриједну у свему, која је од фа̀мо̂зе̂ куће Кликовића[1]; на њој му сва кућа стоји и она је алѐвала [одгајила] *con tutte le buone qualità* [са свим врлинама] ону ње унуку. И ако одтолех[2] на тебе дођу, ко̀нте̂нт сам да абра̀ча̂ш [прихватиш] ти па̀рти̂т.

МИХОЧ: Ћаће, драго ми је веома да се ти с мојом а ја с твојом вољом угађам; и држим да ми ће реу̀шкат, ер сам чуо да сам био хваљен од Деше старе на веле по̀сје̂да̂ и мјѐнти̂ва̂п[3].

ПИЈЕРО: Слушај ме, дијете! ово смо ми међу нами конклу̀жали; ма немој ти учинит коју ба̀сецу [ниско дјело] од ӓнима тер њу послат питат ӓли клањат јој се па̀ре̂нтима, ер ја хоћу да је свакому *a caro* [мило] апарѐнтат с мојом кућом.

МИХОЧ: Ћаће, знам од кога сам рођен! слиједићу твоје пѐда̂те [стопе].

Шена четврта: Вице Траторић, Николето и Мандалијена.

ВИЦЕ: Што правиш, Николето? Осветио ми се ноћас они стари пас; мало ме није убио онијем пистолам! Ма како врашки ти си био заспо̂?

НИКОЛЕТО: Онако! сан ме био приварио.

ВИЦЕ: Жудим знат је ли нас позно̂, ер бисмо били ру̀ина̂ни [пропали].

НИКОЛЕТО: Ево нам Мандалијена одовудар; она ће нам *per appunto* [потанко] све приповиђет.

---

[1] Clicovichia *с доцније доданим* a; [2] odtoleh; [3] mientivam *гдје је исправљено прво* i.

ВИЦЕ: Манде, бра̏че! а прѐм те жудијах[1] за знати од тебе што се чини, како ли си с госпаром па̀сала.

МАНДАЛИЈЕНА: Назбиљ, Вице, срећа ме веома помогла, ер је цијенио госпар да ја ништа не знам да сте ви били, нег је цијенио да сам спала, бивши му дала тако разумјет.

ВИЦЕ: Да је ли нас познô? што ли је цијенио, зашто смо били у кући?

МАНДАЛИЈЕНА: Није вас познô, него је цијенио да су били лупежи. Ма добро си ти ш њим па̀сô! биједна, тресла сам се кô прут, кад сам чула ону спара̀ва̂нцу.

ВИЦЕ: Све је на добро прошло! — Видиш, Николето, ништа друго не жалим нег ону кару̀би̂ну[2] и они пар пистола̀ што ти су дигли ноћаске. — О, Мандалијена, ако ти их ба̀ста̂ лахнут и вратит ми их, учинићеш ми велик пја̀чêр.

МАНДАЛИЈЕНА: Јаох мени, Вице драги, немој ме у то интрига́ват! то је он нјегдје затворио и не знам дје. Ма сам се одвеће с тобом одоцнила: послали ме су да им ово воде донесем — биће ми скандала!

ВИЦЕ: Гувѐрна̀ј се [равнај се]. — Николето, ход'мо веће: од потребе ми је Михоча наћи, да ми рисо̀лва̀ [одлучи] подписат ону скри̏ту̂ру, ер сам се веће рисолвô женит.

НИКОЛЕТО: Ход'мо: то ћеш толико спаметно учинит. (На уру му их десет ску̀ри̂ва̂!)

Шена пета: Натан Жудио.

НАТАН: *Menne dubito* [сумњам] како ћу навѐгати с госпаром Симом за оно кордунићо *ed altre robbe* које је узô јучер у мене *in credito* [на вјеру]; ер како сам разумјело, говоре да је оно њеки *malpaga* [човјек што слабо плаћа]. Отићу за *fresco* [баш сада] виђет је ли дома и дат му бата̀рију *che mi paghi: alfin non è roba mia* [да ме плати: напокон није моја роба].

Шена шеста: Натан, Мандалијена и Симо из куће.

НАТАН: Рекô бих да је ово његова дјевојка. — Дјевојко, јеси ли ти госпара Сима?

МАНДАЛИЈЕНА: Јесам: а што хоћеш, Жудјеле?

НАТАН: Је ли госпар дома? имам потребу ш њиме говорити.

МАНДАЛИЈЕНА: Ја идем дома, ма сам за̀пача̀на у послу: куца', нека ти се одизгара озову.

---

[1] scjudiah; [2] karubinu с а *исправљеним од* е.

НАТАН: Куц, куц!

СИМО: Ко је? ко је? ко је доли?

НАТАН: Госпару, ја сам — Натано, твоје слуга.

СИМО: Што би хтио? Ако питаш госпара, није га дома.

НАТАН: Ако сте комодно, госпаро, да бисте ми послало оно *багашело* [ситницу].

СИМО: Није га дома!

НАТАН: *Per amor di Dio* [за љубав божју], госпаро, нàрâ ме нећете платити — *bella cosa* [лијепе ствари]!

СИМО: *Perfido Ebreo, razza incredula* [проклети чифуте, невјерна пасмино], *kanaglissimo* [велики питкове]! јесам ли ти рекô да ме није дома? *Cazzo, che animo* [каква је то смјелост]! Видиш, ако сад не отиђеш отоле, нàвјесићу ти мòртàр на ту твоју грйштавŷ главу.

НАТАН: *Non mi voglio mover da qua* [нећу се одавле маћи], госпаро: плати ме, да' ми моје! *dove siamo* [гдје смо] да ти овако грабиш?!

СИМО: Трнјескало, Трнјескало! дјевојко! да' ми најбрже мортар овамо.

НАТАН: *Che miseria è questa! povero Natan, a che sei gionto* [каква је ово невоља! јадни Н., до чега си дошао]? да ти сад интравèњàвà *ricever sopra soldi corni! Non sò che fare* [примати за новац рогове! Не знам шта да чиним]: ово је човјеко *di gran grido* [јако познат] — не смијем се на њега тужит, да ми не чини дат бàтà, него *aspettar melior tempo* [чекати љепшу згоду], једа се спомене кадгоди ме платит. *Ma mi servirà un' altra volta questo scrocco*[1] *per castigo* [али ће ми други пут овај варалица бити као казна].

Шена седма: Цнва сама.

На вјеру ми је драго да је онако ноћаска навèгала она Пулизина с Франом, зáсве ер сам ја узрок, што сам га оновнђела. Доста је да сам Луцију затајала, да је исти Франо цијенио да она Пулизина дошла је чинит десòлênце, а не зван од Луције. Нека га, нека! неће га други пут жеља бит доћ! Ма не знам што има бити да није Катарина Пијера Музувијера ноћаска мијесила: али је ево цŷсто одовуда.

Шена осма: Катарина и Цнва.

КАТАРИНА: Чујем те што говориш: интравèњала ми је курйјòза [чудна]: најела ми је она вражија кŷшка вас квас, — зато нијесам мијесила: да знаш, биједна, дошло ми је било крепат од жалости.

[1] skroko.

ЦИВА: Нàцијенца! а ти ћеш сутра. Ако ти све на срце ставиш, бићеш жућа нег си сад; нàрâ ми да су те вјештице изиле. Не узима', брижна, бриге на се, ако ћеш бити прѐтила и зрâчна[1] како и ја која ниједној тузи не дам на срце.

КАТАРИНА: А кому је како и теби? Имаш бѐстужно бријѐме, то мало и хајеш за све, а не бију те туге како и мене.

ЦИВА: Ја се за ничијем не деспѐрâвâм; а то ви, лијене дјевојке òд кòнта и које сте нàмурâне, тако и венете за вашијем àмàнтим; а ја чиним да они за мном вену и да се међу собом дрпе од џилòзијê, а ниједнога не примам у срце, него, колико ми компòртâ, ш њима ријечи тратим, и чине ми фавóрâ [угађају ми] и имам их колико хоћу. Ма не могу веће стâт с тобом, и збогом!

КАТАРИНА: Пођи у добар час. — Јаох мени, брижна: ове ме болести не пуштавају, не могу се ни кренут — лијено ми је живот омрзô!

Шена девета: Паско барбијер и Катарина.

ПАСКО: Кате, ну како ми си? јеси ли што боља и јеси ли извршила[2] што сам ти јучер наредио?

КАТАРИНА: Чеса сам боља, Паско? могу ријет свакчас гора! под овијем твојијем лијецима нијесам оћутјела ниједнога бољинка.

ПАСКО: *Non sarà niente* [неће бити ништа]! ја сам разумио òнчас твоју немоћ и синоћ сам у Матѝôлу нашò који се лијек за тебе хоће. И да ти речем у двије ријечи, добра дјевојко: за тебе се хоће добар муж, који ће ти чинит први вечер оздравити, ер ти с тега матрика[3] могла би удрит на злу немоћ.

КАТАРИНА: Видим и ја гдје ми се живот крати, а не знам с чеса. А то што ми рече да се вјерим, ах да тѝ дан прије дође! нàрâ[4] ми[4] да би оздравила од све што је зала! И молим ти се, учини ми карѝтâт[5], реци ми то госпођи.

ПАСКО: Ходи, идем с тобом за ријет јој, ер ти жудим свако добро.

Шена десета: Тријескало сам.

Кад сам приповидио Франу пећнику што сам госпару Симу дô разумјет, пуцô је од смијеха и обећô ми се учинит му да остане бӱрлâн како се хоће. Бачва је *in orden* [у реду]; друго се не хоће неголи да се упутимо: и отићу òнчас госпара наћ — држим да ће бит дома.

---

[1] sracna *валда мјесто* sarciana (срчана); [2] ifvarscio; [3] matrika, *могло би бити гријешком мјесто* материца; [4] paramih; [5] karitad.

Шена једанаеста: Кола и Митар с мачима иду асалтат Франа пећника.

МИТАР: За а̀фрôнт *che fattoghase a V. S.* [што је учинио Вашему Госпоству] Франо пећник, мери̂та̀ [заслужује] да му ски̂ну прибијемо; *però, patron, mi non voglio metterghase mano prima, se non cominci tu* [али, господине, ја нећу прије уложити, што ти не почнеш]: ти почни, а ја ћу свршит.

КОЛА: *Sienti, Mitre; già voler sbratari seto paisi e mene voglio ire in Puglia* [чуј, М., ја се хоћу да курталишем ове земље и да идем у Пуљу]. Ма хоћело се ја прије венди̂кат [осветити] од ноћасно *affronto* [увреде] што ми је оно *putanazzo Luzia per mezzo di chilo* [курва Л. по ономе] рогато јарцо учинило; зато ходило ти са мном, нека га ја сви̂дало.

МИТАР: *Avvertitoghase* [пази!], стави ти руку прво.

КОЛА: *Non dubitari! — O becco cornuto, fornaro infame, ladro, assassino da niente, rofiano di* [не бој се! — Рогати јарче, гадни пећару, лупежу, подли разбојниче, подводниче] твоја жено курво смрдећо! *eculo iusto* [ено га баш] нӓ на фу̂њестри.

Франо говори с фуњестре.

ФРАНО: *Elà* [хеј!], фу̂риши̂ту, па̀ра̀ си се опет повратио? пара мени њешто говориш? Борме те горе напртих бата̀ него сам ноћаске.

КОЛА: *Castron cornutjelo, veni abassio* [рогати шкопче, дођи доље], ер ти ћу дигнут то рого с главе.

ФРАНО: Цијениш да ме страх од тебе? почека' мало, свињо пуљишка!

МИТАР: *Sfondragha la spada* [повуци сабљу]! ево га супроћ нами!

КОЛА: *Vieni qua, sonu adiratu come lo Turco, cani infame, traditor impiccato* [дођи амо, љут сам као Турчин, гадни псе, објешени издајниче], стрòрого јарцо!

ФРАНО: Јарац си ти и од јарца родјен, мани̂гôдо пуљишки! *(Овди се бију.)*

КОЛА: *A, nigro Cola, sono mortu! per l' arma*[1] *de patre to non chiu* [црни К., мртав сам! тако ти очеве душе немој више]! Опарило ме оно јарцо једно *colpo nella pancia. O, Mitro, dove sei* [ударац у трбух. О, М., гдје си]?

ФРАНО: Узми то, овне витороги; тако се твоји пари скјаришка̀вају̂[2].

МИТАР: *Paron, cosa sentitoghase? Non ce niente* [господару, што ти је? није ништа]!

---

[1] *биће мјесто* alma; [2] skiarisckavaju.

КОЛА: Рушало ме оно фарфанто; ма пара је утекô дома.

МИТАР: Утекô је за невољу, ер смо га, држим, веома ранили: зато и ми бјеж'мо одовлех, да нас не би одвели у тамницу.

КОЛА: *Imo in malora una volta* [хајдемо једном у зао час], да ми је прије збрàтати [оставити] ово *benedettu paisu* [блажену земљу]: а пре[м] ме чека њеко *tartano che va per Puglia* [лађа што иде у Пуљу]; имало ја добро *occasioni* [прилику], ако и ти хтјело. Дођи са мном, имô би добро *rekapito* [препоруку].

МИТАР: *Gramazede*[1] *a V. S.! io star qua bene* [велика хвала Вашему Господству! мени је овдје добро]: ја сам од ôфиција, *perchè son malfatore* [јер сам мафàтур]. Мени не мàнкà бȳскат [уловити] што хоћу; све што је кòмàрдàрà, рибарà, бȳтȉгарȉцà и тòвијернарȉцà — свака ми харач дава, *e a tutti son padron* [свима сам господар]. Ја га тамо нећу!

КОЛА: Да кад не хтјело, *a Diu — suo danno* [због — твоја штета]!

МИТАР: *A buon viaggio, patron Cola* [срећан пут, господине К.]: витар[2] ти у крму!

Шена дванаеста: Симо у бачви и Тријескало.

СИМО: Фѐрфàнте Тријескало, полако, ер ми се врат укривио у овој бачви.

ТРИЈЕСКАЛО: *Non paura* [не бој се], госпару; полако ћу те котурат.

СИМО: Мало јаче закотура', нека главу рекупѐрàм [ослободим].

ТРИЈЕСКАЛО: Хоћу ли овако?

СИМО: Ајмех, *per vita mia* [живота ми] замлатих носом! овди ћу се *senza altro* [свакако] штропȉјат [осакатити]; пàрà ми да сам миш у ступици. О, Тријескало!

ТРИЈЕСКАЛО: Што заповиједаш, госпару?

СИМО: Дошло ми се . . ., не могу трпјет — сад се слȉндрах!

ТРИЈЕСКАЛО: Притрпи, имај пàцијенцу.

СИМО: Не могу, *cazzo!* обрни тàплȳи прима земљи, нека крозаљ учиним.

ТРИЈЕСКАЛО: *Non ce remedio* [нема лијека]; притрпи докле дођемо у Луције.

СИМО: Кад дођем у ње, мȁрȉјȍлу, друго ћу чинит; *orsù*, врати ме дома, ер овди не могу веће стâти.

[1] т. ј. gran mercede; [2] *доцније исправљено у* vietar.

ТРИЈЕСКАЛО: Ах, госпару, за мало не притријет, оставићеш уживат Луцију: консидѐра̀' [промисли], кад ти буде у крилу и успинаш је по онијем чврстијем[1] заобљенијем[2] сисицам.

СИМО: *Avete ragione* [имаш прäво], мој Тријескало; ва̀ља̀' је брзо. Ајмех, *ferma* [стани!], *ferma*, мäријо̀лу, ер сам вас йнтрига̀н [заплетен].

ТРИЈЕСКАЛО: Врло ти си непа̀цијент[3]! што ти је?

СИМО: Ја ти сам рекô да ја не могу уздржат! слйндрô сам се — то ми је!

ТРИЈЕСКАЛО: Ма, *cazzo*, одкуд сад прочѐда̀ [произлази] ова твоја кага̀рела [пролив]?

СИМО: На̀мура̀м[4] бо сам, и могујство од љубави чини ови ѐфет [посљедицу].

ТРИЈЕСКАЛО: Дакле то љубав опѐра̀ [чини]?! ха, ха, ха!

СИМО: Опѐра̀, маријолу објешени; није сад бријеме од дйспута [препирања]! *In somma* [дакле] врати ме у кућу, ер друго не желим.

ТРИЈЕСКАЛО: Је ли по̀сибило [могуће] да изгубиш ову лијепу оказйјôн [прилику]? Консидера' кад дођеш у Луције и она ти пода тисућу целова и загрли те ње бијелијем руками.

СИМО: *Cazzo*, котура', котура' брзо; па̀ра̀ ми сто годишта да се ш њом прије нађем. Ма *ferma* [стани] мало: хтио би орйнат [мокрити], а не знам како би учинио.

ТРИЈЕСКАЛО: Фастидйјôз [зловољан] ти си одвеће! сад ти од свега воља доходи гдје си у бачви.

СИМО: Ти си велик товар; имô си ставит унутра орйнô.

ТРИЈЕСКАЛО: Фäлио сам, ма ћеш сад све учинит; веће смо близу, ево нас пӧлак ње врата̂.

СИМО: *Manco male* [богу хвала] да смо довија̀цали! Зови Луцију, ер ми већ душа изиде у овему смраду.

ТРИЈЕСКАЛО: Сад ћу — тик, ток!

Шена тринаеста: исти и Франо.

ФРАНО: Ко куца? ко је доли?

ТРИЈЕСКАЛО: Ајмех, дома је! — Докотурô ти сам бачву кŷ ти госпар Симо посила на дар.

ФРАНО: Госпару Симу захваливам; ма нека видим је ли добра — поћу је обоњат.

СИМО: (Ајмех, аса̀спиа̀н сам — ово је глас Франов!)

ФРАНО: Пу, пу! грубо смрди.

---

[1] tvarstiem; [2] faoblieniem; [3] nepatient; [4] Namuram.

ТРИЈЕСКАЛО: Веле бо је брёмена да није била адòперâна [употријебљена]; кад је мало оплачеш, сва ће тӱфа из ње изит; а ништа ти не импòртâ [није стало]: свакако ћеш у њој жито хранит.

ФРАНО: Макар — добро би било оплакат је; отићу мало вреле воде донијет.

СИМО: Тријескало, што ће ово бити?!

ТРИЈЕСКАЛО: Не бој се; сад ћу те ја ỳ страњ његов увалити, гдје ће доћ к теби Луција, кô ми је обећала.

ФРАНО: Отићу проват за оплакат је. *(Овди лијева воду у бачву, а Симо излази из бачве.)*

СИМО: Ајмех! ајмех! трàдишкàн сам! курвин јарче, Тријескало, ово су твоје ствари! Отићу дома за промијенити се, ер сам, *per vita mia*, вас вода, а мало ме су за врат и опарили, и боли ме *per vita mia*, а! а!

ТРИЈЕСКАЛО: Ах, ах, чудна би̂! То ти се Тријескалом ругати и дават му разумјети да ћеш му дават за мјесец данâ јестит чмäре. — *Orsù*, Франо, узми ту бачву, а ја ћу отит за њим за све ово ремеди̂јат [поправити]; овега ти ће пута оздравит управ од љубави, ер смо му је загасили водом.

ФРАНО: Жи̂нти му је кàласмо!

Шена четрнаеста: Алфонсо Бенвенути и Михоч Мостарда.

АЛФОНСО: *Or veda* [Сад види], *domine Michael, quomodo ego sum di buona tempra, di buona pasta, di buon stomacco* [да сам јаке и кренке нарави и добра стомака] и на сврху *tandem di buona complessione* [добра здравља]; ја, за инкòнтрат [доћи усусрет] *ogni compita soddisfazione* [сваком потпуном задовољсгву] твога Госпоства, синоћка сам био ону звијезду репатицу, *voglio dire* [то јест] ону комету, то јес *stellam nocturnam et caudatam*, — био сам је збио *nel piccolo centro* [у мало средиште] од једне лòпижê, *et a forza* [и силом] од мојијех мирабѝлисимијех *e* потèнтисимијех [врло чудних и моћних] *istrumenti matematici li ho fatto mutar* [математичкијех справа учинио сам да се промијени], *totus mutatus ab illo qui quondam &c*, чинио сам промијенит *le correnti costellazioni* [ред звијездâ], и од кòнтраријê [супротивне] учинио сам је теби фавòрêволу [повољну]. *Et per conclusione* [и на посљетку] ја те асикỳрâвâм, *tibi fidem facio*, да све што замислиш, *in omnibus fortunatus felixque eris.*

МИХОЧ: *Veramente* [заиста] истину ми говориш, ер видим да се и ћаће мỳтô [промијенио] у опинијóни [мишљењу] и дô ми лѝчêнцу [допуст] да се вјерим. Да реци ми, *Sig.r astrologo*, по тому твому дѝскôрсу [разговору] дỳнкве се имам бр̀зо вјерити?

АЛФОНСО: *Presto, presto averete il vostro intento* [брзо ћеш постићи што желиш], *junges legitimo tibi fędere nuptam*, имаш се брзо вјерит. Утолико држи *per cosa indubitabile* [да је сасвим сигурно] све што ја речем да ће бити онако, зашто моја астрòлоџикà *scienza* [знаност] зна све оно што звијезде умрлијем слуте. *Vi serva di chiaro testimonio* [нека ти буде доказом] да *mensibus transactis* један *agricola* плити *villicus di prima classe, tutto bisbetico e di cerebro transcendente* [првога реда, врло пркосит и надут], дође се са мном свјетовати *sopra una cosa peraltro ridicola* [о некој иначе смијешној ствари], *dicens* да „*inivit consilium* и прије се у мене дома консилѝјало [вијећало], би ли се *un bellissimo piopo* [врло лијепа топола] — *populus procerissima* — могла приврнут *in un pomo d' oro* [у злаћену јабуку] — *aurea mala* —, то јес присадивајући га *in gentili umore* [у племените сокове]"; — чујте *che goffaggine inaudita! Tuttavia* [каква је то нечувена лудост! На опет], — зашто моји пâри *sanno anche sulle bagatelle predir veridichi avvenimenti* [умију и у ситницама прорицати истините згоде], — *adhibito possibiliori meę artis artificio, ut nihil supra,* изнађох да *quel piopo* [она топола] — *sursum, deorsum, bisorsum, dexterorsum, non ostante la sua altitudine, latitudine ed extensione* [поред своје висине, ширине и величине] — имаше бити *interjecto tempore affatto* [сасвим] дѝструџен [уништен] *e rovinato da un fierissimo temporale* [порушен од страшне олује]. Зато се не имате чудит; зашто ја држим *quasi in dito tutte le stelle* [како у прсту све звијезде] и познам *se la primavera sarà piovosa e l' estate troppo calda, l' autunno temperato, l' inverno acuto con grandini, pioggie, venti* [хоће ли прољеће бити кишовито а љето превруће, јесен блага, зима оштра с тучом, кишом и вјетром]. *Ergo, igitur, adunque sia per conclusione* [дакле, да завршим]: *mihi omnia patent* и у мени стоји за диспòњат како ја хоћу.

МИХОЧ: Ја знам да веле знате *e che tutta la potenza de' pianeti sta in poter vostro* [и да је сва моћ планетà у твојој власти]: зато, молим те, кад се усхтјетбудем[1] оженит, чини да буду лијепе године.

АЛФОНСО: Служићу те *animo libentissimo!* Ма чуј ме: *omnis homo scire desiderat,* ја нећу овди улазит *nel vasto pelago* [у широко море] од мога знања плити од фѝгу̀рà граматѝкâлијех говорећи: „*Grammatica est ars bene loquendi recteque scribendi*", нит је мање моја интенцѝјòн [намјера] углавити те у фигуре рѐторикê, *verbi grazia: metaphora, alegoria, sijnedoche, metonimia, antonomasia, catacresis, favola, ironia,* ни ријети: „*Rhetorica est ars bene dicendi*", ни мање ингòлфати [увалити] те у силòџизме од лòџикê, зашто *logica est ars di-*

[1] ufhtiet buddem.

sputativa; само ти напомѐњи̂ва̂м *li sette pianeti* [7 планета̀]: *Saturno, Giove, Marte, Venere, Mercurio, Luna e Sole;* ја знам *li duodeci segni del Zodiaco, cioè* [12 знакова зодијака, то јест] *Ariete, Tauro, Gemini, Cancro, Leone, Vergine, Libra, Scorpione, Sagittario, Capricorno, Acquario.*

МИХОЧ: Чуј ме, ако ти је драго.

АЛФОНСО: *Di grazia* [молим], *amabo, quęso erectis auribus te volo,* чуј ме! *la Poesia e Astrologia sono due sorelle germane* [двије су рођене сестре], и дође ми кадгод воља *canendi.* Ономадне ме упитô један *poeta, poetino e poetastro, di che oppinione io fossi per le sue poesie* [кукавни пјесник, што ја мислим о његовијем пјесмама]; дѐлôнго, *poetico estro percitus,* дође ми тако ентузи̂јазмо, да му рекох: *pictoribus atque poetis quidlibet audendi semper fuit ęqua potestas. Ma questo sia per parentesi! Ariete, Leone e Sagittario sono di natura del fuoco — colerici, calidi e secchi; Cancro, Scorpione e Pesce sono flematici, frigidi e umidi; Tauro, Vergine e Capricorno sono malinconici, frigidi e secchi* [али то мимогред говорим! Ован, Лав и Стријелац имају огњену нарав — холерични су, врући и сухи; Рак, Скорпија и Риба флегматични су, студени и влажни; Бик, Дјевица и Козорог меланхолични су, студени и сухи] . . . . .

МИХОЧ: Веће ми је разбио главу, не могу га слушат; *andar a fare i fatti miei* [идем за својим послом].

АЛФОНСО: *Avvertite: Gemini, Libra e Acquario sono calidi, umidi e sanguigni* [Пази: Близанци, Вага и Водолија су врући, влажни и пупокрвни]. Ӧсвем овега ја знам *i moti delle sfere, i giri del sole, i deliquii della luna e gli errori dei pianeti* [кретање сферâ, кругове сунца, помрчине мјесеца и лутање планета̀]. Ма гдје ови отишô је? *suo danno* [његова штета], кад неће да му партичи̂на̂м [саопћим] *qualche particella* [који мали дио] од мога знања.

Шена петнаеста: Паско ба̀рбијер сам.

Ове госпође цијене, кад виде да се дјевојка принемага и гдје је пожутјела, да јој је пӧшлица алити жу̀туга. Сад сам био у Фрӓнê Пијерове: једва сам је углавио која је Катарини немоћ; рекô сам јој: „Гôспо, ако ће оздравит, нађи јој добра и јӓмачна мужа, ер за ње немоћи други се лијек не може наћи“. И на̀ра̀ да се персва̀дала[1] вјерит је, ма како је њој драго. — Отиђу до бу̀ти̂гê виђет да ме није тко искô.

[1] persuadala.

Шена шеснаеста: Симо и Трнјескало.

СИМО: Не може бити да се ти нијеси с Франом акòрдò [договорио] за учинит ми ону бȳрлу.

ТРИЈЕСКАЛО: Чудим ти се, госнару, да ме држиш за[1] такога! све је оно Франо крив; ма ко би рекò да ће се онако из Гружа брзо вратит?!

СИМО: Ајде би и ардȉшкò, мȁријȏлу, *contro la mia persona* [против мене] ш њим се акòрдат! — Ма што ово јоп није из Жупе госпе Деше? *cazzo*, чини ми мислит да јој није старици што интравèњало. Видиш, да јој што буде, остò бих *remengo* [осамљен], ер ти, *per vita mia*, не мислим о ничему, ни кућом ни ћером, него ти истом живукам, да ти ме она старица добро гувèрнȃ.

ТРИЈЕСКАЛО: *Lupus in* скрàбица! мени колач, госнару! ȍво ти је одовуда: и докле се ти ш њом разговориш, пођу купит оно што ми си наредио за обједа.

СИМО: Пођи и пòтежи се.

Шена седамнаеста: Симо и Деша стара у стòлу.

СИМО: Госпо, добро ти јутро! брипуо сам се гдје те није било досле.

ДЕША: Симо, драго ми је да те видим здрава тако, а цијенила сам да те ћу наћ у кући, како си јучер трàваљàн [мȕчен] отишò од мене.

СИМО: *Gramarzè* [велика хвала] Паску барбијеру који ме у пȏ уре оздравио.

ДЕША: Њему иде све од руке. А јесу двије уре да сам дошла у град; нег сам се била чинила одпијет у Павле, моје сестре, за прије виђет од велике жеље Пёру, твоју ћер а моју унуку.

СИМО: Дану јеси ли се, госпо, на Перу аràјдала?

ДЕША: Небого! Симо, да је видиш, арајдȏ би се колико је гàлàнта и лијепа дјевојчица изишла! умије ȳдарат, кàнтат, бàлат [играт], и све што се крепòсти може наћи — све су у њој. Ма да ти речем мало, веће је приспјела за удадбȇ: зато, Симо, трнјеба је веће да јом ништемо на прешу вјеренпка.

СИМО: Ја ћу тебе слушати; чини све што је теби драго, ма ти ту није што би било за ње.

ДЕША: Од младијех који су ȳ Плаци изнаћемо најбољега.

СИМО: Знам ти ја у претима свијех тезијех од Плаце! јес први Влахуша Попијеваловић, ма је рођен од вȋлȏ [подле] и àбјетè [шиске]

[1] *додано над ретком.*

чељади, и вас је свој живот абйтò [становао] ỳ вили и с вйланијем[1] но и пио, и у њему није ти чивйлтàти [уљудности] колико у тòвару; ма није се чудит, ер је добро речено да свака тица свому јату лети. Јес и Бено Вентатур који се напро вјерит и чини кàстјеле у тикви, и забила му је госпођа мајка у главу да је од прве куће и да је у њему први пàртйт; а ја му знам стрётијех [блиских] родјака који и данас жељезим манйжајỳ.

ДЕША: Јаох мени, Симо! одкуд ти доходе та фёца од чељади на памет?! не би им ни Мандалијену дала.

СИМО: Ово су, нека знаш, зети од Плаце. Слушај напријед! јес и Иво Жеђа, њека свиња без ӓпима, а толико је злочес човјек и гỳлôз [лаком] прòждрлац, да би нам брзо сву прћију у добре бӧкỳне и канљицу спèнцò; ма није се чудит да је таки, чèму кила по баштини иде. Јес Стијено Синигла, који четири ријечи не умије спỳтно ријети, и друго у њему није него зубе цјерит, а у њему је *quinta essenza* [језгра] од сỳпèрбијè [охолости]; промисли ко је и што је: не дèњâ се [достоји се] никому клобука скинут ни јавит се, а гладан је како чӓгаљ. Јес Франо Жутуга[2], који хоће жену, а није од њега смјешнијега чурлйна[3], који друго не чини по Плаци него сам собом змôрфије [крива уста]. *In somma* [дакле] мушно[4] ћемо наћи што би било за наше Пёрè на прйнозит, докле младости не подрасту.

ДЕША: Небого! Симо, све ми си њекијех рђа[5] и хâлâ наспоменуо! а мàнкâ гàлàнтијех младића којијех можемо имати, како Михоча, сина вриједнога и часнога Пијера Музувијера, који је сина алèвò [одгојио] толико изврсно, да се њим може управ дичити и пôмну чинити.

СИМО: *Veramente* [доиста], госпо, имаш разлог — од њега се нè стављâх! он је крèâн младић; кад ме никòнтрâ [сусретне], поклони ми се вазда додно петâ. Ма ну ми реци, госпо, што нијеси Пёру с тобом довела?

ДЕША: Хтјела сам, ма је не даду до сутра довечер, ер хоће да у њих дођемо на вечеру.

СИМО: Доста јој[6] је[6] дала фàстидија [досаде] и овега љета: ма нека до сутра стоји. А ја ћу отит сад до Плаце за наћи Михоча и ш њим *in persona* [самим] трàтат [расправљати] за вјерит нашу Пёру: а ти, госпо, пођи дома и почини.

ДЕША: Гдје је Мандалијена, да ме узведу уз скале?

СИМО: Мандалијена, Мандалијена! ходи доли, госпа те зове.

---

[1] *доцније исправљено у* villanima; [2] ſcjutuka, *друга рука исправила у* ſcjutuga; [3] chiurlina; [4] muſno *друга рука исправила у* mucno; [5] argia; [6] ioje.

Шена осамнаеста: исти и Мандалијена.

МАНДАЛИЈЕНА: Што велиш, госпо? добра си дошла!

ДЕША: И тебе нашла!

СИМО: Госпо, чудна ти је изишла ова дјевојка и зарўдила се њешто! — тер што се, пòлтрòно [лијенчино], смијеш?

ДЕША: Иди, Симо, не говори тега — тезијем се дјевојке штете.

СИМО: *Orsù*, госпо, ка[д][1] ти је[1] жô, неһу јој дават фàстидија [досаде] — отиһу ја због.

ДЕША: Ноһи због. — Мандалијена, да' ми руку и ход'мо дома.

Шена деветнаеста: Фрàна и Катарина.

ФРАНА: Дјевојко, јеси ли чула што ти је рекô Паско барбијер? Зато нађи најбрже вјеренника, ер те ја таку у кући неһу хранит.

КАТАРИНА: Госпо, кад је твоја воља, ја һу тако учинит; а доста сам вас и служила: већ је бријèме да ме спрàвите у свој стан. Рије[т] ти һу да Митар мафàтўр одавна ме снахòдио и некô — ш њим ће ми најбоље бити; с твојом вољом, ако ти је драго, њега бих узела.

ФРАНА: Узми кога је теби драго; кад си ти кòнтèнта од њега, и ја сам, и нођи, кад те ште; тако ш њим и говори, прије него ти га су други приграбили: ер је Митар добар човјек — није га тако лако имат, ер хоће добру прһују, а у тебе није зла.

КАТАРИНА: Нођу, госпо, једа га нађем.

Шена двадеста: Алфонсо астролог и Џива.

ЏИВА: Ну виһи, драги господару, што мени звијезде гопетају?

АЛФОНСО: *Iterum ti dico: ti predicono* [кажем ти: проричу ти], говòре ти да ћеш умријет на оппедàлу[2] [болници] врх сламе од глада.

ЏИВА: Јаох, жалосна Џйве, ко би ми то рекô?! Дану ми астролòгâ' — нека познам да истину говории — како сад живем?

АЛФОНСО: Хоһу волèнтијеро [драге воље]; сви линеàмèнти [црте] од твоје фàчê[3] [лица] сповиједају да си рофијàна *delle più fine* [од најфинијих].

ЏИВА: Лажеш, фàцо од Чифута за упèнгати је на покриву òд дјестра; ја сам рофијана?! Ја сам часна, још *zitella* [дјевојка], и сад һу ти с овијем претима[4] очи извадит за моју чàс; чека' ме, нека ти укажем, астророгу посрани!

---

[1] katie; [2] Ospedalu; [3] faccie; [4] partima.

АЛФОНСО: *Humores*[1] *fuge — precetto Cattoniano* [Катонов пропис] — на̀влаштито *l' ira delle malvaggie donne* [срџбу злобнијех жена]. *(Овди бјежи и укѝнӣвâ се.)*

ЦИВА: То ти, то! а ти ме не инфа̀ма̀ва̀ј, курвина ђѝдијо! *ti non saputoghasi* [ти не умијеш] теби индовѝнати [гонетати], а хоћ друзијем гонетати, праче смрдећи!

Шена двадест и прва: Нијеро, Вице и Михоч.

НИЈЕРО: Драго ми је, Вице, да си миран веће и да ти је Михоч подписо̀ све што си хтио. А, ево Михоча одовудар; *cazzo*, њешто је весео. — Михочу, што је ново?

МИХОЧ: Ћаће, нӓвла̀ш сам дошо̀ овди к теби, да ти дам на знање како Симо Штипавац оферѝшко̀ ми је ћер и ш њом за садар четири тисуће дӱка̀т у прћију. Ма ја нијесам хтио ништа конклу̀жат, што одприје теби не повијем[2], да учиним колико је теби драго.

ВИЦЕ: Госпару, *buona cosa*[3] *e miglior dote* [добра кућа и бољи мираз]! немо' да никако ови па̀ртит испушта из руке.

НИЈЕРО: То је све добро, ма ми реци да се ти нијеси чинио што Симу знат да ти је даду, макар *per interposte persone* [по посредницима].

МИХОЧ: Ћаће, ако будем то учинио, изагни ме из куће. Он ме исти нашо̀ малоприје, и ер му сам ја реко̀ да без твоје воље нећу ништа учинити, реко̀ ми је: „Пођи моли ћаћу, ако му је драго, да се дође са мном або̀кат [састати], то ћемо и конклу̀жат.

НИЈЕРО: Да ја дођем ш њим абокат се? — Вице, што правиш ти? конвѐња̀ ли ми се ово? да није која ба̀сеца [ниско дјело] да ја пођем у њега?

ВИЦЕ: За свршит вјеру тријеба је да се абокате; а рије[т] ти ћу, госпару, мене је њеки дуѐлиста [мегданџија] научио у̀ На̂пули *tutti li punti di Cavaglieria tanto di svide, quanto di tutte le buone creanze e puntigli* [сва витешка правила и што се тиче изазивања на мегдан и што се тиче финог понашања и цјепидлачења], ма не находим у ниједном рêгули [правилу] да Вам је то *contro la reputazione* [против добра гласа].

НИЈЕРО: *Orsù*, кад ми ти говориш, послуша[т] те ћу, и ход'мо. — Вицу стави на десну! колико те учим добру крѐа̀нцу [уљудност], и још не мож запантит!

---

[1] Humores (?) *исправила друга рука у* Rumores; [2] *доцније исправљено у* opoviem; [3] cosa [ствар] *без сумње гријешком мјесто* casa [кућа].

*

ВИЦЕ: Госпару, то не импо̀ртâ [значи] ништа — од исте смо дружине, а међу на̀рêнтим то се не гледа.

ПИЈЕРО: Не, не, Вице браче; овако ја хоћу. — Прођи ти тамо, а ти, Вице, овамо с ове стране.

Шена двадест и друга: Митар пјан, Тријескало, Франо и Губица.

МИТАР: Дај, Тријескало, још ме то̀кâ једна; ули' ми из те бачве један жму̂о[1].

ТРИЈЕСКАЛО: Разбио си жмуо[1], Митре! разбио си жмуо[1], Митре! врло ти си, жалостан, у̀скисô! о кому вину вачѐлâш [тлапиш]?

ФРАНО: Жи̂нти је[2] кô реп пјан.

ГУБИЦА: Мäјде[3] ја пијесам; ма по ране гере њешто се наводим.

МИТАР: Стани, мäркêзу, овамо: а ти, ма̀слане[4], дај вјѐдрицу; нашô је дäж, да се скрију у бу̀ти̂гу.

ТРИЈЕСКАЛО: А лијене оказијо̀ни [прилике] за фра̀нкат му је! А ја ти га сам управ и опио, да му се осветим за мäлопријашњу̂ насамбе́чу.

ФРАНО: Ако ти је, брате, учинио кô си нам повидио, мери̂тâ [заслужује] *per certo* [заиста].

МИТАР: *Lunare mea vino et ralegrare cornibus bekaria.*

ТРИЈЕСКАЛО: Ти си — ја видим — велик до̀ктŷр, гдје тако аргумѐнтâш [разложиш].

МИТАР: *Doctore bokara, mangiantibus kuglienationibus omnibus, parseuctatibus, skurienejabus, jegugliabus, butargabus, dabus rebus, rumbus* у купус.

ТРИЈЕСКАЛО: Нека ти речем, *Signor Dottor*, не ваља да тако овди тратиш то знање; видиш колико се чељади скупило, да ти тако доктури̂жâш[5]. Неборе, нека те ја обучем кô мештра и ставићу те у̀ катедру сјестит: то ћеш отоле и парла̀нсати. *(Овди Тријескало одходи за донијет хаљине.)*

МИТАР: Али ми се донеси и напит; ходи брзо, *grandissimas* тиква *tarbiana, astrorogia, roganzia, roghorum, ovnorum, jarzorum, svignorum, ghidiorum, strorogorum, quantum roffiano me stato quello appicato rubato vino delikato. (Овди Тријескало доходи с кошем од кокоши̂ и с хаљинам астрологовијем.)*

ТРИЈЕСКАЛО: Заимô сам ове хаљине у астролога. — Митре, немој се уморит; нека те у ње ја прво обучем.

ГУБИЦА: Жи̂нти ти ће бит смијеха до воље.

---

[1] fmuo; [2] te (?); [3] Maajde: *друго је* a *превучено;* [4] Maflane *исправила друга рука у* Mallane; [5] dokturifasc.

МИТАР: Нàрà се скаче вечерас тер сте ужегли ове огње.

ФРАНО: Прискочио си ти јако и ỳкисô[1]!

ТРИЈЕСКАЛО: Ходи веће овамо, нека те кô доктура у катедру ставим.

МИТАР: *Stercora, globire, guero, despero, tarbarlantia, sparavanzia, date vestro plucchia, vino, bibanzia, klentes, flentes, loquentes, scliros, toviernis, datos gherris priganis.*

ТРИЈЕСКАЛО: А сад уљези унутра и стани управ; стâћеш кô под балдаки́ном, и лијено аргумèнтâј. Немој ти фäлит, да се с тобом не ругају како с онијем што је скоро аргументô.

ФРАНО: Кури̇̀јôз [чудан] ти је виђет, ха ха ха!

МИТАР: *Quaeris, fleris, meris, vado statim, abundanzia, Luciariza, kuciatas, ghobovizas, Bricentes dievojkatos, jascterizas.*

ГУБИЦА: И мене је воља дошла ш њим диспỳтат [расправљати]! — *Lunciariza mi gha dare mangiare, ematare, lardare, destra minestra, quattro scargnate pardigiornate, kupusata, skorgnata, et merdognata.*

ТРИЈЕСКАЛО: Отиђу и ја! — *Masculinorum trepiglis, komostris, popardanza, kreanza, imbriagos vobiscos, sclintros, flintros, lustra.*

ФРАНО: Да чујте мене! хоћу и ја аргумèнтат. — *Ed io saputoghase* [и ја умијем] латински *bene* [добро], кли̇̂нци *venutaverunt Mitris nostris et pria* ђи̇̀дија у нос *porcos* њему *tasculavit, tutos, cojonosque merdosque, prasosque ecc. ecc.*

МИТАР: Лажеш, јебен праче неужирени! кад је мене прасац ушкопио? *voi zienuto che non* разумијем тебе? *Orsu seguitamus nos alter: ovi lordi, lustri, mordi, striki rai barbarai, asto forti, et morti lorti, striki* гнусна камàрâта [дружина].

ТРИЈЕСКАЛО: *Tanti farfanti inlardati, sardielati,* запанти *a chi importati.*

МИТАР: Да *principiamus, cominciamus. (Овди пада кош и покрива га, а он говори:)* Јаох мени, *che disgratiamus!*

ТРИЈЕСКАЛО: Ха ха ха! ова је најбоља! добио је и није залуду мјёди снèнцô, кô и Бено Вентатур што је чинио штампат конклузијóни[2] [закључке], а пака није знô што је говорио ни прдио: боље му 'е било и корисније ити на си̇̀глару, што му 'е и ћаће чинио, а не диспутат, да се пака ш њиме ругају.

ТРИЈЕСКАЛО: Ајмех, ево Катарина, која Митра дòбро хоће; бјежимо, да нас скандô не нађе — ово је дјевојка чувена и сти̇̀мâна [поштована] међу ви̇̀ланима госпара и умије познават каква је ко äнима. *(Овди бјежу свиколици.)*

---

[1] ukisso *исправљено другом руком у* ufkisso; [2] konclussioni.

Шена двадест и трећа: Катарина и Митар.

КАТАРИНА: Гдје си, Митре? да знаш који ти глас носим!

МИТАР: Ево га овди *in bonus locus:* ма ходи га извади из ове тамнице. Камо они ф̀р̀фâнти који ме су забили?

КАТАРИНА: Свјетна вику![1] што је мој Митар под овијем кошом од кокошӣ? — Ма ајмех, ово је они астролог!

МИТАР: Који астролог?! Ја сам, Митар твој *in personibus;* и ево ме — разгледај ме добро. Ма бих рекô да се још њешто цуљам; на, на! *sta saldo, non ce niente* [држи се чврсто, није ништа].

КАТАРИНА: Јес на вјеру — он је! Да што си по[д] тијем кошем[2]? што ли си у тијем хаљинам?

МИТАР: Рије[т] ти ћу све пака, моја медена душо; ма што хоћеш од мене?

КАТАРИНА: Носим ти добру нôву да ми је госпођа дала лѝчêнцу [допуст] да се вјерим, а ја нећу другога за вјереника него тебе; и донићу ти, ӧсвем плате моје, доста дуката у прћију што сам од овога и од онога прокàчајӯћи се [намичући] скупаторила.

МИТАР: Да када ћеш ти мене за мужа, и ја ћу тебе за жену; што има бит, да буде ȍнчас, дѐлôнго, делонго.

КАТАРИНА: Ево ти, мој драги Митре, и руке и мога срца!

Шена двадест и четврта: Пијеро, Симо и исти.

СИМО: *Cazzo,* оживио сам, одкад смо, Пијеро, ови пàртит међу нами конклу̀жали; дô сам моју ћер Пѐру твому сину Михочу за вјереницу с прћијом од четири тисуће дукатà *in contanti* [у готову новцу], а по мојој смрти биће све моје факу̀лтати[3] [имања] њихове, ер ја нејмам другога дјетета изван ње саме.

ПИЈЕРО: Ја Вам аугу̀рàвàм [желим] дуг живот, и драго ми је да је ови партит слиједно, нека се смири веће мој Михоч, и од сада бићемо веле дражи пријатељи и родјаци. - Ма што видим?! Катарину моју они *Misser* астролог држи за руку — *che novità è questa* [каква је то новост]? о ти, *Sig.r Miser da niente* [господине од ништа], које је то твоје ӓнимо? и ти зашто безобразно дала си му руку? што си се помамила?!

СИМО: Закољи их, Пијеро, ер, *per vita mia,* мерѝтајӯ *per questo brutto atto* [за ово ружно дјело].

КАТАРИНА: Госпару, ово није астророг нег Митар мафàту̀р, мој вјереник.

---

[1] vjchu, *али се чини да је (прва рука)* c *исправила од* e; [2] kosiem; [3] facultadi *исправљено у* facultati.

Шена ултима [посљедња]: Фрäна, Деша и исти.

ФРАНА: Пусти их, Пијеро: ја сам дала лйчêнцу Катарини да се вјери за кога она хоће.

ДЕША: Чула сам викат Пијера Музувијера и мога Сима; не знам што ће бити ново.

ФРАНА: Није ништа, Дêше, нег моја Катарина узела је за вјереника Митра мафатýра.

ДЕША: Бјех се припала! а да је њима у добар час.

ПИЈЕРО: *Orsù*, кад је тако, аквјèтаћу се [умирићу се], и бивши нам била фèдêла [вјерна], хоћу је прославит и известит јој овди коло и зачети пјёсан.

СИМО: Кад је тако, мерйтâ, Пијеро; ја ћу јој у колу бит с мојом госпом Дешом.

ПИЈЕРО: Мандалијена, ну пођи зйвни све наше пријатеље и родјаке, нека је *per appieno* [потпуно] прославимо.

МАНДАЛИЈЕНА: Отићу, госпару.

СИМО: Госпо Деша, узô би Пијеро да дамо Михочу његову одвестити[1] Пёру нашу исти дан дома, кад уда ћер за Вицу Траторића, ер справља пир за чинити ове нећеље.

ДЕША: Још, небого, пијесмо ми справни за он дан: него молите Вицу да почека до по коленда[2].

ФРАНА: Кад је така воља твоја, тако ћемо и ми учинит, нека је све весеље уједно и да се не чине дӱплê спêндзе.

ПИЈЕРО: Ето свијех нашијех! Вице и Михочу, послô сам вас звати за дат вам на знање да сам вјерно моју фèдêлӯ Катарину за Митра мафатура, коју за веће прославит, молим те зато, контèнтâ' се и ти, заједно с Михочем, улјестит у коло.

ВИЦЕ: Служићу Вас добровољно, и веома ми је драго да сте и њу контентали у овему нашему весељу.

СИМО: А садар, молим Вас, госпару Пијеро, контентајте се с госпођом Фрäнôм и с Михочем доћи у нас на вечеру.

ПИЈЕРО: Служићу Вас волèнтијеро [драге воље]! — А сад ти, Тријескало, зачни једну пјесан на прйпозит, а ми ћемо ти сви одговарат.

ТРИЈЕСКАЛО: Ја не умијем ниједне на ови припозит.

ПИЈЕРО: А ти зачни коју умијеш! *(Овди коло воде и пјесан зачинају.)*

Сврха од комедије.

---

[1] osveftiti; [2] kolenda *стоји ваљда мјесто* kolendah.

ТРИЈЕСКАЛО: *Signori* [господо], компатѝшкâјте нам; ми исти знамо да нијесмо добро реу̀шкали, *e non è da meravigliarsi* [и није се чудити], бивши први пут нà палак [позорницу] мòнтали [узашли]. *Accettate la nostra buona volontà e il nostro animo, con che ci inanimarete* [примите нашу добру вољу и намјеру, чиме ћете нас осоколити] да се огласимо до годишта *con qualche miglior compositione. E buona sera, padroni* [којим бољим комадом. И добар вечер, господо]!

КОМЕДИЈА НАЗВАНА „РОБИЊА[1]“.

Имена која улазе у комедију:

Бено Поплесија, стари трговац.
Пијеро } његови синови.
Михоч }
Маргарита у хаљинам од робиње.
Аница Моемуча, курва.
Милица, ње дјевојка, р о ф и ј а̀ н а.
Капетан Громињало[2].
Ждеро Парашит, његов дјетић.
Панкрацијо, до̀ктӯр.
Лимица, дјетић Бенов.
Заплетало, дјетић Михочев.
Ђуре Кужиновић[3], Пѐраштанин.
Зијехало, његов дјетић, лӯдо̀рија.

—o—

Почиње[4] комедија[4].

АТ ПРВИ.

Шена прва: Бено и Лимица.

БЕНО: Како хоћеш, о Лимица, да се не називљем несрећан, по̏кли од два сина, која сам имо̂ од покојне Баре моје жене, један је с к ј а̂ в на турској галији, од које је био уфаћен кад се враћо̂ с Смирне, гдје је настојо̂ на пѐгоцијо [дућану], — други живе веће него скјав једне ѝнфа̂мѐ [срамотне] курветине; Пијеро, који је био штап моје старости, уграбјен ми је од худа удеса, — Михоч, који је прикор и срамота од моје куће, живе само за чинит ми тисућу пута̂ на дан умирати!

ЛИМИЦА: Е, е, госпару, ӯза̂ се [обичај је] ријети: „С кијем те видим, с тијем те пишем“; нико други не штети твога сина него Заплетало, и ако твој син на које се зло доведе, нико други неће бит крив него Заплетало.

БЕНО: Добро говориш; зашто уз каква мештра стоји, таку с к ӯ л у учи; ма ну ово садар оставимо све на страну! Ја познам

---

[1] *На натписном листу* „Бено Поплесија“; [2] Gromignallo (*тако увијек*); [3] Kuscinovich; [4] *превучено.*

одавна да ми си ти ва̀лѐнта [вриједна] слуга, *e per vita mia* [и живота ми] асикỳрâвâм се да, кад бих ти ја приповидио једно моје сѐкрêто, заисто би ми веле ва̀љô.

ЛИМИЦА: Ево ме прôнта [спремна]: реци ми у чему те имам служит.

БЕНО: Немој цијенит да ти имаш чинит што Заплетало чини; ти ме разумијеш?

ЛИМИЦА: Разумијем! (Ови стâрежина биће нàмурâн!)

БЕНО: Јеси ли видио ону робињу која стоји у кући онега Пераштанина[1]?

ЛИМИЦА: Видио сам је; а јесу петнаес данâ да је ту капи̇тала [стигла].

БЕНО: Намурô сам се, мäрнјôлу, на њу!

ЛИМИЦА: Заисто мери̇тâ бит љубљена.

БЕНО: Од мене послије . . .

ЛИМИЦА: . . . госпара цијењена и факỳлтôза [имућна] . . .

БЕНО: . . . ни толико стара. Вјеруј ми да толико путâ попипам се по пулсу [би̇лу] и нађем га тако виго̀рôза [крепка], да, *per vita mia*, чини ми се да сам младић: и по душу моју прав сам кô стријела, и сваки пут кад се огледам у зрцалу, црљен сам. А пака нијесам ни груб; по муку моју, у моје младе данке чинио сам уздисат којој доброј роби!

ЛИМИЦА: Ја држим да и сада која за тобом уздише.

БЕНО: Чêрто, имаш разлог и вјерујем ти. Ну, мој Лимица, нађи начин да будем доћ у ње крилу.

ЛИМИЦА: Пастојаћу како узмогу; ма ће се хтјет доста мједи̇ за посут Пераштанину[2], зашто је оно àвâра [лакома] бёстија. Нòси собом àлмêно несет дуката, нека у потреби узможемо се превàљат.

БЕНО: Ја ћу их носит, ма немој да то обазна Михоч, ер би то била моја смрт: ја ћу отити дѐлôнго узети ове мјёди.

ЛИМИЦА: А ја ћу отити за служи[т] те.

Шена друга: Михоч и доктур.

ДОКТУР: *Ergo ne*, о Михочу, *tot, cioè* [то јест] толике моје конфабулацијôни [разговори] *seu coloquii* нијесу могли *expellere, exradicare, evellere* из твога срца љубав? *Heu miser*, äли не видиш твоју штету? *aut ignoras*, али не знаш да се љубав с тобом руга, *anzi* [штавише], *immo subridet, deridet, irridet?*

---

[1] Peraſtanina; [2] Peraſtaninu.

МИХОЧ: *In verità* [уистину], *Miser*, ја не знам на што се тужиш на мене.

ДОКТУР: Како не знаш?! *Dic mihi, Dameta*, на́чек Михоту, не држиш ли ти једну мерѐтрикулу [курвицу]?

МИХОЧ: Аницу Моемучу хоћ ријети?

ДОКТУР: *Etiam, atque etiam!*

МИХОЧ: Љубих је њекада, такођер и она мене; и така је љубав међу нами била, да ја не веће у мени ма у њој, а она не у себи истој ма у мени јес живјела. Ма иза тега бих рањен од друге љепости, и ако прије држах да је Аница прилијена[1] међу лијенијем, сад је мрзим, сад је бјежим.

ДОКТУР: Дакле њу веће не љубиш, *sed amore prosequeris aliam pulchriorem?*

МИХОЧ: Љубим је сй и усплован сам је љубит. Знаш колико ми си путâ рекô да љубав тако је могућа, да јом је вас свијет подложан?

ДОКТУР: *Ita est;* све сам ти то рекô кад сам ти декларáвô [тумачио] *„Omnia vincit amor, et nos cedamus amori“. Sed quęso, rogo, obsecro,* молим те, реци ми, ко је та која је вулнѐрала [ранила] *i tuoi pręcordii* [твоје срце]?

МИХОЧ: Име јом не знам; ријећу ти само да је тако лијена, да се може назват исто сунце од љепости.

ДОКТУР: (Ово је заисто моја робињица!) *Dic mihi,* како јој[2] је[2] име?

МИХОЧ: Рекô сам ти да јој име не знам; *se bene* [премда] она се чини звати робиња.

ДОКТУР: *Igitur, ergo, adunque tu ami* [дакле ти љубиш], *diligis, amore prosequeris* ову робињу?

МИХОЧ: Ова, ова сама јес дух мога живота и живот моје душе.

ДОКТУР: *O me infelicem, o me miserum!* Молим те, *obsecro te per le tante fatiche d' Enea dopo le rovine di Troja* [многим мукама Енејиним послије пропасти Троје] — *multum ille terris jactatus et alto!* — заклињем те *per le ceneri riverite d' Anchise* [часним пепелом Анхизовим] кад рече Енеи, свому сину: *„Cineres salvete nepoti“*, не слиједи, не љуби ту робињу!

МИХОЧ: Ни имам не љубит је, ни имам не слиједит је.

ДОКТУР: *Altrimente* [иначе], *potestate qua fungor,* имам те чинит мортифѝкат [казнити].

---

[1] pri *над ретком;* [2] ioje.

МИХОЧ: *Pezzo d' asino* [магарче], научићу те како имаш говорит. *(Овди га замлативă.)*

ДОКТУР: *At, at, questo è il rispetto che mi si deve* [тако ме питујеш]?! — Има бити ова робиња моја *al tuo marzo dispetto* [и преко твоје воље]!

Шена трећа: Пераштанин и Зијехало, његов дјетић.

ПЕРАШТАНИН: Теке, драги Зијехало, што ти пâрâ од овега йнтрйга кога ми је оставио мој побратим Трипе Микуловић: рекал ми је да је он кўмпâр ове робиње!

ЗИЈЕХАЛО: За рећи истину, чини ми се да је дјевојчица лијена и љувена.

ПЕРАШТАНИН: А по тило грешње[1], *avè ragion* [имаш право], ер кад је пазим уфати ме *gran caldo, ondeche* [велика врућина, на стога], ако не свòгâм ову пасйјўн [страст], *al sicuro* [сигурно] могу шћòпат[2] [пукнути].

ЗИЈЕХАЛО: Што ћеш се[3], пâрâ, почет намурâват? Боље ти је настојат на јèстòјску и на шиће, а нека иде љубав с врагом.

ПЕРАШТАНИН: Иди, иди, фёцо од људи, шјесам ја *miga* [никако] трица дубровашка алити којагоди *fraschetta* [лакомислена жена] од ове ваше Лучâрицê; моји дједи, прадједи, кушўндједи били су господа *e zente di grande stima* [и чељад врло штована], трговци и патрўни кô сам и ја. А у вас је срце фўдрâно [подстављено] кожом од дјавла и не би га пробўжала највећа вèрйгула [сврдао]; а ми — патруни и господа — не можемо стâти без љубави; зато сваки од нас има срце тако прòбужано, да пâрâ кâшўн од йнгвйлâ [јегуља].

ЗИЈЕХАЛО[4]: *Senza invidia* [без зависти]! ја се не гўстâм намурâват, зашто ова љубав не чини стати весело, а мене густа ходит по товијерним и стати весело с мојијем камâрâтам [друштвима] и дружином. — Слушај, госпару, она робиња, одкад је дошла у нас, друго не чини него плаче и уздише.

ПЕРАШТАНИН: *Al sikuro* [сигурно] је она намурана на моју прèзèнцу [лице], кад те ствари чини. Ти пођи гдје сам те малоприје йпвйјал [послао], и да се видимо.

ЗИЈЕХАЛО[4]: Ја отидох.

ПЕРАШТАНИН: *Orsusso*[5] [дедер], пођу[6] дозват ову робињу која ми је била кòнсењâна [предана]. — Тик, ток, тик.

---

[1] grescne; [2] schiopat; [3] *исправљено и над ретком;* [4] *гријешком* Limiza; [5] Orfusso *са исправљеним* rf; [6] poghiu.

Шена четврта: Маргарита, под именом од робиње, и Пераштанин.

МАРГАРИТА: Ко је? ко куца?

ПЕРАШТАНИН: Ја сам, драга сестро; ходи ванка.

МАРГАРИТА: Ево ме; што заповиједаш?

ПЕРАШТАНИН: *Avaria a caro* [било би ми драго] да Ваша Милос стоји *allegramente* [весело] и да не мисли на што ти ја знам; ако ти што мàнкà у мојој кући, *parlè liberamente* [говòри слободно]: имаћеш *tutto quel che volè* [све што хоћеш].

МАРГАРИТА: Не могу ја тужна робиња за сад одговорит на толике фавóре [љубави] које ми чините; ма ако бог дâ да нађем кадгод мога брата (ах животу, ах смрти моја!), виђећеш хоћу ли ти харна бити.

ПЕРАШТАНИН: Не окòрајý *tante cerimonie* [толике церемоније]! Реци ми, драга сестро, како си капи̏тала [стигла] у мога побратима Трипе Микуловића?

МАРГАРИТА: Имаш знати да ја и један мој брат укрцасмо се у једно дри̏јево на Смирне за доћ овди у Дубровник, и једва се од краја одијелисмо, уздигну се така бàрашка с ỳсионости од вјетара и охолијех валова, да тако, ваљајући нас сила морска, метну нас на једне хриди, тер се ту разбисмо; и би така помоћ од мрнарà, да сви живи на крај скапỳласмо.

ПЕРАШТАНИН: *Al sikuro* [сигурно] су то били мрнари Пераштани.

МАРГАРИТА: Ма ајмех, једва дошли на те морске хриди, гдје цијењахмо примит којигод покој, изиде мноштво Турака, који у једному пòртићу ш њиховом галијом стаху. Ја тад, тужна, и два мрнара утекох и скрих се, а ỳхитише мога брата и све ѝнê; и ја, тужна, виђах гдје га ставише у галију. И бивши се она морска сила обратила у мирно море а ỳсиони̏ валови у тихе и благе вјётри̏це, одијелише се одолен; ма једва се одијелили, сусретоше их млеташке галије тер их ухитише. И они који ме овди теби припоручно рекô ми је да оне галије имале су доћи у Далмацију; за ти̏ узрок дошла сам у Дỳбрôвник, и веома се чудим да ове галије још нијесу пàсале и капи̏тале у Далмацију.

ПЕРАШТАНИН: *Tasci* [мỳчи], *tasci;* чуо сам да су јутрос дошле из Леванта њеке гàлêре [галије] *a Santa Croxe*, и ту се имају репèцат [поправити]. Сад ћу ја отит узет од свега информаци̏јôн [обавијест].

МАРГАРИТА: За ову добру нôву коју сте ми дали дала бих ти мој живот! ма нä, узми ови прстен који је мени дражи од истога живота. (*Сама:* Ово је сама успомена мога Пијера!)

ПЕРАШТАШИН: Љубим руке Ваше Милости; отићу се информат [обавијестити], а Ви уђез'те дома.

МАРГАРИТА: Сад ћу дѐлôнго. (*Сама:* Што чиниш, о Маргарита, тер не плачеш твоје изгубљено добро?! Ах Пијеро, Пијеро, жалосна успомено мога израњена срца!)

Шена пета: Михоч и Милица, послије Аница.

МИХОЧ: Зашто, ако не нађем начин с којијем моћу познат да ме ова робиња љуби, *morirò disperato* [умријећу у очајању]!

МИЛИЦА: Госпару, госпару Михо, слȕжница ти сам.

МИХОЧ: Молим те, Милица, за сад остави ме се.

МИЛИЦА: Пути, црна, што говори! — Чуј ме, поздравља те госпођа и моли те за ону љубав коју јој посни да & . . . .

МИХОЧ: Од које се то љубави хвали, ако ја на њу мрзим?

АНИЦА: Мрзиш на њу?! мрзиш Аницу коју си некада толико љубио?! Реци ми, зашто ме мрзиш? јаȃун ти нијесам вјерна била?

МИХОЧ: А која вјера прибива у твојијем прсима?

АНИЦА: Она коју сам ти дала да ћу те свеђ љубити, она коју си ми дȏ да ме нећеш никда оставити — ону коју сада остављаш пуштајући ме! ах јаох, тужна!

МИЛИЦА: Не плачи, моја госпо! — Мој госпару, немој да Ане плаче.

МИХОЧ: Нека плаче, нека пукне.

АНИЦА: Хвала ти, Михо; остављаш ме за слиједити једну робињу!

МИХОЧ: Остављам те, зашто си достојна бити остављена; слиједим тко јес достојан бити слијеђен. *(Иде шја.)*

АНИЦА: Отиде дакле и неће ме чути! тако ли, невјерниче, чиниш мȁлу цјёну од оне која за тобом умире?!

МИЛИЦА: Чудим ти се, моја душице, да се ти тему бринеш; јес тисућу другијех који за тобом умирају.

АНИЦА: Не говори ми тега, зашто ја само живем за Михоча, и за Михоча хоћу умријети; и ако ме љубиш, чини да свакако данас у мене дође. *(Иде шја.)*

МИЛИЦА: Жȉми[1] душа, чинићу што узмогу.

Шена шеста: Лимица и Милица.

ЛИМИЦА: Добар дан, посестриме; кому је кȏ тебн?

МИЛИЦА: Реци ми, докле ти нијесам рекла! Кому је кȏ тебн? сад је твоје вријеме: можеш лијепо навѐгати, већ си кȏнтȇнт — није вам Михоча у кући.

[1] Scimi.

ЛИМИЦА: Ја контент који стојим у једној кући гдје се друго не чини нег плаче госпар Пијеро који је ухићен од Турака?! Ти си контента и Заплетало, ер у вас доходи Михоч, то и плавчате[1]; знаш да га је стега отац из куће изагнô?

МИЛИЦА: Знам, а јес велико бријѐме да ту није његова нога завирила; малоприје тако се избурдѐшкò да, да си чуо, компасѝјӯн [милосрђе] би те обишô. Он ти сада настоји око оне робиње која у Пераштанина стоји; ну, црн, ако можеш, помози моју госпођу.

ЛИМИЦА: Не брини се — нека је мени! ја ћу настојат све обазнат, и чинићу да опет у ње доходи. Ретѝрâ' се [иди натраг] брзо — ево њега и Заплетала.

Шена седма: Михоч, Заплетало и Лимица.

МИХОЧ: Је ли пòсибило [могуће], Заплетало, да ти, који си се хвалио да ти бàстâ заплестит што би се могло трудно расплестит, не баста ти наћ начин за консòлат [утјешити] ме?

ЗАПЛЕТАЛО: Госпару, ја сам они исти који сам свеђера био, ма сам те тако видио замршена у љубави Анице Моемуче, то и нијесам могô вјероват да љубиш ону робињу.

ЛИМИЦА *(сам сиѝјâвâ): Cazzo*, о робињи се дискòрâ [говори]; *attento* [пази!], Лимица!

МИХОЧ: Вјеруј ми да је љубим, и на таки начин, да сам готов замахнитат; зато нађи који начин да је могу имат.

ЗАПЛЕТАЛО: Ја бих нашò тисућу начина, мааа . . .

МИХОЧ: Ма што? Реци ми!

ЗАПЛЕТАЛО: Бојим се од онега лӯпешковића од Лимице да нам он све не смете.

ЛИМИЦА *(сам сиијава):* Лажеш кô јебен пас!

МИХОЧ: Не бој се, не би он то смио учинит. Ма ну ми реци, како ћеш учинит?

ЗАПЛЕТАЛО: Ваљало би дати онему Пераштанину доста грошâ, то бисмо је имали *senza altro* [свакако].

МИХОЧ: *Veramente* [заиста] добро говориш; ма како ћемо имат мјёди? ти знаш у какву ме кòнчету [мнијењу] мој отац држи.

ЛИМИЦА *(сам):* Од онега стáрежинê нећете имат ни мѝнцê!

ЗАПЛЕТАЛО: Ти знаш да сам ја Заплетало, ја ћу заплестит пô свијета за измакнут му мједи; ходи са мном — сад ћеш виђет.

---

[1] plausgiate *исправљено другом руком у* plauciate.

ЛИМИЦА *(сам)*: *Per vita mia* нё заплете ништа! знаш да сам ја л и̂ м и ц а *sorda* [глуха], која ћу излимат [истурнијати] све твоје плетиво; сад ћу ја отит све старога а в и̂ з а т.

Ш е н а о с м а: Доктур и Нераштанин послије на фуњестри.

ДОКТУР: *Nostra cupidineus pectora torquet amor!* не могу наћи мёдија суфи̂чијента[1] [средства довољног] за одкрити оној робињи љубав. Сад, бивши *Baccanalia*, то јес *sacra tempora Bacchi*, личенци̂јо̂ [отпустио] сам моје пуеруле [момчиће] за моћи — *absolutus negotiis* — апли̂кат се [бацити се] на љубав ове робиње; и зато сам намислио доћ под ф у̂ њ е с т р у с једнијем тра̀стулом [играчком], нека узбуде чути *la mia melliflua ed armoniosa voce* [мој слатки и складни глас], и имам јој овако з а к а̀ н т а т: *„O matre pulchra filia pulchrior!“*; ма боље је овако: „Лијена, *seratas aperi fenestras*, ербо ћу сад *quatiare portam*; нè могу̂ веће *sopportare* [подносити] љубав *pectora nostra*.“ А утолико отићу *osculare questi muri et antemurali* [ове зидове и предзиђе], у којијем стоји *clausa et recondita mea robignicula. (Овди љуби кућу.) Salvete, mura fatali* [удесни зидови], у којијем стоји затворено *idolo mio* [моје срце]; хоћу вас пољубит *iterum atque iterum*.

НЕРАШТАНИН: Која ово ка̀наља [нитков] иђе око моје куће?

ДОКТУР: *Heu me, in fraude captus sum!*

НЕРАШТАНИН: Тужни Ђуре, њеке ти се стрегона̀рије [мађије] око куће чине! ваља му дат колаци̂ју̂п [доручак]. *Tolè, tolè, mago da niente* [на̂ ти, невриједни чаробниче]; научи се други пут фатукја̀рије [чи̂ни] чинит. *(Овди га полива водом.)*

ДОКТУР: *Heu, heu, gli umeri* [плећа]! *pulsis sum madefactus aquis*; тријеба ми је утећ, да ме тко не види полита и да узме тра̀стула [да се не нарура] од мене.

Ш е н а д е в е т а: капетан Громињало и Ждеро Парашит.

КАПЕТАН: Имаш знат, о Ждеро, да Громињало хоће ријет страховити гром, громињај-муња, страшива трешња, огњевити[2] тријес, трјесковити огањ; п а̂ ч е х[3] хоће ријети да, ако се ја кренем, стрестиће се земља ако запљунем, уздигнуће се море, и ако запухнем, остинуће огањ; — и зато се зовем капетан Громињало.

ЖДЕРО: А ја ти се зовем Ждеро ц и̂ ј е ћ а глада који стоји у овему прождрлому с т о̂ н к у: и од сад унапријед хоћу се чинит зват

[1] sufficientia; [2] oghneviti; [3] paceh.

Ждери-товијерна, ер гледајући погледом прождирем, ако у се потегнем фјâт, шмркам ти вино, — ако ијем, ја ти дилувијâм [потапам].

КАПЕТАН: Муч', *tu balordo, indegno* [ти лудове, који не заслужујеш] за чути моје прòдеце [јунаштва]! Ја сам они Громињало *nepote* [унук] *del gran Batt'inferno, cugino* [рођак] *di Mangiafulmini, figlio* [син] *di Tuita Gigante, pronepote* [праунук] *di Sbranacerbero, parente* [сродник] *di Frenadragone e discendente* [и потомак] од свијех краља од свијета.

ЖДЕРО: Почека', имам ти и ја родбине од које се могу хвалити! зашто Прождор из Кòмòца био је отац Прождри-Пуље, од Прождри-Пуље се родио Прòждрлац, од кога сам се ја, Ждеро, родио.

КАПЕТАН: Да те није чут! — Слушај, видиш ли ону кућу?

ЖДЕРО: Да је тòвијерна, боље бих је видио.

КАПЕТАН: Онди стоји моја божица; зато хоћу да је отидеш уграбит *per forza* [на силу] из куће, и то за дèспет онега Пераштанина. И ако ти је не би хтио дат, реци му: „Умри!“, и дèлòнго ће пастит мртав.

ЖДЕРО: Ха ха! ма зашто хоћеш да убијем једнога сиромаха човјека?

КАПЕТАН: Хоћу да убијеш не само једнога човјека, *ma un esercito intiero* [него цијелу војску], кад си са мном, и то све *con un sol soffio* [једним задахом].

ЖДЕРО: *Cazzo*, госпару, ја не умијем тако жестоко запухнут! а пака нијесам нигда чуо да се тако људи убијају.

КАПЕТАН: *Tira via, poltron da niente* [иди ћа, кукавице]; гледај с којом брàвŷрòм [јунаштвом] ходим и идем дат àсàлт [нàпадàј] овој кући. Видиш гдје ми излази дим из носа, огањ из очи, трјескови из рилицè? ово моје чело видиш гдје сијева огањ, а ова моја десница не чини ли ти се трестит?

ЖДЕРО: Дур, дур! ја тега ништа не видим.

КАПЕТАН: Пòзнат је да нијеси човјек бèлицер [ратоборан]. *Orsù*, идем ја куцат; сад ћу обалит ову кућу. — Тик, ток, тик, ток, тик.

Шена десета: Пераштанин на фуњестри, исти, и Зијехало послије.

ПЕРАШТАНИН: Ко је доли? *che furia francesa* [која је то француска сила]?!

КАПЕТАН: Отвори, ер сам ја.

ЖДЕРО: И ја.

ПЕРАШТАНИН: Имајте нàцијенцу: учинил сам лèмòзину.

КАПЕТАН: Отвори, говорим ти — тик, ток. Ја сам *il fortissimo, temutissimo, invittissimo* [прејаки, страшни, недобитни] капетан Громињало.

ЖДЕРО: Ја Ждеро, Прождор и Прождри-Пуља, његов дјетић.

КАПЕТАН: Отвори брзо, прӓљу ти: и заповиједам ти да ми даш ону робињу, *altrimente* [иначе] разбићу ти врата, обалићу ми́ре, разорићу кућу, а тебе ћу обратит у прах и пепео.

ЖДЕРО: Ха ха ха! прах и пепео за троват мише.

ПЕРАШТАНИН: *Chi v' ha mandà, razza renegada* [ко те је послао, издајицо]?! *(Овди излази на фуњестру.)* По тило грешње[1] ово је капетан! — О робиња, робиња, *puntelè* [подупри] та врата!

ЖДЕРО: Госпару капетане, ајмех, ȍно га на фу̀њестри!

КАПЕТАН: Па̀ра̂ те страх: па̀са̂ј напријед, ево ме — мене за тобом. — Чуј ме ти, даруј ми моју робињу.

ПЕРАШТАНИН: Ја вам велим: *andè con Dio* [иди збогом], ер ако пофатим спа̂ду, *per santo che canto* [тако ми свеца кога пјевам] чинићу вам однијет посране гаће дома.

ЖДЕРО: Пуштајмо га с врагом.

КАПЕТАН: *Signor no*, имам га позват. — *Olà*, ти од ништа човјече, свѝда̂ва̂м те *a spada tratta* [с голим мачем].

ПЕРАШТАНИН: Ето ме, ето! — Зијехало, узми ти пистòлêз и ходи са мном, да аџу̀ста̂мо ову ка̀наљу која *da impazzo* [смета вратима опòра̂тијем [поштенијем].

ЗИЈЕХАЛО: Ево ме, *Miser*, фӓте!

ПЕРАШТАНИН: Удри *tra capo e collo* [међу главу и врат]! — Ка̀наљо од ништа, *razza renegada* [издајници], узмите то, научите се други пут *dar impazzo* [сметати]: нӓ, нӓ, *tolè sù* узмите]! *(Овди се бију дрвом[2].)*

КАПЕТАН: *Tradimento* [издајство], *tradimento!* бјеж'мо, бјеж'мо!

ЖДЕРО: Ја нијесам ништа крив! ајмех, *grazia* [милост], *grazia!*

ПЕРАШТАНИН: *Togliè su* [узмите], *togliè su!* — А сад ход'мо у кућу.

ЗИЈЕХАЛО: А жи̂нти смо их стропи̂јали [осакатили]!

Шена једанаеста: Пијеро сам:

Ах, Дубровниче, моје родно мјесто; како се приображен и у себи истому сметен враћам виђе[т] те. Ах, нијесам ли ја Пијеро син Бена

---

[1] grescne; [2] *ову су ријеч исправљале обје руке: прва је записала* da *па затим нешто превукла и над ретком написала опет* vom, *а друга је уз* da *написала* r, *тако да се сада чита* darvom.

Поплесије, фа̀мо̀зо̀га [гласовитог] трговца, који сам у најљепши цвијет мê младости отишô на Смирне за пастојат на нѐгоцијо? ах, јесам: ма сам изгубио све моје добро, оставио сам друговђе моје срце. Ах, Маргарита, Маргарита — не веће жи̏воту моје см ти, ма смрти мога живота! не веће покоју мојијех пожуда, ма узроче мојијех вјечнијех непокоја! Не живем ја веће, по̏кли ти, која си била мој живот, умирући на онијем морскијем хридима, узела си мени живот! — Ма гдје идем? ево ми куће мога оца: хоћу ли у њу улјестити за дати па̏са̂нијем [претрпљеним] трудима којигоди покој? Не, не, Нијеро, без Маргарите није теби покоја!

Шена дванаеста: Бено и Доктур.

БЕНО: *Signor Dottore,* ја не знам више, чеса се тужиш на мога сина? јацун ти је жô ере слиједи Аницу Моемучу? жалије је мени који са[м] му отац. *Questo è male antico* [то је старо зло], и зато га сам дестри̏гô и изагнô из куће.

ДОКТУР: *Nequaquam, minime autem* ја се не тужим, *queror seu conqueror* од љубави Аничине; *Troja vetus malum* — ево ти Сенека! зашто да је то, било би *terrere tempus.* Ма имам нови узрок који ме инспи̏нга̂ тужит се: *majora latent,* госпару Бено.

БЕНО: *Per vita mia* [тако ми живота] реци ми која је то ствар коју ми тако и̏нфа̂му [срамотну] дескри̏ва̀ва̂ш.

ДОКТУР: *Infandum, regina, jubes renovare dolorem!* он не љуби, *sed odio prosequitur* Аницу, ма љуби друзијех.

БЕНО: За ране бо̀рê реци ми, ткога[1] то љуби?

ДОКТУР: Чуј ови ди̏стикон, то ћеш и знати: *„Ille, Anniculam valde qui prius amabat, nunc amat intenso corde Robigniculam“*, то јес Михоч не љуби Аницу него робињу.

БЕНО: (Ајмех, нути врага!) — Ма како то знаш? ко ти је рекô? може ли бит то тако?

ДОКТУР: *Majora in me patior!* он исти *ore proprio confessus est,* рекô ми је да *amans amavit, amat, amabit . . .*

БЕНО: Отиди, *caro Sig.r Dottor,* и дисва̀да̂' га од тега.

ДОКТУР: Отићу *illico, statim* и[2] о̀нчас; *vale, domine!*

БЕНО: *Cazzo,* узет ми робињу! ова се веће не може трпјет! Ваља ми отит наћи Лимицу, нека он пође контра̀тат [погодити се] с Пераштанином, прије него он враг учини ми који тради̏менат [издајство]. Узô сам оне несет ду̏ка̂т; отићу до̀ Плацê, једа га нађем.

[1] tko *исправила друга рука у* tkoga; [2] *над ретком.*

*

Шена тринаеста: Заплетало и Пераштанин.

ЗАПЛЕТАЛО: Овога пута *senza altro* [свакако], ако не окйним на вјешалима, неће ми мàнкат у галији душу пустит! намислио сам фйњŷ од свијета за у старога госпара Бена мјёди измакнут. Сада ми ваља наћ начин за онему Пераштанину измакнут робињу из рука: ма га ево, отићу се ретйрат, што говори нека могу чут.

ПЕРАШТАНИН: Тријебал ми отит узет којугоди информацијон[1] [обавијест] на Пјäци: *m' a ditto* [рекла ми је] она робиња да чека једнога ње фрàдела [брата] који је био уфаћен од Турака, а пака био је лйберàн [ослобођен] од нашијех галера венецйјàнијех, тере га она сваки час чекал.

ЗАПЛЕТАЛО: (*O bene* [добро], *bene!* ево ти начина есквйзита [изврсна].) — Слуга ти сам, госпару Ђуре.

ПЕРАШТАНИН: *Buon di e bon anno; cosa volè* [добар дан и добра година; што хоћеш]?

ЗАПЛЕТАЛО: Би ли ми умио ријет гдје стоји једна дјевојчица робиња која мало јес данâ да је дошла овди?

ПЕРАШТАНИН: Реци ми, *che bisogno avè* [која ти је потреба] од те робиње?

ЗАПЛЕТАЛО: Имам књигу за дат јој од једнога ње брата.

ПЕРАШТАНИН: По тило грешње изгубићу спêндзе које јол[2] сам учинио!..) — Чуј ме, драги брате, ту коју идеш искат *non la conoscjo proprio* [никако је не познајем].

ЗАПЛЕТАЛО: Жô ми је веома, зашто имам несет дўкàт за дат онему који је је примио за ове дни у кућу. *Orsù*, слуга ти сам. *(Овди се упутива.)*

ПЕРАШТАНИН: *Vegnì qua* [дођи амо], *vegnì qua!* што је то од несет дўкàт?

ЗАПЛЕТАЛО; Не окòрà да теби говорим, кад не знаш гдје стоји ова коју иштем. Збогом. *(Одеш се упутива.)*

ПЕРАШТАНИН: А, *pofar del mondo* [бога ти], овди се тр[illegible] [ради] од пйнêзи! — *Tornè qua, fradello* [врати се амо, брате]! ако ћеш имат ту робињу, донеси мени то недесет дуката, *e festa finìa* [на мирна Босна]!

ЗАПЛЕТАЛО: А једа је у тебе?

ПЕРАШТАНИН: *Non pensè altro* [не брини се за друго]; донеси мени недесет дуката, ја ћу теби сўбито дèлòнго дати робињу.

---

[1] information; [2] jol.

Шена четрнаеста: Лимица и исти.

ЛИМИЦА: (Робињу дат за песет дӱкàт! *tradimento in bottega* [издајство у дућану]!)

ЗАПЛЕТАЛО: *Orsù*, ја ћу ти отит донијет мјёди — ти чини да је она справна.

ПЕРАШТАНИН: *Andè con Dio* [иди збогом]; кад ми даш пинези, ја ћу је теби делонго консѐњат [предати].

ЛИМИЦА: Колико је бàстало онему Заплеталу сплестит! — Патрун-Ђуре, познаш ли онега?

ПЕРАШТАНИН: *Mi non lo conoscio* [не познајем га], ма ми је рекал да је дошô *da parte* [од стране] од брата једне робиње за повестит је собом.

ЛИМИЦА: Ја те авӣзâвâм да није онакога фр̀фâнта у кр̀сту свијета и дошô је за преварити те.

ПЕРАШТАНИН: Мене агàбат [преварити]?! Не може то бит, ер ми хоће дат педесет дукатâ за њеку робињу.

ЛИМИЦА: То је гламазàрија, зашто ја сам они који ти имам дат песет дуката; ја ти вељу да је не даваш другому него мени, ер би изгубио и робињу и мједи, а послије не знам како би пàсô.

ПЕРАШТАНИН: А, *pofar del mondo*, веће сте ми инкрѐшкали[1]! Ова робиња стоји *in casa mia* [у кући ми]: ако је тко хоће, нека донесе педесет дуката, *e mi subito ghe la dago — e para via* [а ја ћу му је одмах дати — и збогом]!

ЛИМИЦА: Не дава' је ниткому; сад ћу ја отит летећи и донијећу ти гроше.

ПЕРАШТАНИН: Ходи, брзо, ја те чекам на Пјацу.

Шена петнаеста: Капетан, Ждеро и Зијехало послије.

КАПЕТАН: Јеси ли видио, о Ждеро, да петом изидоше оне огњевите ријечи из овијех трјесковитијех прси, дѐлôнго ранише срце онега Пераштанина, да се делонго обрати у прах и пепео.

ЖДЕРО: Да би га тако не видио! још ми се срце тресе од страха, а још ме шкӣна боли од батâ које ми је дô.

КАПЕТАН: Иди, *vigliako* [кукавице] од ништа; то је била сјена његова која је бјежала. Зашто ми то нијеси делонго рекô? ер бих је с мојијем жестокијем фјâтом запухнуо, то би и одлећела.

ЖДЕРО: Истом спрда' онди, а ја сам гладан како пас; и да се не умијем сиромах пркàчат, био бих назад триес годишта умро од глада.

---

[1] inkreskali *гдје је исправљено друго* k.

КАПЕТАН: *All' armi* [на оружје], *all' armi*, Ждеро! виђ, ко је оно?

ЖДЕРО: Оно ти је дјетић онега Пераштанина.

КАПЕТАН: Дјетић онега Пераштанина?! то није још умро?! Ја хоћу да умре. — *Olà* ти, умри делонго! *(Вади мач.)*

ЗИЈЕХАЛО: Ма што ти сам ја сиромах учинио тер хоћ да умрем?!

КАПЕТАН: Ја ти говорим да хоћу да умреш делонго, *altrimente dirò, farò* [иначе казаћу, учинићу] &.

ЖДЕРО: Имај нàцијенцу, побратиме Зијехало — капетан хоће да умреш!

ЗИЈЕХАЛО: Ма ми нека рече, зашто ћу умријети?

КАПЕТАН: Дакле нијеси још умро?! *Orsù*, Ждеро, стани ту и гледа' ме, а ти, Зијехало, лези на тле и зажми очи. *(Зијехало овди лијега*[1]*.)* Сад ћу га *con un calcio* [ногом] метнут *nella sfera del fuoco* [у огњену сферу]. Гледа', гледа', Ждеро, ову прòдецу [јунаштво]. *(Овди га хоће замлатит ногом, то и пада на тле, а Зијехало бјежи.)*

ЖДЕРО: Îса, *saglia* [подигни, др̀жи] — иса, *saglia!*

КАПЕТАН: Што ти пàрâ, јесам ли га лијепо метнуо? Биће досле дошô *alla casa di Marte* [до стана Мартова].

ЖДЕРО: Тко?

КАПЕТАН: Они дјетић Пераштанина.

ЖДЕРО: Ако је утекô?!

КАПЕТАН: Мучи, *balordo* [лудове]; он није утекô, него сам га ја метнуо, ако ме још болу прсти од нога, што сам га с вјòлêнцом [силом] замлатио и вргô! *(Ждеро се смије.)* Муч', муч', ход'мо тја: хоћу да ове моје продеце по свему свијету сповиједаш.

ЖДЕРО: Ха ха ха ха! хоћу, хоћу!

Шена шеснаеста: Бено старац и Заплетало.

БЕНО: Овамо стани, мäријòлу; веле ми се пàрâ да си ти могô персвàдат[2] Михоча мога сина, да остави они срамотни живот с којијем живе. Рекô ми си да је пуштô Аницу; е, е! ма ја знам да је почео слиједит њеку робињу; — што цијениш да ја све не знам?

ЗАПЛЕТАЛО: (Који му је враг ово сповидио?!) Ја ти се кунем, госпару, да је Михоч оставио веће те ствари; а сад настоји интерèсат се у њеку тàртâну и отит ш њоме за скривáна дèлôнго делонго.

БЕНО: О, о! то сам ја кòнтêнт; ма ми реци, ка[д] ће отит?

ЗАПЛЕТАЛО: Нетом дâ мјёди, учиниће се скрйтŷра; ма му су рекли да се не може мање од песет дӱкâт интересат.

---

[1] liega *с* е *над ретком;* [3] persuadat.

БЕНО: То ми је драго: ја ћу му их дат, ако ће делонго отићи.

ЗАПЛЕТАЛО: Он би делонго отишô, зашто је веома ревнûв [одлучан], а ја — да сам тобом — *спедйшкô* бих га делонго, да му не би пасала ова *фрлèсња*.

БЕНО: Имаш разлог *per vita mia! appunto* [баш] ја имам при мени песет дûкàт; ноћи ти доведи га, да се та скритура овди учини.

ЗАПЛЕТАЛО: *Ojbò* [никако], *ojbò*, није начина! јер друзијех двадести који чекају; ако ја сад делонго не донесем међи, они се хоће интерèсат — зато *non si farà niente* [неће бити ништа]!

БЕНО: Да кад је тако, нâ ти међи; ма почека', хоћу да се данаска делонго одијели из града. *(Дава му међи.)*

ЗАПЛЕТАЛО: Ноћу га ја делонго спедйшкат. *(Сам:* Ах, ах, ушô 'е мени у ступицу!) *(Иде шја.)*

БЕНО: Виђи што чиниш! *(Сам:)* Нека ноће гдјемудраго, макар нека врат сломи[1] — *non so niente* [не знам ништа]! Ма, *cazzo*, дô му сам оне песет дûкàт које сам посно Лимици, нека би се *превàљô* за нèгоцијо [посао] оне робиње! *pazienza* [хвала богу], кад се *дестрйгô a bon viaggio* [на срећан пут], ја ћу је моћ лûберо [слободно] уживат. Ваља ми наћ Лимицу; ма га *нàрâ* ево одовуда.

Шена седамнаеста: Бено и Лимица.

БЕНО: Ну, марцјолу, јеси ли говорио с Нераштанином и је ли *кòнтênта* робиња?

ЛИМИЦА: Ја сам све оправио! Гдје су песет дуката?

БЕНО: *Appunto* [баш] сам их сада дô Заплеталу.

ЛИМИЦА: Заплеталу дô?! *Orsù*, ти си изгубио робињу!

БЕНО: Није то тако! ја сам их дô њему, ер се Михоч хоће ш њима интерèсат у њеку тартану.

ЛИМИЦА: А ја ти говорим да Заплетало с онијем међима имаће од Нераштанина робињу; ја сам га малоприје видио гдје се ш њиме погађô[2]. Свуд сам те искô за *авйзати* те, и нијесам те могô нигдје наћ.

БЕНО: Ајмех, *рòвинâн* сам [пропадох]! ајмех, *асàсинâн* сам! Ну ноћи, мој лијепи Лиме, тер пошљи *барàбâнте*, да га ухите. Ајмех, изгубио сам моје лијепе међи!

ЛИМИЦА: И међи и робињу! ти не вјерујеш кад ти ја говорим ко је Заплетало.

БЕНО: Ну, мој драги Лимица, нађи начин за измакнут му их.

[1] slomi *доцније исправљено у* slomie; [2] pogagio.

ЛИМИЦА: *Orsù, non c'è altro* [није друге]: ход'мо за њим — ко зна да га нађемо на јајим.

БЕНО: Да ход'мо, ход'мо, драги Лиме.

Шена осамнаеста: Пијеро сам.

Куд се вртиш, невољни Пијеро?! иштеш јацун ћаћину кућу! ево је, видиш је, — ну не уфај улјестит у њу, ако прије не даш сврху твојијем неизбројнијем болестима. Нејма твоје тијело почивати у раскошами, покли чисто тијело од[1] твоје приљубјене Маргарите сред морскијех хриди неукопано прибива. Ах немиле хриди! ви сте трудне непокоје подали мому срцу! зашто на исти начин не дасте сврху мому мучењу, чинећи ми умријет гдје је умро мој живот! Ах, без живота ја живем и мртав не умирем! — Ма што тужан говорим? Њеко иде; поћу се одијелит — не би хтио да ме тко позна.

Шена деветнаеста: Пераштанин и Заплетало, пак Бено и Лимица.

ПЕРАШТАНИН: *Orsuso*, јеси ли донио нйнêзи?

ЗАПЛЕТАЛО: Донио сам их, зато зови робињу.

ПЕРАШТАНИН[2]: *Non avè prescia* [не жури се]; дäрŷј[3] их[3] прије, ер их хоћу кòнтат [бројити], да ме ти не угàбâш [превариш] злом мŷнйдôм, а пака даћу ти робињу.

ЗАПЛЕТАЛО: Ма би боље било да она види кад ти дам мједи.

ПЕРАШТАНИН: Да кад је тако, *andemo sù* [идимо горе]. *(Упутивају се.)*

ЛИМИЦА: (Мени колач, госпару! ено их!)

ЗАПЛЕТАЛО: Ход'мо гори, а нä ти песет дуката.

БЕНО: *Olà* [хеј], фр̀фâнте, тако ли си ме *alla traditura* [издајнички] хтио асасйнат?! *(Овди хйтà Заплетала.)*

ЗАПЛЕТАЛО: Ајмех, штрòпијâн [осакаћен] сам!

ПЕРАШТАНИН: Кога дјавла чиниш? *Andè con Dio* [иди збогом], ти си се упознô у нас. — Ну дај те мједи и ходи са мном.

БЕНО: Што ће ово бит? овему хоћеш дат песет дŷкâт, а, а?

ЛИМИЦА: (Коју ће сад скŷжу[4] паћ?)

ЗАПЛЕТАЛО: Овему! зашто с овијем се хоће интересат Михоч.

БЕНО: *Miser* Пераштанину, је ли истина да се хоће мој син интересат с тобом у њеку тартану и зато је òвй мједи носио?

ПЕРАШТАНИН: *Signor no*, него ми[5] их[5] носил[6] за њеку робињу.

---

[1] do *које је друга рука превукла*; [2] Perast.; [3] daruih; [4] skuscju; [5] mih; [6] nossil *с (доцније?) превученим* l.

БЕНО: Тако, фр̀фа̂нте, с мојијем мједима хтио си ми смрт ку́пит?! По душу моју чинићу да у галији душу пустиш! амо да', фрфанте, те моје мједи! *(Овди му их дава и бјежи.)*

ПЕРАШТАНИН: Господине, *avè torto* [имаш криво] — те мједи мене т̀окајӯ.

ЛИМИЦА: Не брини се, даћемо их теби. Јесам ли ти ја рекô да је оно велик фр̀фа̂нт?

БЕНО: *Elà* [хеј], Пераштанину, нѐ преши! ова робиња мени је припоручена од њекога [с] Смирне; зато сам намислио узет је у мене у кућу, а теби ћу дароват ове несет дӯка̂т за фа̀стидијо [досаду] које ти је дала. *(Овди му дава дукате.)*

ПЕРАШТАНИН: Госпари сте узет је и без мједи; *orsuso*, хо'те је узмите.

БЕНО: Поћу ја виђет њеки мој посô, а ти, Лимица, пођи ми је доведи дома.

ПЕРАШТАНИН: *Andemo a casa* [идимо кући].

Шена двадеста: Заплетало и Михоч.

МИХОЧ: Што се чини, Заплетало? јеси ли био у Пераштанина? Што не одговараш? што је ново?

ЗАПЛЕТАЛО: Уби' ме, госпару Михо[1]!

МИХОЧ: Али си пјан али махнит?

ЗАПЛЕТАЛО: Уби' ме, молим те, ер сам те ровйнô!

МИХОЧ: Ајмех, што може бит? реци ми!

ЗАПЛЕТАЛО: Твој отац....

МИХОЧ: Говори!

ЗАПЛЕТАЛО: ... ухитио ме...

МИХОЧ: С кијем?

ЗАПЛЕТАЛО: С Пераштанином.

МИХОЧ: Је ли веће што?

ЗАПЛЕТАЛО: Уграбио ми је и мједи и робињу!

МИХОЧ: Гдје је ти̂ који ти је уграбио робињу? Ходи са мном, ер га хоћу убит!

ЗАПЛЕТАЛО: Кога хоћеш убит? твога оца?! Он ми је и њу и мједи уграбио, и наредио је Лимици да је узме и одведе дома. И ȍво га јоште[2] Пераштанина у кући.

---

[1] *овдје се преписивач омео при преписивању: најприје је написао у новом ретку* Mihoc = Ubime molimte ersamte rovino!, *па је то превукао и послије ријечи̂* ..госпару Михо! *додао на истоме ретку* , | Mihoc = Alisi pian, ali mahnit, *па је то превукао и на другом новом ретку наставио;* [2] *друга рука додала послије тога* ѝ, *које није баш потребито, јер се* ‚Пераштанина' *може спојити са* ‚у кући'.

MIHOČ: Сад ћу ја разбит врата и отићу уграбит и одвестит је[1] дома *al dispetto del mondo* [упркос свијету].

ZAPLETALO: Ја сам бољу памећу! отидимо у капетана и молимо га, да кад је Лимица изводи, да му је уграбимо: ја ћу се ја њиме машкàрат — неће нас ни познат.

MIHOČ: Та је добра! ход'мо га нађ прије нег је одведе.

ZAPLETALO: Ход'мо: а жàлити ћу је скòнтат [платити] Лимици — даћу му добријех бата.

Шена XXI.: Милица и Аница.

ANNICA: Јеси ли била, Милица, у Михоча и рекла му да дође у мене, ако ме хоће невиђет мртву?

LIMICA: Моја ћерце, боље је било да ти тамо нијесам отишла! Што ти пàрà? нето[м] ме видио, почео је викат, кô да је некога мацарýла[2] угледô! да знаш коју ми је грубу крѐàницију учинио.

ANNICA: Наплатићу му се! нође íнтăнто [међутим] у Сима Стагли́ћа и моли га да ми зајмије[3] једне његове хаљине *alla francesa* [француског кроја]; ну, како му ћеш ријети?

MILICA: Најприје му ћу се поклонит с једном ревѐрѐнцијóм [поклоном], овако . . . Послије ћу му ријети: „Моја госпођа Аница љуби Вам и руке и ноге . . .“

ANNICA: Иди, пјана дèзêрто, не говòри тако — реци му: „Љубим Вам руке“; дану, што ћеш му иза тега ријети?

MILICA: . . . . и молила те, учини ми[4] њàцêр, зајмите јој за ваздан једне Ваше хаљине *alla Puglisa* [пуљишког кроја].“ Ма ако би ме питô: „Што ће ти?“, што ћу му одговорит?

ANNICA: Реци му да ћу се у ње машкàрат. Нође и умије' му све ријети.

MILICA: Хоћу, госпо, разумјела те сам. - (*Сама:*) Ја не знам што ће од овијех хаљина?! друго јој по памети не приходи него машкарáват се; ја држим да ће се у ње обућ за нође нађ Михоча, зашто за њиме мàхнйтà. Тријеба ми је отит.

Шена XXII.: Перштанци, Лимица и Маргарита, а послије капетан и Заплетало у голому оружју с мачима и с алàбàрдам [копљима].

MARGARITA: Ја идем; ма ну ми реците, како је име тему трговцу у кога ме водиш?

LIMICA: Име му је Beno Noplesnja.

---

[1] *доцније уметнуто*; [2] Mazaruna; [3] fajmije; [4] *друга рука исправила од* mu.

МАРГАРИТА: (Поплесија?! ово је призиме мога обљубљеног Пијера: заисто ће ово бит[1] ти[1] његов родјак.) — Ход'мо, дјетићу.

ПЕРАШТАНИН: *Andè cun Dio* [иди збогом], и ако што ваљам, *commandè liberamente* [заповиједај слободно], ер ћу ја бити свеђер Твôј Милости слуга и никада се нећу зментйкат [заборавити] од твоје доброте.

ЗАПЛЕТАЛО: Ö н о их! почнимо викат и с овезијем оружјем ћерати их, лупати их и чинити т р ё с к у; они ће *al sikuro* [сигурно] утећ, то ћемо ми робињу освојит.

КАПЕТАН: *Orsu*, почни скарàмучу [чарку], дај огањ артиљàрији, с п à р â' мине, чини да је *foco continuo* [ватра без престанка], радопйјâј фйле [подвостручи редове] и триплйкâј [утростручи] *gli ordini; semirè, tirè, sbarè, marchia alla koda* [редове: циљај, пали, пуцај, иди у задњему реду], а иза тега почни викат „*all' armi* [на оружје]! *all'armi!*", нека се *ambidue eserciti* [обје војске] ацỳфајỳ [побију] и дође се *all' armi bianche* [на голе ножеве]. А утолико почнимо викат „*alla larga* [на страну], *alla larga!*" и скачимо овако . . . *(Овди скакају.)*

ПЕРАШТАНИН: *Pofar del mondo* [бога ти], ово су дјавли! ја утекох. *(Пераштанин бјежи.)*

ЛИМИЦА: Ајмех, капетан је ӓрмâн [оружан] [с] с ó д а т и м а — сад ће њешто бит! Гледа' врага на што сам се намјерио! — Ти се ту р е т ѝ р â'. *(Ретѝрâвâ Маргаришу.)*

КАПЕТАН: Што, што? Амо да' ту моју божицу, ако нећеш да те сад чиним од мојијех содата исјећ на милијун б о к ỳ н ѝ ћ â. *(Хита Маргаришу.)*

МАРГАРИТА: Пушти ме, капетане: не чини тега од мене, да се не би с б р ё м е н о м покајô.

ЛИМИЦА: Ајмех, асàсинâн сам; није ти ни куд ни камо.

КАПЕТАН: Не бој се, о мàтрôно [госпођо]; ходи са мном. — А ти, *o valorosissimo mio maresciallo di campo* [прехрабрени мој маршале], скупи *il bagaglio* [пртљагу] и уби' тега ту.

ЗАПЛЕТАЛО: Ф ӓ т е! — *(Сам:* Тријеба ми је глас промијенит, да ме не позна.) *Piglia* [узми] то, *vigliakos, farfantos* [кукавице, разбојниче]; нӓ, нӓ, *brutta bestia* [гадна звијери], нека знаш ко сам ја. *(Бије га и ћера.)*

ЛИМИЦА: *Grazia* [смилуј се], не веће, к ӓ п у р â л у! *grazia, grazia!*

[1] bit-ti.

— o —

АТ ДРУГИ.

Шена прва: Милица сама, носи хаљине.

Колико је гàлапат, толико је лјёнашан госпар Симо; дô ми је дèлôнго ове хаљине, и толико ме је путâ покарèцô, да сам се — жива ми душа! — засрамила, и питô ме толико путâ: „како ти је госпођа? и поздрави је“; да сам ја њоме, не би хтјела друзијех љубит него њега. — Одпијећу јој ове хаљине, да ме не чека.

Шена друга: Доктур, пак Пераштанин.

ДОКТУР: *Actum est!* ја сам говорио с Михочом, ма се не може учинити ништа, зашто, *quo semel est imbuta recens, servabit odorem testa diu.* Ма *quid ad me?* имò бих ријет сам себи: „*Medice, cura te ipsum!*“, зашто љубав *mi ha vinto* [предобила ме је], *et quod pejus est*, не знам како ћу одкрити *questa mia interna passione* [ову моју унутрашњу страст]! „*amo*“ — мало је, „*adamo*“ — није доста, „*redamo*“ — ни мање, „*peramo*“ — ни с овезијем одкривам моју унутарњу муку. *Oh utinam* да хоће изити на фу̀њестру она робиња, *causa mali tanti*, делонго би је салу̀тò [поздравио] *con questi carmi* [овим пјесмама]: „*Inclijte Mecenas, regali stirpe creatus, o et presidium dulce decusque meum!*“ — Ма ено[1] онега од кога ћу се моћ инфòрмати, *quid facit illa domina perpulchra.* — *O tu terque quaterque beatus, siate il benvenuto* [добро дошао!]; стоји ли нё у твојој кући она *pulchella?*[2]

ПЕРАШТАНИН: У мојој кући *porcella* [свиња]?! *Taxi* [мучи], прäљу ти, ер ме страх да ти нијеси велико прасе. Други пут с другијем мôдом [начином] говори с мојијем пâрима[3], ер ако пофатим шпâду, по тило грешње[4] имам те на оволисе[5] кýсе искресат[6].

ДОКТУР: *Ne irascaris, audi!* Ја те питам, стоји ли у твојој кући *quedam dicta nomine* робиња?

ПЕРАШТАНИН: Тако, крстјански говòри! *Signor no*, не стоји у мене него у онега капетана.

ДОКТУР: Захваљивам Вашему Госпоству. — (*Сам:* Отићу сад наћи Ждера, фäмула [слугу] капетанова, и молит га, *ut possibiliorem moveat lapidem* за интродýкат ме у моје дилèктисимê [премиле] робиње.)

---

[1] eno (?) *исправила друга рука у* enno; [2] pulchella, *али* h *није сигурно, јер га је друга рука превукла;* [3] pari, ma; [4] grescne; [5] ovolife; [6] ifkrefat *с* k *доцније доданим над ретком.*

Шена трећа: Лимица и Пераштанин.

ЛИМИЦА: Почека', пàтрӯн-Ђуре! поручио ти је госпар да му вратиш песет дӱкàт које ти је дô за ону робињу; а пӧкли му је пијеси умио придат, знаћеш; ма утолико да' делонго гроше.

ПЕРАШТАНИН: Ма што сам ја крив, тако ти покој оцу?! Чуј ме, драги брате, немој да ти саде враћам мӯниду: нека ја видим могу ли рекупѐрат робињу — *lascia far a mi* [пусти мене]!

ЛИМИЦА: Ако је тако, ја сам нашô начин за рекуперат је. Ти ми си веће путà рекô да она има једнога брата скјàва који је био ослобођен.

ПЕРАШТАНИН: Тако ми моје вјере истина је! и сада чека којугод нôву, ер су дошле галије прӣнчипове[1] *a Santa Croce* које су га либѐрале [ослободиле].

ЛИМИЦА: Ти сада ваља да се обучеш кô скјав и да речеш да јој носиш глас од ње брата; она ће те сӣкӯро сикуро упуштат у кућу, тад ћеш је ти моћ перевàдат[2] да утече и дође у нас.

ПЕРАШТАНИН: Теке, драги брате, мени не бàстàје то учинит, ер се ја бојим онега капетана кô дјавла; него учини овако: ти се обуци у ти вѐстид, а ја ћу ти чинит гвàрдију[3] [стражу], да ти не би што интравѐњало.

ЛИМИЦА: Да кад се нећеш ти обућ, врати мјёди.

ПЕРАШТАНИН: За не вратит мједи, а ја ћу се обућ.

ЛИМИЦА: Да ход'мо.

Шена четврта: сам Бено, капетан и Маргарита.

БЕНО: Био сам нà Плочам за њеке моје интѐресе и одоцнио сам се. Сада ми ваља отит виђет је ли ми Лимица довео моју душицу; ма хоћу прије виђет ко је ово.

КАПЕТАН: Не страши се, о срећна Елено, ер, ако тко ардӣшка погледати те, ево овди твога Менелаа, који ће чинит да те свак респѐтà [поштује]. Не бој се пишта, срећа је велика, и доста је назват се слуга а неголи божица могућега капетана Громињала.

МАРГАРИТА: Тако сам сметена, да не умијем ни одговорити ни захвалити.

БЕНО: (*Cazzo*, што је ово? робиња и капетан?! *Tradimento in bottega!* ајмех, пречӣпитàн сам [пропадох]! ајмех, асàсинàн сам! *per vita mia* Лимица ме традӣшкô. Отићу дѐлôнго виђет како је ово пàсало. Ајмех, ајмех!)

[1] Principove *исправила друга рука у* Prinzipove; [2] persuadat; [3] guardiu.

КАПЕТАН: Жô ми је да нејмаш милијун непријатеља, ер бих те ја осветио на суху *con la mia cavalaria e fantaria* [с мојом коњицом и пјешадијом], а на мору не само с мојом пумѐрôзôм [бројном] и трѐмендôм àрматôм [страшном војском], ма јоштера и с овијем галијам које су у Грýжу.

МАРГАРИТА: Молим те, драги капетане, отиди се на овијем галијам инфòрмат [обавијестити] једа се на њима находи један младић у име Пијеро, који је био скјâв на турској галији.

КАПЕТАН: Отићу делонго, ма пошљи и ти Ждера, мога дјетића, нека он оне скјаве узбуде упитат, зашто се мени не конвѐњâ. Утолико пођи дома и стој весело.

Шена пета: Пијеро сам.

Како ћу моћ не плакати, о лијепи узроче моје смрти? и како ћу моћ не тужит се од среће и од љубави, од којијех сам руг учињен? ах, Маргарита, Маргарита, мој вјечни непокоју!

Ако ми те љубав дала
да те имам ја дворити,
али[1] срећа није подала
да те могу свеђ служити;

и ако љубав поставила
живот мени јес у теби,
срећа мени јес сакрила
смрт немилу у истој теби.

Шена шеста: Михоч и Заплетало.

МИХОЧ: Ја сам знô да си ти имô таку стравàгàнцу [лудост] учинити; ни, рђа[2] ти образ убила! које је у теби говедо пуштат капетану робињу узети?!

ЗАПЛЕТАЛО: Ма што сам ја могô према њему учинити? он ти је је, курвић, попô и одвукô дома. Ја сам га молио и обећô му дат бевѐрач, да је мени да, и мало ме зато није изио. Ма се мени пàрâ да ћеш моћ ласно и то аџýстат [уредити]; ја сам Заплетало: имам заплестит триес свијетâ за чини[т][3] ти је[3] имат.

МИХОЧ: Реци ми, што ћеш учинит?

ЗАПЛЕТАЛО: Ја ти сам намислио обући те у женске хаљине, и кад не узбуде капетана дома, повестићу те тако обучена у робиње, говорећи[4] јој[4] да те капетан послô: тад сй да ћеш имат све што жудиш.

МИХОЧ: Сад познам да ми си права слуга, и с бременом ћеш познат кога си служио. *Orsu*, ход'мо дѐлôнго то учинит.

---

[1] *додала друга рука, а можда би боље било мјесто тога додати послије* **срећа** *ријеч* **мени**; [2] argia; [3–3] cinitie; [4] govorechioj.

ЗАПЛЕТАЛО: Ход'мо, ма се не може то тако делонго, зашто ми ваља отић на Ко̀нô у њеке моје пријатељице заимат хаљине, то ћемо мало и постѐнтат.

МИХОЧ: Па̀цијенца! брзо ћеш ти доћ с Кона́ла: ти брзо моје после оправљаш.

Шена седма: Ждеро носи бйјељ и ба̀рсту, а послије доктур.

ЖДЕРО *(сам)*: Пашô ти ме малоприје они доктур и даровô ти ми је њешто, да му чиним говорит с робињом; ја ти са[м] му обећô, и сад ми се намијера цу̏сто лијепа оказйјôн [згода] за служит га. Она ти ме послала у Груж, да видим на њекијем галијам, једа је њеки Пијеро ње брат: ја ћу чинит да се он у ово обуче — па̀раће скјав, и интроду̏каћу га у кућу, и научићу га да рече да јој носи глас од тега ње брата. На ови начин лијепо ћу га служит, — а ево га а̀пу̂нто [баш]!

ДОКТУР *(сам)*: *O me felicem*, ако сад нађем Ждера, који ми је обећô да ми ће чинит говорит с робињом.

ЖДЕРО: Слуга, *Signor Dottor.*

ДОКТУР: *Salve, domine:* ну реци ми, носиш ли ми коју добру нôву?

ЖДЕРО: Ови бйјељ!

ДОКТУР: Ма зашто служи *barbaculus iste?*

ЖДЕРО: Ако мислиш улјестит у кућу с робињом говорит, тријеба је да се обучеш уњ и да речеш да си скјав на галијам у Гружу, који јој носиш добре гласе од њекога Пијера.

ДОКТУР: *Amoris in me maximum regnum fero;* тријеба је да те послушам, за́све је ствар а̂рдуа [тешка]. Ах, веома добро уписа они спаметни: *„Vera novi, sed pejora sequor.“*

ЖДЕРО: *Orsu*, рисо̀лва̂ј се [одлучи се]! што мислиш?

ДОКТУР: *Ecce adsum;* реци ми што се хоће.

ЖДЕРО: Свуци ови ру̏бу̂н [господску хаљину] и дигни клобук: и на̏, стави ову барѐтину [капицу] и замота' се у ови бијељ.

ДОКТУР: Овди, *hic in medio, coram, propalam* не пристоји се! отидимо гдје нас неће нико виђет, *et statim induar.*

ЖДЕРО: Да ход' са мном.

Шена осма: Милица и Аница обучена *alla francesa.*

МИЛИЦА: По блаженицу! лијепо ти те хаљине стоје, и па̀ра̂ш младац: свак ће се на тебе намура́ват!

АНИЦА: Уљези ти у кућу и не ходи ниђех, и панти што ти говорим: нетом ја закуцам, отвори ми; немој ти заспат, како си научна!

МИЛИЦА: Не брини се, ја отидох: ма нека те, моја пȇрлинчице, прије љубим, ер ми пàрăш човјек. *(Овди је љуби и оде му.)*

АННИЦА: Ци, магарицо једна! — *(Сама:)* Обукла сам се у ове хаљине за отити гдјекод наћи Михоча, покли за њиме ја умирем. Тко зна да се гдјекод с робињом састанем, од које ћу моћ примит који наук за моћ се владат у љубави.

Шена девета: Ждеро и доктур обучен кȏ скјав, а послије Маргарита на фуњестри.

ДОКТУР: *Orsa*, мој цвати Ждеро, конȇњȁвăм се [предајем се] у твоје руке: *ergo* од моје репутанцијȏни [добра гласа] *sil tibi cara.*

ЖДЕРО: Колико ура? *ventiquattro* [= 24] к вечеру.

ДОКТУР: Ја ти хоћу рићет: имај ти помњу *primum* од моје части, *deinde* да ми што и̇ нитравȇњȁ, *postremo*, то јес највеће ми чувај ови мој рȕбȗн толико прецȉјȏзȋ [драгоцјени].

ЖДЕРО: Сȋ, сȋ не брини се. — Муч', муч'; ретȋра'мо се — отвора се она фȕњестра. *(Овди се рециравају.)*

МАРГАРИТА: Јес њеколико бремена да сам послала капетанова дјетића, да се ињфȏрмȁ на галијам што су у Гружу, једа је што ново од мога прињубјенога Ињера, и још га ниje.

ЖДЕРО: (Изцимо; отвори очи: немој ти, враже, парлȁнсат, како умијеш, и спомени се што сам ти рекȏ.) *(Овди излазе.)*

ДОКТУР: (*Metini*, не брини се.)

МАРГАРИТА: *Olà*, Ждеро, јеси ли био гдје сам те послала? Ко је тȋ скјав с тобом?

ДОКТУР: *Ille ego, qui quondam* . . . . .

ЖДЕРО: Муни, нас те гонио! ја ти сам рекȏ да тако не ваља парлȁнсат! — Госпо, ово је један скјав који је скапȗлȏ с твојијем Ињером.

ДОКТУР: *Etiam atque etiam!*

ЖДЕРО: Која Лукрецција?! враг те задушио, муни!

МАРГАРИТА: Реци ми, добар човјече, што се чини од онега Ињера који је био с тобом ослобођен?

ДОКТУР: *Felix, faustum fortunatumque* . . .

ЖДЕРО: Гледа' врага!

ДОКТУР: Твој брат дошȏ је: зато ти носим *bonum nuncium.*

МАРГАРИТА: Да гдје се сад находи? — Ја га не разумијем зато ми реци, што говори?

ДОКТУР: *Equidem* отишȏ је остȅндат [показати] свому оцу . . . .

ЖДЕРО: Говори да га је оставио у Кòмôцу. Отвори му, отвори, нека гори ỳзи̂дê, то ћеш се и моћ ш њиме разговарат, ер га одовлех не чујеш.

МАРГАРИТА: Иде[м] му ја отворит.

ЖДЕРО: Враже, кјаро [бистро] говори, и ход' гори!

ДОКТУР: Мој Ждеро, *viva* [живио!], *viva!*

Шена десета: Пераштанин кô скјав и Лимица.

ПЕРАШТАНИН: Теке, тако ти очине душе, мој камàрàда [друже] Лимица, свуци ме из ове скјàви̂нê [ћебета] — платићу ти боцу вина, а нађи који други мôд [начин] — враг узел и гроше и кад сам те игда видил! Тако ми морске пучине, ја ћу се софòгат [задушити] у овему. (*Сам:* А, ови малèдет [проклет] интèрес колико чини!)

ЛИМИЦА: Ха ха ха! хоћ да ти речем? смијешан си и чиниш ми се смијат.

ПЕРАШТАНИН: Но тило дјавлово, ти се смијеш, ма сам ја бил страмàхнит, који сам се у вèсти̂д од бöјê [целата] обукал — мене је страх!

ЛИМИЦА: Ма како те страх, ако ти не може ништа бит? Ма муч', ево капетана!

ПЕРАШТАНИН: Капетана?! ајмех, тако ти јунашке вјере отидимо, отидимо!

ЛИМИЦА: Чека', чека'.

Шена једанаеста: Капетан и исти.

КАПЕТАН (*сам*): Нето[м] ме су виђели с галија, делонго су почели лумбàрдат, *e subito hanno mostrato segno d' allegrezza* [и одмах су дали знакове весеља], чинећи један лијен кòнчêрт од трỳмбêтà, тамбрли̂нà и пи̂фàрà [свиралà]; а послије, *abboccatomi con un capitanio mio colega* [проговоривши с једним капетаном мојим колегом], упитах га зна ли што за Пијера, за кога ми је робиња рекла. Одговори ми да њеки младић, ли̂берàн [ослобођен] из турскијех рука, дошô је у Дубровник; ма му није умио име ријети. Отићу за ави̂зат робињу.

ЛИМИЦА: (*Attento* [пази!], Пераштанину! пођ' онамо и спеди̂шкâј се.)

ПЕРАШТАНИН: (Немој, тако ти високијех небеса, ер ме је страх од њега.)

КАПЕТАН: Ко су они пöлак моје куће?

ЛИМИЦА: О скјâве, öно онди онега кога иштеш.

ПЕРАШТАНИН: (Лимица дјавле, ја ти прäјâх да нијесам скјав.

ЛИМИЦА: (Ја ово фи̂нгам.) — *Cazzo*, што ће ово бит да ови скјави иду нам по граду?

КАПЕТАН: Они њешто литѝга [препире се] с онијем скјавом: поћу их аџу̂стати. — *Olà*, ти скјаве, што питеш? што ти је од потребе?

ПЕРАШТАНИН: Господине драги, ја скјав нијесам.

ЛИМИЦА: (Не одкри' се, враже!)

КАПЕТАН: Како нијеси скјав?

ПЕРАШТАНИН: Ако ти је драго Милости, нијесам скјав *proprio* [управ], него сам скјав за мало брёмена.

КАПЕТАН: То хоћ ријет да си по несрећи скјав и да ћеш се брзо либѐрат. Зато реци, што ти је од потребе? што питаш?

ПЕРАШТАНИН: (О Лимица, што ћу сад ја ријети?

ЛИМИЦА: (Реци да идеш од стране брата робињина.)

ПЕРАШТАНИН: Послô ме, господине драги, брат њеке робиње која стоји у Ваше Милости.

КАПЕТАН: Разумијен те: ти си ду̂нкве скјав с млеташкијех галија?

ПЕРАШТАНИН: *Si, signore*, с галера венецѝјâнијех.

ЛИМИЦА: (Добро, добро, аферин!)

КАПЕТАН: *Orsu*, ваља ми авѝзат робињу.

Шена дванаеста: Ждеро, послије доктур кô скјав, и исти.

ЖДЕРО: Ха ха ха! рђа[1] убила све махнице који су кô и они доктур! Да знате на којом сам сад комедији био, пукли бисте од смијеха! ха ха ха!

КАПЕТАН: О Ждеро!

ЖДЕРО *(сам)*: Ајмех! ӧно госпара с једнијем скјавом: ова ће бит смијешна.

ПЕРАШТАНИН: (Теке, мој Лимица, ти ми *da drio via* [отрага] говори што имам рѐспôидит [одговорити], ере, по моју главу, вас сам се смокрио.)

ЛИМИЦА: (Не бој се, ево мене уза те.)

КАПЕТАН: *Olà*, Ждеро, пàрâ си глух?

ЖДЕРО *(сам:* Ајмех, рôвинâн сам!) — Госпару, пàрâ мене зовеш?

КАПЕТАН: Тебе, сѝ. Ну ми реци, што чини робиња?

ЖДЕРО: Што чини робиња? Разговара се с једнијем скјавом.

КАПЕТАН: С једнијем скјавом?!

---

[1] argia.

ПЕРАШТАНИН: С једнијем скјавом?! *a pofar di quel che non digo* [тако ми онога што не говорим]!

КАПЕТАН: Што ће овлики скјави, што?! *Orsu*, зови доли тега скјава.

ЛИМИЦА: (Ајмех, сад ће се ови ѝнтри́г скопри̇̀шкат!)

ЖДЕРО: *Olà*, ти ходи доли најбрже! (*С докшуром говори:* Враже! не говòри лàтѝно [латински]!) — Ево га, госпару. (*Овди доходи докшур кô скјав.*)

ЛИМИЦА (*сам*): Тужна Перашташина! сад ће га[1] познат — ноћу ја утећ, докле ми је боље. (*Овди Лимица бјежи.*)

ДОКТУР: *Quis me vocat?* ко ме зове? ко ме иште?

КАПЕТАН: Амо стани! Ко си ти? одкле си дошô? зашто си дошô и кад си дошô?

ПЕРАШТАНИН (*сам*): По светог Трипуна овђе[2] сада иде на ѐзâмину [испиту]!

ДОКТУР: Ја сам један *mancipio* [роб], идем *dalle triremi* [с лађа], носим *bonum nuncium* и дошô сам овди *paullo ante*.

КАПЕТАН: Које пеланге?! Ја те не разумијем — говори кјâро. — А ти други, ходи напријед.

ПЕРАШТАНИН: Ево ме овђе, господине драги.

ЖДЕРО: (Не говори латино, кâпкар [рак] те точио!)

ДОКТУР: *Io* [ја], то јес ја, идем од стране *d' un germano* [једног брата] плити брата ове робиње.

ПЕРАШТАНИН: Теке, да ти кажем, господине: ово није *verità* [истина], ере ја сам они који идем од стране брата ове сѝњòрê [госпође].

ЖДЕРО (*сам*): Кàњâра! ова ће бити смијешна!

КАПЕТАН: Да што је ново од ње брата?

ДОКТУР: Жив је . . .

ПЕРАШТАНИН: *Signor no*, мртав је.

КАПЕТАН: (Ова ти је курѝјòза [чудна]! *al sicuro* су ово[3] фр̀фâнти.) — Да гдје си оставио тега ње брата?

ДОКТУР: *Hic*, овди у Дубровнику.

ПЕРАШТАНИН: Пази[4], а ја сам га оставио у Котору.

КАПЕТАН: Тӧт није мртав?! дакле сте ме хтјели преварит?! *poltronacci da niente* [кукавице ниједне]! *Orsu*, ко иде од стране брата ове робиње?

ДОКТУР: Ја!

---

[1] *додала друга рука над ретком;* [2] ovghie *са* hi *над ретком;* [3] ovo *исправком пре руке од* ovi; [4] Pafi. *можда грјешком мјесто* Tafi (*у млетачком дијалекту* = мучи!).

*

ПЕРАШТАНИН: Ја!

ЖДЕРО: Ја, ја!

КАПЕТАН: Ӓли је мртав ӓли жив?

ДОКТУР: Жив!

ПЕРАШТАНИН: Мртав!

ЖДЕРО: Ни мртав ни жив!

КАПЕТАН: Гдје сте га оставили?

ДОКТУР: *Ніс* у граду.

ПЕРАШТАНИН: У Котору.

КАПЕТАН: *O, questa si che è bella* [ова је лијена]! *Olà*, свежите ове фр̏фа̏нте, ер тако свезанијех хоћу да се прибију и притуку.

ДОКТУР: *Heu me miserere!*

ПЕРАШТАНИН: Ах, господине драги!

КАПЕТАН: Реците истину, ко сте ви?

ЖДЕРО: Госпару, ја сам овега с галија из Гружа довео малоприје, кад ме робиња послала.

ДОКТУР: *Ita est*, тако је! *postulato da costui* [зван од овога], овди сам дошô.

ПЕРАШТАНИН: И ја, и ја! Чуј ме Ваша Милос.

КАПЕТАН: Мучи ту! — А ти *tira via* [иди] одовле!

ДОКТУР: *Fugiamus! (Овди бјежи.)*

КАПЕТАН: А ти, *ladro, asassino* [лупежу, разбојниче], што си претѐнцô у тијем хаљинам?

ПЕРАШТАНИН: Пишта, свијетли јуначе, тако ми моје главе! него ме њеки Лимица обукал у ови вѐстӣд.

КАПЕТАН: Овамо стани, Ждеро: узми тӣ твој пас и вежи га, ер га хоћу послат у галију, *acciò dadovero facia da schiavo* [да буде збиља роб]. *(Овди га хита Ждеро.)*

ПЕРАШТАНИН: Теке, тако ти твога јунаштва, не чини ми те срамоте, ер сам ја племић од Пераста[1].

КАПЕТАН: Говорим ти, свежи га, и одсмуца' га у мене ỳ страњ, нека ту стоји за сад кô у тамници.

ЖДЕРО: Фӓте, госпару, ја га вежем.

ПЕРАШТАНИН: Једа кога? помага'! је ли правде, је ли?! ајмех!

ЖДЕРО: Ходи са мном. *(Овди га везана пошеже.)*

ПЕРАШТАНИН: Теке одријеши ме — хоћеш ми руке стропијат [сакатити]! Је ли кога? помага', помага'!

КАПЕТАН: Тако га смуцај, и затвори га како ти сам реко, а посли[2] отиди и зазови *il sargente Rovina, il caporal Terremoto, l' alfiere*

---

[1] Perascta *с доцније превученим* с; [2] posli *доцније исправљено на* poslie.

Sparavatra [наредника Р., капрала Т., заставника С.], и реци им да сви стану чинит стражу овој робињи, ер ћу ја отит надвор, зашто имам велику потребу. *(Сам:)* Што ти ѝма да њеки мрави хоће се са мном чимѐнтат [огледати] за украсти ми робињу, тер се приоблаче у хаљине од скјава? Ѝ л и не знаду да сам ја они капетан Громиньало који сам ослободио Спању *dai Mori* [од Арапа], Фрâнчу *dai Ugonotti* [Хугенота], Унгâрију *dai Turchi* [од Турака], Цѐрманију *dai ribelli* [од устаника], Фјâндру *dai congiurati* [од завјереника]? и не знаду тисућу ѝ н и ј е х пр̏ѐдѐцâ [јунаштва] и вѝтôрѝјâ [побједâ] које сам учинио?

Ш е н а т р и н а е с т а: Бено, Лимица, а послије Нераштанин из страња капетанова.

БЕНО: Несрећни Бено, тужни старче, пересѐгвитâн[1] [прогоњен] си од удеса, остављен си од синова, т р ѐ д и ш к ѐ н си од дјетића! — Нијесам ли ти ја, ф р̏ ф â и т е, рекô: „Отвори очи, да ти је тко не украби?“ Страх ме, *per vita mia*, да ме ти нијеси приварио[2] и тр̏адѝшкô!

ЛИМИЦА: Госпару, кад бих ти хтио споменѐдат све што сам учинио, то би било вјетром се пастит а димом х ѐ к а т: а пака ти а т р и б у ѝ ш к ѐ в â ш на тр̏адѝменат [издајство] све што сам ја учинио!

БЕНО: Да што си учинио? Ти ми си с к р̏ô к ô песет дȕкâт, који ми су, по душу моју, били песет очи — знаш да су динари *oggigiorno primo sangue* [данданас прва крв]; није ти б ѐ с т а л о довестит ми робињу. Видиш да имам разлог на тебе се тужит.

ЛИМИЦА: Песет си дȕкâт Нераштанину дô, а робињу ми је капетан украбио; т ȏ т ја нијесам ништа крив.

НЕРАШТАНИН *(сам плаче)*: Теке ко би[3] ти био рекô, нѐрȕ-Ъȕре сфортȕнѐти [несрећни], да си имал доћ из твога лијепога Нераста[4] за овди у Рѐгȕзи крепат у смраду и у овему мјесту! ах, јаох тужан!

БЕНО: Ко је ово? ко плаче?

ЛИМИЦА: По гласу рекô бих да је Нераштанин.

НЕРАШТАНИН: Ах, ко ме зове, ко?

ЛИМИЦА: Ја сам, Лимица; што је ново?

НЕРАШТАНИН: Лимица, мој побратиме, да ти сам припоручен, ер ме овди ставил они капетан, ере си ме ти обукал у они вестид. Теке реци господару Бену да ме либѐрâ од овђе[5].

---

[1] perseguitan; [2] privario *исправком од* pre..; [3] bih; [4] Perascta *с доцније превученим* c; [5] ovghje *исправком друге руке од* ovgie (?).

ЛИМИЦА: Не брини се, чинићу те помоћ.

ПЕРАШТАНИН: Тако ти твоје главе, отиди га дѐлôнго наћ, ер да ти кажем, брате драги, ако доста устојиш, наћеш ме мртва у овој малѐдетôј [проклетој] тамници.

ЛИМИЦА: Не брини се — отидох. — *Orsu*, госпару, потребито је ослободит овега Пераштанина за имат робињу.

БЕНО: Ја видим да си је ти пуштô из рука, и још је уздаш имат.

ЛИМИЦА: А ја ти говорим да ћу је имат, и чинићу ти виђет колико ми бàстà; молим те, дäрỳј ми лѝчêнцу [допуштење].

БЕНО: Пођи гдје хоћеш. — *(Сам:)* Толико сам сметен и заплетен у љубави ове робиње, да *per vita mia* није ми дошло на намет отит се инфòрмат на овијем галијам у Гружу више мога Пијера; ма *per certo* [свакако] ја држим да га није на њима, зашто би дослех био дошò дома. Ах тужни синко, гдје те нијесам дослех видио, страх ме видим ли те веће! Отићу сад до Гружа.

Шена четрнаеста: Михоч у хаљинам женскијем. Заплетало и послије Ждеро.

МИХОЧ: Да ја добро не знам у којој цјёни[1] ти моју чâс држиш, не би се био обукô у ове хаљине, које се не пристоју ни мому бићу ни мојој репутацијóни [добру гласу]; и ти добро знаш која би ми срамота била, кад би се обазнало да сам се у женске хаљине обукô.

ЗАПЛЕТАЛО: Да ја нијесам добро мислио и арцидòбро промислио како има ствар пàсат, не бих се ставио на ову ѝмпрêзу [предузеће] која, за ријет истину, у себи је трудна; ма ја знам, госпару, да кад се ти споменеш да имаш доћ на сврху од твојијех пожуда, то јес да имаш сладунѝжат[2], веома ти ће се ласна учинит.

МИХОЧ: Страх ме, хоћу ли моћ реỳшкат.

ЗАПЛЕТАЛО: Реушкаћеш *senza altro* [свакако]! капетана сад није дома и држим да за сад неће ни доћ, то ћеш имат бријѐме твоје после оправит; и ако би[3] те[3] он затекò у кући, ти фѝнгâј да си фрỳстијерка пàрêнта [сродница] робињи. *Orsu* ја куцам — тик, ток, тик.

ЖДЕРО: *Olà*, ко куца? Ако иштете госпара, није га дома.

ЗАПЛЕТАЛО: Ако ти је драго, ну ход' доли — тик, ток; имам ти њешто од његове стране ријети.

ЖДЕРО: Ето ме, ето. *(Овди излази.)* Што ти је од потребе?

---

[1] zjenni; [2] sladunifckat; [3] bihte *исправљено на* bilite.

ЗАПЕТАЛО: Капетан ти је посло ову жену фрустијерку и рекô ти је да је стависи с оном другом. Зато, ево, ја ти је придавам: немој да се што од ње учини.

ЖДЕРО: Не брини се, не. — Уђеш, добра жено; ово је кућа.

МИХОЧ: Фâте. — *(Ча̂ ѕ Запеталом говори:)* А ти, Запетало, стој âтēнто [пажљиво], ако би утолико капетан изишô; врти се овудара.

ЗАПЕТАЛО: Боље је да ја отидем свијават гдје је сада, и да му чиним стражу, да га не би ухитио на јајима.

ЖДЕРО: А ја hу ти пох сада узети докторов рȕбȗн и клобук, прије не[г] га је он узео, да не бих изгубио бȉјељ и бâрету, и имам ти се ја кô доктор начинит.

Шена петнаеста: доктур кô скјав, па Анића *alla francesa.*

ДОКТУР *(сам)*: „*Deum esse amorem*", лажеш тер лажеш, „*sed vitio iuvens sistit libido*" уписа *il tragico Corbulense*[1] [трагичар К.]. Зна се да је љубав *an furor d' animo, an veleno tartareo* [помама душе, паклени отров], који паше ерце *turbat incendio. Al sicuro* [сигурно] има велику јакост: ето, који је ẽфст [посљедицу] у мени учинила ова *cupidinea possanza* [Купидова моћ], од које придобијен, периклѝтō сам [био сам у опасности] *quam maxime* облачући се у ове хаљине; а сад не находим Ждера, да ми врати мој рубун и узме *hanc vestem injiciem.* Ма чујем гдје њеко иде; ваља ми утећи, да ме не позна. *(Бјежи.)*

АНИЋА: До сад сам искала Михоча и нијесам га могла нигдје наћ; трнјеба ми га је поћи опет искат — ко зна да се гдјекод с робињом састанем.

Шена шеснаеста: Зијехало и Иераштанин из страња.

ЗИЈЕХАЛО *(сам)*: Не знам што ти се од онега мога госпара учинило — ја ти сам мртав гладан; зашто ја држим да од страха, кога сам малоприје оћутно цȉјећа онега капетана, ценèрâвâ [производи] ми апетит, а не иман ти се гдје, спромах, отит наждријет, зашто у кући нијје никога.

ПЕРАШТАНИН: *Olà*, ти побратиме, побратиме!

ЗИЈЕХАЛО *(сам)*: Ово ми се нâрâ глас госпаров! — О, госпару!

ПЕРАШТАНИН: Зијехало!

ЗИЈЕХАЛО: Гдје си? што чиниш?

---

[1] *грнјешком мјесто* cordubense, *јер се мисли на римскога трагичара Сенеку који је био из Кордубе.*

ПЕРАШТАНИН: Теке не видиш да стојим у овој малѐдетȍј [проклетој] тамници! овђе[1] ме је заклопил *quella razza korgnuda* [она рогата звијер] од онега капетана; а по тило грешње[2] има ми је платит. Ну ти утолико отиђи наћ онега Лимицу и реци му: „Јуначе, тако ти твоје главе, нȍздравӣ те пàтрӯн Ђуре и рекал[3] ти је: „„Да ти сам ракȍмандȁн [препоручен].““ ере, да ти право кажем, имам један апетит *che non ve digho altro* [да ти не говорим ништа друго].

ЗИЈЕХАЛО: Ја ћу сад отит; ти лачан, а мени ти се од глада трбух дѐбото скӣни присушно: зато ну да', нека ти што купим, ако ћеш.

ПЕРАШТАНИН: Ја бил ти дȏ, ма немам ни гȁдзетȇ; *corpo del mondo* [тако ми свијета] нијесам никада овако бил без мӯнӣдȇ! ма почека', почека', ну ход' амо!

ЗИЈЕХАЛО: Ево ме.

ПЕРАШТАНИН: Нȁ, узми ови прстен, и ако га не узмоћ будеш продат, а ти га импѐњȁј [заложи], и купи ми мало фр̀жона, чӣнулȇ и боцу вина; *orsu, andè a buon viaggio* [иди и добар ти пут]!

ЗИЈЕХАЛО: Ја отидох. — *(Сам:)* Ови му је прстен даровала она робиња — ја га познам; сад ми га је тријеба отит продат. Али ево ȁпӯнто овега овди; ноћу прȏват, једа га он купи. — О госпару, госпару, хоћ купит ови прстен?

Шена седамнаеста: Пијеро и Зијехало.

ПИЈЕРО: Ну, који је то прстен?

ЗИЈЕХАЛО: Ови је прстен лијен; погледај га, како се зелени и из њега њеке искрице скачу.

ПИЈЕРО (*сам:* Ајмех, ово је прстен моје приљубљене Маргарите!) — Молим те, реци ми, одкуда ти ови прстен?

ЗИЈЕХАЛО: Дȏ ми га је њеки фрӯстијер, да му га продам: зато, ако ћеш га купит, нећу с тобом гледат.

ПИЈЕРО: Да знаш ли, ко га је тему фрустијѐру дȏ?

ЗИЈЕХАЛО: Једна му га је дјѐвȏјчица[4] даровала која је у његовој кући за њеколико данȁ стáла.

ПИЈЕРО: Дјевојчица му га је даровала?! да како је тој дјевȏјчици име било?

ЗИЈЕХАЛО: Име јој не знам, ер ти се она чинила зват робиња.

ПИЈЕРО: Да гдје се сад находи та робиња? (*Сам:* Ово је *al sicuro* [сигурно] моја драга Маргарита!) ну, реци ми.

---

[1] ovge; [2] grescne; [3] rekol; [4] *послије ове ријечи превучено је* dala.

ЗИЈЕХАЛО: Ја ти не знам, зашто јесу три четир уре да је отишла искат њекога ње брата. *Orsu,* госпару, ако ћеш купит претен, — ако ли не, ја ћу отић.

ПИЈЕРО: Почека'; реци ми, како ти је име?

ЗИЈЕХАЛО: *Con riverenza parlando* [без замјере] Зијехало, на Вашу заповијед.

ПИЈЕРО: А мени[1] је[1] име Пијеро; ну ми реци, познаш ли ме?

ЗИЈЕХАЛО: Ја те не познам, ер те нијесам прије видио.

ПИЈЕРО: Ја сам Дубровчанин и син сам богата трговца; с брёменом ћеш знат ко сам ја — вјеруј ми да се пећеш покајат да ме си послужио. Узми ова два цекина за претен, а ови рѐо̀ теби даривам.

ЗИЈЕХАЛО: *Gramarze* [велика хвала] *a Vostra Signoria!* у чему те имам служит?

ПИЈЕРО: Мени веома импо̀ртâ [стало ми је] знат гдје се находи ова робиња; то би хотио да ти отидеш ско̀рцат [видјети]. И ја бих с тобом дошо̀, ма праведни узроци бране ми да се за сад не одкривам да ме познаду: поћеш се ти дакле инфо̀рмат гдје је, и дођи ме авѝзат — бићу међу̀-цревљâрима.

ЗИЈЕХАЛО: Госпару, не брини се, *lassa far a mi* [остави то мени]. Ма ну ми реци, ако је нађем, хоћу ли[2] јој[2] што ријети?

ПИЈЕРО: Реци[3] јој[3] само да „њеки Пијеро жуди с тобом говорити". Ја ћу поћи и немој ти кому ово приповиђет.

ЗИЈЕХАЛО: Госпару, не бих ни на конопцу приповидио! поћу је ја сад проискат, и ако је не нађем, поћу се информат од мога госпара Пераштанина: он ће знат гдје се находи.

Шена осамнаеста: Маргарита раскомурâна, Михоч у женскијем хаљинам излазе, дрнећи се, из куће и остављају врата отворена, и Пераштанин из страња.

МАРГАРИТА: Пушти ме, издајниче! овако ли си несрећну дјевојчицу хтио силом придобит?!

МИХОЧ: Не бјежи, мој животу!

МАРГАРИТА: Пуштај ме, говорим ти, непоштени младићу! ти си цијенио с приваром и с мѐнацам мене придобит.

МИХОЧ: Не придобит с јакостим, ма с молбам умолит.

МАРГАРИТА: Пуштај ме, говорим ти, ер ћу сад почет викат! — Једа кога за бога? помози једну жалосну и невољну дјевојчицу!

ПЕРАШТАНИН: *Olà, olà!* ја ти вељу, пуштај ту робињу! теке, по светога Трипуна, да си у Перасту, досле би те било вичѝнâто [сусјество] нä ку̀се исјекло: прäљу ти, *lassa andar* [остави]!

[1-1] mennie; [2-2] lioj; [3-3] Rezioj.

МИХОЧ: Ајмех, ево чељади!

МАРГАРИТА: Пушта' ме, пушта' ме!

ПЕРАШТАНИН: Ја ти вељу, пушта' 'е, ере, *per santo che canto* [тако ми свеца кога пјевам], ако изидем ванка, имам ти поцàпат ногами по трбуху и тресну[т] те манàвјелôм по врату.

МИХОЧ: Ево те пуштавам, немила жено.

МАРГАРИТА: Ах, йнфамй [срамотни] и непоштени издајниче! *(Овди бјежи.)*

МИХОЧ: Бјежи куда хоћеш — имам те стигнути. *(Трчи за њоме.)*

Шена деветнаеста: Ждеро у доктуревијем хаљинам.

Пукох[1], ах ах ах! *macarunorum, caponorum mangiatorum* — ово сй да је по грàматици! *Ego me habetis bevuto bocaratos tribus de vino Tarbianis*[2]; *aqua male facere et vino conforta cerebro. Domine magistro,* не може се ријет да ја нијесам пуп скўлè у овијем хаљинам, и оно вина што ти сам попио учинило ме доктуром. Пàрà се не види, *tempora stat nebulum;* то ћу ја сад *andabuntur spasseggiando. Larga* [на страну], *larga!* ја сам доктур, и нећу се свлачит из овијех хаљина, докле не нађем доктура.

Шена двадеста: Лимица и Пераштанин.

ЛИМИЦА *(сам):* Намислио сам фиљу бўрлу учинит капетану, ако извадим онега сиромаха врага Пераштанина из страња; поћу му се сад јавит. — О, госпару Пераштанине, *olà*, пàрà не чујеш?

ПЕРАШТАНИН: Зовете ли мене, господине?

ЛИМИЦА: Зовем; пàрà ме не познаш — ја сам Лимица.

ПЕРАШТАНИН: Теке прости ми, драги брате, ер те не чујем.

ЛИМИЦА: Знаш ли је ли капетан дома?

ПЕРАШТАНИН: Није никога дома. А, *pofar del mondo* [тако ти свијета], да си малоприје изишал, намјерил би се на великога дјавла, ере њека *razza renegada* [издајица] извела је робињу ванка из куће, и она јадна викаше и била је ỳ фацу црвена кô скрлет. А ето, *al pofar del Bacco* [тако ти Баха], још су врата отворена.

ЛИМИЦА: По ране куљенове имаш разлог.

ПЕРАШТАНИН: Теке сад је бријеме помоћ ме! уљези унутра тере ми отвори, а познаћеш *col tempo* [с временом] ко је патрун Ђуре Кужиновић[3] из Пераста.

ЛИМИЦА: Идем дèлôнго.

---

[1] Puhoh; [2] *в. у рјечнику* Трбљан); [3] Kuscinovich.

Шена XXI.: Заплетало, Лимица и Пераштанин.

ЗАПЛЕТАЛО: Досад сам спијâвô капетана, ма сам га сад оставио за доћ виђет што се чини од мога госпара Михоча: сад сй да је имô по мени што је жудио.

ЛИМИЦА: *Non c'è altro* [нема друге], тријеба је да Заплетало извео је робињу из куће; ма како је враг уљезô?

ЗАПЛЕТАЛО: Лимица из куће капетанове! ајмех, која је ово стравàгâнца [необична ствар]?!

ПЕРАШТАНИН: Бјеж'мо одовле, драги брате, да не би она *razza renegada* од капйтанија изишла и да ме не би ухитил: теке не видиш онега који нас онђе спйјâвâ?

ЛИМИЦА: *Bon giorno* [добро јутро], Заплетало, *bon giorno!* на сврху изишло ти[1] је[1] како си жудио: твој госпар Михоч весело ће уживат робињу — пàцијенца!

ЗАПЛЕТАЛО: *Miser* Лимица, реци ми докле ти нијесам рекô! твој ће старац по твому мёдзу [среству] имат што је толико вријеме жудио; зато се веселиш!

ЛИМИЦА: Ти се мном ругаш.

ЗАПЛЕТАЛО: Пáчек[2] ти мном мàскарйш.

ПЕРАШТАНИН: Теке, ако је тако, по тило грешње[3] тријеба да је одлетил ова робиња: није у тебе, није мáнко [нити] у њега — *ne per scie, ne per nove, mi non sò gnente* [ни за 6, ни за 9, ја не знам ништа].

ЛИМИЦА: Ход'мо ми тја за виђет како ова ствар иде. *(Овди иду.)*

ЗАПЛЕТАЛО: Ја не знам како је ова ствар пàсала: мога госпара Михоча није унутра, кад ови излазе из куће капетанове; буди какомудраго, све ми срце дава да је за нас робиња изгубљена.

Шена двадест и друга: Доктур кô скјав и Михоч у женскијем хаљинам.

ДОКТУР: Гдје идеш, о Панкрацијо? *nec te ipsum erubesceris?* пàрâ те није срам *di questa obbrobriosa metamorfosi* [ове срамотне промјене] коју си од тебе учинио? *miserabile dictu!* А ти, *o perfide, pessime amor, barbare,* тако ли се мном ругаш, да ти није доста *d'avermi* [што си ме] *sagittis confixum flammisque incensum* цйјећа једне робиње, ма ми јоштера чиниш да не могу наћ онега фäмула [слугу] кому сам дô рỳбŷн. *At, sed, verum,* ма ко је ова која *ambula con il gresso timido* [шеће плашљивим кораком]?

[1-1] tie; [2] Paceh *исправљено у* Pacek (?); [3] grescne.

МИХОЧ: Досад сам слиједио ону немилу робињу, и не бивши је моћо стигнут, тријебало ми се вратит за не бит познан. Ах, љубави, кад ће доспјет моје муке?

ДОКТУР: *Ne fleveris!* што ти је, *o juvenkula*, тер се тужиш?

МИХОЧ: Што ћеш ти од мене, скјаве од пиита?!

ДОКТУР: Немој гледат, *puellula*, на хаљине које носим, зашто нијесам скјав ма лйбер [слободан].

МИХОЧ: Или лйбер или не, што ћу ја од тега? а ти што ћеш од мене?

ДОКТУР: *Absit* да друго хоћу него *confabulare paullulum.*

МИХОЧ: (Ово је зашто доктур — ма што у овијем хаљинам?!)

ДОКТУР: Нејма нитко толико *pulchritudine* [љепоте], коју ја у тебн *suspicio, aspicio, inspicio.*

МИХОЧ: Како те није срам, о докторе, ходит тако обучен по улицам?

ДОКТУР: *Saltem mi conoscesti* [познала си ме]! није се чудит *si son demente* [да сам махнит], ако сам *amante* [љубавник].

Шепа двадест и трећа: Ждеро у доктуровијем[1] хаљинам и пети.

ЖДЕРО *(сам)*[2]*:* Свак ко ме види реверйшкавâ ме, ер цијени да сам доктур.

ДОКТУР: Ма ко је ови оди који интерóмпà [прекида] *i nostri colloquii* [наше разговоре]?

МИХОЧ: Усилован сам одијелити се за промијенит се из овијех хаљина.

ДОКТУР: Гдје идеш, *o mea bellula? ferma* [стани]!

МИХОЧ: Иди отоле, махниче, нä! *(Овди га удара и бјежи.)*

ДОКТУР: *Heu me, heu me!*

ЖДЕРО *(сам):* Ово је доктур!

ДОКТУР: *Contremuere cave sonitumque dedere caverne!* Тако ме јако удри, да ме још боли. — А ти, *infame augurium*, који ме си прйвô [лишио] од моје тôгê!

ЖДЕРО: Које роге?! *malanus quo tibi veniat, bruttus scimiones!* Нàрâ не видиш *che io son dottore* [да сам ја доктур]?

ДОКТУР: Ако ти нијеси него Ждеро! зато ми да' моју тогу.

ЖДЕРО: *Ego, senti, ignorante* [чуј, незналице], *sum doctorus, doctoratus in medio tovjernoribus*, и нä ти једну пес за *mustachionibus.*

ДОКТУР: *O vergogna delle frasi Tulliane* [о срамото Цицеронових фраза], свуци се из те хаљине! Гдје идеш? *siste gradum!*

[1] ..го.. *исправком прве руке од* ..ге..; [2] *додала прва рука над редком.*

ЖДЕРО: Знам и ја да смо у граду, зато ти нä и рỳбỳн и клобук, а ти мени врати бйјељ и бàрету. *(Овди се промињивају.)*

ДОКТУР: Ево ти нä. — *Salve, o consorte de' miei studii* [друже мојих наука], *venerabunda toga!* а ти, *o pilleo* [шешире], поврати *alla mia fronte la gravità Socratica* [мојему челу Сократову озбиљност]. — Захваливам ти, о Ждеро, *et vale.*

ЖДЕРО: Досад сам чинио од доктура и фино ми[1] је[1] реỳшкало: пођу сад чинит од скјâва, гдје ти њешто турски, арабски умијем. А ево àнỳнто одовуда чељади — ставимо се *in orden* [у ред]. *(Овди се замотава у бијељ.)* — Саламалек, бернувала, саламалек, кукуруба. ху ха, ху ха, саламалек, кукуруба.

Шена двадест и четврта: Пераштанин, Лимица и Ждеро кô скјав.

ЛИМИЦА: *Non c' è altro* [нема друге], ваља наћ начин за имат капетана у руками; тад ћемо тад знат што се учинило од робиње.

ПЕРАШТАНИН: Теке виђ што се може учинит, ере *pofar del mondo* хтјел би се и ја вендйкат [осветити] за àфрôнт који ми је учинио.

ЖДЕРО: Бернувала кукуруба.

ПЕРАШТАНИН: У, у, који је ово скјав овђе?[2]

ЖДЕРО: Саламалек кукуруба хуха, саламалек кукуруба.

ПЕРАШТАНИН: *Leca-salame, da dove vegnìu* [лижи-саламе, откле долазиш]?

ЖДЕРО: Напиана кукуруба саламалек.

ЛИМИЦА: Како ти се курвић опио!

ПЕРАШТАНИН: Пàрâ нећеш одговарат, скјаве од ништа, *razza renegada.*

ЖДЕРО: Грила, грила, бернувала саламалек.

ЛИМИЦА: Пушта' га, пàтрỳн-Ђỳре; пàрâ не видиш да је пјан?

ПЕРАШТАНИН: Теке пàрâ ми се да је ово они скјав кога сам нашал у кући капитановој.

ЛИМИЦА: *Per vita mia* имаш разлог.

ЖДЕРО: (Ха ха! цијену да сам ја скјав, ха ха!)

ПЕРАШТАНИН: Ере, што се смијеш? *Non star tu quello schiavo che venuto oggi trovare capitanio* [нијеси ли ти онај роб који је данас посјетио капетана]?

ЖДЕРО: Саламалек бурнувала.

ПЕРАШТАНИН: *Al cuspetto del mondo* [тако ми свијета] неће да одговара! *Non star tu venuto galera robigna* [нијеси ли ти дошао с робињине галије]?

---

[1] mie; [2] ovgie *а прије тога превучено* ovdi.

ЖДЕРО: Грила, шарана, бурмувала саламалек.

ЛИМИЦА: Ха ха ха! овди је курйјôза [чудна]!

ПЕРАШТАНИН: *Ah, razza renegada* од Маумета! нä, *pigliè salamalech* [ето ти ‚саламалек'], *(Овди га бије.)*

ЖДЕРО: Ајмех, ајмех, тужну мени! — *(Овди га бију, ћерају и говоре:) Salamalech, vaga a bon viazo* [срећан пут].

o

АТ ТРЕЋИ.

Шена прва: Лимица и Пераштанин.

ЛИМИЦА: Ти ми си рекô да ваља с којијем лијеним начином имат капетана у рукамн и не пуштат га докле нам не да робињу: зато сам ја намислио да се ми обучемо у хаљине барàбâнскê и да га одвучемо у тебе ỳ страњ и затворимо кô и он тебе.

ПЕРАШТАНИН: Теке што ти сам ја рекал, ти ме се нећеш да ôхајêш докле ме не видиш објешена, ере знаш да још пỳцâм [смрдим] криминáлом [кривичним судом].

ЛИМИЦА: Слушај! ми ћемо га чекат овди, то ћемо га и ћàпат [ухватити], и ако би нас познô, ријећемо да смо бỳрлали — нека је мени!

ПЕРАШТАНИН: Теке зà бỳрлу ће нас и објесит!

ЛИМИЦА: Од кога те страх? јацун од капетана?

ПЕРАШТАНИН: Мене је страх?! а пак од онега сèригаћê капетана?! Ере ти не знаш колико путâ позивал сам га на мејдан, и по тило грешње[1] свеђер сам остал винчйтỳр [добитник]: а по светога Трипуна од онаке десетине нема[м] *miga*[2] [никако] страха. Али ево нам и Зијехала — и он ће нам ваљат.

Шена друга: Зијехало и исти.

ЗИЈЕХАЛО: Госпару, честито ти да си надвору: зато дај колач.

ПЕРАШТАНИН: Колач је ли?! А, по тило грешње[1], дах ти мàцулôм по врату, ере, ну ми реци, гдје је они претен?

ЗИЈЕХАЛО: Ево ти два цекина за која сам га продô, а нијесам ти још ништа купио што ми си рекô малоприје.

ЛИМИЦА: Ела, хоћемо ли се спедйшкат?

ПЕРАШТАНИН: *Andemo* [идимо]; ходи ти за мном, Зијехало.

ЗИЈЕХАЛО: Идем. Ма ну ми реците, гдје је робиња?

---

[1] grescne: [2] nema miga *које би се могло читати и* нема[м] ми га.

ЛИМИЦА: Њу идемо искат, зато ходи.

ЗИЈЕХАЛО: Ход'мо. (*Сам:* На ови ћу начин моћ помоћ госпара Пијера; *basta* [доста] &c.)

ПЕРАШТАНИН: Тријеба је да ти, Лимица, пађеш три[1] вѐстида ȍд жбира.

ЗИЈЕХАЛО: А што ће вам те хаљине?

ПЕРАШТАНИН: Муч' ти ту! свеђ хоћ говорит гдје људи говору: ере, *pofar di quel che non digo*, чинићу да се један дан пе̂нтиш [покајеш].

ЛИМИЦА: Што ће сад те ријечи? Ход'мо наћ те хаљине *e man a far* [руке на посао].

Шена трећа: Маргарита и Пијеро, свак о себи говори.

МАРГАРИТА: Кому се имам утећ, да ми укаже пут по кому ћу моћ доћ сред толико валова од среће у прави пȍрат мога покоја? Ах, срећо, тебе не зовем, пȍкли ми си се супротива указала, кад ми ӱграби у најљешнему почетку од мојијех уживања моје вјечно добро. Љубави, с тобом не говорим, зашто си ти смела све моје покоје: ни с тобом, о смрти, покли на несрећнијем онијем хридим, остављајући мене живу, ӱграби̂ ми живот.

ПИЈЕРО: Венем и тисућу путâ на дан освјѐсни̂вâм, и — не знам како — у лаживу уфању сад мӱчȇћи се уживам, сад уживајући мучим се, и моје тужно срце, сметено међу тминам од болести и међу свјетлостим од уфања, друго не чини него жалосно кида се.

МАРГАРИТА: Свакога кога загледам чини ми се приличан мому Пијеру.

ПИЈЕРО: Дѐсперâн плачем моју мртву љепоту и пàрâ ми да ми исти плач говори: „Уфај да живе твоја Маргарита“, и тако, од уфања уздигнут, давам покој мому болестиву тужењу. Ма ајмех, немно глас смета моје умѝкӯљенȏ цвиљење и говори ми: „Не уфај, зашто је она мртва“. Ах, узроче мога вјечнога[2] плача!

МАРГАРИТА: Чујем гдје њеко веома горко тужи се: плач и уздисање биљези су једнога жалостива срца. Ах, кад би хтјела небеса да буде ово мој Пијеро!

ПИЈЕРО: Друго ти не остаје, тужни Пијеро, него дати сврху твому болестиву животу.

МАРГАРИТА: Ајмех, реци ми, мој срцу, је ли ово мој Пијеро, цијећ прилике од кога толико уздишем?

ПИЈЕРО: Умри дакле, о невољни Пијеро!

[1] ta *или* to *исправљено на* tri; [2] viecnoga *гдје је* c *исправљено ȍд* f.

МАРГАРИТА: Он је уистину! ма како овако приображен?! Ноћу му се приближат — ма како? Ајмех, хоће ли бит он? Неће! Ноћу га уништат — ма што?

ПИЈЕРО: Ах, претешу, зеленило од твога ѳ̀ница дава ѵфање моме срцу да имам видјет моју љубљену Маргариту.

МАРГАРИТА: Срце ми се р а с п ў к и ј в а̀![1] не знам што ћу учинит!

ПИЈЕРО: С ѝ, с ѝ, ти си жива! — Зијехало, гдје си? што ми веће гласе не носиш или од моје смрти или од мога живота?! *(Иде тја.)*

МАРГАРИТА: Одијели се, и не умјех му се јавит! Ах, страху ў с п о ѝ, који си ме избавио од мога блага! јур с е с т а̀ в љ а̀ х да је оно мој Пијеро био: моје су га очи видјеле, моје га је срце познало! Ма што велим? ко је он био? Ах, нѐ би он, издале ме су очи за веће не плакати, приварило ме срце за веће не бољет се, и себи сам истој дала разумјет за тужна не умријети.

Ш е п а ч е т в р т а: Анића у хаљинам *alla francesa* и Маргарита.

АНИЋА *(сама)*: Тако ли ти ми се среће супротива каже! колико сам се смућала и нијесам могла наћи немилога Михоча. Али ми ѳ̀ во робиње, ноћу јој се јавит. — О робиње, како си тако сама на улици?

МАРГАРИТА: Ко ме смета? Младићу, молим те, пуштај ме у мојијем мислима.

АНИЋА: Не приспоји се једној лијепој жени не бити кѝртѐза [љубазна].

МАРГАРИТА: Љепота једне жене прибива у добријем дјелима. Молим те, одијели се од мене, зашто сам познала људи овега града веома писпо̀лѐнте [дрске].

АНИЋА: Тријеба је да си од кога дѝзгустàна [озлојеђена] била, кад тако говориш.

МАРГАРИТА: Не само дизгустана, ма још ѝ ф е н ц à н а, и за не бит опет офенцана, хоћу се одијелит. Остани с богом!

АНИЋА: Устави се, молим те, заклињем те онијем за кијем умиреш.

МАРГАРИТА: Могуће заклетве!

АНИЋА: Реци ми, ко те офенцѝ?

МАРГАРИТА: Оди у кући капетановој дође један писпо̀ленат младић, у женскијем хаљинам обучен, и би тако смион и безочан, да хтје моју с т а̀ в п ѝ с силом придобит. И находећи се ја у тако очиту пѐрйкулу [опасности], од страха обсјењена, утекох му из рука и

[1] raſpuhniva.

одијелих се из куће; зато сад тужна, остављена од сваке помоћи, скитам се по граду.

АНИЦА: Не чуди се тему и немој да ти се стравàгàнта [чудна] ствар пàрà, ер си примила àфронат од човјека у женскијем хаљинам обучена; ербо ево уза те жене која је у мушкијем хаљинам и] иде за наћи свога љубовника.

МАРГАРИТА: Жена си ти дакле?!

АНИЦА: Јесам жена; погледај на ове плетенице.

МАРГАРИТА: Ах, могућства од љубави не прије чувена! Можемо обје тегнут руку, покле смо несрећне у љубави. И ја, жалосна, обукла сам се у ове хаљине од робиње за моћ наћ љубовника мога.

АНИЦА: А гдје се находи?

МАРГАРИТА Ах тужна, не знам! зашто бивши био ухићен[1] од Турака скјав, чула сам да је од млеташкијех галија био ослобођен[2].

АНИЦА: Уфај да ћеш га наћ; обичајно је од љубави множит непокоје за пака узмножит уживања, и вјеруј ми да сузе, које сада обилно рониш, отвориће пут твому покоју.

МАРГАРИТА: Једа тако буде! ма находећи се у једному мору од жалости, не могу уфат пӧрат од покоја и почивања.

АНИЦА: Не говори тако: неуфано добро сладости узмнажа. Ма уљезимо у моју кућу за разговорит се у нашијем тугами. *(Овди се уступивају.)*

Шена пета: капетан и исте.

КАПЕТАН: *Olà*, фѐрмâ'те [уставите] се ту!

МАРГАРИТА: Брзо уљезимо — ево капетана!

АНИЦА: Не бој се, ер је он страшивији од зеца.

КАПЕТАН: *O poltron da niente* [кукавицо], како си узео ту робињу из моје куће?

АНИЦА: Она неће да стоји у твојом кући; зато мучи, *vigliacco* [кукавицо] од ништа.

КАПЕТАН: *Ah sangue di dio Bacco* [о крви бога Баха], тако ли се одговара великому капетану Громињалу *Batt'inferno* који би позвô бога Марте и све што је ци̇ганàтà [дивова]?! *Olà*, десетерица од нашијех уби'те овега.

МАРГАРИТА: Ајмех, уљезимо у кућу, молим те!

АНИЦА: Не бој се. — Чуј ме, капетане; залуду викаш, зашто ја знам колико си ти ви̇љак [плашљив] и колико ваљаш.

---

[1] uhitjen; [2] oslobodjen.

КАПЕТАН: Колико ја ваљам?! Ваљам веће од Орланда, Ринаlда, *Ferrai*, Тангреда, Аргаита, Цирона, Спандијана, Флоризела и свеколике њихове родбине, — видиш колико ја ваљам!

АНИЦА: Ха ха! дану стави руку на мач. *(Овди вади мач.)*

МАРГАРИТА: Немој, немој!

КАПЕТАН: Устави се, *cigliacco* од пишта, који нијеси достојан тега мача носит.

АНИЦА: Тебе позивљем, тебе! зато доспи' је.

КАПЕТАН: Погледај *questo volto indraghito, questa cera leonina, questo ciglio inciperito* [ово лице као у змаја, овај поглед као у лава, ове очи као у змије]! мене позивљеш?!

МАРГАРИТА: Ајмех, мене је страх!

АНИЦА: Тебе позивљем, товаре један; зато ходи напријед.

МАРГАРИТА: Ах устави се, молим те!

КАПЕТАН: И није те страх од ове десница која је разорила толико мйра̂ и придобила толико непријатеља̂? није те страх од овијех мојијех нога које су поплесале толико циганата и смечиле толико камнију̂на̂ [заточника̂]? није те страх? А од овега тијела кому је име капетан Громињало није те страх? Мене позивљеш?!

АНИЦА: То мало ваља што ти лајеш! Или стави руку на мач или ћу те убит.

КАПЕТАН: Мене убит?! *Olà, olà!*

МАРГАРИТА: Устави се, молим те!

КАПЕТАН: *Orsù*, моли ме, ако ћеш да те не убијем.

АНИЦА: Што, што? Ну узми то — нӓ нӓ! *(Овди га бије.)*

КАПЕТАН: Ах, ти ме силујеш да те убијем: али ћу ти простит.

АНИЦА: Нӓ, узми и то, — нӓ нӓ! *(Опет га бије.)*

КАПЕТАН: Не веће — убих те! знаш, ако се обрнем, прождријећу те. *(Бјежи.)*

АНИЦА: Сад кад је утекô, уљезимо у кућу.

Шена шеста: Лимица, Пераштанин и Зијехало у хаљинам бара̂ба̂нскијем.

ЛИМИЦА: Сад се друго неће него ӓнимо.

ПЕРАШТАНИН: Теке ако је то, ја кад иђем аку̀мнаља̂н [праћен], имам једно анимо *che non ve digo* [да вам не кажем]: ма, по моју главу, ја се пе̂нтим [кајем] да нијесам узел софи̂ју̂н.

ЛИМИЦА: Тер што би ти?

ПЕРАШТАНИН: Теке, по тило грешње[1], ти не знаш да једна

[1] grescne.

boka di foco [пушка] даје велико ѝшнмо. — О Зијехало, у тему ми вѐстӣду нàрâш агўцӣи [надгледник] од галере.

ЗИЈЕХАЛО: А ти мени параш манӣгòдо.

ПЕРАШТАНИН: Мучи, *razza renegada*, ере, ако ме видиш у ови мòд [начин] обучена, немој да ти се пара да ти нијесам господар. *Tasgi* [мучи], вељу ти, и свеђ ми ходи *da drio via* [за мном], и немој ти оволико напријед ступати, ер ћу ти дат шнадòм по врату.

ЛИМИЦА: Станите сви овди; ја ћу ноћ виђет је ли капетан дома.

ПЕРАШТАНИН: А по тило дјавлово, сво чељади, зато бјеж'мо, бјеж'мо.

ЛИМИЦА: Гдје су, гдје су?

ЗИЈЕХАЛО: Ја не знам.

ПЕРАШТАНИН: Ѐно их за оном кантӯнàтòм [углом]: теке ноћи виђи, а ми се ретӣрâјмо и бјеж'мо.

ЛИМИЦА *(иде и гледа)*: Ако нијс никога!

ПЕРАШТАНИН: И ви сте крѐдили [мислили], — ни, *razza cornuta* [рогата пасмино]! теке не знате, да 'е ко бил, како би ја био отишал делоиго тере би му дал колацијӯи [доручак] и справил га с колачем.

ЗИЈЕХАЛО: Кашпата[1], који је ово валѐнтòмо [врриједан човјек]! ха ха!

ЛИМИЦА: Ја ћу отит опет куцат — тик ток тик. О, госпару капетане!

ЗИЈЕХАЛО: Ваља да га нијс дома.

ПЕРАШТАНИН: А ми отидимо искат га.

ЛИМИЦА: Ретӣрâ'мо се овди у улицу и чека'мо га.

ПЕРАШТАНИН: Ход'мо гдје ти[2] је[2] драго.

Шена седма: Анића у халинам робињицијем.

Што не могу и што не чиие једне ужежене пређ! које начине ле ишту и које труде не пробају по којијем цијену отворит пут сьому уживању. Провала сам, обучена у мушкијем халинам, довестит на стару љубав нобјегпута Михоча, и не мого[х] га наћи! сад уфам у овијем халинам с веле јесиом приваром изиаћ га. Такођер и робиња одлучила је обући се у оне халине у којијем сам ја била обучена, за моћи проискат на онијем галијам свога драгога љубовника. Тко зна да с овом промјеном од халина укаже нам се толико срећна љубав, колико нам се досад супротива указала.

[1] Kascipata *биће грнјешком мјесто* Kascpita (= *кашпита*); [2] tie.

*

Шена осма: Милица и доктур.

МИЛИЦА *(сама)*: Овој мојој госпођи тисућу их на уру скӱри! промијенила се из онијех хаљина које сам јој од Сима донијела и дала их је да се она њека робиња у ње обуче, а она се у робињине обукла и отишла се кô махни́штина смуцат: а нетом се и робиња обуче, отиће за њом.

ДОКТУР *(сам)*: С разлогом могу ексклàмат[1] [кликнути]: *„Causa mali tanti robigna sola fuit!“* зашто цӣјећа ње љубави периклӣтô сам [био сам у опасности] *non semel atque iterum.* Зато сам сада рисôлвô [одлучио се] (и ово становито *residet in pectore nostro*) њу већ не љубит, ма пертѐнтат интродӱчѐнцу [покушати улазак] госпође Анице. И ӧво ми *appunto* [баш] мêдија [срества] *perpulchra* по кому ћу моћ имат све што жудим. — *O domina lena,* хтио бих да ми учиниш једно *lenocinio* [услугу].

МИЛИЦА: Говориш ли мени да ти је њеко њешто учинио?

ДОКТУР: *Aliud respondis ac rogo.*

МИЛИЦА: Те роге однеси кому си их прије давô.

ДОКТУР: Ти мене не разумијеш што говорим, ну[2] *interrogata responde!* хтио би да однесеш *longhe salutazioni* [дуге поздраве] твојој госпођи и да јој речеш: *„Salve, atque iterum salve!“*

МИЛИЦА: Те што ће она од сламе? пи, рђа[3] ти образ убила!

ДОКТУР: *Proh nefas!* хоћу ти ријет: поздрави је: *ergo,* како ћеш јој ријети? *tu mihi cane!*

МИЛИЦА: Лажеш да су мени гланде, пäсалијеру један! Да те то ко чује, што би рекô?! пä ти рôгâ за то! *(Овди му омиче роге и иде тја.)*

ДОКТУР: *Me malus excitat noctesque diesque cupido!* Које метамôрфози од мене није учинила ова љубав? на које ме чӣмѐнте [опасности] није довела? *Non c' e altro* [нема друге], рисôлваћу *derelinquere questo morbo pestifero* [ову кужну болест] за моћи — *absolutus da queste mondane quisquilizie* [од ових свјетских ситница] — *meum animum ad studia impellere. Ergo,* све ствари од овега свијета, *valete, valete!*

Шена девета: Бено, послије Михоч и Заплетало.

БЕНО *(сам)*: Био сам у Гружу и нијесам, *per vita mia,* пашô чељадета на онијем галијам који ми је умио дат нôву од мога Пијера; сваки ми говори, њеки Дубровчанин да је био ослобођен, ма не знаду гди[4] је[4]. Како сам, тужан, несрећан у синовима! по душу моју, већи

[1] exclamat; [2] nu *исправљено у* na; [3] argia; [4] gdje.

дйзгус [досаду] ћутим цйјећа зла живота Михочева него цијећа Пијера кога сам изгубио. *Cazzo,* Михоч ми хоће уграбит робињу — моју душицу: ово се, *per vita mia,* не може тријет: има пукнут — биће моја! — Ма ко је ово ко иде одовуда? Михоч и Заплетало! имам се ретйрат и чут што говоре. *(Овди сиѝјâвâ.)*

МИХОЧ: Чуо си, Заплетало, све што ми је интравѐњало. Ах љубави, како ме дѐсперâна чиниш!

БЕНО *(сам): Per vita mia* пàрâ ми *Cupido!*

ЗАПЛЕТАЛО: Не окòрâ се деспѐрат, госпару, зашто с тезијем пећеш се ништа помоћ.

БЕНО *(сам):* Знаћеш и ти, мäријôлу, куд те воду!

МИХОЧ: Како хоћ да се не деспѐрâвâм, ако се не зна гдје је робиња која је била све моје уфање?!

ЗАПЛЕТАЛО: О госпару, у капетана су врата отворена!

МИХОЧ: Ја држим заисто да она робиња друговђе није него у кући оне ребàмбйтè [блесасте] стáрежинê мога оца.

БЕНО *(исходи иза мйра):* Што, што?

МИХОЧ: (Ајмех, чуо ме!)

БЕНО: Ово је рйснет [поштовање] који се има носит свому оцу за зват ме старежином ребамбитом?! Ребамбит си ти који си закукуријекò за бỳрдјелом. А ове бијеле косе нијесу ми од старости него од дёзгỳстâ које на свак час од тебе примам! не импòртâ [смета] ништа — изагнò сам те из куће, а назбиљ ћу те и дезередйтат [не дати баштину].

ЗАПЛЕТАЛО: Пођи се скỳжâј најбрже госпару.

БЕНО: И ти ћеш се наћи приварен, објешени манйгòдо.

ЗАПЛЕТАЛО: Говориш ли мени?

БЕНО: Теби говорим, теби; погледај ко безочанство!

ЗАПЛЕТАЛО: Нејмаш разлога праведна ме псоват.

БЕНО: Иди, маријолу један: нијеси ли ми ти био укрò несет дуката за у Нераштанина робињу купит?

ЗАПЛЕТАЛО: Госпару, да би се продевéтио, ако ти није Лимица све слагò! Заисто ја тужан сймплик давò сам Нераштанину мједи, ер се ш њиме хтио интерѐсат госпар Михоч; а ево ти га, пита' га — он ће ти истину ријети.

БЕНО: Њега хоћ да питам који је фр̀фâнт кô и ти?! зашто „од чеса кỳтò, од тега и ручица!“ Ма ћеш и ти и он знат, ако ми не вратите робињу: ти ћеш у галији а он ће у тамници душу пустит.

МИХОЧ *(сам:* Тòт није у њега робиња!) — Госпару ћаће, што ти сам учинио тер то говориш? Истина је да сам љубио, ма љубит пристоји се млађијем.

БЕНО: Да зашто не старијијем[1]?

ЗАПЛЕТАЛО: Има разлог, сиромах.

МИХОЧ: Зашто су они доста ужинали.

БЕНО: Да ко још не би био доста уживô?

ЗАПЛЕТАЛО: Да ако није један стари доста уживô ствари од свијета, како ће их бит уживô један млади?

БЕНО: Мучи ти, ффъите један! А ти, Михочу, не импачај[2] ми се[2] [ушрти се] у робињу.

МИХОЧ: А ја ти говорим да се хоћу импачати. *(Иде ија.)*

БЕНО: Хоћеш импачати?! *Per vita mia*, покајаћеш се.

ЗАПЛЕТАЛО: Госпару, не рабијâ' се! *alla fine* [напокон] је млад — ваља му компатијикат; а ја ти се кунем да он од робиње не зна ништа, него цијени да је у тебе.

БЕНО: Како у мене, како?! ако је у вас!

ЗАПЛЕТАЛО: Није, тако врат не сломио! ваља да је отишла тја. Сад ћу ја ноћ ријет госпару Михочу да је одједрила; он, кад то чује, *senza altro* [свакако] пуштаће све ове ствари.

БЕНО: Ноћи и стој врх себе, ако ћеш да ти не питравења што ти сам малоприје обећô. А отићу и ја дома за виђет је ли што Лимица за робињу обазпô.

Шена десета: капетан сам.

Међу непзбројијем прôденцам и гласовитијем вйтôријам од мога могућа јунаштва хоћу да се упише оно племенито дјело које сам данас учинио *nel donar la vita a quel miserello* [даровавши живот оному јаднику] који је хтио да га убијем за учинит се гласовит *col taglio della mia sepada, appunto* [тиме што га је моја сабља посјекла, баш] кô и они који, за чинит да се од њему говори, *diede fuoco alle muraglie d' Efeso* [запали ефепске зидове]. Ма ја, кô[3] и[3] други *molosso di Demetrio, sdegno gl' incontri de leoni e di tigre* [Деметријев самсов, зазирем од борбе с лавовима и тигрима] и само с елêфâнтијем се бијем. Како могох изити с мачем супроћ једноме потпитеноме купијељу и једноме страшиву зецу?! Нека доћу Ерколе и Марте, велики богови од боја, и нека дође вас пакô, — тад ћу ја указат колико ми бâстâ! *Già* [тâ] зна се да сам ја велики капетан Громињало *Batt'-inferno*, и зна се да ови мој страховити мач с једнијем ударцом и с једнијем замахом рањива, убива и у тисућу милијунâ бокýњâ обраћива[4].

[1] stariem, *које не мислим да се има читати* стâријем; [2–2] impacjaime *исправљено у* „... mife'; [3] ko-i *друга рука исправила у* kô-i, *при чему је превукла једно слово међу* „kô' *и* „i'; [4] obrachiva *исправком од* obrachja.

Шена једанаеста: Пераштанин, Зијехало и Лимица, кô барâбâнти. и исти капетан.

ЛИМИЦА: Ӧно нам га! *orsu, man a far* [руке на посао]!

КАПЕТАН *(сам)*: Толико да је ово све што сам рекô истина!

ПЕРАШТАНИН: По тило грешње[1] истина је да ћеш отит у тамницу.

КАПЕТАН: Истина-је, и веће него истина, да сам ја арчикапетан Громињало.

ПЕРАШТАНИН: Теке ти, Лимица, стани ту, а ти, Зијехало, овђе.

КАПЕТАН: Тко не потврди све што сам рекô, држим га за највећега вѝљака од свијета.

ЛИМИЦА: Да, почнимо! Зијехало, ухити га ти с те бâндê. *(Овди га хита.)*

ПЕРАШТАНИН: Теке не мичи се, ер ћеш садара виђет *la luna intel pozzo* [мјесец у бунару], *razza renegada.*

КАПЕТАН: *Ah, traditori, assassini, vigliaki* [издајници, разбојници, кукавице]! мене хйтâте, *sbiraglia* [хајдуци] од пишта?! Ретирâ'те се, прäљу вам.

ЛИМИЦА: Не мичи се, ја теби прäљух.

ЗИЈЕХАЛО: *Olà*, што ће ово бит? Хоћ[2] стâт с миром? аколи не, сад ћу ти дат шаком за врат.

ПЕРАШТАНИН: *Zitto* [тихо], ја ти вѐљух, и ход' напријед.

КАПЕТАН: Мени ово?! Купем се, заклињем се да ћу чинит да моји сóдати учину освету. *Olà, sargente* [наредниче] *Sbranaleone, capural* [капрале] *Spaccamorte, tenente* [поручниче] *Bevisangue, alfier* [заставниче] *Mangiacuore*, изидите, изидите!

ЛИМИЦА: Кад неће да иде, а ми га смуцајмо.

ЗИЈЕХАЛО: Да, нека се смуца.

КАПЕТАН: *O morte poltrona* [кукавичка смрти], ах моји *belligeri* [ратоборни] сóдати, узмите оружје и ход'те ме осветите, зашто ме асàлтô [напао] *un esercito intiero* [цијела војска].

ПЕРАШТАНИН: Теке не чујеш што ти се вели? По тило дјавлово, боље ти је ходит, докле си миран, ер ће ти која груба ствар интравѐњат. *(Овди га смуцају.)*

КАПЕТАН: *Traditori*, мени ово, је ли?! назад, назад[3]! *(Овди се пруца ногама.)*

ПЕРАШТАНИН: *Caminè* [ходи!], ере те, по моју главу, замлатих шаком у нос. *Orsuso*, смуцајмо га, кад сам неће да иде. *(Овди га смуцају.)*

---

[1] grescne; [2] hoch *исправила друга рука од* hoc [?]; [3] *мислим да треба тако читати, премда је написано* na sad, na sad, *које би могло бити и* нä сад, нä сад.

ЛИМИЦА: Ово нас веће близу: нâ, отвори ти кућу. *(Овди Нераштанини отвора.)*

КАПЕТАН: *Ruina, sconquassi, straggi, morti, uccisioni* [пропаст, разор, покољ, смрт, убиство] . . . . .

ЗИЈЕХАЛО: Ућеди, ућеди *dentro* [унутра], капетане.

Шена дванаеста: Пијеро сам с пўштеном у руци.

Ах, придраги пўштену, драга успомено мога изгубљена добра, како се у моје руке повраћаш, ако се не враћа моја пријијена Маргарита, којој те даровах на Смирни за заклад моје вјере? И ако моја и твоја госпоја мртва оста на тврдијем хридима од немилога скоља [1] [хриди] гдје се разбисмо, зашто и ти поред ни њом не оста овди прибивајући? Ах пўштену, ти ми чинии ућат да живе моја придрага Маргарита! Ој, живе: живе, ма како те овако остави? Отићу чекат онега дјетића гдје ми је рекô, од кога ћу чут сĕнтĕнцу [пресуду] или од моје смрти или од мога живота.

Шена тринаеста: Ждеро и капетан из страња Нераштанинова.

ЖДЕРО: Ђа[2] убила и бијељ и кад сам се уљ био замотô! а, *per vita mia*, још ме боли скўина од батâ које ми су дали. А жўнти сам пробавно све што сам изио и појио јутрос, и веће ме трбух боли од глада него скўина од батâ.

КАПЕТАН: *Olà, olà!* немој да ништко нàсâ овом улицом, него свак назад, зашто ћу сад метнут.

ЖДЕРО: Ваља да је који кàменàр овди близу који гради, то и хоће метнут коју стијену; тријеба се ретират.

КАПЕТАН: Стани свак на страну и бјежи, бјежи!

ЖДЕРО: Почекај, не мећи сада, нека ја прије нàсâм.

КАПЕТАН: *Ruine, fracassi, terremoti, incendij, ecclissi, ruine, sconquassi*[3] [пропаст, бука, потрес, пожар, помрчање, пропаст, рáсап].

ЖДЕРО: Ово ваља да је који астролог! — Молим те, кад ће бит те[4] ствари и те рўшне [пропасти] које говориш?

КАПЕТАН: Сад у ови час; зато се свак скри' и утеци.

ЖДЕРО: Ко си ти, да то мож знат?

КАПЕТАН: Ја сам велики капетан Громиљало.

ЖДЕРО: Мој госпар!

КАПЕТАН: О, Ждеро!

[1] *написано прије* sck, *па је то превучено и опет написано* skoglia; *ја сам то преписао* скоља, *премда се данданас у Дубровнику говори збиља* школ, *како је по-чео писати отио записати;* [2] Argia; [3] sconquasse; [4] te *исправљено од* ta [?].

ЖДЕРО: Да кад си ти то, неће ништа бити. Ма ну ми реци, ко те ту, сиромаше, затворио?

КАПЕТАН: *Incantesimi, malìe*[1] [чаролије, уроци], враголије и вериге тврђе од дјàмàнта [алема] довели су ме овди унутра.

ЖДЕРО: Ха ха, смијешна свирца! — А ти зашто их нијеси убио?

КАПЕТАН: Нијесам их, пӧлтрӯне, могô убит, ма сам их прибио и притукô, и чинио сам да сви утеку.

ЖДЕРО: Да како су те затворили ту унутра, кад си им чинио да утеку?! — Ха ха!

КАПЕТАН: Мучи, прӓљу ти, и одлàргâ' се, ер ћу сад обалит ови мир; зато ретѝрâ' се, ер ми је скочила рӓбија [љутост].

ЖДЕРО: Молим те, не учини тега!

КАПЕТАН: Ну пођи у оне збирàријê [пандурске чете] и реци им од моје стране да ме дођу отворит, *altrimenti* [иначе] имам их свијех убит.

ЖДЕРО: Идем дѐлôнго. — *(Сам:)* А који ти је ово пòлтрӯн! Ваља да га је Нераштанин затворио, кад овди стоји. Ма нути робиње која иде сама по улицам! познам је ја по хаљинам.

Шена четрнаеста: Аница, у хаљинам од робиње, и Ждеро.

АНИЦА: Толико сам се скитала, да сам изнашла Михоча; и једва ме видио, вратила сам се назад, а он је остô за мном ходећи. Ах да могу у капетана у кућу уљестит!

ЖДЕРО: *Ela*, тако ли се иде самом по улици? Зашто је капетан у тамници, зато се ти смуцаш по ӱличинам?

АНИЦА: (Помага ме срећа!) — У тамници је капетан?!

ЖДЕРО: Тако ли си луда, да не знаш да је у тамници? Ну веће уљези у кућу и не чини те ствари.

АНИЦА: Ах љубави, ах срећо, помози ме! *(Овди се затрчива и улази у кућу.)*

ЖДЕРО: Погледајте с ком је прешом уљезла! отићу и ја за њоме, зашто ваља да је што намислила.

Шена петнаеста: Михоч и Заплетало.

ЗАПЛЕТАЛО: Ӧто, сад је робиња уљезла у кућу! зато уљези и ти и отиди за њом.

МИХОЧ: Видио си с којијем начином ходећи гледала ме, да[2] &[2].

[1] maglie; [2] *доцније додала друга рука.*

ЗАПЛЕТАЛО: Не окòрâ друго — ти си на коњу! Што би[1] хтио да те за руку ỳхити и за собом усмуца? Свакчас се обзирала за указа[т] ти да је слиједиш и за њом отидеш.

МИХОЧ: Истина 'е, ма ме страх да ми не интравѐња кô и прије.

ЗАПЛЕТАЛО: Не бој се ништа, зашто ваља да се покајала да се малоприје онако с тобом подвијела. Пòкли очито сад познаш да јом је драго да дођеш, зато уљези слободно; и ја ћу доћ с тобом, да те није страх. Ма почека', ваља виђет је ли капетан дома и отјерат тја Ждера.

МИХОЧ: Ма како ћеш га отјерат?

ЗАПЛЕТАЛО: Ја сам Заплетало, зато ретѝрâ' се. — Тик, ток. — Ждеро, о Ждеро, ходи у тòвијерну, у товијерну.

Шена шеснаеста: Ждеро и исти.

ЖДЕРО: У товијерну, у товијерну, Ждеро! — Ево ме! ко ме зове у товијерну?

ЗАПЛЕТАЛО: Је ли капетан дома?

ЖДЕРО: Није га, не! Да, да се иде у товијерну!

ЗАПЛЕТАЛО: Да хоће ли сад доћ?

ЖДЕРО: Неће. *Via* [дедер], ход'мо у товијерну!

ЗАПЛЕТАЛО: Рекô ми је њеки твој пријатељ да ти речем да те чека у товијерни у Лучàрици; зато пођи дѐлôнго.

ЖДЕРО: Хвала, брате! *Orsù, che se vaga delongo* [идимо одмах]. *(Отрчива.)*

ЗАПЛЕТАЛО: Ха ха! јеси ли видио с којом је прѐшôм отрчо? Госпару, сад је бријѐме: капетана није дома, а засад неће ни доћ: а Ждеро, цијећа преше, оставио је врата отворена. Зато уљезимо!

МИХОЧ: Да, ход'мо!

ЗАПЛЕТАЛО: Весело, госпару, веће смо дошли на сврху од свијех ѝнтрѝгâ. *(Овди улазе.)*

Шена седамнаеста: Маргарита, у мушкијем хаљинам, и Зијехало.

МАРГАРИТА: Ах љубави, када ће доспјет моји невољни труди и жалосни непокоји?! видиш да сам доведена на сврху од живота, ако не нађем мога пољубљенога Пијера!

ЗИЈЕХАЛО: Госпару Пијеро, о госпару Пијеро!

МАРГАРИТА: (Ајмех, кога зове ови? Ах имену, ти сам жив уздржиш мој умирући живот!)

---

[1] bih.

ЗИЈЕХАЛО: Пути, приварио сам се да је ово он. Питô сам капетана и Перантанина за робињу, и рекли су ми да је су собом повели.

МАРГАРИТА: (Ноћу слушат о коме ови говори, за обазнат ко је они кога је малоприје именовô.)

ЗИЈЕХАЛО: И веома ми је жô, ер имам дат ову злу нôву госпару Пијеру.

МАРГАРИТА: (Опета га је споменуо!)

ЗИЈЕХАЛО: Био сам малоприје међу-цревљарима за пах га, како ми је рекô, и пијесам га нашô. Ја знам да ће бит жô онему Пијеру.

МАРГАРИТА: (Ајмех, веће не могу!) — Молим те, дјетићу, реци ми, ко је тî Пијеро кога си веће путâ именитúвô?

ЗИЈЕХАЛО: Погледај безочанства!

МАРГАРИТА: Одговори ми, молим те! ови Пијеро, кога си именовô, је ли из овега града? иде ли [е] Смирне? бî ли ухићен од Турака? бî ли ослобођен? Говори!

ЗИЈЕХАЛО: Дур дур! ја не знам што ти питаш; како те није срам спијáват туђе после?!

МАРГАРИТА: Кад би знô узрок који ме силује питат за овега Пијера, не би ме цијенио безочна! зато те молим, приповиђи ми ко је тî.

ЗИЈЕХАЛО *(сам)*: Ова његова прена чини ми сумњит увеле. зашто ми је рекô Пијеро да га никому не оповиједам.

МАРГАРИТА: (Њешто сам собом говори!) — Реци ми узрок зашто нећеш да ми приповиједиш ко је тî Пијеро.

ЗИЈЕХАЛО: (Гледај како је промијенио колȕр [боју]! ово вала заисто да је Пијеров велики непријатељ!) — О о! видим да си се вас смутио.

МАРГАРИТА: Ајмех, реци брзо, гдје је Пијеро?

ЗИЈЕХАЛО: Је ли Пијеро син Бена Фрлације Поплесије?

МАРГАРИТА: Јес!

ЗИЈЕХАЛО: Ôдијелî се [с] Смирне.

МАРГАРИТА: А пака?

ЗИЈЕХАЛО: Би ухићен од Турака.

МАРГАРИТА: Слиједи напријед!

ЗИЈЕХАЛО: Би ослобођен од млеташкијех галија.

МАРГАРИТА: А сад гдје се находи?

ЗИЈЕХАЛО: Сад је мртав.

МАРГАРИТА: Мртав?! почека', што говориш? како мртав?

ЗИЈЕХАЛО: Мртав је кô остали мрци. Слуга ти сам!

МАРГАРИТА: Чуј ме ... Ајмех, изгали су ме химбена уфања, преварили су ме лажива обећања! ах, драги Пијеро, гдје си?!

ЗИЈЕХАЛО: Ух ух! ови ти се приземага! *(Овди за хипа.)* — *Olà*, што ти је? — „Да га не ухити[х], био би нô на тле *per certo* [сигурно]. Вала да му је ово интравèњало зашто са[м] му рекô да је Пијеро мртав. — Није истина, не, да је Пијеро мртав — жив је, жив!

МАРГАРИТА: Пијеро жив! Пијеро мртав! мој животу, ајмех!

ЗИЈЕХАЛО: Ах, да имам мало воде за рекупèрат [повратити] га! нä, вас је истинуо. Отиħу зазват кога. — О Милица, Милица! — Ајмех, не чује ме! Ној[1] ти ħу га[1] ја кàлат на тле полагахно за донијет мало воде.

Шена осамнаеста: Пијеро, Зијехало и Маргарита припеможена.

ПИЈЕРО: О, Зијехало, гдје си? досад сам те некô. — Ма ко је тй ту на тлем простр[т]? кô мртав стоји.

ЗИЈЕХАЛО: Ах, госпару, интравèњала ми је једна ствар коју нијесам у мој живот видио!

ПИЈЕРО: Реци ми што је, зашто ħутим гдје ми срце у прсима трепти.

ЗИЈЕХАЛО: Ови младић чуо ме йментова[т] те и хотио је знат гдје се находии; и ја сам цијенио да је твој непријатељ, то са[м] му и рекô: „Мртав је Пијеро“, и дèлôпго се то од њега учини. Зато не знам äли је жив äли мртав.

ПИЈЕРО: Ах, да сам ја мртав! сад се стäвљàм да је ово мој живот! Ма како у овијем хаљинам?!

ЗИЈЕХАЛО: О, госпару, ово је жена, видиш?!

ПИЈЕРО: Видим и познам да је жена. Ах, погледу, саема си жалостан! ах, познаħу, одвеħе си немио! Не уфах на ови начин виħе[т][2] те[2], о придрага Маргарито, не веħе животу ма смрти моја!

ЗИЈЕХАЛО: Отиħу ја, госпару, донијет мало воде. — (*Сам:* Која сам ја бёстија била да нијесам умио познат да је ово робиња!)

ПИЈЕРО *(сам):* Која сам ја немила звијер, када из мојијех очи не пролијевам ријеке од суза! Ма, ајмех, мртви ме зној пробија[3], трепти ми срце — нä, ајмех, сад ħу настит! *(Овди се нагибље.)*

Шена деветнаеста: Нераштапин, Пијеро, Зијехало и Маргарита припеможена.

НЕРАШТАПИН: Теке, *pofar di qual che non digho*, научиħу капетана с којијем се мôдом имаду тràтат [поступати] племићи од Пе-

---

[1–1] Pojtichiuga; [2] vighite; [3] pobia.

раста; а по тило грешње[1] чинићу да онђека стоји докле се од њега оволики црви закоте. Ма пути, по тило дјавлово, онђе једнога мрца: а ну онега другога који ће, по моју главу, саде стрѐптит.

ПИЈЕРО: Ја сам мртав, и ти ме за мртва не држиш?!

ПЕРАШТАНИН: Теке си мртав и тако стојиш а̀лѐртâн [нажљив]?! ере то не може бит, зашто да си мртав, не би могал ди̇скурит [говорити].

ПИЈЕРО. Ходи амо, мој животу, не остављај ме овако! *(Овди се приближе.)*

ПЕРАШТАНИН: Ну, стани тамо, јуначе. А, *pofar del mondo*, хтио бих утећ, али не могу, ер ми се зло ноге лелећу.

ПИЈЕРО: Како ти живеш, ако у мени није духа?!

ПЕРАШТАНИН: Теке, господине драги, мој спи̇рит [дух] добро стоји. А по тило грешње[1], ово ми се чини спирит онега који је био објешен.

ПИЈЕРО: Ајмех, ајмех, ти ми смрт пода!

ПЕРАШТАНИН: Нијесам, по светога Трипуна! и тако ми покој оцу (*che dio l' abbi in gloria* [бог му се смиловао]!), ја те нијесам убил него бо̏ја [целат] и указа[т] ти ћу десетину свједокâ.

ПИЈЕРО: Тријеба ми је умријет, мој животу, *però* [али] хоћу умријет у твому крилу, о приљубљена Маргарито! *(Овди хоће пастит, то и загр̀лûвâ Пераштанина.)*

ПЕРАШТАНИН: Теке дигни се, дигни! Једа кога помага! Што, ова *razza renegada* хоће ме софо̀гат [задушити]?! ух ух ух!

ЗИЈЕХАЛО: Што[2] је ова трёска? ко је ово?

ПЕРАШТАНИН: Ево видиш, драги брате, гдје ме ови спи̇рит хоће софо̀гат.

ЗИЈЕХАЛО: Чеса спирит?! То је њеки Пијеро, и он ти се сиромах принемогô од жалости, а ја још не могу наћ мало воде.

ПЕРАШТАНИН: Теке дигнимо га одовле, тако ти здраво глава.

ЗИЈЕХАЛО: Држи га ти, да не па̀дê, а ја ћу зват кога, да поможе. — Тик, ток. О, Милица! Тик, ток. О Милица! Враг те понио! Тик, ток.

Шена двадеста: Милица и исти.

МИЛИЦА: О, Зијехало, па̀рâ ти то куцаш; ну, што је ново?

ЗИЈЕХАЛО: Молим те, ну ходи доли најбрже.

МИЛИЦА: Ево ме; зато што ти је од потребе? Ајмех, који је ти ту мртац?!

ЗИЈЕХАЛО: Ну сад помози, то ћеш и знат пака свеколико.

---

[1] grescne; [2] ko.

ПЕРАШТАНИН: Брзо, брзо, ере, по моју главу, ова стра̏ха опѐрала ме [дјеловала је на ме] веле горе од медѝжинѐ [лијека].

МИЛИЦА: Пути, ово је робиња! ја је познам у овијем Симовијем хаљинам. Што ти је ово тужној интравѐњало?

ПЕРАШТАНИН: Робиња ово?! а, по тило грешње[1], јес тер јес!

ЗИЈЕХАЛО: Ну, моја Миле, однесимо је полако у вас дома. *(Овди је хитају и носе.)*

МИЛИЦА: Тужне дјевојчице! на ово је је ње намỳра̂нца довела.

ЗИЈЕХАЛО: Полако, дај да се овди у врата ка̀ла̂. *(Овди је узносе.)*

ПЕРАШТАНИН: Ну, гдје идеш, Зијехало, *razza renegada?* дигни ми ови ѝмброљ [сметњу] одовђе, ер је мене страх од спирита̂.

ЗИЈЕХАЛО: Што говориш?! Ово није спирит него робињин брат.

ПЕРАШТАНИН: Или брат или што ти ја знам; ну одведимо и њега у ова врата, нека се може рекупѐрат.

ЗИЈЕХАЛО: Дај да се однесе. *(Овди га носе.)*

Шена двадест и једна: Лимица и Бено.

ЛИМИЦА: На сврху не зна се што се од робиње учинило; ја сам ти чинио говорит с капетаном, нека останеш са̀дисфа̂н [задовољан].

БЕНО: Ја сам данас био бỳрла̂н, издан и аса̀сина̂н! *per vita mia*, велика је махнитос уздат се у дјетиће. Ма ја не знам како се то не зна гдје је: страх ме, фр̀фа̂нте, да ти, који ми се фѐдео [вјеран] кажеш, нијеси ме традѝшкô.

ЛИМИЦА: Ја сам с моје стране учинио колико сам могô учинит: али ћу ти ријет: она робиња или ваља да је вјештица или пустò-ловица или мађионица, зашто се сад види а сад не.

БЕНО: Враг је, да те задуши, пӓсалијеру један! ти не знаш што чиниш! Ну, мӓријôлу, виђи јесу ли врата од куће капетанове отворена.

ЛИМИЦА: Госпару, затворена су.

БЕНО: Нӓ ти ови кључ који ми је дô капетан, отвори врата и ход'мо је свуда искат; ко зна да је нађемо.

ЛИМИЦА: Са[д] ћу отворит полако. Нӓ, отворио сам; хоћу ли уљестит?

БЕНО: Уљези и ишти је свуда, разумијеш ли ме? Завири и под одар и што ти ја знам гдје.

---

[1] grescne.

ЛИМИЦА: О, госпару, госпару, ȍ н о наврх скȁлê Заплетала! ваља заисто да је овди робиња.

БЕНО: *Certo, per vita mia!* да уљезимо дѐлôнго, ер их хоћу ухитит у фрȁгрȃнци. Затвори за собом врата!

ЛИМИЦА: Ти уљези, то ћу ја и затворит. *(Овди уљезивајӯ.)*

Шена двадест и друга: Ждеро и капетан из страња.

ЖДЕРО *(сам)*: Рђа[1] убила и онега објешењака који ме послô у товијерну, зашто ме курвић приварио и све слагô, зашто у Лучȁрици нијесам нашô ко би ми даровô жмȕлића[2] вина. Ноћу се сад јавит сиромаху госпару мому капетану, ер ти стоји затворен без јѐстôке и без пића. — О, госпару капетане, госпару!

КАПЕТАН: Ко си ти који ме зовеш?

ЖДЕРО: Ја ти сам, твој Ждеро.

КАПЕТАН: А не знаш да се находим у паклу?

ЖДЕРО: Ха ха! ова је курȉјôза! Ти си ȕ стрању а не у паклу.

КАПЕТАН: Лажеш, *vigliako* [кукавицо] један! зашто, кад не би био ово пакô, ја бих дослех разорио ове мȉре, сатȁрисô[3] ову кућу и био бих изишô надвор.

ЖДЕРО: Госпару, у ерóру си [вараш се], зашто ти се ја кунем да си у стрању.

КАПЕТАН: Иди, фр̀фȁнте један, ако ја овди видим ѐзѐрчит [војску] од врагова који су се обратили у прилику од мишȃ.

ЖДЕРО: Ха ха, ова је куријоза! Госпару, то нијесу врагови него миши.

КАПЕТАН: Муч' ту веће! пођи дома и виђи да ми што не покраду, зашто сам дô кључ од куће онему старому.

ЖДЕРО: Онему старому? Ма ево се отвора кућа: ко су ови? дур дур, која су чељад?

Шена двадест и трећа: Бено, Михоч, Лимица, Заплетало, Аница и Ждеро.

БЕНО: *Per vita mia,* ја сам изван себе! још ти не вјерујем, Михочу: знам да ово није робиња него Аница, ма како у овијем хаљинам?

МИХОЧ: Госпару ћаће, ја се приварен находим: ма слатку и срећну сада цијеним пригоду ову, зашто уистину обећавам ти веће не слиједит таштине од свијета него настојат у сваком ствари угодит се с твојом вољом; зато, молим те, прости ми.

[1] Argia; [2] smulichia; [3] satarisco [?] *исправила друга рука у* satariffô.

ЖДЕРО: Одкад се наша кућа учинила камара од ло̀кàнде [гостионице]?

БЕНО: Ако ће то бит истина што говориш, ја ти праштам, Михочу, и узећу те опет у кућу; и за дигнут оказијо̀н [згоду], чинићу да се Аница вјери за докгура, зашто знам да је је већ путà што.

МИХОЧ: Захваљивам ти, ћаће.

АНИЦА: А ја захвалит не умијем; зато ћу настојат с мојом слу̑жбо̀м за платити на милости које примам.

ЗАПЛЕТАЛО: Госпару, прости и мени спромаху!

БЕНО: Прости[т] и теби, ех? Није то тако, зашто си ми их доста скројио.

ЛИМИЦА: Госпару, прости му, *però* [али] да ти изнађе робињу.

БЕНО: Ако је тако, прашта[м] му. *Orsù*, хоћу да Аница отиде засад у мене дома, зашто ћу ноћ довестит докгура у мене на вечеру за ш њим трàтат [уговарати]. Ну ноћи ти, Лимица, и ти, Заплетало, тер справите штогод добро вечери.

ЛИМИЦА: Ход'мо, брате.

ЗАПЛЕТАЛО: Ја идем весело.

ЖДЕРО: Да хоћу ли и ја отит, госпару? зашто је мене научио капетан лијепо кухат *alla frustiera* [на инострански начин].

БЕНО: *Orsà*, ноћи и одведи собом и Аницу. *(Оваи иоу.)*

МИХОЧ: А ми, ћаће, ход'мо и пронитимо робињу; ко зна да је нађемо. Ма ну почека'мо да видимо ко је ови који овако трчи у пречи.

БЕНО: Рекô бих да је Пераштанин.

Шена двадест и четврта: Пераштанин, Бено и Михоч.

ПЕРАШТАНИН *(сам)*: А по тило грешње[1], ја се трасекýлàм [чудом чудим] на ове ѝмброље [замршене ствари] ке сам видил: сад робиња — сад Маргарита, сад брат — сад што ти ја знам! сад мртав — сад жив! Ере да могу нађ онега старога, по мојој глави чинил би да ми да добар бевèрач.

БЕНО: *Olà*, Пераштанину, што је ново?

ПЕРАШТАНИН: Теке, господине драги, стави руку на мýниду и дај ми бевèрач — до моје душе, мерѝтàм [заслужујем]!

БЕНО: Ну ми реци, што је? јацун се робиња нашла?

ПЕРАШТАНИН: Утопенуо си од прве!

МИХОЧ: Да гдје се сада находи?

ПЕРАШТАНИН: Ти почека', ер ћу сад почет! Дошô је господар... ма прије ми реци, што ћеш ми дароват?

[1] grescne.

БЕНО: *Cazzo*, не држи ме на тòртýри [мукама]! говори, *per vita tua*, брзо!

ПЕРАШТАШИН: Дошò је .... ма нећу, дај ми прије бевèрач!

МИХОЧ: Не брини се, биће ти све што жудиш.

ПЕРАШТАШИН: Теке кад је тако . . . допао је господин Пијеро!

БЕНО: Пијеро?!

ПЕРАШТАШИН: *Sci* [дä], *sci*, и робиња је његова.

БЕНО: *Cazzo*, дô ми си један гýе [угодност] и један дúзгус [неугодност] уједно! Како је то његова, ако је не позна?!

ПЕРАШТАШИН: Ко ти је то рекао? ере, по моју главу, хоћел би се доста бремена, ка царе бих ти хотио све ракòнтат [приповиједити].

Шена двадест и пета: Пијеро, Маргарита и пети.

ПИЈЕРО: Ево, о прељубљена Маргарита, досјели су наши трудн.

МАРГАРИТА: Ах, мој слатки покоју, кога сам стекла с толикијем сузами!

ПЕРАШТАШИН: О, господине Пијеро, ево овће твога оца и брата.

ПИЈЕРО: О, госпару ћаће!

БЕНО: Добар си дошò, мој синко; нека те загрлим и пољубим. *(Овди га загрлйвä и љуби.)* Ма ну ми реци, ко је то уза те?

ПИЈЕРО: Ћаће, прости ми, зашто ова има бити моја вјереница: питам ти прошћење зашто сам је узео без твоје лйчèнцê [допуста].

БЕНО: Не могу ти друго, синко, одговорит него да ти је у добар час!

МИХОЧ: А ја ти се веселим, *Sig.r fratello* [господине брате], и добар си дошò, и питам прошћење у госпоће робиње, ако је била у чему од мене увријеђена.

ПИЈЕРО: *Ben trovato* [срећно те нашао!], *Signor fratello!*

МАРГАРИТА: Госпару Михочу, чудим Вам се! ја ћу бит слуга и Вами и Вашему госпару ћаћи.

ПЕРАШТАШИН: А по тило грешње[1], он би те хоћел за жену!

БЕНО: Чўјêм велику радос, зато вас хоћу загрлит с великијем весељем од мога срца. *(Овди загрли Маргариту а послије Пијера.)*

Шена ултима [посљедња]: Ждеро и пети.

ЖДЕРО: *Signori* [господо], хо'те на вечеру, зашто сам вам справио, да ћете прсте облизат.

БЕНО: Да ход'мо, ако вам је драго.

[1] grescne.

ЖДЕРО: Једну милос, госпару! чини да Пераштанин пушта мога госпара капетана из страња.

БЕНО: *Orsù*, Пераштанину, молим те, пођи онега сиромаха пуштај капетана што си га затворио у страњ.

ПЕРАШТАНИН: А по тило дјавлово, ја га не пуштах[1], него ћу дати мому дјетићу кључ, нека га он испушта; и прије тега ја се хоћу пуитѐлат [затворити] у кућу, да не би било што ти ја знам!

БЕНО: Дä, да се веће иде на вечеру; ма ну прије тега, Ждеро, личенцѝјâј [отпусти] ове госпаре.

ЖДЕРО: *Signori*, досијели су се сви ѝнтризи од комедије; зато можете *senza altro* [слободно] отит на вечеру, како и ми идемо. И молим вас, ако вас је поделѐктала, аплаудѝшкâјте нам и зàхêхâ'те[2]: хе хе хе хе хе!

Серха.

[1] puftah; [2] sahohate *исправљено на* sahehate.

КОМЕДИЈА[1] НАЗВАНА ВУЧИСТРАХ[1].

Пролог[2]:

Buona sera, signori [добар вечер, господо]! Ево нас опета на овему[3] истому па̂лку [позорници] гдје смо били и у четвртак, с оном истом композицијо̂ни [дјелом] и они исти речи̂та̀нти [глумци]. Ми познамо[4] веома добро да је ово остинаци̂јо̂н [тврдоглавост]; ма за мантѐњат име, које смо ставили, од *Недобитнијех*, потребно је да укажемо да нашу зелену по̂му обалити не може ни гра̏д ни лед ни снијег[5], ни вихар ни вјетар, ко̂[6] су ове зле године, — то веле добро зна и̂нви̂дија [завист] и малињи̂та [злоба]! Аси̂кура̂ни смо од паметнијех и знанијех, који нас наравнијем очима гледају а не кроз оћа́ле, да ова наша комедија није за мантењат буфона̂рије[7] [лакрдије] неголи једна скӱла и наук. Зато[8] је опета репети̂шка̂ва̂мо, нека нам не само у памети неголи и у срцу остане[8]. У краљици унгарској[9], остинутој[10] у љубави[10], научити се лијепо може како један човјек не својијем а̀фетима [осјећајима] неголи својом крепости има владати се; ова иста, у час један[11] обраћена у љубав потиштена човјека, има нам дати ѐзѐмнијо [примјер], да није добро прид очи једнога човјека доводити окази̂јо̂н [прилику] од поманка́ња, зашто слаба наша нарав ласно се попузе, на̂влаштито на зло. У Лаушу, сину ческога краља, видити ћемо да тко се пушта својијем сѐнсима [чувствима] владат срне с очима затворенима свакчас на смрт: — у смионству Мирослава пенгату́ра и бана Миклеуша, да требује тѐнтати [покушати] сваки начин за аугмѐнтати своје имање, *però* [али] не онако пречини̂то̀зо [плахо] ко̂ и они, за не обалити се ко̂ и они, него по̏за̂но̂м [разборитом] памети и разабранијем и свијеснијем науцима и начинима. У Даници, која прогони Мирослава, видићемо како се зло вара ко се с јачијем од себе хи̂та̀, и како до сврхе од живота прогоњен остаје,

---

[1–1] Крунослава А; [2] А *нема ни овог пролога ни* „Пролога другог“; [3] оному Па; [4] познајемо Па; [5] сниг Па; [6] који Па; [7] бофунарије Па; [8–8] Зато . . . . остане *има само* Па; [9] угарској Па; [10–10] *нема* Па; [11] jednu.

*

ако га не отме из рука свога прогонитеља невоља. У краљу Вучистраху — не михните, како сте замислили, зашто ко се махнит родио лијека нијма, неголи човјеку фјȇрȇ [дивље] и ўсполȇ нарави, промијењену у благос у хȋн један, — научићемо како је човјек госпар придобити самога себе и опаку нарав своју. У бану Радомиру краљеву и у Селомиру краљичину учитељу научићемо да тко друзијех влада нијма о другому настојати ни друго мислити неголи помоћи онега кога је небеска рука у његове руке пустила. Остало нијесу друго него абеліме̑нти [уљепшавања], које не спјȇтавамо [тумачимо], за не бити дуги. Ако ћете слушат помно све ријечи, наћете љепшијех[1] ствари[2]; тко[3] хоће смијех, овди[4] га не нити, ер је дифȇре̑нтȇ [различите] нарави ова композиција̀ од[5] смјешница[5]. Тко[6] пак[6] неће слушат, њега[7] нијесмо ни звали; ткому[8] није угодно, нека[9] не бјеше доходит, ер зна што је, а „луд је ко се пушти два пута приварит“ [10].

Пролог други:

O signori, bẽn venuti [господо, добро дошли],
весео вечер свијем[11] буди!
Комедију нашу чути
видим од вас гди свак жуди;
la qual benche sia antica [која премда је стара]
и изнова мало има,
сȍспета [сумње̑] је од велика
дифȇтȍзијем [неваљалим] садањима;
и н'је мјеста ни кантýна [кута]
гдје се од њој не дискȍра̀ [говори]:
да је крцата, да је пуна
и венéна [отрова] и ранкóра [пизме].
Ја вам могу р'јет сйнчȇро [искрено],
ер сву ум'јем напамети,

[1] liepieh *исправила друга рука од* liepi [?]; [2] *мјесто* наћете љепшијех ствари *у* На: Сидит ћете у свему говорењу ове мистике сенсе прикривене и комфесати ћете да није тежијех ерора које сте замислили. У речитантима јес диферентијех стила од еспресијони од ефега, и то смо апоста учинили за погодити свакому: ко хоће еспресе ефете, добро — наће их; ко да се наравскијем говори начином, чути ће; ко медјокријем, изнаћи ће, и то свак у свому се суцету и комјача; [3] ко На; [4] оди На; [5-5] *има само* На; [6-6] На *само* ко; [7] ми га На; [8] кому На; [9] *нема* На; [10] приварити На; [11] *над ретком додала друга рука* vam, *које би требало само као би се* свијем *узело као једносложна ријеч* (св'јем).

che mai ciò sia vero [да то није истина],
хоћете чути ви вићети.
Di dar questo mal odore [да даду овај зли глас]
конкўцаше међу њима
од ње њеки ки говоре
да ми јесмо без ăнима.
Se per tali c' hann' spacciato [ако су нас таковима разгласили],
senza menda [без мане] они јесу,
e hann' con questo palesato [и овиме су показали]
да њих грйње велике су.
Chi ha piaga [ко болује од ране] по ничему
чут не може ни вићети
quei ferri [она гвожђа] ки ће њему
месо изрезат, л'јек дон'јети.
Ну *con questi alle prese* [с овима до шака]
никако нам доћ не ваља,
зашто ками наше ĭмпрêзê [грба]
tira il ferro, non la paglia [притеже гвожђе а не сламу].
Њеки су се зло припали,
када по[д] њим кључ видјеше,
да не бисмо палèзали [открили]
ш њим њихове скровне бёше.
И то ћу вас ачèртати [увјерити]
да кључ уз мач ми хранимо,
бàгôче[1] им за дизати,
кад успазе наше ăнимо;
јер[2] *il palco è la piazza*
delle loro azioni [позорница је поље њиховијех дјела],
а њихова шта фâца
serve al riso per li sproni [потиче на смијех].
А одвеће луди јесу
они од мача страх имати:
њихова се срца тресу
од велике малињйтâти [злобе].
Кад би ови борйјôзи [охоли]
једном добро разазнали
колико смо спирйтôзи [досјетљиви],
йпâко би говорили.

[1] bakoce *друга рука исправила у* bagoce; [2] Per.

Тројанскога они од коња
да су изишли сви се хвале,
бестѝјâла [живинског] зато воња
и св'јести су бестијале.
Б'јес несв'јесна њих надима,
с димом живу, кô сви знамо;
ỳспона ми се од дима
кô *Разборни* уклањамо.
И ере смо скопрѝшкали
да нас с дима боли глава,
affatto [саевим] смо ми змòрцали [угасили]
uno zocco che fumava [нањ што је горио].
А никако мрзећ није
дим мирисан наш'јем сêнси[1];
ма смо далек Арабије,
ove nascon li incensi [гдје роди тамјан].
Р'јет ће од људи ова фёца
che fo parte da vipèra [да играм улогу змије]:
највеће онда[2] змија неца
кад се плеше, тиче ал' тјера.
Комедију речѝтати [приказати]
non per altro [не с другог разлога] ми желимо
нег да вами[3] уживати
questa sera [вечерас] ми чинимо.
Chi son questi [ко су ови], познаћете
нашу ацѝјôн [дјело] који грŷбê,
ер угледат њих нећете
кривит образ, цјерит зубе.
Уто се од вас ми надамо
имат грâту ỳдијенцу [мио послух]
нека ласн'је сопòртâмо [поднесемо]
одѝјôзу [мрску] њих прèзêнцу [присутност].

[1] senſim, *па превучено* m *и опет повише тога написано друго* m, — *све регби новијом руком;* [2] ondi; [3] mosgete *прва рука превукла и повише тога написала* vaſ, *а друга рука* vaſ *исправила на* vami.

Имена која улазе[1].

Крунослава, краљица.
Вучистрах, брат Крунославе.
Сунчаница, сестра Крунославе.
Селомир, мудрољубивић, научитељ краљице Крунославе.
Радомир, учитељ и стражанин Вучистраха.
Пацо, дјетић.
Бисерница, дворкиња Сунчанице.
Лауш, син чешкога краља, под именом кнез Ладзар.
Радослав, дјетић Ладзаров.
Мирослав, пенгâтȳр.
Војсава[2], мати његова.
Бан Миклеуш.
Бан Урош.
Даница, кћи краља босанскога.

—o—

СКАЗАЊЕ ПРВО[3].

Говор први[4]: Крунослава, краљица, сама у камари пјева под китару ову пјесан[5].

О силна љубави,
св'јем св'јетом госпòди —
ти узе нё стави
икад мòј слободи:
заман је твâ сила
могућа, немила!
Нећеш придобити
ово срце моје:
слободне[6] ће бити
од стр'јеле тој твоје
краљевске мê жеље —
весеље, весеље!

Нејмам страха ја
ударца од твога,
зашто сам мразнија
од леда истога;
неће ме ражећи
твȉ плами мрзећи!
Један сл'јеп, гȏ један,
кȏ си ти, љубави,
н'је могућ ни вр'један
у робство да стави
слободне мê жеље —
весеље, весеље!

Говор други: Селомир, мудрољубивић[7], и Крунослава.

СЕЛОМИР: И тако свој поноситa, свој охолна славнии се слободом? и тако си, у млађахној и недозрелој[8] памети, зачела, нâчек засјекла не ощутјети[9] у твојијем прсима плама од љубави? и[10] тако си одлучила непослушна казати се заповиједним краља Брашновја[11], кâјка[12] твога? Тако си замислила глуха бити подношењијем[13] молбам[14] твојијех

[1] A *нема ни ових* „Имена“; [2] Vojsava, *и тако увијек са* j; [3] Ат први A; [4] Шена прва A, *и тако увијек шена мјесто* говор; [5] пјесам A; [6] slobodno Ч; [7] филозоф A; [8] neresleioi A; [9] ощућети A; [10] *нема* A; [11] Брашновла A; [12] kaka Ч; [13] слово „d“ над ретком; [13–14] molbam podniescieniem A.

вјернијех подложника, који не желе ино неголи видјет[1] од тебе угодан на́род за утврдјење[2] унгарскога[3] краљества[4]? Тако хоћеш свакога мрзјети вјереника и начинима[5] пунијем вјетра и дима држати у нѐсцјени[6] истога краља од Босне, који неизмјерну каже пожуду задружити с тобом вјеру и утврдити пријазан? Ах, Крунослава! ах, краљице! наметан је и вриједан заисто они који у свому затвара[7] срцу дјела од слободе: али је луд и беснаметан ко копреном од крепости иште сакрити једну охолас пакљену.

КРУНОСЛАВА: Дости, о Селомире! За́све да Бранивој, мој ћајко, на час од своје смрти, кад остави мене на[8] честитому владању унгарскога краљества и својом срећном круном уреси ово чело, нарели да ти, кô мој учитељ[9], имаш учити мене науке од заповиједи и владања, али не рече да се можеш ти простријети подати закона једној која има облас законе друзијем подавати. Ја сам слободна од љувенога[10] завезаја, и љепше се овом славим слободом неголи краљевскијем величанством: буди и охолас, кô ти хоћеш, — охолим се овако лијепом крепости[11].

СЕЛОМИР: А што су ино, молим те, науци од заповиједи и владања[12] него указати теби како имаш притезати на љубав твој пук? И подавајући теби свјет извретан да се вјериш, не учим те друго неголи свему твому краљеству погодити и с тезијем[13] начином утврдити врх твоје главе ту круну која о једној само длаци уздржи се.

КРУНОСЛАВА: Ћајко мој на час од смрти своје прид свом господом и унгарскијем бановим[14] утврди на мојој глави ову круну: свиколици веселијем начином присегоше мене саму за краљицу познати. Да како сад[15] може ова иста круна о једној длаци држати се?!

СЕЛОМИР: Спомени се, о краљице, да је та круна неправедно уграбљена с главе Вучистраху[16], брату твому, који сада проводи — бог зна како! — дни своје. Би постављена на твоју главу: зато, ако је не утврдиш вјереником и породом, ласно ти се однијети може. Наметној[17] и вриједној[17] краљици, како си ти, ѝ не̂ нијесу ријечи од потребе.

КРУНОСЛАВА: Знам веоми добро да не само краљ, мој ћајко, ну и сва унгарска господа познаше јоштер у дјетинству брата мога Вучистраха[18] ћуд опаку и немилу и при̏видјеше мудро да, ако би игда дошло владање[19] у његове руке, у мало би искоријѐнио дана̀

[1] виђети А; [2] утврђенје А; [3] угарскога А, *и тако увијек без* „н“; [4] краљевства А, *и тако увијек са* „в“ *пред* „ство“; [5] начинијем А; [6] нецјени А; [7] затвора А; [8] у А; [9] мештар и учитељ А; [10] љубљенога А; [11] крјепости А; [12] владанја А; [13] тјезијем се А; [14] бановима А; [15] сада А; [16] Вуцистраху А; [17–17] спаметној и знаној А; [18] Вуцистраха А; [19] владанје А.

свуколику[1] своју краљевину. Зато затворише у пустоши у једну спилу њега и поставише[2] под стражу бана Радомира кô највјернијега[3] и најузданијега господичића и витеза, нека би он мало помало настојао крепостим[4] искоријенит[5] из његова срца немилос и врлину наравну[6], тајећи њему да је син краљски. Али је то[7] све[7] замани, зашто с годиштима[8] узрасла је и[1] ћуд онака на таки начин, да је потребно било у живац ками заковати га тешкијем оковим[9]. Ова згода мени је ставила круну на главу, која, утврђена при̂сеџбôм[10] господе, бана и витезâ, не може се ријети да виси од[11] длаци.

СЕЛОМИР: Зато је, о краљице, потребно, за вјековито уздржати краљевско величанство, да узмеш вјереника, зашто свак с велицијем трудом ћути гледати своје би̂тје[12] и[1] свијест[1] у руци од једне среће, која — свијем бјегућа[13]! — малократи осване с кијем замркне. Узо би твој пук у честитом твом породу виђети себе слободна од немиле и врле ћуди твога брата: зашто, ако би по којој[14] худој чести (што[15] уклòни вјечна десница!) твој живот дошô намање, свакако би или у смећи великој остало краљество твоје или се Вучистраху онакому под тешку подложило заповијед. Ах, краљице! ах, Крунослава, немој да моји свјети и науци испразни остану; немој да се рече

да сам зидô[16] [ах прем зиђе] на̀ пржини
и врх морске трчô [трчи] пјене,
тјерао [тјера] вихар по планини,
омекшавô[17] [омекшава] тврде ст'јене,
мӓлијем [малим] судом море празнио [празни],
змију гријô [гије], лава блазнио[18] [блазни].

Имај милос[19], молим те, врх себе, врх мене, а највеће[20] врху твога вјернога пука!

КРУНОСЛАВА: Завезај од вјере не може ӥни̂ итко завезати разми сама љубав! да ако ја имам у прсима[21] од камена срце од леда, што могу учинити? Слободна сам од такога[22] огња, не могу љубити, нећу горјети, не умијем[23] бити љубовница.

СЕЛОМИР: Потреба од твога краљества имала би те научити како ћеш пробити кам[24] од прсй, растопити лед од срца и придобити саму себе.

[1] *нема* Ч; [2] подставише Ч; [3] највјернога А; [4] крипостим А; [5] искоријенити А; [6] наравску А; [7] све то А; [8] годиштим А; [9] okoviem *исправљено у* okovim Ч; [10] присежбом А; [11] о А; [12] bitchie Ч; [13] бигућа А; [14] koi А; [15] kako А; [16] sio Ч; [17] омехшавô А; [18] А *има са стране* „Син разметни Плач први“, *а то су, с неким разликама које су овдје у заградама, стихови 355—360 из I. „плача“ Гундулићевих „Суза сина разметнога“*; [19] милост А; [20] највише А; [21] прсим А; [22] тога А; [23] умин А; [24] ками А.

КРУНОСЛАВА: Не може се придобити наравни удес.

СЕЛОМИР: Прйвидйм тешко зло!

КРУНОСЛАВА: Краљице се не боје.

СЕЛОМИР: Хоће те господа виђети вјерену.

КРУНОСЛАВА: Ја мрзим од вјереника име.

СЕЛОМИР: Несвијесна је одлука.

КРУНОСЛАВА: Веће ми си с тезијем науцим додијô!

СЕЛОМИР: Виђећу те љубовницу.

КРУНОСЛАВА: Нећу љубит икада!

СЕЛОМИР: Кобне ме звијезде не варају.

КРУНОСЛАВА: Нијесу краљеви подложни пријетњама[1] ни од звијезда.

СЕЛОМИР: Ӧхолнê таштйнê!

КРУНОСЛАВА: Слӧбоднê ӧдлукê!

Говор трећи: Бисерница и Крунослава.

БИСЕРНИЦА: Рањен један младац, о краљице, којега сцйјеним нарав[2] није[2] могла љепшега створити, на руци једне старице наслоњен, иште тужбе своје прид пристољем твога величанства изријети.

КРУНОСЛАВА: Познаш ли га?

БИСЕРНИЦА: Иностран је заисто, али по свједоцби[3] и гласа и лица каже да је тешко увријеђен[4].

КРУНОСЛАВА: Милос ме учи тјешити невољнијех: нека доће.

БИСЕРНИЦА: Приступи, о[5] младче! — Болес му глас приузима: погледај га, о краљице, и реци је ли икада овако лијен Адон видио се у крилу божице од љубави?

Говор четврти: Војисава[6], Мирослав, Крунослава и Бисерница.

ВОЈИСАВА: Немој се трудити веома, моје уфање[7]! Синко мој, истиха ходи и уфај изнаћи овди[8] милостиву помоћ твојијем[9] тешкијем невољами.

МИРОСЛАВ: Вајмех! колико стоји ова болежљива душа изити кроз ову моју смртну рану!

ВОЈИСАВА: Ведра краљице, ако си икада оћутјела милос у твојијем прсима врх невољнијех, сад је вријеме[10] обилно ш[11] њом задаждјети[12] у[13] помоћ овега[14] рањена синка мога.

КРУНОСЛАВА: Ко те је ранио? за који ли узрок?

---

[1] пријетњам А; [2] није нарав А; [3] svjedosbi Ч; [4] увриђен А; [5] *нема* А. [6] Voisaua А, *и увијек тако;* [7] уфанје А; [8] оди А; [9] *нема* Ч; [10] бријеме А; [11] *нема* А; [12] задаждити А; [13] на А; [14] овога А.

МИРОСЛАВ: Један од мене непознан у овој дубрави пӧлак твога града нагло скочи на мене и убоде ме мачом[1] у руку и у прси: и кад ме видје прострта на трави и веће мртва него[2] жива, оволико рече: „Даница, краљева ћи[3], шље ти ови лијен дар.“

КРУНОСЛАВА: Даница, краља босанскога ћи[3]?

МИРОСЛАВ: Она, о краљице. И ȍнчас издајник сакри се у густину од дубраве; утолико приступи ова старица, мајка[4] моја[4], и подигну ме. Али, вајмех, већ ријечи[5] ми болес[5] граби, душа ми с крвим исходи.

КРУНОСЛАВА: Не бој се, о младче[6]; у рукам си ко ти може помоћ подати[7]. — У краљевском мому двору, о Бисернице, чини да почине, и нека се ставе сви начини од лијека за повратит[8] му здравље.

ВОЈИСАВА: Узмножне хвале величанству давам[9] твому, о ведра краљице, која недостојнијем слугами достојне могућству твому подаваш помоћи. — Ходи, синко.

БИСЕРНИЦА: Срећа многу је помњу од вас имала, будући вас довела гдје ћете изнаћи сваку милос, угодан покој и жудјено[10] здравље. Ход'те са мном.

КРУНОСЛАВА: Једна жеља, у ови час зачета у мому срцу, за помоћи овако уљудна младца; једна пожуда, у ови хӣн порођена у мојијем прсима, за осветити се према онему[11] ко га је изранио, — је ли милос, што ли је? ја не знам!

Говор пети: бан Миклеуш и кнез Ладзар.

МИКЛЕУШ: Витеже непознани, вријеме[12] је веће да ми одкријеш твоје име дјелима[13], покли нећеш одкрит[14] га[14] ријечима.

ЛАДЗАР: Буди ми свједок ово небо да чâс коју носим мому породу чини ми губити оно пониженство које се достоји витезу тако храбрену и краљици Крунослави, твојој братучеди; и овди[15] говорим да све што чиним, чиним по сили. Ход'мо, кад хоћеш.

МИКЛЕУШ: А[16] гдје ћемо ходити?

ЛАДЗАР: Изван града.

МИКЛЕУШ: Ах, како се добро види да зло познаш бана Миклеуша! ја не умијем један хӣн продӣљити[17] мојијех пожуда: ово мјесто мјесто је изврено за нас, а храбрену[18] витезу и вриједну[18] мјесто 'е[19] свако мјесто подобно. Зато стави руку на мач!

ЛАДЗАР: Кад је така сила, ево ме! *(Овди се бију.)*

[1] *послије* прси А; [2] нег А; [3] кћи А; [4] моја мајка А; [5-5] ми болес ријеч А; [6] млаче А; [7] дати А; [8] повратити А; [9] подавам А; [10] жуђено А; [11] оному А; [12] бријеме А; [13] дјелим А; [14] *нема* Ч; [15] оди А; [16] *нема* А; [17] prodiegliti *с доцнијем превученим* е Ч; [16-18] храбренству вриједна витеза А; [19] је А.

Говор шести: бани[1] Урош[1], Миклеуш и кнез Ладзар.

УРОШ: Бане Миклеушу, кнеже[2] Ладзаре, што чините?!

МИКЛЕУШ: Бане Урошу, твоје дошастје ови пут нејма сместит[3] један бој који толико[4] ми се храбренији чини, колико нејма за почетак омразу ни непријатељство неголи само испуњење[5] од једне малахне пожуде.

УРОШ: Братуче[д][6] ти сам: то хоће ријети[7] држан окрвавити ови мач у свачијој крви за обрану од твојијех дјела; али сам и драг јоште пријатељ кнезу Ладзару. Зато желим и узео бих смирити ваше смеће.

ЛАДЗАР: Свијетли бане, након веле времена[8], одкад[9] се у овому находим[10] краљеству, засјекô је данаска бан Миклеуш у главу обазнати моје битје: говорин[11] му да сам кнез Ладзар, витез, и од ведријех[12] бана да исходи[13] моје племе. Није му доста! ја веће одкрити се не могу: он се зато с̏рчи̂, зове ме на бој; ја, за не учинити криво мачу који нашем, служим га. Ово су наше смеће!

УРОШ: Не чух икада смјешније ствари ни потиштенијега узрока за бити се од овога.

МИКЛЕУШ: Потиштено је дјело држати у сцјёни свој живот, кад не може се живљети[14] с испуњењем[15] од својијех пожуда; а ти не знаш колико је мени потребно знати битје кнеза Ладзара и ко је он.

ЛАДЗАР: Ни ти знати не можеш колико је мени потребно засада тајати моје име; имам непријатељâ који, кад би ме обазнали[16], могли би погубити ме.

МИКЛЕУШ: Кнеже Ладзаре, подаваш ми јачи узрок од оштрије смеће; а то ја нећу умјети скровна држати твога имена и уједно наплатити моје жеље и твоје не увриједити?

УРОШ: Ỳтажите се, зашто уфам смирити оба, пȍкли ме је срећа довела да уставим бој који бијахоте завргли.

ЛАДЗАР: То би мени веома угодно било.

МИКЛЕУШ: И мени заисто, нека не сцӥјени̂те да ја само у мачу држим моје разлоге.

УРОШ: Ти, о бане, желиш знати ко је кнез Ладзар?

МИКЛЕУШ: За знати само кому сам д̏ржâн; зашто има начине племените којијем држи мене заробљена.

УРОШ: А ти, кнеже, велиш да ти је велика потреба скровено и отајно држати твоје име?

---

[1] бан Урош, бан А; [2] кнезе А; [3] *нема* А; [4] *послије* ми се А; [5] испуњенје А; [6] братучед А; [7] рити А; [8] бремена А; [9] одкада А; [10] *послије* краљеству А; [11] *тако* И *и* А; [12] вриднијех А; [13] *послије* моје А; [14] живјети А; [15] испуњенјем А; [16] познали А.

ЛАДЗАР: Зашто највећу славу имам звати се именом од сужња и роба бана Миклеуша.

МИКЛЕУШ: Велик си човјек, о бане Урошу, ако ти иде од руке смирити ове двије толико супротивне жеље.

УРОШ: А сада молим вас да ми и један и други дарује по један малахан дио од својијех пожуда.

ЛАДЗАР: Од мене чини што ти је драго.

МИКЛЕУШ: Ѝштом[2] да знам ко је ови кнез Ладзар, даровaћу ти и бановство.

УРОШ: Да[3] кад је тако, кнез Ладзар има се очитоват.

ЛАДЗАР: Урошу! пријатељу!

УРОШ: А бан Миклеуш за̀цијеħ мене има се устријети[4] за петнаес[5] дана̀ само за[6] обазнати ко је кнез Ладзар, обећавајући ја и завежујући[7] моју ријеч да прије овега времена[8] има се знати од њега све што он зна од самога себе.

МИКЛЕУШ: Теби се, о бане Урошу, — ја видим, — мало хаје обазнати његово битје, а мени је потребно знати га; зато не буди ти мучно да трудно подносим то продѝљѐње[9]. Ну, зашто сам се завезао ста̀ти на твојој осуди, стојим, да ми се ѝштом[10] не пома̀нка̀[11] што ми се обећало.

ЛАДЗАР: Моја ријеч и твоја благодарнос веће су ме завезали.

МИКЛЕУШ: Бане, остављам те с кнезом Ладзаром, нека почнеш одсада молити га да се одкрије, не за ино, него нека му се може у двору овому учинити[12] она служба коју достоји. — Кнеже[13] Ладзаре, прости мојој огњевитој[14] пожуди и држи ме за пријатеља, ма непознана.

Говор седми: кнез Ладзар и бан Урош.

ЛАДЗАР: Наш њеки удес хоће да смо непријатељи, а страх ме да ћемо одсада бити и[15] веле већи. — Бане Урошу, у колике смеће поставља те моје пријатељство.

УРОШ: Веле горе и теже ја сам справан подпијети за̀цијеħ[16] тебе, зашто икада не могу одвратити теби оне милости које сам примио од благодарства твога у краљеству твому од Бо̀ѐмијѐ, гдје сам примио све оне части које од краљевскога се могу сина једному недостојному[17] приказати слузи. И заисто држи у руци да ја за[6] ови мој живот не хајем друго, ни за друго га уздржим неголи за посветит[18] га на служби твојој.

[1] памети А; [2] истом А; [3] даке А; [4] устрпити А; [5] петнес А; [6] *нема* А; [7] завеживајући А; [8] бримена А; [9] prodjegliegne *с доцније превученим првим* е Ч. продиљенје А; [10] истом А; [11] помањка А; [12] чинити А; [13] кнезе А; [14] огњенитој А; [15] *нема* Ч; [16] цијећа А; [17] недостојном А; [18] посветити А.

ЛАДЗАР: То знам, видим и тичем руком заисто.

УРОШ: Да што се мучан у срцу находиш? једа цијећа изисковања[1] бана Миклеуша? То[2] ли ти[2] је скровена испразнос и таштина његове памети?

ЛАДЗАР: Лахчи́на од његове памети и тегота од мојијех тешкијех труда[3] држе ме овако уцвијељена[4].

УРОШ: А не уздржи те ништа пријатељство бана Уроша, краљичина братучеда?

ЛАДЗАР: Уздржи, ну ме топи у дубину од невоља, зашто сам син Градимира, ческога краља, старога непријатеља краљества овога.

УРОШ: На́чек се развесели, зашто твоја љубав има стӱчити и сјединити давно жудјени[5] мир међу ова два краљества.

ЛАДЗАР: Али бој огњевити[6], који се свакчас већи ужиже у мојијем прсима, смирити[7] се не може!

УРОШ: Бој љувени у свако је угодан вријеме[8], и за́све ер[9] се подносе труди неизречени, али се свеј добитник остане; а на̂јлишо̂ има бит[10] теби угодан ови твој бој, зашто краљица Крунослава, братучеда моја, засве ер неће да ћути плама од[11] љубави[11] ни може име[12] од вјереника чути, требује најпослије да погоди хтјењу[13] од[14] бана̂ и господе, који су ставно одлучили виђети утврђено ово краљество[15] ње породом. И зато су одправили Селомира, ње научитеља, да јој настоји промијенити отврднуту мисо̂ и да одлучи узети вјереника. Зато стој весело: и[14] ја ћу с моје стране све помње ставити[16] да ичија, изван твоја, не буде. Утолико држи ме у твојој милости.

Говор осми: кнез Ладзар сам.

Видим, ах јаох, и познам да су и небеса иста супротивна мојијем жељами, ако у вријеме[8] кад највеће ја тајати имах моје име сила ми се чини да се одкријем: а када се одкријем за Лауша[17], краља ческога сина, свакако требује да погинем, зашто од рука непријатељскијех што ино чекати могу неголи изгубљење[18] од живота? Ну свакако сам једанпут ови живот посветио краљици Крунослави; зашто да га уштедим изгубити, када[19] она заповједити буде? Сам глас од ње љепости мого̂ је учинит[20] да оставим краљевски двор ћајка мога и моје родно мјесто[21] и да се поставим на погубу страшну овако; а сада изнаходим у љепости од сунца оскврњење[22] од пакљене неми-

[1] изискованја А; [2–2] толико А; [3] мука А; [4] ухиљене А; [5] жуђени А; [6] огњевити А; [7] смирит А; [8] бријеме А; [9] да А; [10] бити А; [11] љувен[о]га А; [12] имена А; [13] хтјенју А; [14] *нема* Ч; [15] *тако и* А; [16] оставити А; [17] Милоша *(испраском)* А; [18] изгубљенје А; [19] кад А; [20] учинити А; [21] мисто А; [22] оскврњенје А.

лости. Зашто, о небеса, зраком најљепшијем[1] од вашега прилијепога уреса уресисте ње лице, ако послије утврдисте оне прси стијеном и каменом, нека не може оћутјети[2] плама од љубави? Ну се не чудим, ер како је у љепости без прилике, тако и прилике нејма у немилости. Али свакако служити ћу; најпослије[3] не може него се харна указати — није лав, није звијер:

праведно је да се плати
служба вјерна љубовника
и да за хâр хар се врати —
не немилос врла и прика.

Говор девети: Сунчаница и Бисерница.

СУНЧАНИЦА: Не видиш[4], о Бисерице? досада сам цијенила да љубим, ну сам и руком држала да сам слободна од мука љувенијех: чињаше ми се да сам љубовница, ну без пожуде; ћутијах да су моје жеље усиловане[5] за љубити кнеза Ладзара, али сам владала на мој начин уздом од разлога. Зашто љубила сам, ну без сумње.

БИСЕРНИЦА: Гдје није љубави, ту није ни сумње, ако се може рећи да се сумња не раћа од љубави.

СУНЧАНИЦА: Мало је дана прошло да сумњим да кнез Ладзар љуби краљицу Крунославу, моју сестру, и да за ње службу и љубав у[6] овому се находи[6] двору, што — ако је истина — вади ми душу из тијела!

БИСЕРНИЦА: Какомудраго, то немој[7] да ти[7] сумње ни страха подава[8], зашто још кад би краљица могла ћутјети[9] у прсима[10] плам од љубави, не би зашто своје пожуде управила неголи пут краљевскога сина, за изједначити[11] ни њим своје битје.

СУНЧАНИЦА: Те исте мисли и мени честократ прико намети пробу, али никада нијесу ми се могле за срце задјестит[12], зашто заспе да је краљица слободна од љувенијех жеља, али је млађахна, и у сухо се дрво ласно огањ[13] ухити. Ја не знам што бити може; него те молим, изнађи начин да се обазна ко је ови кнез Ладзар. Стави помње свеколике; ја знам, кад се ти с начинијем дворијем[14] твојијема[14] ставиш, све ти исходи кô хоћеш.

БИСЕРНИЦА: О госпоће[15], ако је истина да је поставио мисо на краљицу Крунославу, замани ћемо изискивати његово битје, зашто,

[1] најлипшијем A; [2] оћутјети A; [3] *послије* не може A; [4] vidise Ч, uidisc A; [5] *испред* моје жеље A; [6–6] находи се у овому A; [7–7] мени A; [8] не подава A; [9] ћутјести A; [10] прсим A; [11] сјединити A; [12] задјети A; [13] oghgan Ч; [14] дворипме твојима A; [15] госпоје A.

за дотећи што је намислио, ријети ће да његово племе исходи од Пријама, краља од Троје, да прадјед његова сукȳндједа[1] придобио је Трабизонду и да је он родјен цесарова[2] од[2] кољена.

СУНЧАНИЦА: Што ти[3] ће ријети, ја не знам; знам ово веоми добро да каже и лицем и дјелим замјерито[4] племенство у себи, а мнӧгокрâти у убозијем хаљинами[5] стоје сакривени краљевски синови. Али зашто знам да је толико становит не одкрити свога битја, да је у ови час зато хтио се бити с баном Миклеушом, твоју помњу сцијеним најбољу за ово обазнати.

БИСЕРНИЦА: Заисто је или толико убог и потиштен, да га је срам одкрити свога имена, за не изгубити оне среће и части које је у овему двору изнашô, — ӓли могућа и велика краља син који већу љубав чини овој круни и краљеству неголи краљици.

СУНЧАНИЦА: Буди штомудраго! ако ја обазнам ко је смио ранам од љубави изранити ово срце, бити ће помња моја[6] и мисô чинити да га и оздрави. Зато се ти стави на ово, о Бисернице; ти ме сама можеш утјешит[7].

БИСЕРНИЦА: Велиш ми, о госпође[8], да је толико отврднут за одкрити се, да је мене страх не изгубити све умјенство ш њим. Ну свакако служићу те; него пушти[9] ме нека отидем виђети[10] једнога младца израњена, у којему се животу находи, нека умијем краљици одговор подати, која ме је послала да видим што се чини од њега.

СУНЧАНИЦА: Пођи, Бисернице, и подај ми брзо одговор.

Говор десети: Бисерница и Радослав.

БИСЕРНИЦА *(сама[11])*: Али ево одовуд Радослав, дјетић кнеза Ладзара; хоћу кушати могу ли што[12] од њега извадити: малахно је сулуд — и[3] сцијеним га приварит[13] ласно.

РАДОСЛАВ *(сам[11])*: Враг узô кад ми је најпрво пало на[14] памет доћи у ови двор; сваки се час находим лӓкат ближе вјешалâ! Могаше ли што ино они сёбравац[15] бан Миклеуш неголи искати наше битје? Силовао се кнез Ладзар, мој госпар, дати му лијепијех ријечи, али он, који има једну памет кô у тȍвара, хтио се ш њим бити или[16] га познати. И не знам веће што се је од њих учинило, ер ја, кад сам видио да се доходи на руке, ставио сам ноге у дјело.

---

[1] сукуњдједа А; [2] од чесарова А; [3] *нема* Ч; [4] samierito *са* е *над ретком* А; [5] хаљинам А; [6] *послије* мисô А; [7] утјешити А; [8] госпоје А; 9 пусти А; [10] видјети А; [11] *нема* А; [12] *послије* од њега А; [13] приварити А; [14] у А; [15] scbravaz Ч. sbrauaz А; [16] али А.

БИСЕРНИЦА: Радославе, гдје идеш? што се од тебе чини? Веће одкад[1] ти се госпар одкрио за[2] онога ко је[2] не може се с тобом говорит[3]!

РАДОСЛАВ (*сам*[4]: Вајмех, обазнани смо!) — Е, госпође[5], немој се ругат[6]: ја сам један сиромах слуга.

БИСЕРНИЦА: Господару Радославе, ти си се заисто поставио у њеко величанство! Спомени се да витези и господа с дјевојчицам и с дворкињам[7] имаду[8] проходити[9] дворно и благодарно: и засве да је кнез Ладзар веће познан за онога који јес, и прима части које му се достоје[10], ти се не би имô толико охолити.

РАДОСЛАВ (*сам*[4]: Ове дворкиње веле знају! ја се заисто нећу уздати: отвори очи, Радославе — нека је мени! — Госпође[5], мени је веоми драго да се је обазнало ко је кнез Ладзар, мој госпар; зато те молим, реци ми штогоди од његова битја, зашто је веле бремена да га служим, и још не могу знати ко је.

БИСЕРНИЦА (*сама*[4]: Ја сцијењах с лудијем говорити, а он веле веће зна од мене; страх ме да ћу залуду тратит[11] ријечи.)

РАДОСЛАВ: Страх ме да није којигод[12] тӯкâч, који иде по свијету за живјети мâмôм[13] и тлäнôм, и да се припродава за велика човјека.

БИСЕРНИЦА: Није то тако! он је веле већи него ти сцијениш, и ти се заисто можеш срећан звати на служби онако племенита господичића.

РАДОСЛАВ (*сам*[4]: Заисто се је одкрио! нека га — добро је учинио, ер ће и мени боље бит[14]. Ну ко зна да ова дјевојчица не иште с[4] овијем начином мене приварити и њега по мени обазнати — ма заисто неће!) — Да тако је кнез Ладзар теби рекô ко је?

БИСЕРНИЦА: Мени? — (Заисто се лијено разумијемо[15]!) — прäљу ти да се је одкрио бану Миклеушу.

РАДОСЛАВ (*сам*[4]: Бану Миклеушу? ово је истина, није веће сумње!) — Вјерујем, госпође[5], да се је одкрио бану Миклеушу, зашто је толико око њега чинио[16], да не може бити[17] инако него да му је погодно, зашто би на други начин онако племениту витезу криво учинио. Сцијеним да се одкрио од страха; ну, јесам ли угоненуо?

БИСЕРНИЦА: Чеса од страха?! Онака господа како је он страха не имају! него, за не придобити бана Миклеуша оружјем, хтио га је придобити благодарством и приповиђети му своје име.

[1] одка Ч; [2–2] *нема* Ч; [3] говорити А; [4] *нема* А; [5] госпоје А; [6] ругати А; [7] дворкињами А; [8] имају А; [9] живјети А; [10] пристоје А; [11] стратити А; [12] којигоди А; [13] mamon *исправљено па* mamom Ч; [14] бити А; [15] разумимо А; [16] искô А; [17] *послије* инако А.

РАДОСЛАВ *(сам[1])*: (Све су ово очити биљези да се је одкрио; али свакако тријеба[2] је[2] да се ја чувам, да ме не би приварила.) — Да кад се веће зна тко[3] је, молим те, реци и мени, нека и ја знам кога служим и могу ли које добро од њега уфати.

БИСЕРНИЦА: И заисто га ти не познаш?

РАДОСЛАВ: Не, госпође[4], заисто.

БИСЕРНИЦА: Заисто?

РАДОСЛАВ: Пра̏љу ти[1] да не, заисто.

БИСЕРНИЦА: Да ме не уздржи сцјёна која се има носити твому госпару[5], заисто бих ти чинила прибити и[1] руке и ноге! кнез Ладзар, кô они господичић који јес, и[1] с истином се одкрио и рекô да нитко ѝни неголи ти можеш свједочити његово племе и битје, — а ти јоште хоћ хинити! Отиди о̀нчас[1] исприд мене: не чини да се расрчим веће!

РАДОСЛАВ: Прости, госпође[1]: ја сам све ово чинио за служити вјерно кнеза Ладзара, који ми је запријетио да ће ме убити, ако бих одкрио њега. И кад бих то учинио, заисто бих достојан био смрти, зашто непријатељство које је међу краљеством од Бо̀ёмијê и овезијем[6] њега би на велику погубу[7] могло довестит[7].

БИСЕРНИЦА: Једа је ово по срећи Лауш, син краља ческога[8]?

РАДОСЛАВ: Знаш му и име?! да ко ти је рекô како се зове у свому краљеству?

БИСЕРНИЦА *(сама[9])*: Изведох га[9], ако и доцна!) — Он је ово[10] рекô све[10], него није му угодно да се прогласи[11] ова ствар[11]. Зато и ти немој никому ријети његова имена, него тајн, кô си и досад[12], и уживај ово за моју љубав. *(Овди[13] му дарива ко̀ла̂јну[14].)*

РАДОСЛАВ *(сам[1])*: Видиш! кад ме познају за краљева слугу, лете и дажде дарови!

Говор једанаести[15]: спила и[1] дубрава[1]. — Даница, кћи краља од Босне, у хаљинам мушкијем; Вучистрах, закован[16] у спили[16], и бан Радомир.

ДАНИЦА *(сама[1])*: Овако чини љубав у омразу промијењена: срце ово, које се могло ражећи на плам од љубави према Мирославу, угасит[17] је[17] могло свој огањ у леду од његове крви. Непознан дошô је у двор ћајка мога и зраком своје лјености мене је на своју притегô љубав: ну, нехаран и непознан, мрзје свеколике оне начине ко-

---

[1] *нема* А; [2] требује А; [3] ко А; [4] госпоје А; [5] господару А; [6] овизијем А; [7-7] могло погибио довести А; [8] од Чеха А; [9-9] Ifvedoga, sama Ч. Изведох га А; [10-10] све рекô А; [11-11] ова ствар прогласи А; [12] досада А; [13] оди А; [14] kolainu А, *што би се могло читати и* кола̀јину; [15] (Шена) једанеста А, *па тако и даље* дванеста *итд.*; [16] у спили закован А; [17] ugafitie Ч.

јијем ја жељах њега[1] узвисити[1], и замамљен од погледа једне дворкиње, не би му мучио мени истој ријети да мрзи моју љубав: и видећи мене у јед[2] притворену и знајући да расржба[3] од могућијех колико[4] доцније пâдê, толико[5] теже удре, утече из двора мога. Али ја, не могућ наситит[6] пожуде од освете неголи мојијем руками, у овијем хаљинам отидох слиједити га[7], и пригоди ми се данаска у овој дубрави достигнут[8] га и убити.

ВУЧИСТРАХ: Ах лијепа младца, ах угодне пригоде! нека је мени: сад ћу се ỳтажити. *(Овди[9] хита за нас Даницу[10] и носи у спилу.)*

РАДОМИР: Што је то, несвијесни Вучистраше? које се то безакоње од твоје злобне ћуди види? И још хоћеш твоју опаку нарав у злобами уздржати живу? *(Овди[11] је[11] [Вучистрах] пуштава[12] и бјежи сам[10] у спилу.)* — Ти, младче, слиједи мене и чувај се унаприједа[13] по пустошим тако сам скитат[14] се.

ДАНИЦА: Срећа је моја, витеже узмножити, твоја благодарнос; и страх који ови[15] дивји човјек има од твога госпоства[16] мене је од смрти заштитио. Зато, за нехаран се не[17] указати доброчинцу тако благу, молим ти се да ми твоје име одкријеш, нека у којегоди могу доба указати теби да нијеси ову службу учинио неголи једному који те може на велике узнијети честитости.

РАДОМИР: Ходи са мном, молим те; погодићу ти све што хоћеш.

ДАНИЦА: Идем, за моћ само записати у срце име[19] једнога кому ћу се др̏жâн до смрти находити.

Говор дванаести: град[18]. — Бан Урош и Бисерница.

УРОШ: Бисернице, ја срца нејмам, ако љубав која у твојијем веселима[19] прибива очима мени га је уграбила.

БИСЕРНИЦА: Бане Урошу, ја нејмам живота! љубав која у твому ведрому прибива лицу мени га је отела.

УРОШ: Сви покоји, све раскоше које се имати и жељети могу у теби се находе.

БИСЕРНИЦА: Све разблуде, све радости које могу подати утјеху и весеље у теби станују.

УРОШ: Вјеруј, о лијепа, да надалече од веселога дана твоје изврсне љепости од вјечнијех[20] труда ноћ мркла заслјепљива моје очи.

---

[1] узвисити њега А; [2] ijed А; [3] расрџба А; [4] коли А; [5] толи А; [6] наситити А; [7] њега А; [8] достигнути А; [9] оди је А; [10] *нема* А; [11] ovdie Ч; [12] пушта А; [13] унапријед А; [14] скитати А; [15] они А; [16] *додала друга рука* Ч, гласа А; [17] *додала друга рука над ретком* Ч; [18] *нема* Ч; [19] веселијем А; [20] вичнијех А.

*

БИСЕРНИЦА: Знам и видим да је велика и неизмјерна твоја љубав, али веће већа у мојему се уздржи[1] срцу[1]; и колико је подобнија жена на љубав, толико јачи плами разгарају ово срце.

УРОШ: Ма расколо, колико си лијепа и гиздава, толико већа расте моја жеља!

БИСЕРНИЦА: Ма радости, колико си лијеп и угодан, толико јаче рањаш ову[2] душу!

УРОШ: Подај[3] ми биљег од твоје љубави.

БИСЕРНИЦА: Ево ти вјере.

УРОШ: Дости, о лијепа; сада видим, познам[4] и[5] рукоч[6] тијем да си подпуно моја.

БИСЕРНИЦА: Вјеруј да не може ово[7] срце[8] друге примити прилике, ако је у њему твоја удјељана.

УРОШ: Држи ме у милости.

БИСЕРНИЦА: Твоја сам до смрти.

Говор тринаести: камара. — Крунослава и Мирослав.

КРУНОСЛАВА: Малахне су биле[7] раше, зато си се брзо здрав изнашô.

МИРОСЛАВ: Здрав сам, о краљице: ну ако сам примио[8] ово[8] здравље од твоје саме милости, величанству твому придавам ови живот — заповјеђи[9] да на служби твојој погине. Твој сам роб и сужањ, који ти не могу ино дарovати: чини ове ноге у окови поставити, нека ови[10] живот у оној[10] гвозденијем околинијем[11] замјери[12] твоје милосрдје и моју славу.

КРУНОСЛАВА: Одкри' ми се тко[13] си.

МИРОСЛАВ: Мирослав је моје име, Војисава старица моја је мајка: ни њом убог скитајући се по свијету дођох у ови[14] двор[14]: ту ме изнијe срећа да научим пѐнгâње[15]. Даница, једина кћи краљева, не знам по којој худој срећи, поче ми казати љубав. Ја, знајући моје битје и неприличне ње нужде, за тенку не изнаћи смећу моју несрећном живљењу[16], побјегох. Али немилосна краљица, обративши љубав у омразу, нити осветu према мени, жели напојити се моје крви и хоће мојом смрти себи живот подати.

КРУНОСЛАВА: Јеси ли љубио Даницу?

МИРОСЛАВ: Нијесам о њој ни мислио!

[1] срцу находи А; [2] моју А; [3] пода' А; [4] и познам А; [5] *нема* А; [6] срце ово А; [7] биле А; [8] ово примио А; [9] заповиједи А; [10–10] овако Ч; [11] okolisciem A, okolisejem Ч; [12] замјети Ч; [13] ко А; [14] *у* Ч *само тамо:* [15] пенгање А; [16] живљењу А.

КРУНОСЛАВА: Мирославе! не роб, не сужањ, неголи у двору овому[1] хоћу да живеш кô слободан витез, а ја ћу изнаћи начин за отети тебе из немилосне руке краљице[2] расрчене[2].

МИРОСЛАВ: Ја нејмам начина за подати достојне хвале величанству твому, ведра краљице, неголи само поставити уста на тле ово[3] гдје плешу твоји ступаји.

КРУНОСЛАВА: Гдје идеш?

МИРОСЛАВ: Служити тебе.

КРУНОСЛАВА: Служити нејма ко је за краљества[4] рођен!

МИРОСЛАВ: Рођен сам за послушати заповиједи твоје.

КРУНОСЛАВА: Губи величанство тко[5] те гледа.

МИРОСЛАВ: Из твога величанства[6] и лица сја иста свјетлос и[6] величанство; зато ти се клањам.

КРУНОСЛАВА: Не клањају се краљи!

МИРОСЛАВ: Клањам се божици од љепости.

КРУНОСЛАВА: Чини што хоћеш, ѝштом да се од мене не одијелиш.

МИРОСЛАВ: Заповјеђи[7] што ти је угодно; хоћеш ли да те слиједим?

КРУНОСЛАВА: Ходи! не[8], остани! Дођи! не, ходи! Вајмех, ја сам мртва!

Говор четрнаести: Мирослав сам.

„Ходи — остани! Дођи — не, ходи!“ — вајмех, којој од овијех заповиједи[9] имам ја погодити, коју послушати одлуку[10]? Нове смеће, теже труде, врлије несреће имам страх од овијех да не задажде[11] супротива[12] врх моје главе! О небеса, кад ће моје худе чести сврху имати? кад пристат имају моје незгоде? кад ме ће оставити моји труди? Удесу немили, утажи се — вријеме[13] је веће! Праведне су жеље[14] моје[14], без гријеха су мисли[15] моје[15], чисте су моје одлуке! Да што ме прогониш, о врли[16] удесу[16]? Утажи се, молим те, један само дан, нека у миру за мао час ова прогоњена душа[17] одахне[17]!

Говор петнаести: Сунчаница сама.

Ах приварено срце моје! овако ли ћеш притријети моћи[18] да кнез Ладзар, пачек Лауш, син ческога краља, најљепша замира[18] од

[1] мому А; [2] расрчене краљице А; [3] oççi *(очи)* А; [4] краљевство А; [5] t *додала друга рука?* Ч, ko А; [6–6] лица исто сја А; [7] заповијеј А; [8] *нема* А; [9] одлука А; [10] заповијед А; [11] здажде А; [12] *нема* Ч; [13] бријеме А; [14] моје жеље А; [15] моје мисли А; [16] удесу врли А; [17] одахне душа А; [18] famira Ч, zamiera *с доцније доданим е над ретком* А.

твојијех жеља, своје погледе и све своје[1] мисли управља у краљицу? ја ја останем за руг од његова погрђења[2]? Не могаху моје високе жеље допријети негли до висока биљега; а сада, кад сам обазнала ко је кнез Ладзар, да се нађем у[3] несцјени наругана[3]? Не, не! пригрјети нећу моћи да то једној краљевој кћери није достојно ино оружје негли тужба! Не, не — имам начине: осветићу се!

Говор шеснаести: Крунослава на столу, а Селомир гдје је слуша.

Који чемер, који отров, који невиђен и непознан огањ разгара ове прси и мало помало ужиже ово срце од леда? горим ăли не горим? Ах јаох, не горим зашто, зашто бих угасила огањ усиловањијем сузами које ми из очи утјечу. Да ако ово није огањ, тŏт је од огња сумња? Није ни[1] сумња — бити ће мука! Није[1] мука[4], ако ми је угодна! да ако ми је угодно, зашто[5] се тужим? Ах познам — љубав је! Из твојијех разгорењијех стријела ови плам исходи, о љубави! знам, знам, ти си зашто, о љубави! Да то једнога потиштена иностранца имам ја љубити?! ја, која сам се охолила и славила живјети слободна од љувенога завезаја? Ах, слаба људска[6] свијест, гдје[7] је[7] величанство краљевско, гдје[8] племе ведро? Вајмех, добијена сам! нека ме чује вас свијет — не хаје ми се, не могу држати скровена оволико горућа плама: љубим Мирослава!

Говор седамнаести: Крунослава и Селомир.

СЕЛОМИР: Љубиш Мирослава?

КРУНОСЛАВА: И толико смијеш?!

СЕЛОМИР: Љубав коју ти носим учи ме да ти одкријем слободно моје мисли. Ти, која малоприје, поносита и охолна, под ромон[9] златнијех жица пјеваше уресе од слободе, сада стављаш на ноге веригу од потиштена робства: ти, која до часа овога у несцјени си држала најмогућније краљеве од свијета, узносиш се љубавим једнога роба непознана! Ко ти је срце привратио? ко те теби ограбио? ко ти је мисао и одлуке промијенио? ко ли[1] те је љубит[10] научио?

КРУНОСЛАВА: Тко[11] говори да љубим лаже!

СЕЛОМИР: Сва господа, сви витези, вас твој двор једнијем гласом вапије и говори да љубиш.

КРУНОСЛАВА: Твоја махнитос ужиже ме према теби на омразу.

СЕЛОМИР: Омраза се пораћа од истине.

КРУНОСЛАВА: Не љубим, нијесам љубила, неће љубити!

---

[1] *нема* Ч; [2] погрђења А; [3] наругана у несцјени А; [4] *нема* А; [5] што А; [6] људска А; [7] Gdije A; [8] gdije A; [9] romom Ч; [10] љубити А; [11] ко А.

СЕЛОМИР: Имаш љубити, ну човјека достојна твоје љубави.

КРУНОСЛАВА: Достојан јес моје љубави ко се мени лијен чини.

СЕЛОМИР: Да ако ти се лијен чини, тȍт га љубиш!

КРУНОСЛАВА: Љубим, венем и гинем за њиме, и нека ме нас свијет чује: љубим Мирослава!

СЕЛОМИР: Кајати[1] ћеш се, кад[2] не будеш[3] на вријеме[3]!

КРУНОСЛАВА: Отиди исприд мене!

СЕЛОМИР: Звати[4] ћеш ме на помоћ, кад не будем моћи подати[5] теби свјета[6], наука ни помоћи.

Говор осамнаести: град[7]. — Сунчаница и кнез Ладзар.

СУНЧАНИЦА: С великом сам пожудом, кнеже Ладзаре, искала начин за моћи се с[8] тобом разговорит[8].

ЛАДЗАР: У што ћеш, лијена Сунчанице, да те послужим?

СУНЧАНИЦА: У потребу велику! Једна отајна пожуда силује ме да те унитам коју служиш госпођу[9] у двору овому. — (*Сама*[10]: Сада, када[11] знам ко је, срце ми дава освојити га.)

ЛАДЗАР (*сам*[10]: Ова се јоште хтијаше за испуњење[12] од свијех мојијех невоља! — Твоје величанство сцијеним да је намислило ругати се једнијем слугом.

СУНЧАНИЦА: Виђ ругам ли се! одкад сам те најприје за моју худу чес угледала у двору овому, од тада остала ми је удјељана твоја прилика у срцу, да[13] не умијем мислити неголи о теби[13].

ЛАДЗАР: Највеће[14] емпонство моје, о госпође[14], јес звати се твој сужањ.

СУНЧАНИЦА: Што? не вјерујеш да те љубим?

ЛАДЗАР: Не, госпође[15], зашто знам да бан Миклеуш, твој братучед, живе с уфањем[16] за дотећи твоју љубав и назвати се твој вјереник.

СУНЧАНИЦА: Мој удес хоће да сам твоја, а нека бан Миклеуш стере поглед на ину лјепос — ја сам се теби даровала.

ЛАДЗАР: Није право да ја, који сам од незнана кољена изишо, узмем мјесто јелному који[17] се броји род од ведре краљевске крви.

СУНЧАНИЦА (*сама*[10]: Како лијено хини своје битје и[18] жели покрити се[13]!) — Чуј ме, о краља ческога сину, Лаушу.

ЛАДЗАР: Ах, бане Урошу, издȍ ме си!

[1] кајат А; [2] *послије тога превучено* ti Ч; [3–3] буде бријеме А; [4] зват А; [5] подат А; [6] *исправљано* Ч; [7] *нема* Ч; [8–8] разговорити с тобом А; [9] госпоју А; [10] *нема* А; [11] кад А; [12] испуњенје А; [13–13] *нема* Ч; [14–14] госпоје, највеће емпонство моје А; [15] госпоје А; [16] уфанјем А; [17] ко А.

СУНЧАНИЦА: Моја слобода није мања ни пејача од љубави ку́ ти носим: и ако ја имам слободу одабрати вјереника мени угодна, тебе одабирам. Господа и бани потврдити[1] ће ончас[2] ове моје одлуке: зато ћу им обећати давно жудјени[3] мир међу овијем и твојијем краљеством.

ЛАДЗАР (*сам*[4]: Жалосни Ладзаре! што да учиним?)

СУНЧАНИЦА: (Што ћу учинити, ако ме се одврже?

ЛАДЗАР (*сам*[4]: Могућа и велика дјевојчица, вржена у несцјену[5], које освете не справља?!)

СУНЧАНИЦА: (Љубав коју му кажем заисто може од њега љубав испросити.)

ЛАДЗАР (*сам*[4]: Хинити ћу да је љубим.)

СУНЧАНИЦА (*сама*[4]: Сад веће хинити не може: тријеба[7] је[7] да одлучи.)

ЛАДЗАР: Љепос твога сунчанога лица, лијена Сунчанице, не може него притегнути к[8] себи[8] свачија срца: зато[9] ја посвећивам на твоју заповијед срце, душу и мисао.

СУНЧАНИЦА: Ах, срећнијех мојијех дана и труда̀, ако сам у час један изнашла они покој који само за мене у теби прибива.

ЛАДЗАР: Твој сам, моја лијена.

СУНЧАНИЦА: Мој вјереник?

ЛАДЗАР: Твој вјереник и слуга.

СУНЧАНИЦА: Држи скровену ову љубав и вјеру, докли ја нађем начин да се прогласи.

ЛАДЗАР: И ти, госпоће[10], држи скровено моје име, докле вријеме[11] угодно доће да се у већој радости и покоју одкрије.

Говор деветнаести: камара. — Селомир и Крунослава.

СЕЛОМИР: Ево ме опета, о ведра краљице, прид[12] тобом супроћ твојој заповиједи[13]. Прости, ако сила тежа и могућија мене силује уљестит[14] у твоје станје[15] честито и указати се прид твоје лице.

КРУНОСЛАВА: Још ли, о несвијесни Селомире, имаш смионство приступити прид ону Крунославу која се тешко од твојијех наука увријеђена[16] находи[16]? прид ону краљицу којој ти је дошло од руке законе подавати[17]?

СЕЛОМИР: Није веће то[18] вријеме[18]! Најпрво моје пророчанство, кад[19] ти ријех да ћу те виђет[20] љубавим ужежену, испунило

[1] потврдит А; [2] они час А; [3] жуђени А; [4] *нема* А; [5] нецјену А; [6] *доцније додала прва рука* Ч, *нема* А; [7] требује А; [8] А теби А; [9] зашто А; [10] госпоје А; [11] бријеме А; [12] при Ч; [13] заповиди А; [14] уљести А; [15] стање А; [16] находи увријеђена А; [17] постављати А; [18] тој бријеме А; [19] ка Ч; [20] виђети А.

се: а када *прйзвьсх* да ти круна о длаци виси, ево се испуња: зато прости!

КРУНОСЛАВА: Које ми класе посиш?

СЕЛОМИР: Господа, кнезови и бани, видећи тебе најприје отврдиуту на љубав, гдје вјереника нећеш, а послије ужежену за једнијем потпштенијем и незнанијем туђином, одлучили су извадити твога брата Вучистраха из сниле и поставити га на то пристоље на којему сада сједиш поносита; и послали су мене, да[1] ти речем[1] да се поклониш хтјењу свега краљества и да се научиш одсада бити послушна заповиједим краља Вучистраха.

КРУНОСЛАВА: А ко смије?....

СЕЛОМИР: Не наприједа[2]! ако не погодиш, и живот ће ти се узети.

КРУНОСЛАВА: И не може се инако?

СЕЛОМИР: Није начина.

КРУНОСЛАВА: Мој вјерни Селомире, ако ниједи досада штедио снаге и знања[3] за уздржање[4] моје краљевске власти, молим те, не уштеди се сада у овако[5] тешкој потреби! — (*Сама*[6]*:* Ах, Мирославе, јоште да[7] горе труде подиесем, љубићу те!)

СЕЛОМИР: Вјерна служба моја и мисао, у свако доба иструјена за твоју корис, о госпоће[8] и краљице, сад ми подава један начин подобан за уздржати ту круну на твојој глави, ну требује за мало времена[9] погодит хтјењу и одлукам од господе. Рјети ћу да си ти справна подати[10] му област од краљества и познати га за краља и господара: ну ћу јошитера[11] напоменути да није право уздати се у његову худ онаку, неголи да по руке бана Радомира, његова стражашина, пода[12] му се *јѣстојска* која има крепос[12] учинити да јако заспи, и тако да га спећи[13] донесемо[14] у двор и поставимо на пристоље. Ако буде мирно и крепосно владати, да се уздржи, — то ли не, да се опет[15] јестојском истом зацијемље и поведе у сниду, нека, ако би се споменуо, чини му се да је сам сниo. Знам зашто да неће владати него[16] *ѵ̀сиоио* и онтро и да ће се нети бани и господа[17] покајати да су га извели; и[6] тако ће тебе остати за увијек краљество ово[6] у руци.

КРУНОСЛАВА: Сад те познам, о Селомире, за највјернијега слугу од овега[18] краљества! чини што ти је угодно за моју помоћ,

---

[1–1] *послије* краљества и A; [2] напријед A; [3] знања A; [4] уздржање од A; [5] ованој A; [6] *нема* A; [7] *послије* труде A; [8] госпоје A; [9] бремена A; [10] придати A; [11] јоште A; [12–12] *нема* A; [13] на спећи A; [14] доведемо A; [15] опета A; [16] неголи A; [17] витези A; [18] овога A.

истом[1] да се утемељи краљевство[2] и[3] облак у мојој руци. Ноћи, не-
дкиј[4]! немој да твоје цкиљенје[5] породи којугод[6] побуну — помози
ме, ослободи[7] ме!

Сврха[1] *другога ата*[1].

○

СКАЗАЊЕ[8] ДРУГО[8].

Говор[9] први[9]: сила и[10] дубрава[10]. — Радомир и Даница.

РАДОМИР: На велику си се погубу ставила, о Данице, краља босанскога кћери, оставити добра и раскоше које[11] си у двору твоме имала, и тако, у промишљењијем[12] и лажнијем хаљинам, за јелан потпитеи узрок од осевете пробити толика мјеста и државе. Не хвалим тежијех одлука.

ДАНИЦА: Баше Радомире, знам да крепос од твоје зреле намети и вриједнос од твојијех чудноватијех дјела мене не могу ино научити неголи извреное од свакога узносито племенита чињења[13]; зато не само захваљивам тако лијепијем наукима, ну још и доброту молим твоју, — пòкли ме је срећа довела до твојијех рука и пòкли сам ја[14] осветом учињеном врх пехарна љубовника утажена, — да најбољи начин подобан и угодан како, без мога прикора и без[15] сумње од неоскврњења[16] моје краљевске части, могла бих се повратити у двор ђајков и у милос његову, коју сријеним да сам бјежањем[17] мојијем веома тешко увриједила.

РАДОМИР: Заман би, о госпође[18], искала[19] сваку помоћ од мене за туђ гријех у овој пустоши осуђена[20] довршити дни старости моје, да нијесу угарска господа одлучили да се пода Вучистраху, моју немилому[21] ученику, начин да засни и тако у сну да се доведе у двор краљевски, што се је свеколико помно извршило, како си сама видјела: зашто из ове хридне дубраве коју бих ти могò[22] помоћ подати? Ну, пòкли сада и ја имам отити у двор, одонуда ставићемо начине да с частим твојом будеш повраћена и ђајку твому[17] и краљеству[22] твому. Сљеди ме!

[1] истом А; [2] краљевска А; [3] szkui А, zni Ч; [4] szgnenie *на преко* z *начињено* k А, zniegne Ч; [5] којугоди А; [6] слободи А; [7–7] *нема* Ч; [8] Ат други А; [9] *послије* Радомир и Даница Ч; [10] *нема* А; [11] која Ч; [12] промишљенијем А; [13] чињења А; [14] fa Ч; [15] оцкврњења А; [16] бјежанјем А; [17] госпоје А; [18] некао Ч; [19] одеуђена Ч; [20] немилóм А; [21] могао А; [22] *тако и* А.

Говор други: град[1] — Бисерница и Сунчаница.

БИСЕРНИЦА: Немој, о госпође[2], да те тре сумња ни мисао зашто Лауш љуби Крунославу: она не може чути његова имена, и толико веће, колико питко ини, изван[3] тебе, од његова не зна битја нимало[4].

СУНЧАНИЦА: Тко[5] љуби, страши се, о Бисернице[6], вјерна моја! А зашто су све моје мисли и жеље одабрале[7] за највећи свој покој кнеза Ладзара (тако му сам обећала звати га, докли угодно изнађе вријеме[8] за одкрити се) и зашто је он сваколика моја[9] љубав[9].

мê се ледно срце тресе,
да га сунце не однесе!

БИСЕРНИЦА: Не страши се, зашто Крунослава, твоја сестра, веле већијем огњем од љубави од твога разгорјена, поставила је угодну замјеру од својијех љувенијех жеља у једнога инострана, од којега заисто није могла нарав лјепше подати на свијет створење[10]: за њим з а̀ т р а̀ в љ е н а, не само да је на тому да јој се уграби[11] из рука краљество, неголи и за живот свој не хаје, иштом[12] да јој се ови не отме и[13] не[13] уграби. Зато немој сумњити ни страшити се!

СУНЧАНИЦА: Да ко је ти туђин младац? могу ли га знати?

БИСЕРНИЦА: У двору овому[14] краљица му је и с т а́ ње[15] и начин од живљења[16] подала. Живе под именом од Мирослава: племенит се и узмножит, и ријечим и дјелом, каже, али је заисто од потиштена рода.

СУНЧАНИЦА: Бих ли га могла виђети?

БИСЕРНИЦА: Би; али ћеш се на велику ставит погубу, зашто умије срца од камена на љубав привести.

СУНЧАНИЦА: Не може ничија прилика изагнати из мога срца прилику кнеза Ладзара, о Бисернице; зато не могу се ни ја ријети постављена на погубу ниједну с једнијем погледом.

БИСЕРНИЦА: Ево га одовуда! гледај, Сунчанице, сва чуда од лјепости у једном лицу скупљена.

СУНЧАНИЦА: Уклонимо се, нека могу и слободно нагледати га се и чути његове разговоре.

Говор трећи: Мирослав и[17] исте с стране слушају[17].

МИРОСЛАВ *(сам[18])*: Може ли несрѐћнијех срећа имати умрли човјек неголи их ја примам! н е д о̀ б р о ставим ногу[19] у двор кра-

[1] *нема* Ч; [2] госпоје А; [3] извам Ч; [4] ни малахна биљега А; [5] ко А; [6] Бисерница А: [7] обрале А; [8] бријеме А; [9] љубав моја А; [10] рођеније А; [11] не уграби Ч; [12] истом А: [13] ни А; [14] твому А; [15] станје А; [16] живљенја А; [17-17] Сунчаница и Бисерница А: [18] *нема* А; [19] ноге А.

љевски, сцијенећи да сам уставио удесно коло у руци од среће, изнаходим нове, али свакчас теже узроке од невоља. Ах, Мирославе, ко си ти да можеш краљевска срца на љубав притезати? које је замјерито чудо у теби[1] што није у друзијем? Не, не — спознам се: срећа хоће да ме подигне, за нагло обалити ме; нећу јој се пуштити[2] — имам намет. Ну што велим? која је ово намет беспаметна?! Хоћу пачек, пуштити[3] ћу[4] се срећи у руке: и ако одприје, несвијестан, погрдих краљество босанско које ми само падаше у руке, нећу луд пуштити[2] ово унгарско које ми овако лијено доходи. Што може бити? један дан, један хи̂п[4] сједити на краљевском пристољу и обалити се у исти час у руке немиле смрти̇; вели̇ка срца јесу висо̇ке одлуке! Свакако ће ми име остати уписано међу унгарскијем краљевима!

Говор четврти: Сунчаница и Бисерница.

СУНЧАНИЦА: Вајмех, Бисернице, што виђех!

БИСЕРНИЦА: А што си виђела?

СУНЧАНИЦА: Све што небеса и нарав имају и могу ставити[5] од љепости у један малахан круг — све видјех[6] скупљено у једному а̂ндиоско̂м[7] лицу, вајмех!

БИСЕРНИЦА: Рекла сам ја, о госпође[8], да гледати Мирослава јес напастовати јакос од једнога човјешкога[9] срца[10] а неголи љубав млађахне дјевојчице; што ти је?

СУНЧАНИЦА: Је ли, молим ти се, Мирослав умрли човјек ӓли неумрло створење[11]?

БИСЕРНИЦА: Што си луда?! Не само да је умрли, ну од потиштена рода излази, за нека не може икада на висину од краљевске крви простријети својијех жеља: јеси ли га сама чула?

СУНЧАНИЦА: Није она љепос потиштене крви плод! Пођи, кнеже[12] Ладзаре, не могу те веће на мисао донијети: пуштавам[13] те твојој слободи, слиједи Крупославу. Ја сам у час један промијенила одлуке: нијесам крива — овако хоће удесне звијезде! Ах, Мирославе, слиједим те! — Ход'мо, Бисернице.

БИСЕРНИЦА: Гдје?

СУНЧАНИЦА: Слиједити Мирослава.

БИСЕРНИЦА: Хоћеш ријети — кнеза Ладзара?

СУНЧАНИЦА: Не спомени ми његова имена!

БИСЕРНИЦА: Краљевски син достојан је краљевске љубави.

---

[1] мени А; [2] пустити А; [3] пустићу А; [4] hiep А; [5] саставити А; [6] видих А; [7] анђеоскому А; [8] госпоје А; [9] cjovjeskoga Ч, човјека А; [10] *нема* А; [11] створенје А; [12] кнезе А; [13] пуштам А.

СУНЧАНИЦА: Нека љуби Крупославу.
БИСЕРНИЦА: А ти?!
СУНЧАНИЦА: Слиједити[1] ћу[1] Мирослава до смрти! Ход'мо.
БИСЕРНИЦА: Ход'мо, госпође.

Неразборна о младости,
љута ти те змија пекне,
кад се љувен плам усјекне
у пејаке твоје кости!

Говор пети: Вучистрах[2], Радомир и Пāџо[2].

ВУЧИСТРАХ[3]: Што је ово, Радомире? које су ово величине? а гдје је пустош, а гдје је[4] спила?

РАДОМИР: Која пустош, која ли[5] спила? Теби се је[5] заисто њешто[6] шњело[6]! Ово је твој двор родни, ти си краљ!

ВУЧИСТРАХ: Двор родни! краљ! Одкуда?

РАДОМИР: Овди[7] си се родио; ово је твоје: ти имаш владати и заповиједати.

ВУЧИСТРАХ: Владати[8] и заповиједати! Како то?

РАДОМИР: Онако: добријех частити, злијех педепсати, правду свакому чинити, туђе не узети, своје не пуштити[9], брзо достојнијем уздарје подати, нехарнијем педепсу продиљити и у добријем дјелим[10] прославити се по свијету за вриједна, знана[5] и праведна краља.

ВУЧИСТРАХ: Да ко ме је у ово обукò? гдје су вериге, гдје су кострети?

РАДОМИР: Сам си се обукò кô се за тебе пристоји; а што ти ће вериге, што ти[5] ће[5] кострети?

ПАЏО: Бан Миклеуш, најстарији господичић од краљества овога, иште, о ведри краљу, да ти се поклони.

РАДОМИР: Нека дође[11]. — Прими га весело, о краљу: ово ти је братучед и[4] витез достојан сваке части, зашто није никада уштедио своје крви за службу ове краљевине.

Говор шести: Вучистрах, бан Миклеуш и Пац.

МИКЛЕУШ: Прид ноге величанства твога, о ведри краљу, слуга и братучед поклања и подлага себе истога, и честит називам дан ови, и најугоднији од живљења[12] мога, у који ми је срећа подала да те видим на срећном владању[13] унгарскога краљества.

---

[1] слиједићу А; [2-2] Камара. — Вуцистрах, бан Радомир и Пац А; [3] Вуцистрах А, *а даље и он* Вучистрах; [4] *нема* Ч; [5] *нема* А; [6] gnesto sgniello А; [7] оди А; [8] владат А; [9] пустити; [10] дјелијем А; [11] доје А; [12] живљенја А; [13] владанју А.

ВУЧИСТРАХ: Ха, ха, ха, ха!

МИКЛЕУШ: Немој се величанство твоје ругати, зашто ране неизбројне[1] које се у[2] овијем прсима гледају, примљене на краљевској служби, достоје части а не поругања[3].

ВУЧИСТРАХ: Ти веле говориш.

ПАЦО: Ово ти је братучед, о[4] краљу; части га.

ВУЧИСТРАХ: Радомир говори да га весело примим — ја се смијем; он говори да се ругам — ови[5] је махнит, нако ми је братучед. Али сам ја краљ, зато *(овди[6] га замлашива[6])* ово га частим.

ПАЦО: Немој тако, о ведри[7] краљу[7], зашто можеш тако[4] тешко зло довестит[8] врху[8] твоје главе.

ВУЧИСТРАХ: Дијете, немој да те зима ухити! ти не знаш колико ја знам — мучи!

ПАЦО: Бан Урош, твој братучед, жели ти се поклонити.

ВУЧИСТРАХ: Је ли човјек ӓли жена?

ПАЦО: Витез вриједан и могућ господичић.

ВУЧИСТРАХ: Гдје је?

ПАЦО: Овамо чека одговор.

ВУЧИСТРАХ: Да нека чека!

ПАЦО: Није достојно да он чека макар један х и̂ н, него нека дође.

ВУЧИСТРАХ: Ма што ће доћ[9]?

ПАЦО: Поклонити се величанству твому.

ВУЧИСТРАХ: Нека се клања тамо.

ПАЦО (*сам:* Бр̏жех му је и боље: да не изнађе штогоди што се не пада и што му се не би хтјело[11].) — Чини, о краљу, да прими[12] ту милос.

ВУЧИСТРАХ: Да нека је прими, кад хоће. Ја заисто не знам што ће ово бит.

Говор седми: бан Урош, Вучистрах и Пацо.

УРОШ: Твој слуга и братучед, а највеће вјеран подложник, честитим могућству твому сто краљевски, и молим ово небо да ти пода дуга љета уздржати га у миру.

ВУЧИСТРАХ: Није ми угодно то говорење; дану га промијени и реци штогоди[13] љепше.

УРОШ: Ја не умијем љепше одкрити радос од мога срца неголи језиком.

---

[1] неизбројене А; [2] па А; [3] ругања А; [4] *нема* Ч; [5] он А; [6–6] оди дава му заушницу (zausnizu) А; [7] краљу ведри А; [8] довести врх А; [9] доћи А; [10] *нема* А; [11] хтило А; [12] приму А; [13] штогод А.

ВУЧИСТРАХ: Да кад не умијеш дјелиће, ни̑ *(оваи*[1] *га удара*[1] *ногом)*! научи се с краљима говорит[2].

НАЦО: Није то дјело од изврена краља истоли од немила ѵ с и о н ѣ ћ к а тлачити господу и витезе!

ВУЧИСТРАХ: Не? је ли? *(оваи*[3] *га хвата и меће низ фрљештру)*. Да ходи на улицу, приповјеђ[4] твојој[5] дружини да сам успоник а не краљ.

Г о в о р о с м и: град[6]. — Кнез Ладзар и Радослав.

ЛАДЗАР: Ми смо, о Радославе, изданн!

РАДОСЛАВ: Како то?

ЛАДЗАР: Онако! обазнало се у краљеству и двору овому да сам Лазић, син чешкога краља; зато вићи на којој се погуби од живота находим.

РАДОСЛАВ: А нијеси се сам одкрио?

ЛАДЗАР: Ма кому?

РАДОСЛАВ: Бану Миклеушу.

ЛАДЗАР: Ма ко ти је рекô?

РАДОСЛАВ: Малоприје Бисерница, и рекла ми је још̑те да си се одкрио с ѵ г о ѣ а ј и м да не приповиједају[7] засада твога имена, и да си се оповидно бану Миклеушу.

ЛАДЗАР: Ја не знам како је ово! бану се Миклеушу ја очитовô[8] нијесам[8]: бан Урош да ме је издао, не могу ријеровати: на сврху ја сам у труду неизреченому[9].

РАДОСЛАВ: Ход'мо тја, докле смо на вријеме[10], ер ми почиње додијеват смрад од тамнице.

ЛАДЗАР: Ма гдје ћемо отити?

РАДОСЛАВ: Ја то не бих веле мислио гдје ћемо отити; ја бих да отидемо д ѐ л ô н г о пут Б ò ê м и ј ѐ.

ЛАДЗАР: А да оставимо Крунославу?!

РАДОСЛАВ: Поведимо је с нами.

ЛАДЗАР: Ах, како си слабе памети, страх ме је[6] да си ме ти оповидио!

РАДОСЛАВ: То ја?! лаже ко ће рићет[11]! Бисерница је мени оповиђела, ма[6] не ја њој[12]. Је ли ти она то рекла?

ЛАДЗАР: Ах, од ништа[13] човјече! оваку[14] ли сам ја примио ријеное од твоје службе? на ово ли ме си довео? овако ли ме си у рукам главнијех непријатеља на очиту довео смрт?

[1–1] оди замлати A; [2] говорити A; [3] оди A; [4] приповиј A; [5] tuoi A; [6] *нема* Ч; [7] приповиђају A; [8] очитовао нисам A; [9] неизреченом A; [10] бријеме A; [11] ријети A; [12] њом Ч; [13] ni scta A; [14] овако Ч.

РАДОСЛАВ *(овди[1] клѐкнѝвд):* Прости, госпару[1]! кунем ти се да ја нијесам тога учинио.

ЛАДЗАР: Дигни се и ѐнчас отиди исприд мене! бјежи у Босмију, приповјеђи[2] краљу Градимиру, ћајку мому, на што ме си довео! он ће ти подати достојно уздарје за тако вјерну службу. Ја ћу весео остати на смртној погуби, не хајући ми се живјети, ако не могу бити у дружби Крунославе, у којој се мој живот уздржи.

РАДОСЛАВ: Нека познаш да сам ти ја вјеран слуга, нећу те оставити; и нека познаш истинито јесам ли те ја приварио, хоћу при потреби с тобом погинути.

ЛАДЗАР: Ја не знам што вјеровати; слиједи ме.

РАДОСЛАВ: Ево ме.

Говор девети: Војисава и Даница слуша, а[3] пак говори[4].

ВОЈИСАВА *(сама[4]):* Лијену ти срећу изнађох у двору овому и за мене и за сина Мирослава! Ну бих узела с бољом срећом ӓли, за боље ријети, с већом намети да се владамо у двору овому неголи смо се уздали[5] у босанскому.

ДАНИЦА *(сама[6]):* Ово је Војисава! говори да је жив Мирослав: заисто се и он оди[5] находи у овому[7] двору. Тӧт није била јака омраза сваконика, пачек десница ова, извадит му душу? А, Мирославе, нећеш живјети заисто, нити ћу да се можеш похвалити да си имо̀ срце у нѐсцјени држати једну[8] краљевску кћер[8].

ВОЈИСАВА *(сама[6]:* Ну који ово лијен младац одовуда исходи? ах, како ми је угодан! њешто се јежим!) — Стани, о прилијени, имај милос врх мене!

ДАНИЦА *(сама[6]:* Једа ме је по несрећи познала тер пита милос?) — Коју, о мајко, иштеш милос од мене?

ВОЈИСАВА: „Мајко“, је ли? а не видиш да сам млађахна, да нијесам јоште ни зубе промијенила?

ДАНИЦА: Видим да ти падају а већ не расту.

ВОЈИСАВА: Јоште бо им није ни вријеме[9]; од прикојучер ми су ови испали — брзо ће нарастити.

ДАНИЦА: То може бит[10]! дану, што ћеш, о младице?

ВОЈИСАВА: Процијени, о мој љубљени, да сам ја у мору од љубави једна ӥспенга̀на галија којој надимају једра моји чести[11] уздаси[12], којој служе за весла моје љувене мисли. Зато хтјела бих

[1–1] прости, господару (оди клекне) А; [2] приповијеј А; [3–3] *нема* А; [4] *над ретком додала прва рука* Ч, *нема* А; [5] *нема* Ч; [6] *нема* А; [7] овему А; [8–8] једне краљевске кћери А; [9] бријеме А; [10] бити А; [11] честити Ч; [12] уздахи А.

— да ти право речем — да би се ти достојао бити[1] вјеран поморац од ове галије.

ДАНИЦА: Разумијем што хоћеш покривено ријети[2]; зато одговарам ти: за довестит[3] у жуђену луку ту галију, друго знање[4] неголи моје и бољи се поморац хоће неголи сам ја; зашто[5], ако море од љубави узрасте и смете се, изгубићемо уфање[6] свако[6] и међу морскијем валовим оба[5] ћемо[5] удрити на сухо.

ВОЈИСАВА: Стави се, мој животу, и ако не дођемо[7] у луку жуђену, дај кривину самој мени.

ДАНИЦА: Несрећну бисмо сврху имали и испразно би нам свако изишло дјело, зашто не може невјеш поморац и без тимýна ништа учинити.

ВОЈИСАВА: Малахне капље од љубави могу велик огањ угасити; мени је и мало задости.

ДАНИЦА: Малахна ствар не може велику жељу наситити: а ја знам да и оно[5] мало што је у мени у твојијем руками не би се ништа изнашло.

ВОЈИСАВА: Лудијех ријечи!

ДАНИЦА: Лудијех, ма истинитијех[8].

ВОЈИСАВА: Дакле ме нећеш љубити?

ДАНИЦА: Љубим те веће неголи могу.

ВОЈИСАВА: Смилуј[9] се на мене!

ДАНИЦА: Жалим твоје зло.

ВОЈИСАВА: Да оздрави га!

ДАНИЦА: Кад бих могô[10], бих заисто.

ВОЈИСАВА: Што ти мàњкâ[11]?

ДАНИЦА: Оно што нејмам.

ВОЈИСАВА: Чини што можеш!

ДАНИЦА: Не могу ништа.

ВОЈИСАВА: Усилуј се!

ДАНИЦА: Не бих могô усиловати ино[12] неголи саму[5] нарав.

ВОЈИСАВА: Немили младче!

ДАНИЦА: Жено беспаметна.

Говор десети: Даница сама.

На освету, жеље моје! Што вас смета? Мирослава[13] љепос[13]? Не, није достојан живјети ко је смио погрдити моју љубав! Нека не

[1] bieti A; [2] *од ове ријечи даље писала у* A *до конца десете сцене друга рука;* [3] довести A; [4] знанје A; [5] *нема* A; [6] свако уфанје A; [7] дојемо A; [8] истиних A; [9] смили A; [10] могао A; [11] мајнка Ч; [12] друго A; [13] љепос Мирослава A.

уфа игда проштења[1] од мене имати ко је могô[2] исту оставити мене за другу љепос. Ко се овому[3] лицу одметник учинио пастит[4] ће[4] на тле од овога мача убијен[5]! ко је умио своје побјегуће ступаје одвратити од мене, од овијех рука веле немилије неголи од чељусти бијесна лава раздриљен остати има! Учинити[6] ћу[6] од његова срца посветилиште угодно мојој омрази; и ако је[7] према мени досада у леду било остинуто, хоћу да се ражеже, изгори и у пепео обрати на пламу огњеному. На освету, сй, сй, на освету!

Говор[8] једанаести[8]: Крунослава сама.

Ето видиш, о мој љубљени Мирославе, како је драг урес лица[9] твога[9] могô мене довестит[10] на изгубљење[11] од краљества и владања[12]; и она круна којом ја сцијењах твоје ведро уресити чело мени се је од одметне господе и банâ уграбила и поставила немилом Вучистраху, брату мому. И све ово ништа јес, зашто, за бити твоја, јоште да ми се и живот уграби, угодно би ми било. Али гдје си сада, о жуђено моје уфање[13]? дођи у ове руке, нека с тобом сједињена утопим се у мору од љувенијех раскоша, зашто

ти си, ти сâм мê младости
слатко уфање[13], драга жеља;
без тебе ми н'је радости,
без тебе ми н'је весеља!

Говор дванаести: Сунчаница[14] и Мирослав[14].

МИРОСЛАВ: Простри, о драга, ту руку од лијèра прибијелога и загрли, пачек вежи ову душу.

СУНЧАНИЦА: Мирославе, ја не вјерујем сама себи да сам у час један могла освојити благо од твоје љепости и учинити се удионица од твоје љубави.

МИРОСЛАВ: Вјеруј, слатки узроче мога добра! и нека знаш да без тебе живјети не могу, молим[15] те да пустиш на једној[16] пӧстави упѐнгати твоју прилику, с којом ћу, кад те пӧлак мене не будем гледати, моћи[17] подати разговор мојијем љувенијем трудима.

СУНЧАНИЦА: Чини што хоћеш! једанпут[18] ја сам на твоју посвећена заповијед, и честите бројим свеколике оне[19] ступаје које сам прострла по двору овему[20] за изнаћи те, ако тäч лијепу сам плату примила од твоје љубави.

---

[1] проштенја А; [2] могао А; [3] овему А; [4–4] пастиће А; [5] *нема* Ч; [6–6] учинићу А; [7] ће А; [8–8] Шена једанадеста А; [9–9] твога лица А; [10] довести А; [11] изгубљенје А; [12] владанја А; [13] уфанје А; [14–14] Мирослав и Сунчаница А; [15] молин Ч; [16] једном Ч; [17] моћ А; [18] једампут А; [19] мê А; [20] овому А.

МИРОСЛАВ: Отидох приправити што је од потребе за испуњење[1] мојијех чистијех жеља.

СУНЧАНИЦА: Пођи, мој драги.

Говор тринаести: кнез Ладзар и Сунчаница.

СУНЧАНИЦА *(сама[2]:* Ево кнеза Ладзара! требује нађ начин за одврћи се од њега.) — Кнеже Ладзаре, љубав неизмјерна кȳ[3] ти носим подијети не може да ти навијестим оно што не бих[4] узела.

ЛАДЗАР: Све што ми од тебе дође, о прилијена, бити ће утјеха и радос мому животу.

СУНЧАНИЦА: Иста љубав притрпјети не може да те видим на погуби од живота.

ЛАДЗАР: Изгубити живот на служби твојој није ино неголи дотећи име неумрло.

СУНЧАНИЦА: Бјежи, кнеже, из двора овога, бјежи из ове краљевине гдје[5] проглашено твоје име свачија срца бȳди на твоје погубљење[6].

ЛАДЗАР: Вајмех, што чух, о госпође[7]?!

СУНЧАНИЦА: Чуо си истину[8] очиту.

ЛАДЗАР: И можеш притрпјети да један који малоприје завеза своју вјеру твојој љепости надалече од твога уреса погине?

СУНЧАНИЦА: Погинути ће прије ко тебе ниште погубити! и за нека у изгубљењу[9] твому ја се иста не изгубим, ако ме љубиш, бјежи

ЛАДЗАР: Како ћу без душе бјежати? у двору овому моја остаје душа а ја надалече од ње мртав свијем дȯбрима — вајмех!

СУНЧАНИЦА: Таки је удес, така је чес! Дође, о мој драги, врпјеме[10] угодно, кад се буде наша довршити[11] вјера у честитијему[12] покоју; али сада врпјеме[10] није! остављам те у рукам твоје слободе: ако љубиш живот, бјежи[13]! ако за смрт не хајеш, остани! чини што ти је угодно.

Говор четрнаести: бан Миклеуш, бан Урош, бан Радомир и Сȅломир.

МИКЛЕУШ: Не, не — ја притрпјет нећу увријȅђење[14] тешко овако — мојијем ћу се рукам осветити.

УРОШ: Не, не — ја подијети[15] не могу да ови живот који на служби краљества овога стократ је исту смрт погрдио овако сада погрђен[16] остане — осветићу се на страховит начин.

[1] испуњење A; [2] *нема* A; [3] коју A; [4] би Ч; [5] gdieie A; [6] погубљење A; [7] госпоје A; [8] истиниту Ч; [9] изгубљењу A; [10] брпјеме A; [11] довршит A; [12] честитијем A; [13] bisi (*место* bisci) A; [14] увриђење A; [15] подијет A; [16] pogarien (= погрјен) A.

*

СЕЛОМИР: Уставите, о витези, плахе жеље од освете! није право да вјерноc ваша, у свако вријеме[1] за узвишење[2] краљества овога с погубом од живота достојно свему свијету за изглед указана, невјерна се укаже супротива краљевској глави: он крив није — ви сте криви који га сте на ови сто успели! Јес начинâ веле бољијех и замјерйтијех[3] за осветити се а не увриједити вјерноc вашу.

МИКЛЕУШ: Али тешко погрдјење[4] не иште други начин неголи освету; зато пуштите[5] да се свак на свој начин ўтажй.

УРОШ: То су исто и моје мисли[6], зашто витез који носи час на челу а начин од освете на пасу не иште другога начина.

РАДОМИР: Молим вас, утажите се! Је ли ово они исти Вучистрах који с вашега свјета и наука био је постављен, јоште за живота краља Бранивоја, у једну спилу?

МИКЛЕУШ: Јес.

РАДОМИР: Да зашто је, реците ми, био постављен?

СЕЛОМИР: За његову ћуд опаку, нека не би искоријѐнио успопством од његова владања[7] краљество и погубио[8] господу.

УРОШ: Ово је истина!

РАДОМИР: Да на што се тужите? Ви сте га знали, и[8] ви сте ово хтјели — на себе се тужите!

УРОШ: Има разлог бан Радомир: ко је сам себи од свога зла узрок нека плаче сама[9] себе[9].

МИКЛЕУШ: Да како се могу, о Селомире, оздравити ране од нашега увриjѐђења[10]?

СЕЛОМИР: На исти начин на који се довео из спиле на краљество нека се поведе из краљества у спилу; а сто ћајков нека се поврати Крупослави. А моја ће мисао бити од љубави потиштена роба чинит да се одврати и ужеже на љубав племенита краљевића.

УРОШ: Добро си споменуо! и мени је веома угодан твој свјет и наук.

МИКЛЕУШ: И ја то исто потврђивам[11]! Буди твоја помња, о бане Радомире, извршити ово.

РАДОМИР: Живите весело, а[12] нека је мени ш њим главу разбијати[13].

Говор петнаести: Вучистрах[14] сам.

Колико је лијено бити краљ: онога замлатит[15] руком, онога[16] удрити[8] ногом, онога врћи[17] низ продзор на улицу, а страх ставити

[1] бријеме А; [2] узвишенје А; [3] замјеритијих А; [4] pogardienie А; [5] пустите А; [6] одлуке А; [7] владанја А; [8] *нема* Ч; [9] себе истога А; [10] увриђенја А; [11] потврђујем А; [12] и А; [13] разбити А; [14] Вуцистрах А; [15] замлатити А; [16] овога А; [17] врћ А.

на свакога, нека те се свак боји — није љепше ствари на свијету! Још̑те обалити ови двор, ужећи ови град, сатрти пук, погубити банове[1] и витезе[1] веле би љепше било, нека се ти нејман од кога бојати[2] ни страшити. Ма што рекох[3]? а ко мени може[4] што[4] учинити? Сй, нека се моје жеље насите, а нека свијет погине! Ну што велим?! да кад бих ово учинио, а од часа бих био краљ? Није госпар, ако[5] нејма кому заповиједат; није краљ ко подложника нејма. Право бан Радомир говори да се хоће нарав блага, мисао свијесна, ћуд мила ко заповиједати хоће и у краљеству се утврдити, и у разазнању[6] битја свачијега частити ко је части достојан, љубити ко љубав умије дотећи, и онаки начин држати како се може притегнути људство[7] свеколико под влас твоју, а не да од твога самосиља[8] бјеже[8] пуци цијели испод твоје заповиједи. Сй, Вучистраше, да се промијени ћуд и да се настоји уздржати[9] се у госпоству!

Говор шеснаести: град[10]. — Крунослава и кнез Ладзар с мачима; сваки[11] о себи[11].

КРУНОСЛАВА: Што ћу да учиним веће? у омрази од господе, изагнана с краљевекога пристоља, ужежена на љубав иностранца потиштена — није ми живота! сй, да се умре!

ЛАДЗАР: Што могу учинити? у омрази Крунославе, изагнан од Сунчанице, издан од пријатеља, прогоњен од свакога — живјети не могу! сй, да се умре!

КРУНОСЛАВА: Ти, о удесни мачу, имаш довршити моје невоље.

ЛАДЗАР: Ти, о бритки[12] мачу, имаш подати најљепши покој мојијем смртнијем трудима.

КРУНОСЛАВА: Није право да живе[13] једна[13] која није могла ни умјела живјети у краљеству.

ЛАДЗАР: Није право да у[14] животу борави[14] ко живе у омрази истијем небесима.

КРУНОСЛАВА: Умијеси се, о немило гвоздје, у овому срцу, и пролијевши[15] из њега ријеке од крви пусти нека се насити ко је умио с унгарскога пристоља мене дигнути.

ЛАДЗАР: Пробиј, о жестоко гвоздје[16], ове прси, и нека се развесели ко је прогонио једнога краљевекога сина, кад га прострта види на црној земљи у крви огрезнута.

[1–1] витезе и банове A; [2] bogliati A; [3] rekoh *с доцније додаким* h Ч, rijex A; [4–4] што може A; [5] ко A; [6] разазнању A; [7] људство A; [8–8] самосиља биже A; [9] утврдити A; [10] *нема* Ч; [11–11] *нема* A; [12] brietki A; [13–13] у животу борави A; [14–14] живе A; [15] prolicpsci A; [16] guosgdie *гдје је друго* g *прва рука исправила од* d Ч.

КРУНОСЛАВА: Збогом, зраче драг сунчани!
ЛАДЗАР: Збогом, зраци св'јетла дана!
КРУНОСЛАВА: Збогом, родна земљо, остани!
ЛАДЗАР: Збогом, родна земљо избрана!

Говор седамнаести: Селомир, Крунослава, Сунчаница и кнез Ладзар.

СЕЛОМИР: Што чиниш, о краљице?!

СУНЧАНИЦА: Што си намет изгубио, кнеже[1] Ладзаре?!

КРУНОСЛАВА: Пусти, о Селомире, да она која је умрла[2] свијем дòбрима не живе веће.

ЛАДЗАР: Пусти, о Сунчанице, да ко је умро свакому уфању[3] не живе ни себи.

СЕЛОМИР: Да како си то[4] одлучила у час један изгубити оно краљество које ти се од мене обећало вјековито уздржати у руци?

СУНЧАНИЦА: Да како си, непослушан мојој заповиједи, могô уздржати се један час у двору овому?

КРУНОСЛАВА: Али знам да ми се је по теби обећало веле а мало извршило; зато, не имајући уфања[5] успети се на оно[6] пристоље с кога сам неправедно дигнута, сцијеним веле боље не живјети. Зато пушти[7] ме мојој слободи.

ЛАДЗАР: Али знајући да свакако живот ми се дигнут[8] има, будући се обазнало да сам непријатељ краљества овога, одлучио сам од моје руке погинути. Зато пушти[7] ме мојој одлуци.

СЕЛОМИР: Пачек реци да ти се од мене мало обећало а веле извршило, зашто су ето опета господа послали Вучистраха у спилу а теби ћајков сто краљевски повратили. Зато одагни те[9] смртне и неправе мисли твоје.

СУНЧАНИЦА: Али ја хоћу да живеш и за́све да је теби[10] свак[10] супротива, ну далече од[11] краљества овога гдје ти се смрт вије око[12] главе. Зато остави те несвијесне одлуке.

КРУНОСЛАВА: Оживјех, Селомире, с твоје вјерности!

ЛАДЗАР: Оживјех, Сунчанице, с твоје љубави!

КРУНОСЛАВА: Ход'мо на краљество!

ЛАДЗАР[13]: Ход'мо на тешке невоље[13]!

СЕЛОМИР: Ходи, о госпође[14], и живи твому пуку.

СУНЧАНИЦА: Ходи, о краљевићу, и живи краљеству твому.

Сврха[15] *другога ата*[15].

---

[1] кнезе А; [2] *нема* Ч; [3] уфанју А; [4] ти А; [5] уфанја А; [6] ово А; [7] пусти А; [8] дигнути А; [9] тej А; [10–10] свак теби А; [11] из А; [12] около А; [13–13] *нема* А; [14] госпоје А; [15–15] *нема* Ч.

СКАЗАЊЕ[1] ТРЕЋЕ[1].

Говор[2] први[2]: Крунослава у столу сама[3].

Ево ме опета узвишене врху унгарскога краљества, али вржене у дно од несрећа! љубав витезâ и банâ уздигла ме на величанство, љубав Мирослава меће ме у невоље. Ах, неприличнијех и супротивнијех дјела од једне исте љубави! уздигнута сам с ўгоħâјим[4] да не љубим Мирослава, а ја ћу сама се добровољно обалити за љубити га. Ах, Мирославе, која те худа моја чес у мој двор довела, нека освојиш ово срце, пачек нека ово срце, изгорјено на плам твоје љубави, у сух се обрати пепео, нека моја мисô[5] не може се простријети изван тебе, нека мој поглед допријети не може неголи до твога лица. Ах, Мирославе, изгубила сам памет — изгубити[6] ћу[6] и краљество, пачек изгубити[6] ћу[6] и мој[3] живот, йштом да ми се ти не уграбиш, да тебе не изгубим! Уресити ћу, вјеруј мени, овом круном твоје чело, којему се веле веће чести достоје, за с тобом краљевати; или — ако та сила буде — поплесати ћу ово величанство и живјет с тобом у невољи за не одијелити се од тебе. Ах, Мирославе, твоја сам и твоја ћу бити до смрти!

Говор други: Селомир и Крунослава.

СЕЛОМИР: Јоште ли, о краљице, не мож одагнати из прсй они потиштени плам који ти је уграбио круну с главе? јоште ли, о Крунослава, не видиш она зла која[7], с[8] тако[8] тамне љубави достијèзају[9] тебе? јоште ли, у слјепилу отврднута[10], не мож разабрати на које те невоље доводи љубав неприлична? Одређено је, вјеруј мени, ово краљество не ийоствaнцом, не туђином, не непознанијем тукáчима неголи нáроду од краљевскога племена. Устави, устави, молим те, жеље плахе с којијем неразборна срнеш на погубу од твога живота! Познала си што хоће ријети за један само дан не сједити на пристољу од владања[11]; виђела си колико је необично подложити своје влаштито[12] госпоство у туђе руке и обалити се под заповијед. Познала си у мало бремена који[13] се труди, туге[13] и муке подносе бити друзијем подложена[14]; виђела[15] си како је трудно своје госпоство у туђијем назити руками. Свиђ се, промијени мисао, устави жеље теби неприличне и утврди у теби и у твому породу заувијек краљество ово у руци.

[1-1] ат трећи А; [2-2] *послије* сама Ч; [3] *нема* А; [4] ugaghijm А; [5] мисао А; [6-6] изгубићу А; [7] *додано са стране* Ч; [8-8] тако с А; [9] doſtieſaju *с превученим* е Ч; [10] отврнута А; [11] владанја А; [12] властито А; [13-13] које се туге, труди А; [14] подложна А; [15] видјела А.

КРУНОСЛАВА: Нијесу ми скровне[1], о мој вјерни Селомире, свеколике погубе које ми си тако лијепо прибројио[2]. И колико ми су прије били[3] твоји свјети необични, толико их с боље воље слушам сада; али, вајмех, не могу их извршити!

СЕЛОМИР: Зашто?

КРУНОСЛАВА: Зашто сцијеним да Кȳпидо, бог од љубави, одријешио је сам себи и одвезо ону златну[4] копрењицу којом држи покривене своје очи и на моје[5] их[5] поставио, ако знам и видим да је веле[6] веће неголи истина да сам, премда узвишена[7], али ближе[8] погубе и изгубљења[9] од краљества и живота. Ну не могу се уставити од мојијех жеља — љубим и[6] љубим Мирослава!

СЕЛОМИР: Одврати мисао од њега и спомени се само једанпут да ти о[д] давнијех[10] угарскијех краљева и од угарскога племена исходни, а да је он толико потиштен, да истога свога не позна[11] бића, и да није он твоја сȳпротива и да ти његова бити не можеш; тако ћеш у час један, кô наметна и вриједна краљица, узети у омразу супротиву тако неприличну.

КРУНОСЛАВА: Познам да је све то тако: али Мирослав, слатка зȁмјера од мојијех очи, не може за један само час из моје отети се памети. Да што могу учинити?!

СЕЛОМИР: Пусти[12] га у руке од бана[13] и витезȁ[13], нека они нађу начин изагнати њега из двора овога.

КРУНОСЛАВА: Не, не! ко њега из двора поиље овога нека прије мени отме и краљество и живот! подијети нећу, нећу, о Селомире, притријети да се Мирослав за хȋн један одијели од мене. Ако ја не будем вриједна окрунити га мојом круном, неће ми нитко[14] забранити да обучем[15] халину од његова потиштења — тако ћу свакако његова бити!

СЕЛОМИР: И тако си одлучила?

КРУНОСЛАВА: Овако хоћу.

СЕЛОМИР: И није разлога да те приврати?

КРУНОСЛАВА: Ко љуби не пита разлог неголи од љубави.

СЕЛОМИР: Љубав је слијепа.

КРУНОСЛАВА: И ја то знам.

СЕЛОМИР: Да не дај се слијепу божанству владати.

КРУНОСЛАВА: Кад не могу инако!

СЕЛОМИР: Спомени се ко си.

---

[1] скровене A; [2] приповиђно Ч; [3] bieli A; [4] позлаћену A; [5–5] mojeh Ч; [6] *нема* A; [7] uscesena (*т. ј.* ужежена) A; [8] bliescije A; [9] изгубљења A; [10] давњијех A [11] познаје A; [12] пустити A; [13–13] витеза и бана A; [14] ткто A; [15] оберем Ч.

КРУПОСЛАВА: Краљица сам.

СЕЛОМИР: Можеш краљица и не бити!

КРУПОСЛАВА: Ѝштом да будем Мирослава, а нека нијесам краљица!

СЕЛОМИР: Луде одлуке!

КРУПОСЛАВА: Лијепа дјела[1] од љубави!

Говор трећи: град[2]. — Кнез Ладзар и Радослав.

ЛАДЗАР: Веће сам, о Радославе, у омрази свијету свему, начек мени истому! што да учиним?

РАДОСЛАВ: Ти не хоћеш слушати[3] мога свјета, него, кад ти ја што речем, говориш да те сам издао: то ми је веле боље мучат[4].

ЛАДЗАР: Начек у овакој невољи говòри! козна да твој свјет[5] којигоди и[5] наук изведе мене из утопнога мора од мојијех тешкијех невоља.

РАДОСЛАВ: Кад ми даваш облас да говорим, ја бих ти рекô једну лијепу ријеч а научио те јоштер[6] љешну[7] ствар; ма не знам хоћеш ли је хтјети учинити.

ЛАДЗАР: Ако прилична буде и подобна, зашто нећеш да је ичиним?

РАДОСЛАВ: Молим те, прије[8] ми реци, зашто смо оставили наше краљество и дошли овди[9]?

К.[10] ЛАДЗАР: То ли не знаш?

РАДОСЛАВ: А ко ми је рекô[10]?

ЛАДЗАР: Нијеси ли икада познô, по биљегу од мојијех тешкијех уздаха, огањ који разгара ове прси?

РАДОСЛАВ: Познам да љубиш, ма нијесам икад[11] могô[11] обазнат кога љубиш.

ЛАДЗАР: То није ни подобно да ти[5] знаш.

РАДОСЛАВ: Да ја те не могу ни[5] помоћи!

ЛАДЗАР: Ма[2] зашто?

РАДОСЛАВ: Зашто скровена[12] се рана лијечити не може[12].

ЛАДЗАР: Рана је од љубави.

РАДОСЛАВ: Добро да је рана, али се хоће знати ӓли те је змија ударила[5] али те[5] је[5] вук уио, али[13] си се на клѝчак обô[13], зашто разликос од ране разлике лијеке хоће; а ти ме разумијеш[14].

ЛАДЗАР: Имаш разлог! одкривам ти срце — буди вјеран.

---

[1] дила А; [2] *нема* Ч; [3] слушат А; [4] мучати А; [5] *нема* А; [6] јоште А; [7] liepiu А; [8] прво А; [9] оди А; [10–10] *нема* Ч; [11–11] икада могао А; [12–12] скровне се ране личити не могу (*испр. од* може) А; [13–13] *нема* А; [14] разумиш А.

РАДОСЛАВ: Не могу бити вјернији неголи сам досада[1] био; сцијеним да ме добро познаш, госпару.

ЛАДЗАР: За љубав краљице Крунославе дигô сам се из двора ћајка мога и дошô овди[2] међу моје најглавније непријатеље за моћ само погледом наситити се у разгледању[3] ње сунчанога лица. Али она анђеоска прилика[4] и[4] љепос тако јацијем[5] везијем завезала[6] је срце моје, да се веће не умијем од ње одијелити.

РАДОСЛАВ: Не чудим ти се ништа, ер је заисто лијена! и ја, госпару, одкад сам је видио, не знам што ти[7] се[7] од мене учинило, ер је достојна свачије љубави. Ну, кад бих ја био краљев син кô си ти, а не слуга кô сам ја, ставио бих се на висока и чудновита[8] дјела[8] за дотећи ње љубав и да ми не може утећи из руке.

ЛАДЗАР: Ма што би учинио?

РАДОСЛАВ: Јеси ли ти[9] кадгоди отворио јој[9] се и одкрио да је љубиш?

ЛАДЗАР: Не икада, зашто, отврднута, за љубав не хаје.

РАДОСЛАВ: То је што говори они спијѐвалац:

Мучећему, знај, дјетету
ни иста мајка не разум'је:
плам пôтајан рађа штету,
скровној рани л'јека није.

ЛАДЗАР: Тер си ме то хтио научит?!

РАДОСЛАВ: Не, не, чуј[10] ме! Ја бих јој се настојô[11] у вечер увући у камару, и ту прво молбом одкрио љубав, а послије и силом и снагом настојô[11] дотећи оно за чијем тако мучећи[12] замани уздишеш.

ЛАДЗАР: Једнога ми си црва у срце усадио а грйзицу у[13] мисô увео. Ходи за мном.

РАДОСЛАВ: Хоће се бити смион; вели они други спијевалац:

Смионство се и слобода
хоће у дјелим од љубави:
смион'јех сл'једи добра згода;
ко н'је смион виле ȍстави!

Говор четврти: бан Миклеуш сам.

Уздигнута опета на пристоље Крунослава бу̂ди̂ у мени оне жеље од краљества које[14] ш ње невољам у мени бјеху задријемале. А тко[15] йни с бољом чести може се успети на владање[16] од унгарскога кра-

[1] досад А; [2] оди А; [3] разгледанју А; [4] [4] *нема* А; [5] jaciem Ч; [6] favela *друга рука исправила у* favefala Ч; [7] се је А; [8–8] чудновата дила А; [9] *нема* Ч; [10] ‚cju' Ч; [11] настојао А; [12] мучећ А; [13] и А; [14] које се Ч; [15] ко А; [16] владанје А.

љества изван мене који од ведре крви краљевске бројим дуг ред старијех дједа и прадједа? Братучед[1] сам краљичин и нитко ини прије мене не може се ње назвати[2] вјереник. И з а́ с в е д а битје непознано кнеза Ладзара у велику ме било сумњу обалило[3] да он[4] не двори оне среће којијем[5] ја[6] се[6] мислим уресити, и зато сам био силован и[4] на бој позвати га; али, да буде највећега краља од свијета син, не страшим се веће да може смести ни у малахан дио моје[7] високе мисли, зашто краљица, ужежена љубавим једнога потиштена туђина, свачију мрзи службу, на ничију љубав не пази, од ничије службе не ставља се. Ну ја, који сам досада с[8] крепостим мојом и с јакостим ове деснице прид свакијем ногу постављо̀, на велика справио сам се дјела: или Крупослава има бити моја, и[8] силом, или живјети[9] нејма! Нека се ноћ учини, ја ћу у вечер[10] испуњене виђет ове моје темељите одлуке.

Говор пети: камара[4]. — Сунчаница и Мирослав гдје чини ње рѐтрат.

СУНЧАНИЦА: Ево ме, мој животу, нека ово моје лице од изврсне м а̂ с т и, а̏ л и веле веће од[8] крепосне руке, дотече неумрлос.

МИРОСЛАВ: Сједи овди[11], о Сунчанице, и немој се, молим те, засрамити[12], ако смије твоју рајску слику и с п ѐ н г а т и једна понижена рука. Овако се устави; утолико ја[13] хоћу[13] дати почетак мому чињењу[14].

СУНЧАНИЦА: Гледај ме да се не мичем, за нека можеш изврсну ме учинити.

МИРОСЛАВ: Видим те да си темељита, али једва могу вјеровати.

СУНЧАНИЦА: Ма зашто[15]?

МИРОСЛАВ: Зашто није обичајно да сунце на једному може се мјесту уставити.

СУНЧАНИЦА: Али сунце, з а́ с в е д а околиш небески без пристања[16] и без умора свакчас протјече, али не бјежи из свога међаша[17] ни из паса онога којијем[18] се наше лијена грађа од високога свијета.

МИРОСЛАВ: Не разумијем зламење[19]!

СУНЧАНИЦА: Разумијеш[20] веле добро, о мој драги, да, з а́ с в е[21] да[21] ја не будем ставна на једному мјесту[22] ста̂ти[22], али свијетло сунце од мојијех чистијех[23] пожуда неће изити икада из међа́ша[17] од твоје љубави.

[1] brattucet Ч; [2] назват А; [3] поставило А; [4] *нема* Ч; [5] којима А; [6] се ја А; [7] *послије* мисли А; [8] *нема* А; [9] живјет А; [10] *у* А *послије тога још* оçе (= *очи*) мјесто mochi (= *моћи*)? [11] оди А; [12] срамити А; [13-13] ћу ја А; [14] чињенју А; [15] што А; [16] пристанка А; [17] битја Ч; [18] кијем А; [19] зламенје А; [20] разумиш А; [21-21] и засве ер А; [22-22] стати мјесту А; [23] честитијех А.

МИРОСЛАВ: Ах, Сунчанице, одвеће си с високога[1] неба твога ведрога племена понижила твој поглед у низоке дубине мога потиштена рода!

СУНЧАНИЦА: Немој се ругати, о Мирославе.

МИРОСЛАВ: Не руга се ко умира.

СУНЧАНИЦА: Нека видим како ти дјело исходи.

МИРОСЛАВ: Све добро; само би се хтјело, о госпође[2], за у свему изједначити ову мртву прилику живој теби, уграбити руменило ведрој дзори, свјетлос сунцу, бјелоћу бисеру а[3] прљепило кòраљи и рубину.

Говор шести: Крунослава и[4] исти[4].

КРУНОСЛАВА: Које безочно смионство видим у краљевскому стану[5]?! Која се пêнга чини? чија се прилика оживљива? А, а, изнашла сам, познам! Бесрамна Сунчанице, смиони Мирославе, тако[6] ли непоштена љубав оскврњује[7] душе у вами? таку ли чâс краљевском[8] носите[8] двору? Ти, безочна, хоћу да одсада не само Мирослава будеш у нѐсцјени[9] држати, кô се за њега пристоји, ну нећу да се унапријед ни[10] од његова споменеш имена. Ти, худи и опаки, нећу да смијеш не[10] само[10] погледати на Сунчаницу, ну хоћу да се од исте ње сјене[11] чуваш и бјежиш. И ако овијем оштријем, ну праведнијем заповиједим непослушни се у малахан дио укажете, оба имате пастит[12] мртви, за угодно посветилиште од моје омразе, прид ове краљевске ноге.

Говор седми: град[10]. — Мирослав сам.

Који гром, који трӥјес удрио јес мене? што се је ово учинило? Ах, Сунчанице, на што ме твоје огњене доведоше пожуде! вајмех, што ми се је догодило? не знам, бјеше ли ово краљица унгарска ӓли пакљена која ме је овако оштро покарала? је ли оно ријечи изустила ӓли отроване[13] стријеле, које ми до срца дотегоше, из усти испустила? Вајмех, што ми[14] ово ӱчини́, Крунослава? Сунчанице, ко ми ово срце из прсӣ угра̀бљи̇ва̀[15]? Што ми се ово прид очима дан свијетли у ноћ тмасту обраћа? Стинем, тресу ми се ноге — што је ово? снага гине, јесам ли жив ӓли мртав? вајмех! *(Овди[16] пада кô мртав.)*

---

[1] висока А; [2] госпоје А; [3] *нема* А; [4–4] Сунчаница и Мирослав А; [5] станју А; [6] како А; [7] оцкврњује А; [8–8] носите краљевскому А; [9] нецјени А; [10] *нема* Ч; [11] сјени А; [12] пасти А; [13] отровне А; [14] ми се А; [15] уграбља А; [16] оди А.

Говор осми: Даница и Мирослав гдје леже.

ДАНИЦА: Ово ли си дочекала, несрећна Данице, да је цар Мирослав живе, а да ти, мртва не само краљеству[1] твому ну и краљевској јоште славној[2] части, овако се непознана у мушкијем одјећами скиташ по свијету? Ну што ријех? нијесам ли ја моју чес прилијепу са мном за'едно[3] из мајчине утробе[3] на свијет изнијела? јесам[3]! Нијесам ли ја ову нету[4] час неоскврњену[4] у мени до овога часа уздржала? јесам! Да како могу ријеч[5] да сам овој свијетлој части мртва веће? Не, не, није праведан ко смије оваку[6] лаж промислити! Ли, вајмех, што говорим? краљевска дјевојница сама, без помње од старијех, без страже од узданијех[7] побјегнут[8] из бајкова двора и из краљества свога — не може него нечасно име[9] дотећи[9], ни може изнаћи обране — заспе да се голом огради[10] истином! — да јој се зо[11] и срамотан глас не стави[11]. Да што требује учинити? Ко је једанпут пошљесо чес нека не живе; и не могући живот стат[12] раздијељен[12] од части, за час слиједити веле јес боље часној мени умријети неголи нечастан глас имати. Сй[13], нека се умре! овијем мачом хоћу заплатити све моје невоље. Умри веће, о Данице, нека се свијет васколик изгледа у твоје замјерите[14] и часне одлуке! — Ну што видим? није ли ово они[13] Мирослав, мој[15] непријатељ[15]? Ах, он је зашто! Данице, учини срце кренко: сад је врријеме[16] за осветити се! све ове тешке[17] смеће твоје[17] нека он животом својијем[18] заплати, и нека се моја час увриједјена[18] замијени ш његовом смрти! сй, сй, умри, о немили! *(Овди*[19] *га хоће мачом*[13] *убит.)*

Говор девети: Крунослава, Даница и Мирослав леже[13].

КРУНОСЛАВА: Устави се, о срдо немила! није допуштено наказни накљеној врх лијепа[2] лица небеског руке простријети!

ДАНИЦА: Пусти ме! ко си ти? Нека угасим жеље од праведне осветe у крви једнога издајника.

КРУНОСЛАВА: Поклони се, звијери злосрда[20], Крунослави, угарској краљици, ако смионство толико[21] слободно не мислиш твојијем животом заплатити. — Ко је тамо? *(Овди*[22] *дохоће*[22] *двије слуге, а Даница бјежи.)*

---

[1] *и* A *тако;* [2] *нема* Ч; [3–3] *нема* Ч; [4–4] час исту неоцкврњену A; [5] рјети A; [6] таку A; [7] уздајнијех Ч; [8] побигнут A; [9] дотећи име A; [10] обрани A; [11–11] не стави зао и срамотан глас A; [12] статн раздиљен A; [13] *нема* A; [14] samjerite Ч; [15] непријатељ мој A; [16] бријеме A; [17–17] твоје тешке смеће A; [18] увриђена A; [9] оди A; [20] злосрдна A; [21] толи A; [22] оди дотеку A.

КРУНОСЛАВА: Однесите овога младића у моје станје и на моју краљевску перницу поставите њега, докле му се побјегућа душа врати. *(Овди*[1] *односе Мирослава*[1]*.)*

Говор десети: спила. — Вучистрах[2] и Радомир.

ВУЧИСТРАХ[2]: Ја сам, о[3] Радомире, изван себе!

РАДОМИР: Ма што ти је?

ВУЧИСТРАХ[4]: Јесам ли ја Вучистрах[2]?

РАДОМИР: Да ко си?

ВУЧИСТРАХ[2]: Да јесам ли ја онај Вучистрах[2], краљ угарски, који малоприје у величанству сједећи држах облас од краљества у руци?

РАДОМИР: Јеси ли спô?

ВУЧИСТРАХ[2]: Спô сам досада.

РАДОМИР: Да теби се њешто сњело заисто.

ВУЧИСТРАХ[2]: Ако ми се оно сњело, не могу рићи неголи да је сан једна лијепа ствар.

РАДОМИР: Него реци да ови наш живот није друго неголи један сан, који у час дође и у час прође.

ВУЧИСТРАХ[2]: Требује тако рићет[5] заисто, зашто су се мени чудноватe[6] и замјерне[7] ствари приказале.

РАДОМИР: Ма што си видио? реци ми.

ВУЧИСТРАХ: Чињаше ми се да сам се у један час нашô на пристољу угарскога[8] краљевства[8], да ми се свак клања, да ме се свак боји; нег само[9] што ти[9] даваше ми корисне и мудре науке од владања[10].

РАДОМИР: Да како си те науке у дјело поставио?

ВУЧИСТРАХ[2]: Зло, зашто сам пошлесô свакога начинним[11] од немилости.

РАДОМИР: Видиш да твоја ћуд онака не може ни у сну благодарна се указати! Вараш се, Вучистраше[12]: козна да су небеса хтјела кушати тебе за видјет би ли ти дошло од руке краљеством владати; а послије да те су, кô худа и онака, у твому битју оставили.

ВУЧИСТРАХ[2]: Али сам познô да моја врлина и немилос могаше мене на зло велико привести; зато бих веће одлучно промијенит[13] ћуд и, испросивши прошћење[14] у увријеђењијех[15], утврдити се љубављу и миром у краљеству. Утолико опета заспах, и кад се пробудих[16], нађох се у спили.

[1–1] оди га односе A; [2] Вуцистрах A; [3] *нема* Ч; [4] Vuzistrah *исправљено од* Vucistrah A; [5] рићети A; [6] чудноватe A; [7] samierne Ч; [8] краљевства угарекога A; [9–9] што ти само A; [10] владања A; [11] начинијем A; [12] Вуцистраше A; [13] промијенити A; [14] прошћење A; [15] увриђењијех A; [16] probudu Ч.

РАДОМИР: Да, пођи опета у спилу и[1] настој слиједити вриједна и креносна чињења[2], како си био замислио; ко зна на што те срећа зове.

ВУЧИСТРАХ[3]: Послушан твојој заповиједи, идем.

Говор једанаести: град. — Сунчаница[4] и Бисерница[4].

СУНЧАНИЦА: Ах, Бисернице, немилос Крунославе краљице, моје сестре, довела ме на сврху од живота! — Ах, Крунослава, худа и[1] немила мајко од мојијех болести, на ове ли ме[5] си[5] невоље довела?!

БИСЕРНИЦА: Не чуди се, о госпође[6], — љубав је така! Рекла сам ти ја да чуваш твоје погледе од Мирослава: он је једно сунце у[7] које за гледати[7] и краљевскому[8] орлу остају заслијепљене[9] очи.

СУНЧАНИЦА: Не тужим се ја на то, него што краљица, немилосна, хоће да ме раздијели с Мирославом и да ми приграби моје добро.

БИСЕРНИЦА: Али је то што ја говорим: да љепос његова занијела је срце краљици, и[10] да она не може притријети гледат друзијех да се ш њом у љубави натјечу[11]. Зато, или ти требује умриети или мисао промијенити.

СУНЧАНИЦА: А може ли се?

БИСЕРНИЦА: Може се све што се хоће.

СУНЧАНИЦА: Јеси ли када љубила?

БИСЕРНИЦА: Љубим и сада, ма не Мирослава.

СУНЧАНИЦА: Ер срце[12] нејмаш!

БИСЕРНИЦА: Имам срце, и млађахна сам; ну[13] она ствар која ти не може бити не требује ни мислити о њој.

СУНЧАНИЦА: Али је ово удеснијех звијезда замјерита одлука; зато одољети не могу мојој горућој пожуди.

БИСЕРНИЦА: Имаш памет: владај[14] се[14] уздом од разлога.

СУНЧАНИЦА: Ни[15] умијем ни могу.

БИСЕРНИЦА: Да што ћеш учинит[16]?

СУНЧАНИЦА: Лијек изнаћи овој отровној рани.

БИСЕРНИЦА: Отровној рани лијека[17] није[17] неголи огањ и гвоздје.

СУНЧАНИЦА: Да што ћу учинити?

БИСЕРНИЦА: Повратити љубав коју си уграбила кнезу Ладзару, краљевићу достојну твоје краљевске љубави.

---

[1] *нема* А; [2] чињенја А; [3] Вуцистрах А; [4–4] Бисерница и Сунчаница А; [5] си ме А; [6] госпоје А; [7–7] за гледати у које А; [8] краљевском А; [9] fasliepjegne Ч [10] *нема* Ч; [11] натичу А; [12] срца А; [13] ма А; [14] uladaie (*т. ј.* влада' је) А; [15] не А; [16] учинити А; [17] није лијека А.

СУНЧАНИЦА: Бјежи исприд мене, безочна Бисернице! и ако ти је дошло од руке, супроћ мојој заповиједи, споменути ми кнеза Ладзара име, нећу да икада веће имаш узрок непослухом увриједити ме.

БИСЕРНИЦА *(сама)*: Љубав и махнитос порађају оваке лијене ствари.

Говор дванаести: бан Миклеуш сам.

Ако ноћ ова која иде не утажи жељу од краљества у мени, замани су[1] свеколике мисли[2] и труди моји[2]. Успети ћу се заисто! није право да ведра крв мога[3] племена[3] остане у нѐсцјени[4] од једне дјевојчице, премда краљице. За припети се на сто краљевски, кушат није мучно путе најпогубније, проћи[5] међу стријеле и маче. Ко се с[1] смиоиством у ова дјела не тврди, извршене не[6] може виђети[6] жеље своје. Спомењивам[7] се од замјерита и[8] лијена[8] наука крепосна[9] и[9] славна спијевôца који[10] међу осталијем стварми[11] рече[10]:

До царскога ѝштом[12] стола,
одкуд паде, да узра́сти̂,
не погледа — тӓч је охола! —
снаге, блага, вјере и части.

Говор тринаести: камара[13]. — Мирослав гдје спи на одру и Крунослава.

КРУНОСЛАВА: Спи у разблудному[14] покоју, о жудјено[15] моје добро, уживај они сан који ти ја тјешим мојијем честијем уздасима. Ви, уздаси моји, целуните оно лице које ја целунити нећу за не пробудит[16] га. О љубави, ти прикажи у сну њему горуће пламе који ме цијећа њега прже. Вајмех, ја већ нијесам моја — твоја сам, о Мирославе. Немој, немој, слатко моје благо, мој лијени, љубити Сунчаницу — љуби мене која те на краљевско могу узнијети величанство. И нека сумње нејмаш од моје вјерне и крепке љубави, прими у овој књизи записане мојом руком твоје среће — ти си веће одсада мој краљ! Кад се пробудиш, у овому писму видити[17] ћеш[17] ко си. Спи утолико; ја, за не смести твоје угодне покоје, одијелити[18] ћу[18] се: остављам те на краљеству, на госпоству.

Говор четрнаести: Мирослав с књигом у руци.

Који дубок сан био је задријемô сваколика оћућења[19] у мени? Гдје сам? Ко ме је пробудио? ко ми је ову књигу поставио у

[1] *нема* А; [2–2] труде мисли моје А; [3] племена мога А; [4] нецјени А; [5] поћи А; [6–6] виђет не може А; [7] спомињем А; [8] *нема* А; [9–9] крепосно А; [10–10] *нема* А; [11] stvarmi *превукла прва рука па написала* stvarim Ч; [12] истом А; [13] *нема* Ч; [14] разблудном А; [15] жуђено А; [16] пробудити А; [17] видићеш А; [18] одијелићу А; [19] оћуђенја А.

руке? које ли је ово стáнје? Овако[1] зламенито отајство не може ми заисто други итко очитовати неголи ова књига. Ово је печат краљевски! *(Овди[2] отвора књигу и штије[2]:)*

„Мирославе, мој љубљени.

Твоја замјерита љепос придобила је једно недобитно срце! бити ћеш мој вјереник и краљ унгарски! Ко је своје смртне труде на мојему испокојно одру право је да пусти и моје смртне муке испокојити у свом[3] крилу. Краљ си — чини[4] се частит!

Твоја вјереница[5]
краљица Крунослава.“

Ах, драге ријечи, које мени свједочите, начек чините очиту краљевску љубав[6] и[6] милос, у моје срце хоћу вам угодну похрану подат[7]! Пођи збогом, Сунчанице; не могу твој бити, ако ти[8] сам краљ . . . али је ево!

Говор петнаести: Сунчаница и Мирослав.

СУНЧАНИЦА: Ево мој лијени! нека краљица чини што хоће — љубим га! — Уздисани Мирославе, ево ме опета на плам од моје љубави: клањам ти се.

МИРОСЛАВ: То мени говориш?

СУНЧАНИЦА: Теби, добро моје!

МИРОСЛАВ: Устави твоје неразборне жеље, плаха дјевојчице; и ако ми ћеш се клањати[9], поклони ми се кô краљу, не кô љубовнику.

СУНЧАНИЦА: Стани! чуј ме, о нехарни!

МИРОСЛАВ: Тако си безочно смиона?!

СУНЧАНИЦА: Коју сам ти учинила кривину? кад ли те сам увриједила?

МИРОСЛАВ: Ни си ми кривине учинила, ни си ме увриједила.

СУНЧАНИЦА: Да што ме погрђујеш?

МИРОСЛАВ: Краљи не придавају разлога икому од својијех дјела.

СУНЧАНИЦА: Ỳтажи моје жеље!

МИРОСЛАВ: Не знам ко ме држи . . . . .

СУНЧАНИЦА: Вајмех, чека', не бјежи!

Говор шеснаести: град. — Кнез Ладзар сам.

Утопило је сунце златно коло у морску пучину, а ноћ сиња простире тмасто платно по свему свијету — ноћ она у коју или имам живот довршити или виђет испуњене моје нетрпеће жеље. Уљести ћу

[1] овако ли А; [2-2] оди отвара и лега А; [3] свому А; [4] чин' А; [5] вјерна А; [6] *нема* А; [7] подати А; [8] *нема* Ч; [9] поклонити А.

смион и без страха у стаије краљичино, одкрити ћу јој љубав моју, оповидит[1] ћу моје битје, узмнажати ћу молбе; и ако отврднуту изнађем ону милос коју моја погубна служба дотећи достојна је, на ње очи имам сам себи смрт подати, нека се насити моје крви. Стави се, о кнеже[2] Ладзаре; висока је одлука, али од краљевскога сина не могу се неголи замјерна чекати дјела. Сй, да се отиде!

Говор седамнаести: бан Миклеуш сам.

Ево је тмаста ноћ приспјела за подати мени угодну утјеху и у којој ћу виђети[3], ако ме не буде издати моја снага, испуњене моје жеље. Отити ћу и скрити ћу се у краљичину камару, и ако не буду молбе моје могуће за учинити ме честита, хоћу да сила стави ми краљевску круну на главу. Одлучио сам — нека је мени!

Говор осамнаести: Даница сама.

Несрећно и жалосно срце моје, у којој тешкој смећи заплетено се[4] находиш[4]? које те су невоље обастрле? Живе Мирослав, славан да му је могло изити наругати се једном краљевском дјевојчицом! Живе једна краљевска дјевојчица без имати начина за праведну освету учинити врх[5] једнога издајника! Ах, поплесана моја[6] љубави! како су неправе моје[7] жеље[7] биле управити часне мисли пут потиштена младца, тако се неправедно граби мени начин за учинити достојну освету. Ну ỳтажити се нећу заисто, докле не видим твојом крвим[8] ȍплȁкȁно оно оскврњење[9] којијем сам увриједила у мислим свијета свега моју нетегнуту час. Нека краљица Крунослава штити и брани тебе својом могућом области, нећу простити заисто твому смионству: у ње крилу, у ње руками извадити ћу немилу душу из твога[10] тијела, нека раздијељен[11] остане [с][12] свјетлостим бијела дана ко је мене раздијелит могô од мене исте.

—o—

СКАЗАНЈЕ[13] ЧЕТВРТО[13].

Говор[14] први[14]: Селомир и Крунослава.

СЕЛОМИР: На овако ли несрећну сврху довеле те су недостојне твоје жеље и плахо смионство твоје, о краљице? На овако ли несвијестан начин срнеш на очите твоје погубе? Краљица унгарска,

[1] оповидити А; [2] кнезе А; [3] *послије* испуњене А; [4] *исправком* А, находи се Ч; [5] од А; [6] мâ А; [7] жеље моје А; [8] крви А; [9] оцкврњенје А; [10] *нема* Ч; [11] раздиљен А; [12] *нешто превучено* Ч, у А; [13] [13] *нема* А; [14–14] шена деветнеста: камара А

кћи краља Бранивоја, љепос најпоноситија, охола Крунослава, Крунослава љубљена од најмогу̂ћијех краља од свијета подала је срце, дарива краљество[1] и сједињује[2] свој исти одар с једнијем потиштенијем тука́чом и туђином?! Што цијениш[3] да ће ријети краљество твоје, на оваки начин на изгубљење[4] доведено? како ће мучати бани и витези теби подложни? Твојој господи, пуку твому, мртвијем ну славнијем костима ћајка твога, суху ну свијетлу пепелу мајке твоје отидох ја, кô стражник и учитељ твој, приповиђети[5] моје жалости и махнитос твоју!

КРУНОСЛАВА: Устави се, почекај, о Селомире.

СЕЛОМИР: Стани се с паметим[6], о краљице.

КРУНОСЛАВА: Љубав нејма закона.

СЕЛОМИР: Јоште ли лудујеш?

КРУНОСЛАВА: Ах, Селомире, да можеш виђет[7] Мирослава мојијем очима!

СЕЛОМИР: Извадио бих очи саму[8] себи.

КРУНОСЛАВА: Усиловати ћу саму себе.

СЕЛОМИР: Није задости.

КРУНОСЛАВА: Да се убијем хоћеш?

СЕЛОМИР: А, то је одвеће!

КРУНОСЛАВА: Да што ћу учинити?

СЕЛОМИР: Послати га надалече, одагнати га и од очи и од срца — ово је само лијек[9] твојијем несвијеснијем ранам[9].

КРУНОСЛАВА: Не већ, о Селомире! узимам твој свјет, извршити ћу твоје науке, и хоћу да позна краљество моје[10] да толико лијепо умијем владати друзијех колико и исте жеље моје.

СЕЛОМИР: О велика, о узмножна, о достојна унгарска краљице! живи весела, краљуј честита! Ја, оживљен од твојијех паметнијех и знанијех ријечи, идем угасити они огањ од побуне који је био веће почео жећи вас твој двор. *(Одходи*[11]*.)*

КРУНОСЛАВА: Проклета величанства, ако он може бити узрок да краљице не могу живјети с испуњењем[12] од својијех пожуда! Ах закона крива под којијем требује да краљеви живу, ако у њиховој није руци за моћ[13] хтјети што желе! — Али ево Мирослава! жеље моје, уставите се!

---

[1] *тако и* А; [2] s'giedignuie А; [3] сцијениш А; [4] изгубљенје А; [5] *послије* отидох А; [6] паметним Ч; [7] виђети А; [8] сам А; [9–9] *мјесто тога у* Ч *само неколико тачака;* [10] ово А; [11] *нема* А; [12] испуњенјем А; [13] моћи А.

Говор[1] други[1]: Крунослава, Мирослав и Сунчаница слуша[2] с стране.

МИРОСЛАВ: Моја изабрана[3] краљице, од благодарства узвишен[4] твога[4] на краљевску величину, с великом те иштем жељом — слуга, сужањ и вјереник.

КРУНОСЛАВА (*сама*): Крунослава, не изгуби се!) — Реци ми, Мирославе, ко ти крепко уфање подава од моје љубави?

МИРОСЛАВ: Твоја књига и писмо од твоје краљевске руке уписано.

КРУНОСЛАВА: Да зашто[6] си то писмо раздро?

МИРОСЛАВ: Ја?!

КРУНОСЛАВА: Тако ми су рекли.

МИРОСЛАВ: Ко ти је то[5] рекô није рекô истине.

КРУНОСЛАВА: Да[7] тӧт[7] је писмо у тебе?

МИРОСЛАВ: Држим га за највеће[8] моје[8] благо.

КРУНОСЛАВА: Да гдје је?

МИРОСЛАВ: Ево, нека видиш у којој сцјёни уздрже се од мене овако изврсни дарови; виђи је ли то.

КРУНОСЛАВА: Безочни и смиони Мирославе! ти краљ?! ти мој вјереник?! Јоште ли не знаш да, за високо успети се, Икаро се обали и погину, и да од једнога испразна смионства плата је смрт? Потиштени тӱкâчу, у мору од вјековитога заборављења[9] угаси твој смиони огањ и бјежи заувијек[10] исприд овога лица у којему не мож виђети неголи величанство оружано стријелам од омразе на твоје изгубљење[11]. *(Овди[12] дере књигу и затвора[13] се у камару.)*

Говор[14] трећи[14]: Мирослав сам.

Овако ли ме плеше ко ме је досада уздизô?! овако ли се руга мноме ко ми се клањô досада?! овако ли ме оставља ко ме је љубио[15] малоприје[15]?! Несрећан[16], што да учиним? ко ме ће обранити од овако страшна трӥјеса који затријеска врх моје главе из неба ведрога лица страшне краљице? Ну што велим? Не чуди се, о Мирославе, овако брзу промијѐњењу[17] — и краљице су жене кô и остале! Али, вајмех, гдје да се скријем? гдје да утечем исприд оштра мача ње неправедне сржбе[18]? Ну, не изгуби се, Мирославе! ӱтажи се нијесу толико без уфања[19] штете моје: Сунчаница, љубежљива и крепка у мојој љубави, подати ће, милостива љубовница, мому помањкању[20] жељно[21] проштење[22], милостиви мир; ње блага парав, ње

[1] шена двадеста А; [2] *нема* Ч; [3] избрана А; [4] твога узвишен А; [5] *нема* А; [6] што Ч; [7] даке А; [8-8] моје највеће А; [9] заборављенја А; [10] заувик А; [11] изгубљенје А; [12] оди А; [13] затвара А; [14] шена двадести и прва А; [15] малоприје љубио А; [16] *послије* учиним А; [17] промињенју А; [18] срџбе А; [19] уфанја А; [20] помајкању Ч; [21] sgelno Ч; [22] проштенје А.

недохитна милос обећања страшној[1] ноћи од мојијех невоља присијетли дан од радости и весеља. Ако ме је Крунослава одагнала, примити[2] ће ме[2] Сунчаница, — а[3] прем је сво! пути како весела[4] иде, справна на моју помоћ!

Говор[5] четврти[5]: Мирослав и Сунчаница.

МИРОСЛАВ: Сунчанице моја[6] драга[6], покајан питам ти прошћење[7] и кунем ти се, о лијепа, да је справна на заповијед твоју служба моја и да моја ставна вјера неће се до смрти промијенит[8].

СУНЧАНИЦА: Мени то говориш?

МИРОСЛАВ: Тебн, мој животу!

СУНЧАНИЦА: Одступи назада, о[9] емионн, безочни и охолни Мирославе! и ако ћеш ме служити, служи ме кô потпитен човјек, не кô љубовник.

МИРОСЛАВ: Ах, милостива Сунчанице[10]!

СУНЧАНИЦА: Јоште ли ме смијеш именом звати?!

МИРОСЛАВ: Прости, добро моје!

СУНЧАНИЦА: Не знам ко ме уздржи . . . .

Говор[11] пети[11]: Мирослав сам.

Вајмех, сад познам да су пале у дубину од невоља сваколика уфања[12] твоја, о Мирославе! с високога[13] сједилишта од краљества, гдје бјеше јур успео твоје племените жеље, обалио си се у веле горе и теже туге неголи[14] си их позно икада! сцијењаше да си утврдио с љубавим краљице Крунославе од твоје среће удесно коло, ну свакако у нестависти од неприставна обраћања[15] у х ѝ н један находнш[16] се[16] у дну од с ѝ п р о т и в а. Ну што да учиним? ўтажити[17] ћу се! Оваки је свијет: најприје љуби, послије мрзи; у час један милостив оживљује те и у час исти убија те немилостим. Ко сије весеље жње плач — научите се од мене, о испразни љубовници!

Ах, сад имам памет хитру:
све је што св'јет гледа и дворн
на огњу восак, дим на витру[18],
сн'јег на сунцу, сан о дзори,
тренутје ока, стр'јела из лука
кôм потегне снажна рука[19].

[1] sctrascnoj Ч; [2–2] примит ме ће А; [3] и А; [4] весело А; [5] шена двадести и друга А; [6] драга моја А; [7] проштење А; [8] промијенити А; [9] *нема* А; [10] Сунчаница А; [11] шена двадести и трећа А; [12] уфања А; [13] висока А; [14] него Ч; [15] obechiania А; [16] nahodisce *(исправком)* А, nahodiscese Ч; [17] утажит А; [18] вјетру Ч; [19] *у* А *са стране* „Сни разметни Плач други“ [— Гундулић, *Суз* II, 163—168), *гдје је у предзадњему стиху* стрила *а у задњему* к'јем].

Говор[1] пети[1]: Миклеуш с[2] штилетом [бодежом] у руци, Крунослава и кнез Ладзар.

МИКЛЕУШ *(сам[3])*: Дошо̀ сам с намишљењем[4], а нећу отити неголи утјешен.

КРУНОСЛАВА: Приступио си смион и отићеш[5] неденсан; ходи тја, прâљу ти!

МИКЛЕУШ: Не може се добити[6] бјежећи[6].

КРУНОСЛАВА: И нехотеће изнаходи се смрт.

МИКЛЕУШ: Смрт, која није ино неголи један лед, утеће[7] прид једнијем срцем[8] од огња.

КРУНОСЛАВА: Један нечастан огањ гаси поток од крви.

МИКЛЕУШ: Један језик смион умије неденсати љубовник праведно расрчен.

КРУНОСЛАВА: Краљица сам!

МИКЛЕУШ: Зато те молим.

КРУНОСЛАВА: Не могу твоје молбе доспећи[9] до мога пристоља.

МИКЛЕУШ: Зато се хоћу успети, нека досегу.

КРУНОСЛАВА: Чекаш да из неба од моје срџбе[10] задажде врх твоје главе громови од освете?

МИКЛЕУШ: Не страшим се, зашто знам да су праведна небеса.

КРУНОСЛАВА: Да[11] тò[11] праведно имају неденсати тебе!

МИКЛЕУШ: Ма зашто?

КРУНОСЛАВА: За твоје смјење[12]!

МИКЛЕУШ: Ко неће љубави нека узме силу. *(Оди[13] хоће ухитити[14] је.)*

КРУНОСЛАВА: Што је ово?! ни краљеву двору ни краљевском животу части се не поси?! — Ко је тамо?

ЛАДЗАР *(с[3] мачом[3])*: Устави се, о злоћудни бане, ако нећеш вићети ово гвоздје[15] укопано у твојијем прсима!

МИКЛЕУШ: Ко си ти? ко смионством невићењем икад прије смио си уљестит[16] у краљичине стане и оскврнити[17] ведру краљевску чâс?

ЛАДЗАР: За уздржати натегнуту краљичину[18] час[18], комудраго да сам ја, находим се у овому стану; зато бјежи одовуда!

МИКЛЕУШ: Идем, не за поклонити се твому мачу, неголи[19] за приповићети свијету свему нечасна дјела потпитене[2] и[2] срамотне краљице. *(Одходи[3].)*

---

[1] шена двадести и четврта А; [2] *нема* Ч; [3] *нема* А; [4] намишљеном Ч; [5] отити ћеш А; [6] дијелити ко хоће добити А; [7] utetichie A; [8] срцом А; [9] дотећи А; [10] срдбе А; [11] даке А; [12] смјење А; [13] оди А; [14] ухитити А; [15] guosedje *једе је* s *исправљено опет на* d Ч; [16] уљести А; [17] оцкврнити А; [18] час краљичину А; [19] него Ч.

Говор[1] шести[1]: Крунослава и кнез Ладзар.

КРУНОСЛАВА: Ну ко си ти који у ово доба нашò си се сред мога станја? ко те је довео и[2] што си хтио?

ЛАДЗАР: Ја сам, о ведра краљице, један који на глас од замјерне љепости твоје, оставивши раскоше од најкове љубави и уживања[3] од мога роднога мјеста, с многијем погубам скитајући се по свијету дошао до двора твога, и познајући да нијесам заман[2] трудан пут учинио, зашто сам у уресу твога рајскога лица веле веће изнашò неголи је глас причијети могò, благосивљам они час који ми је било дано виђети љепос твоју.

КРУНОСЛАВА: Ко си?

ЛАДЗАР: Не пити напријед, о краљице!

КРУНОСЛАВА: Зашто?

ЛАДЗАР: Зашто толико несрећно находим моје битје, да се страшим оповиђети га.

КРУНОСЛАВА: Ма од чеса се страшиш?

ЛАДЗАР: Од смрти! зашто име моје ту погубу с[4] собом носи.

КРУНОСЛАВА: Није право да погине ко је моју час умио обранити! Зато оповиђи[5] се!

ЛАДЗАР: Дај ми вјеру да те неће увриједити.

КРУНОСЛАВА: Ево ти моје краљевске ријечи да ме нећеш увриједити; начек ко и малахно посумњи тебе увриједити увриједити ће[6] мене исту.

ЛАДЗАР *(оди[7] клекнивши[7])*: Ево, узмножна и славна краљице, на твојијем ногами Лауш, сни чешког краља, они Лауш који својијем именом носи гвоздје[8] од твоје немилости врх своје главе! Љепос твога рајскога уреса, разглашена по свему околишу од свијета, није мене могла уздржати у родној[9] краљевини да не дођем замамљен[10] кô љ е п и р и ц а око[10] свјетлости тако избране. Веле је времена[11] да сам у двору овому, али познајући веће да се све с ў п р о т и в е справљају за поразити ме, одлучио сам смион у њести ову ноћ у твоје стáње, одкрити моје име, отворити љубав скровену срца мога, и ако не бих могò изнаћи милости, отворити овијем[2] мачом ове прси и указати тебе[2] твоју рајску слику у срцу овому[12]. Утолико срећа хтје да овијем пстијем мачом прије за обрану твоју укажем тебе како сам справан живот изгубити на службе твојој!

---

[1] шена двадести и пета A; [2] *нема* A; [3] уживања A; [4] *нема* Ч; [5] оповјеђ A; [6] увриједиће A; [7] оди клекне *послије* на твојијем ногами A; [8] guosgdie Ч; [9] родном Ч; [10–10] смањена лепирица около A; [11] бремена A; [12] мому A.

КРУПОСЛАВА: Дигни се, о Лаушу! не може тако изврсна дјела од љубави ниједан гијев[1], ниједна стрти омраза! Достојну имати[2] ћеш[2] плату твојијем племенитијем дјелима.

Говор[3] седми[3]: бан Миклеуш, бан Урош, бан Радомир и Селомир.

МИКЛЕУШ: Чули сте, о господо и витези, како краљица у ноћ ову оскврнила је ведру и славну крв свога рода; зато требује вашијем знанјем[4] да одлучите у овако тешку потребу што се има учинити.

СЕЛОМИР: Требује да се изнађе начин и Мирослава недепсати за његово смионство.

УРОШ: Мирослава ја бих чинио у једној тамници душу од невоље да пусти.

РАДОМИР: А ја бих опета Вучистраха[5] узнио на пристоље, нека он недешне свијехколицијех[6], обећавајући ја мојом витешком ријечи да је на таки начин промијенио ћуд и нарав да се изријети не може.

СЕЛОМИР: Ако је тако, лјепше се не може ово утврдити[7] краљество[7].

УРОШ: Радомире, изведи Вучистраха[5] на пристоље, не веће у сну, неголи очито.

РАДОМИР: Отидох честите му гласе подати.

МИКЛЕУШ: А ми ћемо утолико ставити начине подобне за утврдити га у краљеству.

Говор[8] осми[8]: Мирослав и Војисава.

ВОЈИСАВА: Јесам ли ти ја свеђерице говорила да се хоће имати намет? а ти, у вјетру васколик, не умијеш за главу ухитити оне среће које ти саме у руке падају.

МИРОСЛАВ: Што ћу, о мајко, да учиним? кад би на овому пристале све[9] моје невоље, све би добро било! То ер ме је краљица одагнала, ер ме Сунчаница мрзи, не губим ништа — свакако остајем они који сам и[9] био; него ми теже невоље срце гонета, зато бјежимо!

ВОЈИСАВА: Ма гдје? ја те не умијем веће на коју страну одвести неголи у руке од[10] омразе Данице.

МИРОСЛАВ: На смрт очиту!

ВОЈИСАВА: Да што ћемо учинити?

МИРОСЛАВ: Ти виђи, о мајко.

---

[1] ghgnieu (= гњијев) А; [2] имаћеш А; [3] шена двадести и шеста: град А; [4] snaniem *исправљено у* snagniem Ч: [5] Вуцистраха А; [6] suiekolizieh А; [7] краљевство утврдити А; [8] шена двадести и седма А; [9] *нема* А; [10] *нема* Ч.

ВОЈИСАВА: Ја нејмам чеса виђети, него да се пустимо у[1] руке од среће да нас она[1] влада.

МИРОСЛАВ: Оставила нас је! гдје ћемо је искат веће?

ВОЈИСАВА: Ходи са мном; вријеме[2] ће нам наука[3] дати[3].

Говор[4] девети[4]: Даница сама.

Замани сам обишла свеколике стране града овога за изнаћи мога[5] немилога Мирослава, ну никако нијесам могла среће имати за ш њим сусрести се. Знам да ћу пастит[6] и ја од руке краљице Крунославе, ну свакако погинути нећу без освете: прико[7] ријеке од његове крви хоћу прибродити се на[8] стране неумрле, пачек хоћу да ова глава обали се низ његову мртву главу.

Говор[9] десети[9]: Вучистрах[10], бан Радомир, бан Урош, Селомир, бан Миклеуш, Супчаница, Бисерница[11], Крунослава[11] и скуп бојника̂.

ВУЧИСТРАХ: На пристољу од краљества овога узнесен од саме благодарности ваше, честити и храбрени витези, требује најпрво да вас молим не држати на памети она увриjѐђења[12] којијем[13] Вучистрах, онак, худ и немио, смио је вас[14] увриjедити[14], а послије да питам у вас оно проштење[15] које ми се не може од ваше помàњкати[16] вјерности, на̂јлишê кад замислите да ја нијесам веће они вр̏ли̂ и страховити Вучистрах од којега страх имаше све ово моје љубљено краљество, неголи да сам Вучистрах благ и милостив који с крепосног наука мога бана Радомира научио сам свеколике начине од владања[17].

УРОШ: Мој краљу изабрани, ја, слуга и братучед величанства твога, не могу неголи с[5] срцем у руци одкрити неизмјерну радос коју ћутим, што ми је срећа допустила виђети[18] краљество ово у рукам тако вриједна краља; и ако је подобно да веле већа увриjѐђења[19] и ране поднесем, поднијети[20] ћу их добровољно, иштом да у миру и[21] у љубави и благодарности будеш ти[5] краљевати.

ВУЧИСТРАХ: Од љубљена братучеда и племенита господичића не могу љепша приказанја од љубави примити, и не за друго могу се охолити краљевскијем величанством, неголи ер ми је дано моћи харностим одвратити достојанству твому честито уздарје.

[1–1] да нас срећа А; [2] бријеме А; [3] дати наука А; [4] шена двадести и осма А; [5] *нема* Ч; [6] пасти А; [7] prieko А; [8] у А; [9] шена двадести и девета: камара А; [10] Вуцистрах А *и тако даље увијек са „ц“ у овој сцени*; [11] Крунослава, Бисерница А; [12] увриђенја А; [13] кијем А; [14] подати вами А; [15] проштенје А; [16] помајкати Ч; [17] владанја А; [18] видити А; [19] увриђенја А; [20] поднити А; [21] *нема* А.

МИКЛЕУШ: Ја мећем у пепео од заборављења[1] све што ми је од краљеве руке могло супротива доћи, и само чес моју благосиљам што ми је подала дочекат[2] виђет ово краљество у рукам[3] краљевске крви а не пало у смрад од потиштена оскврњења[4] славнога народа угарскога краљества.

КРУНОСЛАВА: Ко смије досећи до неба од моје неоскврњене части хоћу да паде сатàрисâн од моје исте славе.

ВУЧИСТРАХ: Хвале узмножне подавам[5] теби, славни бане! Не могах од храбрена витеза неголи храбренијех дјела лијеп изглед указити. Вјеруј ми да све што ми се могло од твоје љубави приказати, све у веле већој држим цијени[6] неголи ово краљество моје.

СЕЛОМИР: Вјеран слуга и недостојан учитељ краљевске[7] кћери поклањам прид твоје ноге понижењем начињима моју дугу службу, и у честитости твојој, славни угарски краљу, нејмам знања[8] подобна за одкрити весеље које у срцу ћутим.

ВУЧИСТРАХ: Примам, вриједни[9] Селомире, приказање[10] од твоје љубави за најљепши дар којијем[11] бих се могò похвалити, и држи у руци да све што буде јака моја снага обратити[12] ће[13] се у испуњење[14] твојијех жеља. — А и[15] ви, Крунослава, Сунчанице[16], љубљене и мени угодне сестрице, немојте у дан од мојијех слава да вам се ниједна милост забрани; питајте, заповиједите[17], нека у моју честитом весељу учините се, како је праведно, удионице од радости.

КРУНОСЛАВА: Свијетли и ведри краљу, за не сместит[18] честитости ове славне[19] твоје, мећем за плећи оне праведне освете које бих од твоје праведне руке могла испросити према оному који[20] је смио отровнијем[21] и погањијем језиком допријети до части моје. Само те молим да у ови дан од твојијех слава подпуно се славан укажеш и да примиш у твоје руке, кô вриједна господичића, најглавнијега од твојијех непријатеља.

ВУЧИСТРАХ: Не може се помањкати[22] милост веле већа оној[23] која је сиђела на пристољу овому гдје ја сједим[24] сада. Ко је тî?

КРУНОСЛАВА: Лауш, сини чешкога краља, давнога[25] нашега непријатеља, паходи се у двору овому; он је с[26] својом десницом од грабећа успоника, не знам како, сачувò краљевску чâс. За њега те молим, за њега прошћење[27] питам, и обећавам, за нека срећном[28]

---

[1] заборављења А; [2] дочекати А; [3] рукан А; [4] оскврњења А; [5] подаван А; [6] сијени А; [7] краљеве А; [8] знања А; [9] вјерни А; [10] приказање А; [11] којим А; [12] обратиће А; [13] испуњење А; [14] *нема* А; [15] Сунчаница А; [16] заповиједите А; [17] смести А; [18] slaue *исправљено од* slaunе А; [19] ко А; [20] отрованијем А; [21] помајикати А; [22] оном А; [23] сидим А; [24] давњега А; [25] *нема* А; [26] прошћење А; [27] несрећном А.

кобим владати почнеш, мир ш његовијем ћајком Градимиром за покој од твога[1] пука[2].

ВУЧИСТРАХ: Не само да му добровољно праштам, ер је тако твоје хтјење[3], ну јоштера, ако ти је угодно, примити ћу га за љубежљива зета и намјесто краљества овога теби подати краљество од Боемије. Чини га дозвати.

КРУНОСЛАВА: Пођи, Бисернице, дозови кнеза Ладзара. — Не само, о ведри краљу, да захваливам твому благодарству, ну примам срећнога вјереника Лауша, ер ми га твоја милос подава.

ВУЧИСТРАХ: А ти, Сунчанице, што не урешиш славе моје с[4] испуњењем[5] од твојијех пожуда? Што би хтјела? реци!

СУНЧАНИЦА: Вајмех, ријеч ми гине! Све што од благодарства твога мени дође, све ми ће бити угодно, (Мирославе, твоје потиштено битје граби ми смионство, вајмех!) и молим те да тê милости којијем си справан уресити мене похраниш ми[6] за подобније вријеме[7].

Говор[8] једанаести[8]: исти сви и[4] кнез Ладзар и Радослав.

КРУНОСЛАВА: Приступи, о кнеже Ладзаре, начек Лаушу, краљевићу чески, и сједињењем[9] од љубави уједини[10] мир жудјени[11] међу овијем и твојијем краљеством.

ЛАДЗАР: Ведри краљу! колико је моја ћуд и нарав супротивна боју и нескладу, толико с веселијем[12] и с радоснијем[12] срцем примам од твога благодарства они мир који сви наши пуци о[д][13] давнијех[13] желе времена[14] сједињен виђети, и вјеруј да неће бојници моји одсада за ино оружја узети у руке неголи за обрану од твога[15] величанства супроћ твојијем непријатељима.

ВУЧИСТРАХ: Краљевићу славни, не могах дан од мојијех честитости љепшијем славами уресити неголи с приказањем[16] од твоје љубави; зато не само примам и утврђујем мир међу нами неголи, за увијеке[17] завезати га, подавам ти, ако је теби угодно, моју сестру Крунославу за вјереницу.

ЛАДЗАР: А коју могу[6] љепшу на свијету срећу изнаћи неголи тако замјерном честитости уресити се и донијет ћајку мому[18] и краљеству[18] најљепши и најдражи покој с овако драгом вјером?

ВУЧИСТРАХ: Што велиш, Крунослава?

---

[1] твојега А; [2] *исправљано* Ч; [3] хтјенје А; [4] *нема* А; [5] испуњенјем А; [6] *нема* Ч; [7] бријеме А; [8] шена тридеста А; [9] сједињенјем А; [10] изједини А; [11] жуђени А; [12-12] весељем А; [13] од давњијех А; [14] i briemena А; [15] овога А; [16] приказанјем А: [17] увике А; [18-18] и краљевству мому А.

КРУНОСЛАВА: Испуњење[1] од твојијех заповиједи указати ће теби како ми су драге одлуке твоје. — Лаушу краљевићу, твоја сам!

ЛАДЗАР: Твој сам, лијепа Крунослава! и нека познаш да није прилике на свијету мојој љубави, ево те узимам за не раздијелити[2] се с тобом!

ВУЧИСТРАХ: Сједи, краљевићу, уз лијепу вјереницу. — Донесите столе господи да сједу, ер хоћу да се изврсно прославе све честитости моје у дан пун овако[3] замјерна весеља. *(Овди[4] доносе бојници[5] столе, и сиједају господа.)* — А сада, за малахнијем биљегом указати велику и неизмјерну радос која се у мому срцу находи, почастите, о витези, веселијем т а̀ н ц и м а угодну мени вјеру краљевића ческога и краљице[6] Крунославе[6], моје сестре.

РАДОМИР: Не могаху љепши[7] се[5] изнаћ начини од весеља неголи ови; зато почастите, витези храбрени, вашијем радостима радости ове.

(Овди[8] ударају иструменти, и доходе двојица и дижу Сунчаницу, и ба̀лајӯ [играју] ба̀лет фра̀нчѐзӣ [француски][8].)

МИКЛЕУШ: Неправијем начинима, о краљице, увриједио[9] сам твоју славу, и химбенством хотио[10] се уресити овом круном; зато, питајући проштење[11] од твога благодарства, хоћу најприје[12] указати колико ми су угодне твоје честитости.

КРУНОСЛАВА[5]: Чиста се злата рђа не хита! праштам[13] ти, бане Миклеушу, и заборављам све што је прошло[14]. *(Овди[15] је диже за та̀нцати[15].)*

МИКЛЕУШ: За лијепо зламење[16] од твога проштења[17] дај да те служим у танцу.

Говор[18] дванаести[18]: исти сви[19]; Даница тјера с[5] мачем Мирослава, који пада на кољена прид краља.

ДАНИЦА: Нећеш ми утећи, о опаки Мирославе! јоште да се будеш скрити у дно пакла, нејма мој гњијев[20] прилике, тво[ј][21] је гријех без проштења! *(Овди бјежи тја[21].)*

ВУЧИСТРАХ: Што је ово? ко си ти? ко те тјера?

МИРОСЛАВ: Ведри краљу, под обрану твоје[22] сјене[22] ето утјечем од нагле смрти! дух заисто пакљени прогони ме!

---

[1] испуњенје А; [2] раздилити А; [3] *исправљано* Ч; [4] оди А; [5] *нема* А; [6] Крунославе угарске краљице А; [7] љепше А; [8-8] оди ударају инструменти А; [9] увридио А; [10] хтио А; [11] проштенје А; [12] најпрви А; [13] праштан А; [14] пасало А; [15-15] оди је хоће дигнути б[ан] Мик. да бала А; [16] зламенје А; [17] posctenia А; [18] шена тридести и прва А; [19] *нема* Ч; [20] ghgniev Ч, ghgnieu А; [21] нејма твој гријех проштенја (Оди бјежи Даница) А; [22] сјени твоје А.

ВУЧИСТРАХ: Ко смије смести моје радости и овако немилијем дјелом од погрђења[1] допријети до мога пристоља?

МИРОСЛАВ: Даница, краља босанскога кћи, у химбенијем одјећами[2] сакривена, жедна моје праведне крви, иште се њом напојити.

ВУЧИСТРАХ: Пођи, о Селомире, и чини да се изнађе Даница, нека, неденсом достојном покарана, прими покору за овако помањкање[3].

СЕЛОМИР: Идем, нека прва твâ[4] заповијед од вјерна слуге буде у они начин испуњена како твоја облас и служба иште моја. *(Овди[5] одходи[5].)*

ВУЧИСТРАХ: А ти ко си? не таји твога имена.

УРОШ: Ово је један, о краљу, којему сцијеним да је срећа на челу усадила смећу, ако не само у босанској краљевини неголи у твому истому двору умио је толико велике смеће пробудити.

СУНЧАНИЦА: (Вајмех, Мирославе, не могу те помоћ[6]!)

РАДОМИР: Није право да живе ко живјет не умије неголи за смећу.

ВУЧИСТРАХ: Бане Радомире, пуштавам га теби, и ако нећеш погубити га, чини га оковим заковати у ону спилу у пустоши, и ја ти обећавам да ће учинит памет: лијен се наук у онакој учи невољи.

МИКЛЕУШ: Краљевско је дјело проштење[7]! нека се пошље изван ове краљевине — наћи[8] ће што буде искат[9].

РАДОМИР: Није достојно, за себе из смеће извадити, друзијех у невољу поставити! добро је и паметно краљ споменуо да се затвори у спилу.

УРОШ: Није се куд супротивити краљевскијем одлуками.

Говор[10] трипаести: Селомир, Даница и исти[10].

СЕЛОМИР: Ево, честити и узмножни краљу, Даница, краља босанскога кћи, добровољно иде подпијети оне неденсе које јој се од твога праведнога суда подати буду.

ДАНИЦА: Што иштеш, о[11] краљу, од Данице? ево ме прид тобом.

ВУЧИСТРАХ: Ти ли си краља босанскога кћи? Не, не, нијеси заисто, ако т ä ч мäлу сцјёну умијеш краљевском носит[12] величанству[12].

ДАНИЦА (*сама[5]:* Знам да имам једанпут погинути!) — Није праведан ко лаживу[13] мене сцијени[13]; Даница сам, краља босанскога кћи, а[14] ко не вјерује зло се вара.

---

[1] погрђенја А; [2] одјећам А; [3] pomagnkagnie *исправљено од* pomagnkanije? А, помајкање Ч; [4] твоја А; [5] *нема* А; [6] помоћи А; [7] проштенје А; [8] најти А; [9] искати А; [10] шена најзадња: исти сви, Селомир и Даница А; [11] *нема* Ч; [12] величанству носити А; [13–13] мене сцијени лаживу А; [14] и А.

ВУЧИСТРАХ: Толико се смионство подпијети не[1] може[1], и много ми је жô приказанјем смртнијем дат мојој власти почетак. Али[2] гријех величанства увриједена[3] простити не може[4] се[4]; зато требује да се[5] на смрт подложиш[6].

ДАНИЦА: Али зато ер се гријех величанства увриједена[3] не прашта, мојом руком иштем погубити једнога који[7] је смио мене у величанству мому[8] увриједити[8]. Подлагам се на смрт, ну мучно веома, зашто ћу умријети без оне освете која ми се немило отима. — Бане Радомире, молим твоју[9] милос[9] да ћајку мому твојом књигом пишеш[10] и[10] прикажеш несрећне згоде моје, и да му свједочиш како сам до часа овога живјела без оскврњења[11] моје свијетле части, нека дај[12] утјеши жалос од мога изгубљења[13] овако лијепијем гласом.

РАДОМИР: Ако служба, учињена с трудом неизмјернијем[14] од мене за краљевску корис, достоји које уздарје, не иштем ни питам друго, могући краљу, неголи проштење[15] за краљевску дјевојчицу.

УРОШ: Достојна је, о краљу, твоје милости, зашто ја знам да љубав, у омразу обраћена, ако је њу могла овако из двора ћајкова извести, јоште да се је на већа поставила дјела, не би чудо било ниједно.

МИКЛЕУШ: Истина је да је велико ње смионство било допријети с[16] оружаном десницом[16] до твога пристоља; али имала је и сцјёну велику од величанства твога, зашто, истом је упазила твоје ведро лице, покајана од помањка́нја[17] одступила[17] је назада.

ВУЧИСТРАХ: Што говориш, Селомире?

СЕЛОМИР: Изврсно господа ова свјетују твоје величанство, инти[18] се ја умијем, ни могу, противити њима; само ми остаје споменути, за нека краљевске одлуке изврсно без прикора остану, да се прво очито види и тегне руком је ли ово краљевска кћи, ер ако је, достоји проштење[15], ако ли ко ини ње се покрива именом, не само смрт ма страшне достоји муке и теже[19] педепсе од исте смрти.

ВУЧИСТРАХ: Лијепо свјетујеш, о Селомире. — Ну реци, овди[20] ко ће свједочити мени битје твоје? ко ли указати да си ти Даница, краљева кћи?

БИСЕРНИЦА: Чула сам ја многократи[21], о ведри краљу, од мајке моје, која на служби краљице босанске и у двору оному довршила је дни своје, да се од онога племена краљевски на́род порађа

---

[1] „може?“ А; [2] али се А; [3] увриђена А; [4] може А; [5] те А; [6] подложи А; [7] ко А; [8] мојему увридити А; [9] милос твоју А; [10] *нема* Ч; [11] оскврњенја А; [12] да А; [13] изгубљенја А; [14] неизмјерним А; [15] проштенје А; [16] [16] с оружјем у десници А; [17] помајнкања оступила Ч; [18] ни А; [19] тешке Ч; [20] оди А; [21] мнократи А.

с једном златном звијездом на десној[1] руци; зато скрити се не може — нека укаже!

УРОШ: Није ми ствар нова, о ведри краљу, што Бисерница говори: ја сам мојијем очима видио на руци краља Остоје знамење[2] од златне звијезде, кад поклисар краља Бранивоја[3], Најка твога, нађох се[4] у Смедереву[5].

ВУЧИСТРАХ: Укажи, о дјевојчице, замјерно обиљеже, по којему имаш[6] не само[6] живот дотећи и Најкову милост изнаћи ну[7] јоштера с величијем[8] срећам уједињити[9] се.

ДАНИЦА: Ево, о краљу и господо, удесна[10] звијезда с којом се сви краљеви рађају босански; у њој изгледајте да не умију[11] краљевски синови лажом покривати се, и[12] ако сте икада познали што је љубав у омразу обраћена[12], простите мојој расрћеној жељи која ме је на погубу од живота довела, и пустите ме праведне освете учинити врх нехарнога Мирослава.

МИРОСЛАВ: Прости, о краљевска дјевојчице, једному који те није икад[13] увриједио, и ако не за[14] друго, за лијепо знамење[2] којијем се и ја поносим, твому приличио! *(Овди*[15] *каже звијезду.)* Ево на мојој десници она звијезда која уфам да ће срећне коби мому[14] несрећному донијети животу.

ВУЧИСТРАХ: Што је то?! по чему звијезда на твојој руци? једа ли и ти од краљеве крви племе изводиш?

МИРОСЛАВ: Не знам, о славни краљу, од мога[16] битја ничеса! Војисава, мајка моја, зна најбоље свеколико; њу доведи прид твоје пристоље, нека истинито тебн приповиј.

ВУЧИСТРАХ: Изнаћи се ова Војисава!

РАДОСЛАВ: Нека је мени!

ВУЧИСТРАХ: Ах дана веселога, у којему се све невоље на непзмјернијем честитостим промјењивају!

Говор[17] четрнаести и најпоследњи: исти сви и Војисава[17].

РАДОСЛАВ: Ево Војисаве[18]! нека она приповиј све што зна.

ВУЧИСТРАХ: Старице, је ли Мирослав твој сни?

ВОЈИСАВА: Говори ли са мном?

СЕЛОМИР: Да с кијем неголи с тобом?!

ВОЈИСАВА: Ја нијесам стара! тöт са мном не говори.

ВУЧИСТРАХ: Војисава, што одговараш?

---

[1] *нема* Ч; [2] знамење А; [3] Braniuogia A; [4] нахођах А; [5] Смедерову А; [6–6] не само имаш А; [7] ма А; [8] велицим А; [9] сједињити А; [10] udiesna A; [11] умједу Ч; [12–12] *нема* Ч; [13] икада А; [14] *нема* А; [15] оди А; [16] мојега А; [17–17] *нема* А; [18] Војисава А.

ВОЈИСАВА: О, о! тако ми је име! Свијетли и славни краљу, Гвоздорад, мој покојни пети муж — ер сам одприје четири имала — био је гусар, и у вријеме[1] кад[1] се завржe они страховити бој међу[2] краљеством од Босне и хрваскијем[3] бановим, ови мој муж усуди се с мало дружине отити до под Смедерево[4] и ту, у раскошном краљеву пёривоју, ноћно украде велико[5] благо[5]; и међу инијем плијеном зароби ово дјетенце у колијевци[6] и донесе га мени велећи: „Одхрани га, ер ћемо ш њим на високе успети се среће.“ Ја сам га хранила и[7] давала му сису и на ово одхранила; али прије него сам од његова битја ичеса[8] обазнала[8], Гвоздорад у плијену и у[9] лупештинах оста мртав. Ја се ш њим скитам по свијем краљевскијем дворовима иштући оне среће које су ми по[10] њему[10] биле обећане, али свуд тешке несреће изнаходим! Ево ти укратко истомачено свеколико — да јесам ли зато срећу коју изнашла?

ДАНИЦА: Ах, Владимире, брате мој! ти си заисто они за којијем жалосна мајка моја од[11] болести с[11] животом се раздијели! Биљег отити од кобне звијезде не може ме издати ни приварити: тебе су гусари дјетенце у повоју заробили! ти си, ти Владимир[12], босански краљевић! Прости, молим те, оному неприличну огњу од љубави којијем разгорјена, у твому незнању[13], тебе сам љубила, и[7] прости оној омрази којом сам те прогонила, не сцијенећи икада да брата прогоним.

МИРОСЛАВ: Данице моја драга, не могаше притријет[14] срце моје ону љубав коју ми си носила; зашто бо[7] небо, које од мојијех чистијех жеља на обрани прибива, није поднијети могло сједињење[15] од неправе љубави. Прими ме, молим те, за мила брата, која ме си досада за вр̏ла непријатеља држала.

ВУЧИСТРАХ: Лијепијех и замјернијех згода! Краљевићу Владимире и[7] Данице, ако је вами угодно, нека се ови дан подпунијем прослави весељем! ја ћу узети за вјереницу Даницу, а Сунчаницу, моју сестру, уресити ћу Владимиром.

ДАНИЦА: Твојој заповиједи подложна, узимам за највећу срећу моју краља тако достојна.

СУНЧАНИЦА[16]: Владимире, краљевићу босански, ево ме, твоје вјеренице!

МИРОСЛАВ: Сунчанице, прости Мирославу, а ево ме твога до смрти[16]!

---

[1] бријеме када А; [2] међу А; [3] Hauarzkiem *с превученим* г *а с* к *доданим над ретком* А; [4] Смедерово А; [5] благо велико А; [6] колијенци А; [7] *нема* А; [8] обазнала ичеса А; [9] *нема* Ч; [10] од онога мужа по овому А; [11–11] *нема* Ч; [12] Владимире Ч; [13] незнанју А; [14] притријети А; [15] сједињење А; [16] [16] *у* А *иде овако:* Мирослав:

ВУЧИСТРАХ: А ти, Бисерице, кô госпођица[1] кћи, узми вјереника којега хоћеш од господе.

БИСЕРИЦА: Ја идем пут моје љубави! Бане Урошу, краљ заповиједа да будеш мој.

УРОШ: Твој сам давно, и твој ћу свеђ[2] бити!

ВОЈИСАВА: Нијесу подпуне ове радости.

ВУЧИСТРАХ: Што мањка[3]?

ВОЈИСАВА: Да и ја вјереника изберем на мој начин.

ВУЧИСТРАХ: Узми кога хоћеш.

ВОЈИСАВА: Радославе, не мисли ништа: ја сам за тебе ову љепоте одхранила.

РАДОСЛАВ: Ја се, о краљу, нећу женити.

ВУЧИСТРАХ: Зашто?

РАДОСЛАВ: Ер ме није воља.

ВУЧИСТРАХ: Да чекај, Војисава, докле га дође воља.

ВОЈИСАВА: Мене је сад ўдйљ воља!

РАДОСЛАВ: Али није мене!

ВУЧИСТРАХ: Сила се у слободнијем неће одлукама! Војисава, ја ћу ти изнаћ[4] вјереника прилична теби. — Селомире, буди помња твоја честите ове гласе по улицијем чинити дат на знање краљим[5] чешкому и босанскому, нека пирне справе чине краљевићем, својијем синовом[6].

СЕЛОМИР: Помно испуњене бити ће заповиједи твоје.

ВУЧИСТРАХ: Бане Радомире, бане Урошу, ви два имате справит[7] пир мој[7] и честите та̑нце и пје̑сни наредити, нека се у весељу доврши ови дан пун сваке честитости!

С в р х а.

Сунчанице, прости Мирославу! — Сунчаница: Владимире, краљевићу босански, ево ме твоје вјеренице! — Мирослав: Ево ме твога до смрти!

[1] госпоска Ч; [2] свеј А; [3] мајнка Ч; [4] изнаћи А; [5] краљем А; [6] синовима А; [7–7] мој справити пир А.

РЈЕЧНИК.

Скраћенице: грч. = грчки; *далм.* = далматски, т. ј. романски језик што се говорио у далматинскијем градовима некако до половице XV. вијека; *лат.* = латински; *млет.* = млетачки (венецијански) дијалект талијанскога језика; *њем.* = њемачки; *перс.* = персијски; *стар.* = стари; *тал.* = талијански; *тур.* = турски; *Д.* = Дубровник; *П.* (уз број странице гдје се налази односна ријеч) = ријеч што говори *Пераштанин* а није из дубровачког дијалекта; *број* (у заградама уз ријеч) = број странице овога издања гдје се ријеч налази; *звјездица* (*) пред показном ријечи = ријеч која се данданас у Дубровнику не говори, а звјездица уз ријеч којег другог језика = ријеч или облик који није засвједочен.

А

авертишка́вати, -тѝшка̂ва̂м (69), трајни облик од *авертѝшкати, -а̂м* од тал. *avvertire* — *avvertisco*, опомињати.

авиза́вати, -вѝза̂ва̂м (101), трајни облик од *авѝзати, -а̂м*, од тал. *avvisare*, обавијестити кога, јавити кому.

ака̀нцати, -а̂м (42): чуо сам у Д. од некога да значи ‚завршити' а од другога ‚испсовати'; ако је то тачно, онда би то могло бити млет. *aconzar* (тал. *acconciare*), удесити, накитити.

акоста́вати се, -ко̀ста̂ва̂м се (23), трајни облик од *ако̀стати се, -а̂м се*, од тал. *accostarsi*, приближавати се.

alamirè (22), старо је тал. име за музикалну скалу а-дур.

а̀ли, или.

а̀лмêно, од тал. *almeno*, барем.

**алоџа̀мêнт*, од тал. *alloggiamento*, стан.

а̀манат, -а̂нта, од тал. *amante*, љубавник.

**а̀ма́нца*, од тал. *amanza*, љубавница.

а̂ндиоски̂, анђеоски.

**а̀нимо*, од тал. *animo*, срчаност, куража.

а́нци, од тал. *anzi*, штавише.

аплаудѝшкати, -а̂м (146), од тал. *applaudire* — *applaudisco*, пљескати (у позоришту).

а̀пу̂нто, од тал. *appunto*, баш, управ.

ара̀јдати се, -а̂м се на кога (80), уживати гледајући некога.

ардѝшкати, -а̂м, од тал. *ardire* — *ardisco*, смјети, усуђивати се.

arma, у стар. тал. језику мјесто *alma*, душа.

**армизин* (67), конопчић? можда од млет. **armizin* што би могао бити умањени облик од *armìzo*, неки конон на лађи.

**а̂рт, -ти* (56, а данданас *а̂рта*), од тал. *arte*, вјештина.

**арцидо̀бро* (118), састављено с тал. *arci-* ‚над', веома добро.

асикура́вати, -ку̀ра̂ва̂м, трајни облик од *асику̀рати, -а̂м*, од тал. *assicurare*, увјеравати.

атрибуишка́вати, -ѝшка̂ва̂м (117), трајни облик од *атрибуѝшкати, -а̂м*, од тал. *attribuire* — *attribuisco*, приписивати.

*

гу̏та, од тал. *gotta*, улози (болест).
гу̏чула, од тал. *gocciola*, кап, капља (болест).

Д

**да̏ровати: да̏ру̂ј* као ‚дај, допусти‘ (46, 49, 104, 118).
дѐбото, од млет. *deboto*, готово, умало.
**деведу̀шица* (5), (змија) у којој је девет душа, која је врло љута.
дѐзêрта (106), од тал. *deserta* (пуштеница), блудница.
дѐзêртина (31), увећани облик од *дѐзêрта*.
делѐктати, -âм кога, од лат. *delectare*, веселити кога, допадати се кому.
**делѐхсати, -âм* кому једну (38) (а данданас *оделѐскати*), дати кому ћушку.
дѐлôнго, од млет. *delongo*, одмах.
**демѝскûнê* игле (50), игле из Дамаска?
дескривáвати, -скрѝвâвâм (99), трајни облик од *дескрѝвати, -âм*, од тал. *descrivere*, описивати.
**десòлêнца* (55, 72) } биће (као у
**десòлêнција* (53) } шали?) мјесто *инсòлêнца*, од тал. *insolenza*, неуљудност.
десперáвати се, -пѐрâвâм се (73), трајни облик од *деспѐрати се*.
деспѐрати, -âм кога (40), од тал. *disperare* (очајати), довести кога до очајања; — *се*, очајати.
дѐспет, од тал. *dispetto*, иркос.
дестрѝгати, -âм (99), од млет. *destrigàr*, размрсити, уклонити.
**дилаберѝнтати, -âм* (67), од тал. **dilaberintare*, размрсити.
дисвàдати, -âм (99), од тал. *dissuadere*, одвратити.
диспòњати, -âм (78), од тал. *disponere*, уредити, натјерати.
**дифѐнцати, -âм*, од тал. *difendere*, бранити.
дјѐвôјка, слушкиња.
дјѐвôјчица, дјевојка (а *дјевојчи́ца* је млада дјевојка).
дјѐстро (82, а данданас *ђѐстро*), од тал. *(luogo) destro*, заход.
дјѐтиħ, слуга.
**днäр* (16), од тал. *denaro*, грош.
дòбро: хтјети кога д., вољети кога.
довијàџати, -âм (76), путујући стићи, од *вијàџати, -âм*, а ово од тал. *viaggiare*, путовати.
дòктӯр, -ýра, од лат. *doctor*, доктор, љекар.
**доктỳрија* (38), од *дòктӯр* према тал. *dottoria*, ученост.
**доктурѝжати, -âм* (84), (у шали) говорити као *дòктӯр*.
**дòмâħâ* (6), домаћица, жена.
**достијѐзати, дòстијезâм* (183), дòстизати; Стулић има *дости́зати*.
дȍтамо (46), састављено *до* и *тамо*, врло много, врло јако.
др̏жâн (156), према тал. *tenuto*, обвезан.
**дрȉјево* (93), лађа.
**дрòпина* (12), дроп.
**дундỳрило* (30), врло дуг човјек.
дӯнкве, од тал. *dunque*, дакле.
дȕплû, од лат. *duplus*, двострук.

Ђ

ђѝдија (83, 85), од тур. *gidi*, нитков.

Е

**ѐпитроп* (31), од грч. ἐπίτροπος, извршитељ тестамента.
ȅр, јер, што.
**есклỳжати, -âм* (70, а данданас *ѐсклӯдити*), од тал. *escludere*, искључити.

Ж

жбȉр (127), од тал. *sbirro*, судски стражар.
жѝгерица, џигерица.
**жȉми*, скраћено од *жив* или *жива ми*, тако ми био жив . . .

*жи̂нти, скраћено од *жими* и *ти*, тако ти био жив . . .
*жљѐ, зло, у зао час.
жму̀лић (143), мали *жму̀о*.
жму̀о, жму́ла (84), од лат. *modiolus* преко далм. *mezul* (или болоњскога *mdzul?*), одакле наш старији облик *мжул*.
Жу̀дио, -дјела, од тал. *Giudeo*, Жидов.
Жу̀дјелић (25), млади *Жу̀дио*.
Жу́па, кнежина међу Д. и Конавлима.
жу̀туга (79), жутица (болест).

З

загрли́вати, -гр̀ли̂ва̂м (141, 145), трајни облик од *загрлити*.
заду́шити, за̀ду̂ши̂м, загушити.
зака̀нтати, -а̂м, запјевати, од *ка̀нтати* а то од тал. *cantare*, пјевати.
замлати́вати (92) } ћушкати.
замлаћи́вати (41) }
за́мира (165) } поглед, призор.
за́мјера (184) }
занове́штина (30), велика *зановет* (сметња, неприлика).
запа̀чати, -а̂м кога, од *пачати (се)*, задавати кому посла; *запачана сам у послу* (71).
за̀постат, од грч. ὑποστάτης, управљач сеоског посједа.
за̀постатица, жена *запостатова*.
за́прдац, -рца (23), човјек што *запрдује* (досађује); Стулић има *запрдица* за женско.
за̀прскати, -ска̂м кога (45), попљувати.
зарофѝјати, -а̂м, в. *рофѝјати*.
зару́дити се (82), зарудјети, сазрети.
за́све да или *за́све ер*, премда (према тал. *con tutto ciò*).
засвијѐтлити кога (45), утјерати кому памет у главу (по Стулићу ‚увјерити кога‘).
заста̀њати, -а̂м, в. *ста̀њати*.
затра́вити, за̀тра̂ви̂м (171), ончинити.
зау̀дарати, засвирати, од *у̀дарати*, свирати.
за̀утра (31, 54), сутра.
захва́лѐ (16), краћи облик од *захвалећи* (а данданас *зафалѐћи*), а то мјесто *захваљујући*.
захекати, захекам (33), завикати ‚хе!‘, зазвиждати (да се покаже незадовољство у позоришту); за ово друго значење исп. најбоље Делабелин рјечник под *fischiata;* али на стр. 146 *захехати* значи баш напротив, пљескати (да се покаже задовољство), биће дакле да значи уопће ‚завикати‘, на било да се покаже задовољство или незадовољство. — Перу Будману ова ријеч није била позната; он ми је причао да је у дјетињству чуо приповиједати ово: док се је у Д. још представљало у староме позоришту (у *о̂рсану*, исп. напомену на стр. XI), кад је публика била задовољна којим глумцем, довокивала би му (мјесто *браво!*) *ши̂нди! ши̂нди* (од тал. *scendi* = сађи), и тада би тај глумац сашао с позорнице с тацом у руци и купио прилоге од гледалаца.
за̀цијеħ (157), од *цѝјеħ*, ради.
звијѐрче, -ета (10), звијере.
звјерење (12), звјерње.
згрогоњати се, -а̂м се (38), с лупом пасти?
здѝмати се (54), у свези с *(на)димати се?*, надути се?
зду̂р (10), слуга *кне́жев*.
зѐтњи̂ дан (53), дан у који (још невјенчани) зет посјећује заручницу?
зе̂ц: слијепи зец (47), игра када се једному од играча̂ повежу очи па он лови остале.
зѝвнути, -не̂м, зовнути.

**зрâчан, -чна* (73), Стулић има значење ‚свијетао, сјајан'; али би „*sracian*" могла бити погрешка мјесто „*sarcian*", то јест *сȑчан*, које значи и ‚стешен, јак'.

И

**изавàнцаши, -âм* (46), од *авàнцаши, -âм*, а то од тал. *avanzare*, преостати.

**избурдешкаши се, -âм се* (95), биће у свези с *бȕрдио*, помамити се?

**имеñшáваши* (139) | имењивати.
**имењшовáши* (140) |

**имплаштро* (52), од лат. *emplastrum* а тал. *impiastro*, мелем.

**ињáко*, иначе, другчије.

**индемнîша, -шаши* (35), од лат. *indemnitas*, осигурање од штете, накнада.

**инèшкаши, -âм* пиштолу (63), од тал. *inescare*, мстнути губу на кубуру.

**ȉнâ*, други.

**инкрèшкаши, -âм* кому (101), од тал. *increscere — incresco*, досадити.

**инсињàгаши, -âм* (99), од тал. **inspingere*, наводити, тјерати.

инсусиешдȕшкаши се, -âм се (40), од тал. *insospettirsi — m'insospettisco*, посумњати.

иншерèсаши се, -âм се у што (102), од тал. *interessarsi*, учествовати у којем трговачком послу; *бити у кога иншèресâн* (67), бити с киме везан заједничким интересима.

ȁншијерна (37, пан. 3), од тал. *lanterna*, фењер.

ȁншијерница (65), мала *ȁншијерна*.

иншравењáваши, -вèњáвâм (72), трајни облик од *иншравèњаши, -âм*, од тал. *intravenire*, догодити се.

ȁншрîг, од тал. *intrigo*, сметња, неприлика, али на стр. 31 узето је мјесто *вèншриг*.

иншродȕкаши, -âм, од тал. *introdurre — introduco*, увести.

инфамáваши, -фàмâвâм (83), трајни облик од *инфâмаши*, од тал. *infamare*, оклеветати.

инфлуȉшкаши, -âм (46), од тал. *influire — influisco*, утицати.

инфòрмаши, -âм, од тал. *informare*, обавијестити, јавити; — *се*, обавијестити се, распитати.

**ињòрâнција*, од лат. *ignorantia*, незнање, лудост.

искоријèњиши, -кòријèњîм, искорјенити, уништити.

испèнгаши, -âм (176), од *ѝспгаши*, насликати, бојадисати.

испúшаши у кога нешто (67), питањем (тражењем) од некога нешто добити.

ȁшшом, истом, сâмо.

Ј

Јàкîн, -úна, град *Ancona* у Италији.

**јȁмачан, -чна* (79), јак, крепак.

**јацȕн* (94, 99, 104, 126, 144), зар, ваља да је турска ријеч; у Стулића *јацу*.

**јèђушиши, -âм* (50), радити као *Јèђушак* (Циганин).

јèмâње, берба.

јèмâч, -áча, берач.

јемâчица, берачица.

**јèстôјска* (92) |
**јèстôска* (143) | храна.

К

калáваши, кàлâвам, трајни облик од *кàлаши, -âм*, од тал. *calare*, спустити; *калаши је кому* (77), према тал. *calarla a . . .* или *к. кому бȕрлу* (77), наругати се кому.

кàлужина (51), увећани облик од *кàлужа*, мутна вода.

**камàрош* (65), од млет. *camaroto*, тамна собица.

**камбрај* (50)} без сумње у свези
**камбрас* (49)} с тал. *cambrà*, врло фино платно.

кàнтати, -âм, од тал. *cantare*, пјевати.

кâнтора (38), од тал. *càntaro*, земљани суд за тјелесне потребе.

кàнтула, од тал. *canna — cannella*, цијев, запинак од бачве.

кàнтўн, -ўна, од тал. *cantone*, угао, ћошак.

**кàњâра* (38, 115), од млет. *cagnara* ‚нешто невољало', па као усклик отприлике ‚бога ти!'

кâњац, -ња (46), нека морска риба.

**капèлијера* (35), од тал. *cappelliera*, шкатуља за шешир?

**капèтанијо* (123 II.), од млет. *capitânio*, капетан.

кâра (62), од тал. *carro* ‚кола'?, јавно мјесто гдје су се у Д. кривци везали, да им се народ руга.

кâраг, кâрга (62), од млет. *cargo*, терет, товар.

карèтâш, -ти (73), од стар. тал. *caritate*, милост; преписивач је ту записао свој далматински облик *каритад* мјесто дубровачкога са *-т* при крају (исп. стр. 86 гдје је сам преписивач неправно своје *facultadi* у дубровачко *facultati*).

**карèбîна* (56), од тал. *carabina*, карабинка.

кâстио, -стјела, од тал. *castello*, кула; *чинити кастјеле* (81), према тал. *far castelli (in aria)*, зидати куле по облаку.

кâшета, од тал. *cassetta*, собни ћужић.

кâшпита (39), од млет. *càspita!*, бога ти! к врагу!

кâшўн, -ўна, од тал. *cassone*, велика шкрња.

квалèтâт, -ти, од стар. тал. *qualitate*, својство.

**квèнтâна*, од тал. *quintana*, дрвена лутка у коју се копљима гађало.

кèлèмина, од далм. *kelauna*, ступ.

**кјарèшкати, -âм* (8), од тал. *chiarire — chiarisco* (проsvијетлити), преварити; исп. *скјарèшкати*.

**клàскўн* (41), неко одијело.

**клàшôн* (50), **клàшўн, -ўна* (43, 57 итд.), од тал. *colascione*, врста музичке справе са двије жице.

**клекнйвати, клèкнîвâм* (176, 199, а данданас *клекњйвати*), трајни облик од *клекнути*.

клйнци, клйнâца (13, 85), клини, клинови (почеци киле).

**клйчак, -чка* (185), дрвен клин? три?

кмèт, сељак што живи на туђој земљи.

кмèтица, кметова жена.

Кнéжица, извор воде и село код *Шумéта*.

кнèз, поглавица (лат. *rector*, тал. *rettore*) дубровачке републике.

**колàјина* (38, 162), од тал. *collana*, ђердан, огрлица.

колèндати, -âм, пјевајући честитати који светачни дан (особито божић или нову годину).

кôлора (52), од тал. *collora*, љутост.

**колорèжати, -âм* (32), биће од *кôлора*, љутити се.

**Калòрîња* (11, а данданас *Колòрîна*), мали морски залив код Д.

кòмâрда, од далм. *camarda*, месарница.

кòмâрдâр, месар.

кòмбатити, -âм (57), од тал. *combattere*, борити се.

комодèтâт, -âти, од стар. тал. *comoditate*, удобност; *узети своју к.* (55), чинити по својој

вољи (према тал. *prendere il suo commodo*).

Кòмолац, -ôца (97), село у дубровачкој *Ријèци*.

комòмила (37), од тал. *camomilla*, камила (љековита трава).

компатѝшкати, -âм (88), од тал. *compatire — compatisco*, сажалити, не замјерити.

**компѝмêнт* (35), од тал. *compimento*, извршење, испуњење.

компòртати, -âм кому (73), од тал. *comportare* (подносити), ићи кому у рачун.

Кòнâвли, -навâлâ, жупа јужно од Д. (тал. *Canali*).

конàвôскû, из *Кòнавâлâ*.

Кòнао, -âла, предграђе над *Пѝлама* у Д.

кȍнат, кôнта, од тал. *conto*, рачун; *дјевојка од конта* (према тал. ... *di conto*), уважена.

конвèњати (се), -â (се) кому (83, 110), од тал. *convenire*, пристојати се.

**конич* (7, 12, 28, 29), справа од прућа у којој се држи винска комина под тијеском (*конич* пише Стулић, али рукописи пишу и *коник* и *коник*).

**конклỳжати, -âм* (83, 86, а данданас *кòнклŷдити*), од тал. *concludere*, закључити, одлучити.

**конклỳцати* (149, стих 18), в. горе.

консегвѝшкати, -âм, од тал. *conseguire — conseguisco*, постићи.

**кòнтêнт* (33, 47, 69, *контен* 31, а данданас *кòнтенат*), од тал. *contento*, задовољан.

контèнтати, -âм, од тал. *contentare*, задовољити.

контрòбанат, -âнта (35), од тал. *contrabbando*, криомчарство.

**кȍпша* (41, а данданас *кȍпса* или *кȍвса*), од лат. *coxa*, стегно (исп. влашко *coapsă*).

**кòраља* (188, а данданас *кòраљ*), кораљ, мерџан.

кòрдŷн, -ýна, од тал. *cordone*, пантљика.

кордỳник, танки *кòрдŷн*.

кòреш (39), женско горње одијело, од млет. *coreto* (срдашце)?

кôрта, од тал. *corte*, први простор у који се улази кроз кућна врата.

кòстати, -âм, од тал. *costare*, коштати, стајати.

**костионѝжати, -âм* (42), од тал. *questionare* (управ **questioneggiare*), препирати се.

**кошòлâш* (59), коло, котач?

кȍшûц, кошић.

крàлијеш, -ијèша: 1. бројанице; 2. кичменица (51).

**крèâн* (81, а данданас *крèанат*), *-âнта*, од тал. *creante*, уљудан.

**крèâнција* (106), од лат. *creantia*, уљудност.

кр̏ст, **у кр̀сту свијета* (101), у цијелом свијету.

кукòнос (24), што има кукаст нос.

кумпàњија, од тал. *compagnia*, друштво.

кỳмпâр, -âра, од млет. *compare*, кум.

кýнац, -ица (66), комад хљеба (кад се хљебац попријеко нареже).

кŷндурица, брбљава жена.

кỳнијељ, -ијèља, од тал. *coniglio*, кунац, зечић.

**куплица* (4), некакав накит што су жене носиле на глави, од тал. *cupola*, кубе?

**курвàцати, -âм* (29), курварити?; завршетак *-ацати* биће тал. *-azzare*.

кỳрити, -ûм, од тал. *correre*, трчати.

**кŷс* (108 II.), залогај, комад.

кỳтао, -тла, мјера за вино и лимени суд с ручицом што толико прима.

кỳчâта (42), врста рибе, биће у свези с тал. *coccia* ‚љуштура‘ и с млет. *cochia*, врста мреже, али

је можда и овдје то управ презиме као што је на стр. 8, напом. 5.

*кушу̀ндјед (92), шукундјед.

Л

*ла̀нкроја (23), од тал. *lancroja*, стара и ружна жена.

*ла̏пнути, -ê м (50), лакомо прождријети.

ла̏рад, ла̂рда, од тал. *lardo*, сланина.

*лахнути, -нê м (71), уграбити.

*лахчѝна (158), лакоћа.

ла̀шкати, -а̂м, од тал. *lascare*, попустити.

*лѐвêнта (53), од тур. *levend*, јунак.

*лелетати се, -ћем се (141), љуљати се.

лѐмôзина, од млет. *lemosina*, милостиња.

ли̏јер, лијѐра, од грч. λείριον, љиљан.

*ликатац (29) = ?

ли̂мица, мала ли̂ма, од тал. *lima*, турнија.

*лису̀бета (40), од млет. *lissabeta* (или и само *beta*) стара, ружна жена, женетина, а то опет од личног имена *Elisabetta*, без сумње одатле што се библијска Јелисавета слика као стара жена.

ли̏тра, од грч. λίτρα, дубровачка фунта (нешто мање од $^1/_2$ килограма).

*лјепахан, -хна (25, а сада би било у књиж. језику *љепахан*), љепушан.

*лјепашан, -шна (108, а сада би било у књиж. језику *љепашан*), љепушан.

лјепѝрица (199, а сада би било у књиж. језику *љепѝрица*), лептир.

*лјѐполи̂ст (7, а сада би било у књиж. језику *љеполист*), нека врста лозе.

*лјепушица (10, а сада би било у књиж. језику *љепушица*), лијепа жена.

Лѐкрум, мало острво до Д.

лѐпижа, земљани лопац, од неке тал. или далм. ријечи.

Лѐпушка, жена с острва *Лѐпуда* код Д.

лу̀дôрија (90), глупо чељаде.

лу̀кијерна, од далм. *lukerna* (лат. *lucerna*), свијећњак.

лумба̀рдати, -а̂м (113), пуцати *лу̀мба̂рдама* (а то су *бомбе*), па уопће ‚пуцати‘.

*лу̀пешковић (95), лупежов син.

Луча̀рица (92), улица у Д. гдје се луч продавао; сада се име окренуло на *Лонча̀рица*, као да су тамо лончари лонце продавали.

Љ

*љубиминѝта̂т, -ти (67), од шале грађено од *љубим* с тал. завршетком *-initate*, заљубљеност.

Љу̂та̂ (5, придјев узет као именица), извор воде у дубров. *Жу́ни*.

М

ма̀гања, од тал. *magagna*, мана, порок.

ма̏јде (84), ма̏јдех (54, а данданас *ма̏јдек*), заиста, од тал. *madiè?*

ма̀јикати, в. ма̀њкати.

ма̏лопријашњи̂ (53, 84), који је малоприје (скоро) био, скорашњи.

ма́ма (161), мамац, пријевара.

мана̀вјела (122), од тал. *manovella*, озиб, полуга.

манѝгôдо (131), од тал. *manigoldo*, џелат, лопов.

манѝџати (манѝжати), -а̂м чим, од тал. *maneggiare*, у рукама држати, употребљавати; *манижати жељезим* (81), радити жељезним алатом који занат.

ма̀нкати, в. ма̀њкати.

мâнтала, од тал. *mantala*, слатко јело од вареног вина и брашна с разним мирођијама.

мантѐњати, *-âм*, од тал. *mantenere*, одржати.

**манџàгата* (39), од тал. **mangiagatti*, човјек што мачке једе.

**мањица* (4) = ?; у Д. *мâњица* обично значи ‚дјевојчица‘, али то овдје не пристаје, можда од млет. *manizza* држак.

мâњкати (мâјнкати, мâнкати), *-âм*, од тал. *mancare*, фалити.

**марѝјô*, *-óла*, од тал. *mariolo*, лопов.

**мâска*, мазга.

**мâскара* (57), в. *мâшкар*.

**мâскарити се*, *-îм се* (123), шалити се, ругати се.

**мâслан* (84), глуп човјек?

мâст (187), боја.

**мастовина* (7, 12), од *мâст*, шира.

Матѝôли (52, 73), *Петар Mattioli*, тал. љекар XVI. вијека, који је написао и нека медицинска дјела.

**матрик* (73), од тал. *(male) matrico*?, нека болест (у материци?).

**мафѝâтӯр* (10, 34 итд.), од тал. *malfattore* (зликовац), био је у Д. неки мали чиновник што је назно на крчме (исп. стр. 46) и уопће на продају хране (исп. стр. 54, а особито стр. 10 гдје се пише, у напом. 6, и *малфатур*, на стр. 75 гдје се тал. пише *malfatore*).

махнѝшати, *мâхнӣшâм* за ким, лудовати за ким.

махнѝшина, саевим махнит човјек.

**мацàруо*, *-ӯла* (106), дух мртвог дјетета што плаши људе.

мâццӯла, од тал. *mazzudla*, (дрвен) кораћ.

мâшкар (11), од тал. *maschera*, маскиран човјек.

машкарâвати, *-шкàрâвâм*, трајни облик од *машкàрати*, *-âм*, од тал. *mascherare*, маскирати.

мѐдзâн, *-âна* (67), од тал. *mezzano*, соба под првим спратом, особито (према млет. *mezzà*) она гдје је писарница којег трговца.

међӯ цревљâрима (121, 139, а данданас *између цревљâрâ*), улица у Д.

**мекӯшица* (10), мекушаста женска.

**мѐнаца* (121), од млет. **minazza*, пријетња.

**менѐцати*, *-âм* (42, 44, 52), од млет. *minazzar*, пријетити.

**мердик* (38), у шали мјесто *медик*, према тал. *merda*, говна.

мерѝтати (мирѝтати), *-âм*, од тал. *meritare*, заслуживати, бити вриједан.

мѝница, од њем. *Münze*, у Д. мали бакрени новац који се некад звао *мјѐд*.

мӣр, *мӣра*, од тал. *muro*, зид.

мирѝтати, в. *мерѝтати*.

**мјѐд*, у Д. се тако звао мали бакрени новац, зато су *мјѐди* = новци; исп. и *мѝница*.

**мјепшивати*, *-âм* (70), учестани облик од *мӣјентовати*, а ово је од тал. *mentovare*, спомињати.

**многократи*, много путâ, често.

**мӯзаг — мӯска* (24) = мозак — мозга.

morra (68), тал. игра при којој спружају оба играча по неколико прстâ, па погађају колико их је усве.

мӯртâр, *-âра*, од стар. тал. *mortaro*, аван, ступа.

мӯ̑дити се, *-îм се*, казати лицем незадовољство.

Мӯ̑дол, *-òла* (5), село у дубров. *Ријѐци*.

*мудрдљубни̂к (151), филозоф.
*музувијер (34 итд.), од тур. *müzévvir*, опадач, зликовац.
*му̀ни̂да (104 II.), од млет. *moneda*, новац.

Н

*наба̀шкати, -а̂м (38), набрбљати? можда је у свези са *шамба̀шкати* што у Д. значи ‚погрешно говорити (неки језик)'.
навѐгати, -а̂м, од млет. *navegàr*, бродити, пловити; *нав. с киме*, проћи с киме.
*на̀вјесити (72), објесити.
на̏влâш, нахвалице, хотимице, особито.
на́влаштито (у Вука *навла̀штито*), особито.
*назадвија (68), од *назад* и тал. *via* (према млет. *driovia* [114]), натраг, страга.
*на̂јлишê (158), највише, особито.
на̏мањê доћи, умањити се, не одржати се.
*на̀мласкати се чега (7), намљескати се, до сите воље изљубити што.
намура́вати, -му̀ра̂ва̂м, трајни облик од *наму̀рати*.
*наму̀ра̂нца (142), од *на̀мура̂н* с тал. завршетком *-anza*, заљубљеност, љубав.
наму̀рати, -а̂м, од тал. *innamorare*, заљубити.
напипи́вати, -пи̏пи̂ва̂м (66), трајни облик од *напипати*.
напомењи́вати, -мѐњи̂ва̂м (79), трајни облик од *напоменути*.
*на̀прца̂н (7), помамљен, исп. ‚коза се пр̏ца̂'.
На̂пула (83), тал. град *Napoli*, Напуљ.
на̀раслице, -а̂ (49), гроник (месо испод грла).
*на́род (152, 183, 206), пород.
*насамбе́чê (68), ходајући на једној нози; на онет и као именица: . . *за малопријашњу насамбечу* (84); можебит да је у којој свези с млет. *sambèco* (тал. *sciabecco*), врста дуге а уске лађе, која се иначе у Д. зове *ша̏бака*.
*насиомени́вати (насиомењи́вати 69), -мѐни̂ва̂м (32), напомињати.
*на̀туркати, -а̂м (65), натјерати.
*нахара (47) = ?
нѐбог, убог.
нѐбога, убога, јадница.
*недо̀бро (171), према тал. *non bene*, тек што, чим.
*нѐдочињењâк (23), ‚недочињен, (несвршен) човјек, нитков.
*непа̀цијент (76), нестрпљив, од *па̀цијент*, а то од тал. *paziente*, стрпљив.
нѐпу̂тић, мали *нѐпу̂т*, а то је од лат. *nepos, -otis*, братов или сестрин син, унук.
*нѐсмотрн, неуљудан, груб.
*нѐсцјена (152, 176, 188, 192), непоштовање, презир.
нѐтом, тек што, чим.
*ништанѐмањê (38), према тал. *niente meno*, ипак.
нôва, од тал. *nuova*, вијест.
*но̀рити (44, а данданас *њо̀рити*), ронити.

Њ

*њи̏да, у Копавлима мјесто *гњида*.

О

о̀би̂ти, обаћи.
облѐгати, -а̂м, од тал. *obbligare*, приморати, задужити.
о̀во, ево.
*оволиси (110 II.), оволишни, ако није погрешка мјесто *оволисни* или *оволишни* како што се данданас говори у Боки.
*о̀гухнути (55), оглухнути.

одла̀ргати се, -а̂м се, од *ла̀ргати се,* а то од тал. *largarsi,* одалечити се.

о̀жичица, 1. мала *о̀жица* (жлица); 2. јамица од стомака (51).

**оки́пјети, -и̂м: окипјети на вјешалима* (100), свршити на в.?

**око̀рати, -ра̂м,* од тал. *occorrere,* требати.

**о̀метина* (62), увећани облик од *омета,* а то је као метла за жрвње и наћве.

о̏но (131), ено.

**о̀но̂мвечери* (58), претпрошле вечери.

о̀нчас, одмах.

опрдо̀вати (а данданас *опрди́вати*), *опр̀дујѐм* (11); *опрдуј!* иди! престани!

орѝнао, -а́ла, од тал. *orinale,* врчина (за ноћ).

**о̀сао, о̀сла,* магарац; *ставити кога на осла* (62): била је у Д. казна за мање преступке за које би ставили кривца на магарца, па га водили по улицама градским, да му се свијет руга.

**о̏свем* (79), осим.

**освјесни́вати, -свјѐсни̂ва̂м* (127), трајни облик од **освјеснути,* као да значи ‚свијест губити'; можда мјесто **одсвјесниваши.*

оска̀чати, -а̂м (64, мјесто *одскачати*), отворити браву *скачату́ром* (скакавицом).

**о̀слица,* магарица.

**осло̀го̂нски̂* (29), што припада *ослогонцу,* а *ослогонац* је по Стулићу ‚човјек што гони осле (магарце)'.

**оспре́мити, о̀спре́ми̂м* (48, 65), справити.

**отворе́ње: отишо̂ је у отворење у Груж* (67), у зору? (у отворење дана?).

о̏то (51), ето.

оћа́ли, -а̂, од тал. *occhiali,* наочари.

оћу́тјети, осјетити, нањушити.

офѐнџати, -а̂м (128), од тал. *offendere,* увриједити.

оферѝшкати, -а̂м (69, 83), од тал. *offerire* — **offerisco (offro),* нудити.

**о̀хајати се, -јѐм се* кога (126), не *хајати* више за кога, оставити га на миру.

**ошце* (мјесто *очце,* 128), мало око.

П

**па̏зушина* (49), увећани облик од *пазухо.*

**па̀нчати, -а̂м* кому (61), као сметати кому, биће мјесто *пачати; панчати се у кога* (41), дирати у кога; исп. *запа̀чати.*

папра́ца (52), папрат.

пара̀нгао, -а́ла (41), од млет. *parangàlo,* справа с много удица за рибање.

па̀рати (се), -ра̂м (се), од тал. *parere,* чинити се.

па̂ри: моји пари, од тал. *i miei pari,* људи мени слични, људи према мени.

**па̀рјати, -а̂м,* оставити, пустити.

парла̀исати, -а̀ишѐм (84, 112), брбљати, од тал. *parlare* ‚говорити' с наставком *-исати.*

па̀ру̂н, -у́на (117 II.), од млет. *paròn,* в. *па̀тру̂н.*

**паса̀лијер, -ијѐра* (132, 142), дрзак момак, у свези с лат. *passer* а ладинским *pasler* ‚врабац'?

па̀сати, -а̂м, од тал. *passare,* проћи; *п. се од чему* (25), према тал. *passarsi di qualche cosa,* задовољити се чим.

па̏те или *фа̏те,* од тал. *fate* (чи̏ните), заповиједајте; тако одговарају млађи а особито морнари кад им старији (капетан) даде какву заповијед.

па̀тру̂н, -у́на (92), од лат. *patronus,* господар од лађе.

па̀цијенца, од тал. *pazienza*, стрпљивост; често *па̀цијенца!* као ‚треба се стрпјети, хвала богу!‘
**па̀цијенција*, од лат. *patientia*, в. горе.
па́чек, штавише.
**па́чех* (96), в. горе.
**па̏цо (па̏ц)*, од тал. *paggio*, паж.
пе̂нга (188), сликање, слика; начињено од *пѐнгати*.
пѐнга̂ње, сликање.
пѐнгати, -а̂м, од тал. *pingere* — *pingo*, сликати, бојадисати.
**пенга̀ту̂р, -у́ра* (147), сликар; начињено од *пѐнгати* завршетком *-атур* (тал. *-atore*).
пѐндати, -а̂м (37, 68), од тал. *pendere*, висјети.
пепѐљуха, пека врло отровна змија.
Пѐраштанин, човјек из варошице *Пѐраста* у Боки которској.
пѐривôј, -оја (208), од нов. грч. περιβόλιον, башча.
пе̂рличица (112), умањени облик од *пе̂рлица* а ово опет од *пе̂рла*, од тал. *perla*, зрно бисера.
персва̀дати, -а̂м, од тал. *persuadere*, увјерити, углавити.
петена́ли, -а̂ (51), жлијезде у слабинама; у свези с тал. *pettignone* ‚слабине‘?
**петѐнога̂* сотона (18).
**пѐћати, -а̂м* (55, 62), метати у пећ (хљеб, да се пече).
**пѐћни̂к* (34 итд., а данданас *пѐћа̂р*), пекар.
пѐча, од тал. *pezza*, велики комад.
пи́љак, пи́љка (4), чекиња.
**пѝне̂з* (мјесто *пјѐне̂з* 100 II.), новац; од стар. њем. *pfenning*.
**пистѐла̂та* (24), од тал. **pistolata*, хитац из пиштоља.
**пистѐле̂з, -е́за* (98), од тал. *pistolese*, пека врста мача, особито дрвени мач што га носи тал. маска *Pantalone*, па зато мало даље на истој страни говори „овди се бију дрвом“.
**Пја̏ца* (100 II.), према тал. *piazza*, в. *Пла̏ца*.
**пја̀че̂р, -е́ра*, в. *пја̀цêр*.
пја̀цêр, -е́ра (58), од тал. *piacere*, љубав, весеље.
**пјѐсан, -сни*, пјесма.
**плавчати, -а̂м* (95), раскошно живјети (тако у Стулића).
Пла̏ца, од лат. *platea*, пијаца, главна улица у Д.
Пло̏че, Пло̂ча́, источно предграђе града Д.
**по̀бахорити, -и̂м* кога (31), обајати.
**побљу̀ва́нда* (31), од *побљуван* с тал. завршетком *-anda*, побљувана жена?
**поделѐктати, -а̂м* кога (146), од *делѐктати*, допасти се кому.
**по̏дријет, -ти* (69), подријетло, племе.
покарѐцати, -а̂м, од *карѐцати*, а то од тал. *carezzare*, миловати руком.
по̏кли, поклем, пошто.
поколѐндати, в. *колѐндати*.
по̀коп (6), копање.
по̏лак (63), код.
**полѝндрати, -а̂м* (54), опоганити; исп. *слѝндрати*.
по̂ма, мјесто *паома*, од тал. *palma*, палма.
**помајка́ње*, в. *помањка́ње*.
помањка́ње (помајка́ње, помајнка́ње, поманка́ње), несташица.
пома̀њкати (пома̀јкати), -а̂м, свршени облик од *ма̀њкати*.
По̂нта (10), насип (моло) у дубров. градској луци.
**попрдо̀вати, -пр̀дује̂м* (7), попрдивати.
по̏рат, по̂рта, од тал. *porto*, лука.
**по̀ртић* (93), мали *по̏рат*.
**по̀силати, -а̂м*, пошиљати.
по̀сјед (70), посјета, сијело.

**по̏става* (178, а данданас *по̏став*), платно.
**постѐнтати, -а̂м* (111), мало *стѐнтати*, од тал. *stentare*, причекати.
потéгнути, пукнути из пушке, према тал. *tirare*, што значи и ‚потезати' и ‚пуцати'.
по̀тежити се, -и̂м се, пожурити се.
**потокочити, -и̂м* (7, напом. 14), *потокочи жаба ногу* = ?
**по̀хабити*, в. *ха̏бити*.
**поца̀пати, -а̂м* (122 II.), од тал. *zappare*, копати.
**почи́тати, по̀чи̂та̂м*, почастити.
**по̏шлица* (79, у Стулића *пошљица*), куга.
**пра̀зовина* (54), месо од *праза*, т. ј. од неујаловљеног овна.
**пра̏љу* (98, 108, 121, 135, 161, 162, 198, *пра̏љух* 135), говорим, вељу; постало од *прављу* које је стари облик 1. лица једнине од *правити*; од *праљу* је опет постало *пра̏ју* (17, 18), а према *прају* начињени су нови облици и за остала лица: 2. једн. *прајиш* (18) итд., *пра̏ја̂х* (113).
**праторски̂* (6), *протезавица праторска*, фратарска?
**пр̏давац, -а̂вца* (23), човјек што *прди* (глупо говори).
**превàљати се, -а̂м се* (90, 103), од тал. *prevalersi*, послужити се чим.
**прејỳдицијо* (18, 31), од лат. *praejudicium*, штета.
**прѐм*, баш.
прѐпозит или *прѝпозит*, од тал. *proposito*; *на препозит*, у згодан час.
претѐнцати, -а̂м (44, 53, 116), од тал. *pretendere*, захтијевати.
прѐтио (**прѝтио* 16), *-ила*, дебео, туст.
прѐшити, -и̂м (43), хитјети; од *прѐша*, а то од тал. *prescia*, хитња'.
пр̏жина, пијесак.
**прѝвидјети* (152, 154, 169, мјесто *превидјети*), према тал. *prevedere*, предвидјети; на стр. 154 има значење трајног глагола.
**при́дор* (54), кила.
Прѝјеки̂ (а треба уз то помислити *пут*), улица и дио од града гдје су у Д. живјеле блудници.
при̂нчип, од тал. *principe*, кнез, а напосе млетачки дужд.
прѝпозит, в. *прѐпозит*.
**прѝсецба* (153), присега, заклетва.
**прѝтио*, в. *прѐтио*.
**пркàчати се, -а̂м се* (101), од тал. *procacciarsi* (себи добавити), помоћи се.
**прòбити* (170), проћи.
пробỳжати, -а̂м (92), пробушити; од *бỳжа* а то од млет. *buso*, рупа.
Прòва̂љена̂ улица (30), улица у Д. иза цркве *До̏мина*.
про̂вати, -а̂м, од тал. *provàre*, покушати.
**провѝжати* (43), в. ниже.
провиџа́вати, -вѝџа̂ва̂м (47), трајни облик од *провѝџати* (46), од тал. *provvedere*, набавити.
**прòгна̂ница* (31), прогнана жена.
**продевéтити се, -дѐвéти̂м се* (31, 133), од *девéтити се*, чудити се (које се говори у Лици).
**проди́љити, прòди̂љи̂м* (155, 173), продужити.
**прóждор* (45, 97), прождрлица; у Стулића *прождро*.
**прождрлац* (81, 97), прождрлица.
простудѝјати, -а̂м, проучити, од *студѝјати*, а то од тал. *studiare*, учити.
**просумати, -а̂м* (31), од тал. **prosumere*, посумњати.
протéзавица (6, 61), стање кад се човјек једнако протеже.
пр̀ћија, од грч. προικίον, мираз.

**ирӯг* (17), скакавац.
**ирӯцавица* (4), (мазга) што се *ирӯцâ* (рита се).
**иӯдо* (12), умањени облик од *иудар*.
иӯздро (23), крај од кошуље што малој дјеци страга вири кроз распор од хлача.
**иӯм* (12), од тал. *fumo*, дим, задах.
**иустòловица* (21, 142), неки злобни дух у облику малог човјека.

Р

рабȕјати, -јâм, од млет. *rabiar*, љутити.
**рàбуља* (15), *рабина* кћи (а у Д. *рàба* је била проста слушкиња), исп. у Стулића *рабуљак* ‚рабин син‘.
**Рàгӯза* (127 II.), од *Ragùsa*, како се Дубровник талијански зове.
рàзвјерити се (44), прекинути *вјеру* (заруке).
рâљ, рâља (23), мотка којом се *рàљâ* (равна) огањ у пећи.
**раскòмурâн* (121), исто што *рàскосмâн*?
рàскосмâн, неочешљан.
**рàскрити* (17), свући, оплијенити.
**расцукнúвати, -ȕкнúвâм* (128), трајни облик од *расцукнути*.
**расчèшљавац, -âвца* (69), човјек што рашчешљава (гребена) вуну.
**рђавац, -âвца*, неваљао човјек.
**рèао, реáла* (121), од тал. *reale*, шпањолски сребрни новац.
**реверишкáвати, -рȉшкâвâм* кога (124), од тал. *riverire — riverisco*, клањати се коме.
редȕкати, -âм, од тал. *ridurre — riduco*, свести на мање, стегнути.
рекупèрати, -âм, од тал. *ricuperare*, опет добити.
**репòзати, -âм*, од тал. *riposare*, починути.
реширáвати, -шȉрâвâм, трајни облик од *решȉрати*, а то од тал. *ritirare*, повући натраг, *р. се*, узмаћи.
рèшират (187), од тал. *ritratto*, портрет.
**реȕшкати, -âм* (а данданас *ребȕшкати*), од тал. *riuscire — riesco*, поћи за руком, успјети.
рèфати, -âм, од млет. *refar*, накадити.
рȅцȉр, од тал. *raggiro, rigiro*, пријевара.
**рȉбôда* (мјесто *рȉбаода*), од тал. *ribalda*, опака жена.
**ривèцати, -âм* (64, 67), од тал. *rivedere*, прегледати.
**рȕједица* (49, 50) = ? Није сигурно у вези с *рȕједица* што у Д. значи ‚мјесто гдје је тканина гријешком превећ ријетко ткана‘; да није од млет. *rede*, мрежа (за косу)?
Ријèка, ријека што извире код Д. и послије врло кратког тијека губи се у море; тако се зове и цијела долина куда тече.
рȉкнути, провалити (о води, кили итд.).
рȕлица (23, 97), уста.
рȕличица (25), мала *рȕлица*.
**рименчáвати, -мèнчâвâм* (25), можда стоји у свези са тал. *rimettere*, послати, вратити, исп. *учинити рȕмесу* (19) ‚послати новаца мјешцом‘.
рȕнути, -ȅм, бацити, потиснути.
ричȕјак, -áка (41), од лат. *reticulum*, врста мреже што се баца на рибу.
рȕгач, -áча (54), рошчић (воће).
рофȕјан, од тал. *ruffiano*, подводник.
рофȕјана, од тал. *ruffiana*, подводница.
рофȕјати, -âм, од тал. *roffiare*,

бити *рофѝјан(а)*; исп. *зарофѝјати*.
ру̑го (48), срамота.
ру̀са̂та̂ вода (50, 54), од тал. *(aqua) rosata*, ружична водица.
ру̏тина (69), рита, дроњак.

С

**са̀лчица* (33, напом. 4), од тал. *salciccia*, нека врста саламе.
**салчѝча̂та* (33), од *са̀лчица* с тал. завршетком *-ata*.
сансàрија, од млет. *sansaria*, самсарска плата.
Santa Croxe (93) млет. је облик, а *Santa Croce* тал. је облик за већу дубровачку луку *Гру̑ж*.
**са̂т*, стари други падеж множине од *сто̂* ‚100‘.
**сатàрисати, -ше̂м* (143), сатрти, уништити.
свида́вати, свѝда̂ва̂м (98), трајни облик од *свѝдати*, а то од тал. *sfidare*, изазвати на мегдан.
**свје̏тан* (16, напом. 26, стр. 62 итд.), сјетан (као да постаје од *свје̏т!*).
свòгати, -а̂м што (92), од тал. *sfogare*, дати чему одушка.
**свр̀дионица* (47, 53, а данданас *свр̀до̂ница*), мала свирала.
се̏бица (52), кучине од лана.
**се̏бравац, -а̂вца* (170), човјек из проста народа.
**сѐкре̂то* (90, а данданас *сѐкре̂т*), од тал. *secreto*, тајна.
сѐњао, -а́ла, од тал. *segnale*, знак.
**сѐрвати, -а̂м* (8, 20), од тал. *servire*, послужити.
**сѐригаћа* (26), који у *га̏ће с. . .*, плашљивица.
сѝ, да̏, дедер, од тал. *sì*.
сѝглара (85), камени аван у којему се пелин туче; биће у свези са *сѝгло*, дрвени суд за воду.
сѝку̑р, од тал. *sicuro*, сигуран.
си̂милик (133), од лат. *simplex* (једноставан), наиван.
**си̂ндик*, од лат. *syndicus*, бранитељ, старјешина.
сѝнигле, -га̂ла̂ (15), шуљеви; биће у свези с тал. *senici* ‚ȍтôк‘ и лат. *senecia* ‚празнина‘ (исп. M. G. Bartoli, *Das Dalmatische* II, 431).
сѝпа (46), од тал. *seppia*, нека морска животиња (полип).
**сјерепита* или *сјецепица* (5) = ?
ска̏ла, од тал. *scala*, стубе.
скàлати, -а̂м, од *кàлати*, спустити.
ска̂ндао, -ала, од тал. *scandalo*, саблазан, шкандал.
скапу̀лати, -а̂м, од тал. *scapolare*, избавити, избавити се.
скàрноч (61), замотуљак; биће у свези с тал. *scartoccio* што исто значи.
**ски̂на* (6, 51, 136), в. *шки̂на*.
скја̂в, од тал. *schiavo*, роб.
**скјаришка́вати, -ѝшка̂ва̂м* (40, 74), трајни облик од *скјарѝшкати* (24, напом. 22), в. *кјарѝшкати*, али на стр. 28, напом. 17, и стр. 74 *скј. кога* као да значи ‚утјерати кому памет у главу‘.
скопрѝшкати, -а̂м (37), од тал. *scoprire*, открити.
**скрàби̂ца* (80, а данданас *шкрàби̂ца*, управ *шкрàбијица*), мала *шкрабија* (фиока).
**скрѝва̂н, -а́на* (102, а данданас *шкрѝва̂н*), од тал. *scrivano*, замјеник капетана, или господара од лађе, који пише рачуне.
**скро̂ва* (18, а данданас *шкро̂ва*), од млет. *scrova*, неки вијак на тијеску.
скрòкати, -а̂м, од тал. *scroccare*, 1. измамити; 2. пушка *скрока* кад се пуца а не састави.
ску̑жа (104), од тал. *scusa*, исприка, оправдање.
ску̀жати, -а̂м (133), од тал. *scusare*, испричати, извинити.
ску̏ла, од лат. *schola*, школа.

скури́вати, ску̀рӣва̂м (71), трајни облик од *скӯрити*

ску̀ријенча (39), од млет. *scoranza*, врста рибе што се суши.

скӯрити, -ӣм (132), од тал. *scorrere*, протећи, проћи; исп. *кӯрити*.

**скурла́вати, ску̀рла̂ва̂м бу̀рдио* (15); можебити у свези са *скурла̀менат*, од тал. *scolamento* (женска болест), и с презименом *Скӯрла*.

**сла̏вӣц* (22), славуј.

**сладуни̏жати, -а̂м* (13, 118), забављати се; ваљда за шалу начињено од *сладак* и *дунижати*.

**слизѝкати, -а̂м* (51), биће што данданас *сљузѝгати, -а̂м*, тећи (о нечему житком).

**слѝндрати, -а̂м* (57, 75), опоганити; исп. *полѝндрати*.

**слу̀жица* (94), (покорна) *слуга*.

**смр̏дати, -а̂м* (16, нап. 28, а на стр. 16 и данданас *шмр̏дати*), њушкати, сркати.

смрдѐћица (4, 31, 61), смрдљива жена; нека длакава трава што смрди и пали.

смр̀дуља (32), смрдљива жена.

**снахо̀дити* кога (82), напастовати.

**сно̏м* пасати (14), проћи као сан? или са сном проћи, т. ј. тако да сутра нема више (да се до сутра заборави)?

**сода:* „уписати кога на соду“ (4), уписати кога у *со́дате*?

со́дат (107, 135), од тал. *soldato*, војник, али како су у Д. војници били и јавни носачи, тако *содат* значи у исто доба и ‚носач‘.

со̀клӣн, -и́на (16), од лат. **sacculinus*, тоболац.

**соко̀рати, -а̂м* (9), од тал. *soccorrere*, помагати.

со̏рицѐ, носити кога с. (11): у Д. сам чуо да значи „носити кога низ какву стрмен“; у другом је рукопису *сочице*.

**со̂рта* (30, а данданас *шо̂рта*), од тал. глагола *sortire* ‚излазити‘, рупа.

**сорши̏шкати, -а̂м* (33, 45), од тал. *sortire*, запасти, успјети.

**софѝјӯн, -у́на* (130), од тал. *soffione*, врста пушке.

**сочице*, в. *со̏рицѐ*.

спа̂да (98 II.), в. *шпа̂да*.

спара̀ва̂нца (71), од *спара́вати* с тал. завршетком *-anza*, пуцњава.

спара́вати, спа̀ра̂ва̂м, трајни облик од *спа̀рати*, а то од тал. *sparare*, пуцати из пушке.

спеди̏шкати, -а̂м, од тал. *spedire* — *spedisco*, слати, отправљати; *спед. се* (61), трсити се.

спе̂ндза, од тал. *spesa*, трошак.

спѐнџати, -а̂м (81), од тал. *spendere*, потрошити.

**спѐција* (37), од млет. *spezie*, врста.

спија́вати, спѝја̂ва̂м, трајни облик од *спѝјати*, а то од тал. *spiare*, *сп. кога*, уходити за ким.

**спијѐвалац, -ваоца* (186), пјесник.

спѝча̂р, -а́ра (38), од тал. *speziaro*, апотекар.

спича̀рија, од тал. *speziaria*, апотека.

спра̏вити: у Д. слушкиње би се, тек пошто су неколико година служиле, признале као праве слушкиње, а то се је звало *спра̏вити дјѐво̂јку*; том приликом би се приредила домаћа свечаност која се је звала *спра̏ва*.

**спу́ре* (29), умањени облик од *спу̀рјан*?

спу̀рјан (29), од тал. *spurio*, копилан.

**спӯрта* (46), од тал. *sporta*, кош.

**спӯтан, -тна* (81), згодан, ваљан.

**ср́да* (189), фурија, неман.

**ср̏чити, -ӣм* (156), срдити.

ста̏вити се } чега, у Д. значи
ста̏вљати се }
и ‚сјетити се, сјећати се‘.
ста̂вно̂ст, -ости (128), сталност.
**ста́нје* (168 итд., старији облик од *ста́ње*), стан.
ста̂нција (21. 57), од лат. *stantia*, строфа (од пјесме).
ста̏њ, од млет. *stagno*, (бачва) што не пропушта воду.
ста̀њати, -а̂м, од тал. *stagnare*, учинити да нека ствар (бачва) буде *ста̏ња*.
ста́ње, в. *ста́нје*.
ста́режина (23, 90), врло стар човјек.
стишњи́вати, сти̏шњи̂ва̂м (47), стискивати.
**сто̂, сто̀ла* (36, а данданас *сто́чић*), столица.
сто̀мак, сто̂мка (*сто̂нка* 51), од тал. *stòmaco*, сто̀ма̂к, желудац.
Сто̀њанин, човјек из *Сто̀на*, а Сто̏н је градић у негдашњој дубровачкој области.
Стра̂вчанин, човјек из села *Стра̂вчѐ* у *Ко̀на̂влима*.
**страма̀хнит* (113 II.), од тал. *stra-* ‚одвећ‘ и *махнит*.
стра̏њ, од лат. *subterraneum*, крчма у подруму од куће (у Д. сваки је посједник имао право да продаје своје вино у својој кући).
стра̏ха (142), велики страх, страва.
**стрѐптјети, -и̂м*, по Стулићу значи исто што *трептјети*, али на стр. 141 као да значи ‚издахнути‘.
**стро̀рог* јарац (29, 33, *стророго јарцо!* 74), биће мјесто *остророг* а ово опет мјесто *оштророг;* исп. *овне витороги* (74) опет као псовка.
**сту̏чити, -и̂м* (158), причврстити, саставити.
су̏бито, од тал. *sùbito*, одмах.
**суку̀ндјед* (160), шукундјед.
супоња́вати, -по̀ња̂ва̂м (69), од млет. *supòner* (тал. *supporre*), узимати (мислити).
**су̏протива*, противност, незгода (199); нешто што је према нечему (*pendant*, 184).
**суфи̏ченат, -че̂нта* (3), од тал. *sufficiente* (достатан), кадар.
су̂хве, су̂ха̂ва̂, сушено грожђе.
**сфланка* (37), исто што *фла̏нак?*
**сцијѐнити, сци̏јени̂м*, цијенити, мислити; *с* у почетку није приједлог, зато је глагол трајног значења.
**сцјѐна* (156, 196), према *сцијѐнити* као *цјѐна* према *цијенити*.

Т

тамбр̀ли̂н, -и́на (113), од тал. *tamburino*, бубњић.
**та̏нац, та̂нца* (204), од њем. *Tanz*, игра.
**та̀нцати, -а̂м* (204), од њем. *tanzen*, играти.
**та̀плу̂н, -у́на* (75), од стар. млет. *taplon*, врањ од бачве.
та̀рта̂на (102), од тал. *tartana*, врста лађе.
та̏с (22), мјесто *та̏ст*, од тал. *tasto*, таста на клавиру.
**та̏ч* (179), тако.
**ти̏јермулица* (7), нека врста смокве, без сумње тако прозвана, јер је донесена из града *Termoli* у јужној Италији.
ти̏јес (15, 28), мјесто *ти̏јеск*, а то је старији облик од *тијесак*.
тѝму̂н, -у́на, од тал. *timone*, крмило.
**тишта* (47), *тишту* (51), ‚стани!‘? тихо?
**тја̏*, старији облик од *ћа*.
**тла̏па* (161), тлапња, варав говор.
**тма̏* (59), тама.
то̀вар, магарац.
то̀вијерна, од тал. *taverna*, крчма.
то̀вијернарица, крчмарица.

тȕдȗр, -ýра (31), од млет. *tudor, todor,* тутор, старатељ.
тȕкаши, -ȃм кога, од тал. *toccare,* ићи кога, припадати кому.
тȕ̄ш, дакле.
традȉшкаши, -ȃм, од тал. *tradire — tradisco,* издати.
трашȅљаши, -ȃм, од тал. *trattenere,* забављати, задржавати.
**тр̀бљан* (19, а у Стулића *тр̀бјан*), од тал. *trebiano,* врста вина.
тр̀гаши, грожђе брати.
**трȅбидр̄ȃг* (7), нека врста грожђа.
трёска, од тал. *tresca,* бука.
**тр̀жница* (40 итд.), жена што носи господарев хљеб пећару и помаже га пећи.
тр̀јес (188, 196), тријесак, гром.
**тр̀мула* (37), од тал. *tremola,* врста рибе?
**тр̄ȃш* (54), три пута.
**тр̀кȃч, -áча* (161, 183, 195, 196 итд.), скиталица.
**тр̀ница* (24), нека чудна двонога животиња с коњском главом која је била једна од маскȃ дубровачких поклада.
**тр̀фа* (77), од тал. *tufo,* задах, смрад.

Ћ

**ћајко* (158), тата, отац.
**ћȕдина* (8), зла ћуд.
ћȕшјеши, -ȃм, осјећати; вољети.

У

ȕбрушчић (61), мали *убрусац,* рубац.
**ȕгођȃј* (175, 183), погодба.
**ȕграбљȉваши, -грȁбљȉвȃм* (188), трајни облик од *ȕграбиши.*
ȕдараши, свирати.
**ȕдȃљ* (209), одмах.
**ȕзȏва* (4, напом. 16, стр. 16, напом. 20), *ȕзȏвај* (4, 16), исто што у Вукову рјечнику „*ȕзвне* (у Рисну) зар не? (у чујењу)"; ја сам иначе у Боки которској слушао *узбне,* па је то без сумње „у зао (час) не", како што доказује облик *узаова* што га има већ М. Држић (*Стари писци хрв.* 7, 265).
**ȕкинȉваши се, -кȉнȉвȃм се* (83), трајни облик од *ȕкинȕши се,* наги спотакнувши се.
ȕкљашица (41), мала *ȕкљаша,* а то од лат. *oculata,* врста рибе.
ȕличина (137), повећани облик од *улица.*
ȕљезȉваши, -љȅзȉвȃм (143), трајни облик од *ȕљести.*
умȉжаши, -ȃм (54), од *мȉжаши,* мокрити.
**умикȕљиши се, -мȉкȕљȃм се* (127), згурити се, поплашити се; свршени облик од *микȕљиши се,* гурити се.
ȕмјеше (12), умјесто.
**ȕнгар,* од тал. *ungaro,* угарски златни дукат.
уцȅнгаши, -ȃм, свршени облик од *цȅнгаши,* сликати, бојадисати.
уцȅћаши (55), свршени облик од *цȅћаши.*
**усёрница* (54), биће само у шали за ‚пролив'.
**ȕсион* (93, 169), силан, плах.
**ȕсионȉк* (175), силник.
**ȕсионȏст, -ости* (93), сила, плахост.
**ȕскиснȕши* (*укиснȕши* 85, напом. 1), на стр. 84, 85 као да значи ‚опити се'.
усидрaши, свршени облик од *идрaши.*
устрашȅњаши се, свршени облик од *трашȅњаши се.*
ȕхижиши, -ȉм, ухватити.

Ф

фаворȉшкаши, -ȃм кога, од тал. *favorire — favorisco,* ићи кому на руку, учинити му љубав.

факу̀лтâт, -ти (42), од стар. тал. *facoltate*, имање.
фа̏лити, -и̂м, од тал. *fallire*, не погодити.
фа̏те, в. *ма̏те*.
фа̏ца, од млет. *fazza*, лице.
**фѐрфâнт* (75), в. *фр̀фâнт*.
фѐца (81), од млет. *fezza*, талог, најгори дио.
фи̏јерса (24), од тал. *fersa*, ожиљак на лицу.
фѝнгати, -âм, од тал. *fingere*, хинити, претварати се.
**фѝшкет* (54, 56), од тал. *fischietto*, звиждаљка.
фла̏нак, фла̂нка (15), од лат. **flancus*?, каменац (болест); исп. *сфланка*.
**фра̀гра̂нца: ухитити кога у фраграници* (143, мјесто *флагранци*), од тал. *prendere in flagrante*, уловити кога при самом дјелу.
**фра̀нкати, -âм* (а данданас *фра̀кати*), од млет. *fracàr* (притиснути), *франкати је кому* (69, 84, према млет. *fracarghela*), учинити кому какву штету или злобу.
**фра̀скета*, в. *фра̀шкета*.
**фра̏шка* (38), од тал. *frasca*, глуп човјек.
**фра̀шкета* (39, *фра̀скета* 62), од тал. *fraschetta*, лакомислено чељаде.
фрѐшак, -шка, од тал. *fresco*, фрижак, свјеж.
**фр̀жоп* (120 II.), бешкот, од млет. *frisòpo*, смрвљен и самљевен бешкот (говори се још данданас у Боки а на острву Хвару *фаржо̏п*).
фрлѐсија (103), неразмишљеност, хира.
**фру̀стијер, -ијѐра* (120), исп. *alla frustiera* (144); в. *фурѝстијер*.
**фру̀стијерка* (118), женско од *фру̀стијер*.
**фр̀фâнт* (63), *-âнта*, од тал. *furfante*, лопов, нитков.
**фрфанта̀рија* (62), од тал. *furfanteria*, лоповлук.
**фу̀мêнт* (38), од тал. *fomento*, облог.
фу̀њестра, од тал. *finestra*, прозор.
фу̀њестрица, мала *фу̀њестра*.
**фурѝстијер, -ијѐра* (63, 66), од тал. *forestiere*, странац.
**фурѝшит* (74), **фуру̀шит* (63), од тал. *fuoruscito*, прогнаник, хајдук.
**футивѐнтати, -âм* (45), ваљда као ‚несташно лепршати‘, од тал. *fottivento*, постолка (птица).

Х

**ха̏бити, -и̂м*, срати.
ха́кати, ха̂чêм (117), дисати.
ха̏ла (49), нечистоћа; нитков.
**ха̂р, -и* (159), милост.
**хва̏ста* (69), хвастање.
хи̂п (148), час.
хи̏тати, -âм, хватати.
хро̀пити, -и̂м (63), хркати.
ху̂хор, пијетлова креста.

Ц

**ци̏јеħ*, ради, с (чега).
**ци́кнути, ци̂кнêм* кога (65), позвати кога гласом ‚ци, ци‘.
**цинцѝбио, -бјела* (21), од тал. *zinzibello* (у дјечјем језику), мушки уд.
цјѐна (94): *цјѐна* је старим Дубровчанима вриједност што се нечему даје или што нешто има *(la valeur)*, док је *цијѐна* вриједност изражена новцем *(le prix)*; исп. *сцјѐна*.
**цкњéнје* (179, мјесто *цкњење*), кашњење, отезање.
**цкњѐти, цкни̂м* (170), каснити, отезати.
**цу̀рмати, -âм* (59, а данданас *ацу̀рмати*), вући, потезати (кад на лађи цијела војска исти посао ради и при томе једнако вичу „са̄-ља̏! са̄-ља̏!); од млет.

zurma (тал. *ciurma*), војска на лађи; исп. на истој стр. 59 *saglia!* које тамо није добро преведено са „затвори!“ већ би требало „вуци!“

цу̏цнути, чучнути.

Ч

ча̏гаљ, *-гља*, врста дивљег пса, шакал; ‚гладан као чагаљ‘.

**чѐму* (69, 81), јер.

че́пчег, млијечац.

че̂рса (50), од лат. *cerussa*, бјелило за лице.

чѐтица (50), четка.

чѐхуља, неколико зрна што се с петељкама откине од грозда.

чи̏пула (120 П.), од тал. *cipolla*, црљени лук.

**Чи̏пут* (27), Чифут.

**чи́тати*, *чи̂та̂м*, частити.

чма̏р (42, 68), дебело цријево; кобасица начињена од дебела цријева.

чо̏ка (67), од тал. *ciocca* ‚кита цвијећа, перчин‘?

чу̏рли̂н, *-и́на* (12 итд.), нека врста птица.

чу̏ти, у Д. значи и ‚осјећати‘.

Џ

џилдзија (73), од тал. *gelosia*, љубоморност.

џу̏сто, од тал. *giusto*, баш, управ.

Ш

ша́вац, *-вца*, кројач.

**шала̀ра̂нда* (24), можда исто што данданас у Д. *шала̀ва̂рда*, дебело, лијено чељаде.

Ши̏пан, повеће острво код Д.

шки̂на или *ски̂на*, од тал. *schiena*, хрбат.

шпа̏г (66), џеп.

**шпа̂да* (108 П.), **спа̂да* (98 П.), од тал. *spada*, сабља.

шти̏вала (38), од тал. *stivale*, чизма.

**шти̏нхати*, *-а̂м* (50), дати (ћушку).

шти̏рити, *-и̂м* кому пест (38), чуо сам у Д. да значи ‚ударити кога пешћу‘.

шту́рак, *-рка* (59), цврчак.

Шу̀ме̂т, *-е́та*, село код Д.

шу̏та, суша; од тал. *(a)sciutta*, суха.

—o—

650132
P
HSlav
Z
Zbornik za Istoriju, Jezik i Književnost
Srpskog Naroda. 1. Odeljenje: Spomenici na
Srpskom Jeziku.
knj.6(1922)
NAME OF BORROWER
DATE

UNIVERSITY OF TORONTO
LIBRARY

DO NOT
REMOVE
THE
CARD
FROM
THIS
POCKET